

108. LAUANTAINA 4. JOULUKUUTA 1999

kello 10

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely

1)	Hallituksen esitys laiksi kansaneläkelain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta.....	3679
	Hallituksen esitys HE 78/1999 vp Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö StVM 22/1999 vp Lakialoite LA 51/1999 vp Toivomusaloite TA 387, 426, 453, 464, 472, 488, 502/1999 vp	
2)	Hallituksen esitys laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta	3680
	Hallituksen esitys HE 77/1999 vp Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö StVM 19/1999 vp Lakialoite LA 57, 112/1999 vp Toivomusaloite TA 359, 368, 405, 481, 501, 508/1999 vp	
3)	Hallituksen esitys laeiksi opintotukilain ja asumistukilain muuttamisesta	3681
	Hallituksen esitys HE 73/1999 vp Sivistystieteiden valtiokunnan mietintö SiVM 8/1999 vp Lakialoite LA 49, 110/1999 vp Toivomusaloite TA 289, 295, 311, 319, 320/1999 vp	

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

4)	Pääministerin ilmoitus postipalveluiden saatavuudesta.....	3682
	Pääministerin ilmoitus PI 3/1999 vp	

Ensimmäinen käsittely

- 5) Hallituksen esitys laeiksi tuloverolain sekä varallisuusverolain 10 §:n muuttamisesta 3707
 Hallituksen esitys HE 32/1999 vp
 Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 23/1999 vp
 Lakialoite LA 42, 47, 48, 54, 70, 93, 103, 107, 114, 122, 126, 146, 152, 157, 160/1999 vp
 Toivomusaloite TA 23, 24, 26, 28—31, 33, 34, 38—40, 42, 46, 54, 55, 57, 58, 65, 68, 71, 80—84, 94/1999 vp
- 6) Hallituksen esitys vuoden 2000 veroasteikkolaiksi 3717
 Hallituksen esitys HE 38/1999 vp
 Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 24/1999 vp
- 7) Hallituksen esitys laeiksi tuloverolain ja tuloverolain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta 3718
 Hallituksen esitys HE 39/1999 vp
 Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 25/1999 vp
- 8) Hallituksen esitys laeiksi verontilityslain 12 ja 29 §:n sekä tuloverolain 21 ja 124 §:n muuttamisesta 3767
 Hallituksen esitys HE 71/1999 vp
 Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 26/1999 vp
 Lakialoite LA 164, 166/1999 vp
- 9) Hallituksen esitys pääomatulojen ja yhteisön tuloveroprosentin koroittamisesta sekä siitä aiheutuviksi muutoksiksi tuloverolainsäädäntöön 3718
 Hallituksen esitys HE 158/1999 vp
 Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 27/1999 vp
- 10) Hallituksen esitys laiksi asuntosäästöpalkkiolain 7 §:n muuttamisesta 3737
 Hallituksen esitys HE 128/1999 vp
 Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 28/1999 vp
- 11) Hallituksen esitys laiksi eräiden kirkollisten kiinteistöjen luovuttamisesta Suomen evankelis-luterilaiselle kirkolle, Suomen ortodoksiselle kirkkokunnalle sekä näiden seurakunnille 3737
 Hallituksen esitys HE 142/1999 vp
 Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 29/1999 vp
- 12) Hallituksen esitys laiksi vapaasta sivistystyöstä annetun lain 16 §:n muuttamisesta 3737
 Hallituksen esitys HE 130/1999 vp
 Sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 9/1999 vp

- 13) Hallituksen esitys laiksi elokuvataiteen edistämisestä 3738
 Hallituksen esitys HE 120/1999 vp
 Sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 10/1999 vp
- 14) Hallituksen esitys eläkkeelle siirtymistä myöhentävistä ja työssä
 jatkamista edistävästä muutoksista eläkelainsäädäntöön 3738
 Hallituksen esitys HE 93/1999 vp
 Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 23/1999 vp
 Lakialoite LA 168/1999 vp
- 15) Hallituksen esitys laeiksi valtion eläkelain ja valtion perhe-eläke-
 lain 5 §:n muuttamisesta 3746
 Hallituksen esitys HE 118/1999 vp
 Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 24/1999 vp

Toinen käsittely

- 16) Hallituksen esitys hätäkeskuslaiksi ja pelastustoimilain muuttami-
 seksi 3746
 Hallituksen esitys HE 87/1999 vp
 Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 8/1999 vp
- 17) Hallituksen esitys laiksi Suomen Teollisuussijoitus Oy -nimisestä
 valtionyhtiöstä..... 3750
 Hallituksen esitys HE 132/1999 vp
 Talousvaliokunnan mietintö TaVM 14/1999 vp
- 18) Hallituksen esitys laiksi kuljetusten alueellisesta tukemisesta an-
 netun lain 20 §:n muuttamisesta 3751
 Hallituksen esitys HE 162/1999 vp
 Talousvaliokunnan mietintö TaVM 15/1999 vp
 Lakialoite LA 95/1999 vp
- 19) Hallituksen esitys laiksi valtion erityisrahoitusyhtiön luotto- ja ta-
 kaustoiminnasta annetun lain 2 §:n väliaikaisesta muuttamisesta.. 3751
 Hallituksen esitys HE 160/1999 vp
 Talousvaliokunnan mietintö TaVM 16/1999 vp
- 20) Hallituksen esitys ympäristönsuojelu- ja vesilainsäädännön uudis-
 tamiseksi 3752
 Hallituksen esitys HE 84/1999 vp
 Ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 4/1999 vp
- 21) Hallituksen esitys laiksi eläinlääkäriammattin harjoittamisesta 3762
 Hallituksen esitys HE 30/1999 vp
 Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 14/1999 vp

Kolmas käsittely

- 22) Hallituksen esitys eräiden perustuslakeihin viittaavien säännösten tarkistamisesta..... 3762
Hallituksen esitys HE 148/1999 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 7/1999 vp
- 23) Hallituksen esitys laeiksi julkisen arvonannon osoituksista ja tasavallan presidentin kansliasta annetun lain muuttamisesta 3762
Hallituksen esitys HE 146/1999 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 8/1999 vp
- 24) Hallituksen esitys Kroatian kanssa tehdyn sijoitusten vastavuoroista edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä..... 3762
Hallituksen esitys HE 147/1999 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö UaVM 8/1999 vp
- 25) Hallituksen esitys laiksi nimikirjalain 4 ja 9 §:n muuttamisesta 3763
Hallituksen esitys HE 113/1999 vp
Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 7/1999 vp
- 26) Hallituksen esitys laiksi maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain muuttamisesta 3763
Hallituksen esitys HE 131/1999 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 12/1999 vp
Lakialoite LA 149/1999 vp
- 27) Hallituksen esitys laiksi työntekijäin eläkelain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta..... 3766
Hallituksen esitys HE 143/1999 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö StVM 20/1999 vp
- 28) Hallituksen esitys kiinnitysluottopankkilaiksi ja laiksi luottolaitostoiminnasta annetun lain 97 c §:n muuttamisesta 3766
Hallituksen esitys HE 141/1999 vp
Talousvaliokunnan mietintö TaVM 13/1999 vp
- 29) Hallituksen esitys laiksi lähetetyistä työntekijöistä sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi..... 3767
Hallituksen esitys HE 138/1999 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö TyVM 7/1999 vp

Lähetekeskustelu

- 30) Valtiontilintarkastajain kertomus vuodelta 1998..... 3771
Kertomus K 11/1999 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Maija Rask /sd
Erkki Tuomioja /sd
4.—10.12. edustaja
Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk

Nimenuuto

Nimenuudossa merkitään täysistunnosta poissa oleviksi seuraavat edustajat:

Eva Biaudet /r
Tarja Halonen /sd
Satu Hassi /vihr
Tytti Isohookana-Asunmaa /kesk
Jari Koskinen /kok
Henrik Lax /r
Jari Leppä /kesk
Suvi Lindén /kok
Markku Markkula /kok
Rauha-Maria Mertjärvi /vihr
Kalevi Olin /sd
Sirpa Pietikäinen /kok
Maija-Liisa Rask /sd
Tero Rönni /sd
Kimmo Sasi /kok
Anni Sinnemäki /vihr
Martti Tiuri /kok
Erkki Tuomioja /sd

Nimenuudon jälkeen ilmoittautuu seuraava edustaja:

Jari Leppä /kesk

Eduskuntatyöhön liittyvissä virkatehtävissä olevat edustajat

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskuntatyöhön liittyvissä virkatehtävissä ovat

4.12. edustajat
Tarja Halonen /sd

Merkitään.

Poissaolopyynnöt

Puhemies: Vapautusta eduskuntatyöstä muun syyn perusteella ovat pyytäneet ajalta

4.12. edustajat
Kalervo Kummola /kok
Henrik Lax /r
Jari Leppä /kesk
Kalevi Olin /sd
Sirpa Pietikäinen /kok
Tero Rönni /sd
Puhemiesneuvosto puoltaa poissaolopyyntöjä.

Hyväksytään.

PÄIVÄJÄRJESTYKSEN ASIAT:

1) Hallituksen esitys laiksi kansaneläkelain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 78/1999 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 22/1999 vp
Lakialoite LA 51/1999 vp
Toivomusaloite TA 387, 426, 453, 464, 472, 488, 502/1999 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 22. Viime istun-

nossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Lakiteksti

Keskustelu:

Juha Rehula /kesk: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että lakiteksti saa vastalauseessamme olevan muodon, mikä tarkoittaa, että kansaneläkkeen pohjaosan leikkaus pysäytetään ja jäädytetään 171 markkaan kuukaudessa, mikä vastaa monen edustajan lupauksia.

Päivi Räsänen /skl: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Rehulan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Rehula ed. Räsänen kannattamana ehdottanut, että lakiteksti hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Rehulan ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 111 jaa- ja 69 ei-ääntä; poissa 19. (Ään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Eduskunta yhtyy sosiaali- ja terveysvaliokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Hallituksen esitys laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys HE 77/1999 vp

Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 19/1999 vp

Lakialoite LA 57, 112/1999 vp

Toivomusaloite TA 359, 368, 405, 481, 501, 508/1999 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 19. Viime istunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

6 a §

Keskustelu:

Päivi Räsänen /skl: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä hyväksytään vastalauseen 1 mukaisena, mikä tarkoittaa terveydenhoidon asiakasmaksujen 2 500 markan maksukattoa.

Sakari Smeds /skl: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Räsänen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Räsänen ed. Smedsin kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen 1 mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Räsänen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 164 jaa- ja 15 ei-ääntä; poissa 20. (Ään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

7 a §

Keskustelu:

Juha Rehula /kesk: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä saa sen muotoilun, joka on vastalauseessa 2, mikä muun muassa purkaisi lapsiperheiden kannustinloukkuja.

Inkeri Kerola /kesk: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Rehulan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Rehula ed. Kerolan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseeseen 2 mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Rehulan ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 131 jaa- ja 49 ei-ääntä; poissa 19. (Ään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Eduskunta yhtyy sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan ehdotukseen lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Hallituksen esitys laeiksi opintotukilain ja asumistukilain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 73/1999 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 8/1999 vp
Lakialoite LA 49, 110/1999 vp
Toivomusaloite TA 289, 295, 311, 319, 320/1999 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 8. Viime istunnossa julistettiin yleiskeskustelu asiasta päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sisältyvän ensimmäisen lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

5, 7 ja 11 § hyväksytään keskustelutta.

14 §

Keskustelu:

Ossi Korteniemi /kesk: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä saa vastalauseessa esitetyn muodon, mikä tarkoittaa opiskelijoiden asumislisän muuttamista ympäri vuotiseksi.

Tanja Karpela /kesk: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Korteniemen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Korteniemi ed. Karpelan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Korteniemen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 122 jaa- ja 58 ei-ääntä; poissa 19. (Ään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

14 a § hyväksytään keskustelutta.

19 §, jota ei ole mietinnössä

Keskustelu:

Ossi Korteniemi /kesk: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että pykälä muutetaan vastalauseessa esitetyllä tavalla, mikä tarkoittaa sitä, että kaikilta 18—20-vuotiailta opiskelijoilta poistetaan vanhempien tuloihin perustuva tarveharkinta opintorahaa myönnettäessä.

Tanja Karpela /kesk: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Korteniemen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Korteniemi ed. Karpelan kannattamana ehdottanut, että 19 § hyväksyttäisiin vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö, jossa ei ole 19 §:ää, "jaa"; ed. Korteniemen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 121 jaa- ja 58 ei-ääntä; poissa 20. (Ään. 5)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

19 a, 20, 22 ja 25 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta hallituksen esitykseen sisältyvän toisen lakiehdotuksen 1, 2, 6 ja 15 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta yhtyy sivistysvaliokunnanvaliokunnan ehdotukseen lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

ULKOPUOLELLA PÄIVÄJÄRJESTYKSEN ESITELTÄVÄT ASIAT:

4) Pääministerin ilmoitus postipalveluiden saatavuudesta

Pääministerin ilmoitus PI 3/1999 vp

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen annetaan valtiopäiväjärjestyksen 36 a §:ssä tarkoitettu pääministerin ilmoitus postipalvelujen saatavuudesta. Ilmoituksen antaa liikenneministeri Heinonen.

¹ **Liikenneministeri Olli-Pekka Heinonen:** Arvoisa puhemies! Pääministeri Paavo Lipponen on pyytänyt valtiopäiväjärjestyksen 36 a §:n

mukaisesti minut liikenneministerinä antamaan ilmoituksen eduskunnalle postipalvelujen saatavuudesta.

Tässä asiassa hallituksen keskeinen lähtökohta on turvata tasokkaat ja kohtuuhintaiset postipalvelut alueellisesti kattavasti ... (Hälinää)

Puhemies (koputtaa): Anteeksi, ministeri! Arvoisat edustajat, pyydän rauhoittumaan ja käymään yksittäiset keskustelut salin ulkopuolella ja kuuntelemaan tätä ilmoitusta.

Puhuja: Tässä asiassa hallituksen keskeinen lähtökohta on turvata tasokkaat ja kohtuuhintaiset postipalvelut alueellisesti kattavasti koko Suomessa nyt ja tulevaisuudessa. Postitoiminnan luonteeseen kuuluu palvelu ja asiakkaista huolehtiminen.

Postin toimipaikkaverkko koostuu noin 1 550 toimipaikasta, joista noin 550 on Postin omia toimipaikkoja ja noin 1 000 asiamiesposteja. Lähes kaikissa Postin omissa postitoimipaikoissa hoidetaan Leonia Pankki Oyj:n pankkipalveluja. Lisäksi oikeusministeriön kanssa tehtyjen sopimusten perusteella Postin omissa toimipaikoissa hoidetaan vaalien ennakoäänestystä.

Leonia Pankki Oyj:n uusiutuvan liiketoimintastrategian vuoksi pankki ei enää vuoden 2000 jälkeen osta Suomen Posti Oy:ltä postitoimipaikkaverkoston pankkipalveluja. Leonian pankkipalveluverkon muutos vaikuttaa siten Postin toimipaikkaverkoston järjestämiseen. Leonian palvelut säilyvät posteissa lähes nykyajajuudessaan ensi vuoden toukokuun loppuun asti. Vuoden 2000 lopussa yhteistyö päättyy kokonaan. Kaikkiaan konttorimuutosten läpivienti kestää vuoden 2001 puoliväliin. Leonia-yhteistyön päättymisestä johtuvien suorien ja epäsuorien kustannusten vaikutukset Postin talouteen lakkaavat vuoteen 2003 mennessä.

Postin toimipaikkaverkko on muuttunut voimakkaasti 90-luvulla. Alun perin Postilla oli omia toimipaikkoja noin 3 000. Nyt omien ja asiamiespostien yhteismäärä on puolet siitä. Toimipaikkaverkosta on käyty vilkasta yhteiskunnallista keskustelua, muun muassa vuonna 1991 suuren toimipaikkamuutoksen yhteydessä asiasta tehtiin välikysymys. Asiamiespostien avulla toimipaikkaverkko on kuitenkin voitu säilyttää alueellisesti kattavana. Toisaalta Postin omat palvelut tarjotaan yhä enenevässä määrin jakelu-

verkon kautta suoraan asiakkaille, koteihin ja yrityksiin.

Asiamiespostit ovat saaneet sangen myönteisen vastaanoton sen jälkeen, kun niihin on totuttu. Asiamiespostit tarjoavat lähes kaikki postaaliset palvelut. Asiamiespostit ovat yleensä avoimena pitkään, myös iltaisin ja osin viikonloppuisin, ja ne sijoittuvat kansalaisten muutoinkin käyttämiin palveluyrityksiin. Asiamiespostit antavat myös lisän kyläkauppojen liikevaihtoon.

Asiamiespostien laatuun ja osaamiseen on pyritty kiinnittämään erityistä huomiota. Asiakkaiden kokemuksia asioinnista mitataan kahdesti vuodessa palvelukyselyillä. Niissä asiakkaat ovat arvioineet Postin omien konttoreiden ja asiamiespostien palvelut keskiarvoltaan yhtä hyväksi. Asiamiespostit ovat asiakkaiden mielestä jopa Postin omia konttoreita parempia jonotusajoissa ja sujuvuudessa.

Asiamiesperiaatteella toimivat postit kykenevät tarjoamaan myös yrittäjille riittävät asiointipalvelut. Lisäksi yrittäjillä on käytössään Postin puhelinpalvelu. Yrityksillä on myös mahdollisuus sopia päivittäisistä Postin noutovientikuljetuksista. Yritysten erityispalvelut hoidetaan normaalin käytännön mukaan henkilökohtaisin neuvotteluin Postin yritysmyyjien toimesta.

Posti- ja telelaitos muodostettiin vuoden 1990 alusta valtion liikelaitokseksi. Liikelaitos yhtiöitettiin vuoden 1994 alusta. Samanaikaisesti tuli voimaan uusi postitoimintalaki. Suomen PT-konsernin muodostivat emoyhtiönä Suomen PT Oy sekä sen tytäryhtiöt Suomen Posti Oy ja Telecom Finland Oy. Konserni jakautui 1.7.1998 kahdeksi valtion suoraan omistamaksi osakeyhtiökonserniksi, Suomen Posti Yhtymä Oy:ksi sekä Sonera-yhtymä Oy:ksi. Meneillään on Posti Yhtymä Oy:n ja Suomen Posti Oy:n fuusio, jossa muodostetaan Suomen Posti Oy. Suomen Posti Oy:llä on jatkossakin merkittävä julkinen palveluvalvoite. Tämän vuoksi yhtiön omistus säilyy valtiolla.

Postikonsernin ydinliiketoimintaa ovat viestinvälityspalvelut, mediapalvelut ja logistiikkapalvelut. Lisäksi Posti on mukana kiinteästi elektronisen kaupankäynnin laajenemisessa.

Postikonsernin liikevaihto on 6 miljardia markkaa, josta 40 prosenttia muodostuu viestinvälityspalveluista, 25 prosenttia mediapalveluista ja 17 prosenttia logistiikkapalveluista. Loppu koostuu konttoriverkon muista lisäpalveluista. Postin tulos syntyy pääosin kirjeliikenteestä.

Konttoriverkoston tehtävänä on huolehtia postilähetysten vastaanotto- ja luovuttamispalveluista asiakkaille, jotka asioivat kiinteiden toimipisteiden kautta, sekä vastata postipalveluiden myynnistä kuluttaja- ja pk-sektorille. Konttoriverkoston 970 miljoonan markan kustannuksista postipalvelut ovat 570 miljoonaa markkaa.

Suomen Posti ja Leonia Pankki Oyj totesivat 26.10.1999, ettei yhtiöiden välisen yhteistyön jatkamiselle meneillään olevan sopimuskauden jälkeen ole löydettävissä osapuolien kannalta liiketaloudellisesti perusteltavissa olevaa ratkaisua. Liikenneministeriö toi hallituksen talouspoliittiseen ministerivaliokuntaan 2.11. ehdotuksen postipalvelujen turvaamisesta ja valtion omistajastrategiasta Postissa. Ehdotuksessa esitettiin kolme erilaista vaihtoehtoa.

Puhtaasti liiketaloudellisessa vaihtoehdossa Postin olisi tullut välittömästi arvioida toimipaikkaverkon tarpeellisuus ja laajuus postaalista lähtökohdista. Tällöin toimipaikkaverkko olisi supistettu välittömästi Leonia-sopimuksen päättymisen jälkeen. Samalla ylimääräinen henkilöstö olisi irtisanottu. Tällaista omistajapolitiikkaa emme hallituksessa pitäneet hyvänä ja se torjuttiin myös liikenneministeriön muistiossa.

Budjettirahoitteisen vaihtoehdon mukaan valtio olisi ostanut Postin kannattamattoman verkon palveluita valtion talousarviossa tarkoitukseen osoitetuilla määrärahoilla. Koska Posti ei nykyisen lainsäädännön mukaan voi itse tarjota pankkipalveluita, mahdollinen budjettirahoiteinen tuki olisi kohdistunut postitoimipaikkojen verkon laajuuteen. Tämä vaihtoehto jouduttiin toteamaan ongelmaksi EU-regulaation, postitoimintalain, osakeyhtiölain sekä kilpailulainsäädännön kannalta. Sitä ei voida myöskään pitää valtionalouden kannalta perusteltuna eikä se anna hyviä lähtökohtia yhtiön kehittämiseksi.

Hallitus päättikin valita etenemistieksi pitkäjänteisen kehittämisen vaihtoehdon. Tämä vaihtoehto lähtee siitä, että postipalvelut turvataan hinnaltaan kohtuullisina ja laadukkaina koko maassa myös vuoden 2000 jälkeen. Joka kunnassa on posti myös tulevaisuudessa. Lisäksi Postin toimipaikkaverkko säilytetään nykyisen laajuisena eli noin 1 500 toimipaikkana. Postin omien toimipaikkojen määrä, joka tällä hetkellä on noin 550, pyritään säilyttämään mahdollisimman suurena. Poistuvat Postin omat toimipaikat korvataan asiamiesposteilla.

Henkilöstön osalta noudatetaan valtionyhtiöitä koskevan valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaista hyvää ja pitkäjänteistä henkilöstöpolitiikkaa. Ministerivaliokunta edellytti, että Posti käynnistää laajan henkilöstön uudelleensijoitusohjelman ja antaa koulutusta. Myös erilaisia eläkejärjestelyjä ja niihin liittyviä tukimahdollisuuksia selvitetään. Tavoitteena on, että kaikille henkilöille, joita toimipaikkaverkon uudistus koskee, sovitaan yksilöidyt kehittämistoimet. Jos yhtiön sisältä ei löydy uutta työtä, Posti sopii riittävän suuresta kehittämisrahasta, joka antaa henkilöille siirtymävaiheen turvaa tai alkurahoitusta yrityksen perustamiseen tai omaehtoiseen kouluttautumiseen. Henkilöstöjärjestöt ovat mukana laatimassa näitä vuoteen 2003 ulottuvan sopeuttamiskauden pelisääntöjä.

Laskelmien mukaan henkilöstön kehittämisohjelmaan ja kehittämisrahaan tarvitaan 210 miljoonaa markkaa, josta kehittämisrahan osuus olisi 140 miljoonaa markkaa ja ylimääräisen eläketurvan maksut 70 miljoonaa markkaa. Toimitiloista olisi siirtymävaiheessa maksettava 90 miljoonan markan ylimääräiset kustannukset. On arvioitu, että tällä yhteensä 300 miljoonan markan kertarahoituksella voitaisiin hoitaa Postin toimipaikkaverkko nollatulokseen, kun sen tulos muutoin olisi noin 400 miljoonaa markkaa tappiollinen. Tämä tasapaino saavutettaisiin vuonna 2003.

Hallitus katsoo, että Postin tulos kestää tämän 300 miljoonaan markkaa maksavan järjestelyn toteuttamisen. Tämä merkitsee, ettei valtio voi odottaa tavanomaista osinkotuloa sopeuttamisjakson alussa. Postin tuloksen vuodelta 1999 arvioidaan kevään notkahduksen jälkeen nousevan yli 500 miljoonaan markkaan ennen veroja.

Hallitus ratkaisuisaan painotti erityisesti uusien liiketoimintamahdollisuuksien saamista toimipaikkaverkkoon. Palvelujen turvaamisesta ja uusien liiketoimintojen kehittämisestä tehdään selvitys, jossa jokaisen toimipaikan tilanne tarkastellaan erikseen. Yhtenä uusien liiketoimien vaihtoehtona selvitetään parhaillaan, onko lainsäädännöllisesti mahdollista hoitaa rajoitettua pankkitoimintaa palveluyrityksissä. Tämä voisi tuoda postitoimipaikkoihin rahahuoltoa, esimerkiksi mahdollisuuden rahan nostamiseen. Postin toimipaikkaverkon henkilöstöllä onkin vankka osaaminen pankkitoiminnassa.

Talospoliittisen ministerivaliokunnan linjauksiin päädyttiin, koska valtio-omistajan ponnis-

teluista huolimatta Postin ja Leonian yhteistyölle ei ollut edellytyksiä. Ihmisten pankkitottumukset ovat muuttuneet. Tästä syystä ei löytynyt ratkaisua laajamittaisten pankkipalvelujen tarjoamiseksi postitoimipaikoissa.

Hallitus reagoi nopeasti Leonia-ratkaisuun, koska Postin henkilöstön työskentely jatkuvassa epävarmuudessa on tietenkin sietämätöntä. Talospoliittisen ministerivaliokunnan päätös aiheutti myös kritiikkiä. Tästä on varmasti otettava opiksi. Mutta silti on kysyttävä: Olisiko ollut parempi olla tekemättä mitään? Olisiko pitänyt sitenkin toimia joko puhtaana liiketaloudellisen tai budjettirahoitteisen vaihtoehdon mukaan? Onko se vaihtoehto, että työpaikat säilyvät, vaikka ei ole työtä?

Yksityisellä puolella lamavuodet karsivat raa'asti työpaikkoja. Valtion omistajapolitiikkaan eivät kuulu kylmät ja kovat päätökset. Siksi talospoliittinen ministerivaliokunta korostikin päätöksessään henkilöstön näkökulmaa.

Henkilöstöpolitiikkaan liittyvien syiden lisäksi hallitus toimi nopeasti siksi, että Postin johdolla on riittävästi aikaa aktiivisesti etsiä korvaavia tehtäviä. Postin kattava verkosto on hyvä pohja monenlaisille toiminnoille.

Asiakkaiden kannalta postipalvelujen saataavuus säilyy ainakin nykyisellä tasolla. Pankkipalvelujen saatavuus on toinen asia. Postin toimipaikkaverkon pankkipalveluita koskeva muutos ei vaikuta Postin jakeluverkkoon, joka tavoittaa jokaisen kotitalouden ja yrityksen kaikkina arkipäivinä. Tämän verkon kautta voidaan päivittäin tarjota lisääkin palveluita myös postin noutoon ja pakettien viemiseen koteihin. Ajankohmainen esimerkki on, että joululiikenteessä postinjakajat tarjoavat jakeluverkossa joulumerkkejä.

Sisäministeriössä on käynnistynyt hanke, jossa selvitetään eri viranomaisten palvelujen tarjoamista yhdessä toimipisteessä. Tässä projektissa on tarkoitus arvioida myös postitoimipaikkaverkon käyttöä yhteispalveluun. Yhteispalvelussa mukana olevat yleisimmät tahot ovat kunta, Kansaneläkelaitos, työvoimatoimisto, poliisi, maistraatti ja verotoimisto. Lisäksi joissakin yhteispalvelupisteissä tarjoavat palveluja muun muassa yritysneuvoja, lääninhallitus, Tielaitos, maanmittauslaitos, seurakunta ja matkahuolto. Tällä hetkellä maassamme on noin 150 yhteispalvelupistettä, ja ensi vuoden suunnitelmissa on noin 50 uuden pisteen perustaminen.

Posti on jo mukana muutamassa yhteispalvelupisteessä. Postin palvelut soveltuvat saatujen kokemusten mukaan varsin hyvin yhteispalvelupisteissä hoidettaviksi. Myös yhteispalvelupisteen perustaminen Postin tiloihin voi tulla kysymykseen. Postikonttorithan ovat yleisesti keskeisillä paikoilla. Yhteistyöllä voidaan aikaansaada palveluvalikoimaltaan laaja-alaisia palvelupisteitä lähelle kansalaista ja turvata palvelujen pysyvyys myös haja-asutusalueella.

Samoin sähköiseen osaamiseen liittyvät palvelut ovat jo selvitetävinä. Posti etsii koko ajan yhteistyökumppaneita niin yksityiseltä kuin julkiselta sektorilta.

Tämän joulun sähköisen kaupan arvoksi on arvioitu maailman laajuisesti noin 74 miljardia markkaa. Se on kolminkertainen määrä edellisjouluun verrattuna. Näin myös Korvatunturin pukki näyttää tarvitsevan Postin palveluja yhä enemmän.

Osana postitoimialan kehittämistä ja postipalvelujen korkean tason säilyttämistä hallitus pitää tarpeellisena, että postitoimintaa ohjaavaan lainsäädäntöön tehdään muutoksia. Postitoimintalain uudistamisen yhteydessä määritellään nykyistä selkeämmin Postin peruspalvelut ja selkeytetään kilpailutilanne. Myös uusi perustuslaki edellyttää postitoimintalain nojalla annettujen normien säädöshierarkian tarkistamista.

Lainsäädännön tarkistamisen yhteydessä postitoimintalakiin olisi säädettävissä toimiluvan haltijoille velvollisuus pitää jokaisessa toimilupa-alueellaan sijaitsevassa kunnassa toimi- tai keräilypiste. Lisäksi lakiin tulisi lisättäväksi eräitä kehittyvän palvelutarjonnan edellyttämiä teknisiä säädöksiä.

Euroopan unionissa on vireillä postitoiminnan jatkoliberalisointiin tähtäävä hanke. Odotettavissa on, että komissio antaa esityksensä asiasta ensi vuoden keväällä.

Koko postitoimiala on globaalistikin murroksessa. Teknologian kehitys, uudet viestintätavat, kirjeviestinnän muutos, logistiset ratkaisut, kilpailu, EU-regulaation kehitys sekä erilaisten toimialalla olevien yhtiöiden maailman laajuiset kansainvälistymisstrategiat vaikuttavat myös Suomen Postin kehitykseen.

Liikenneministeriö on osana yhtiöittäen omistajapolitiikkaa käynnistänyt Postin strategisen selvityksen. Tarjouskilpailun perusteella selvitystä on valittu tekemään Dresdner Kleinwort Benson investointipankkina sekä kansainvälinen

konsulttitoimisto KPMG. Niillä on molemmilla laajat referenssit Euroopan ja maailman postien ja logistiikkayritysten kehityksen arvioinnissa ja tulevaisuuden liiketoimintojen strategioiden selvittämisessä. Meneillään olevassa selvityksessä on tarkoitus arvioida Postin liiketoimintaa, sen kehittämistä, strategioita, yhteistyötä, logistiikkaa, uusia teknologioita sekä yhtiön liiketoiminnan ja raportoinnin analysointia. Näin halutaan varmistaa Postin liiketoiminnan ja palvelujen kehittäminen.

Joskus vielä haikaillaan Postin organisatorisen aseman palauttamista liikelaitokseksi, josta takaisin virastoksi. Liikelaitokseksi muuttaminen ei kuitenkaan muuta ulkoista toimintaympäristöä vähääkään. Se ei poista kansainvälisten kuiriyrityöiden kilpailua. Liikelaitokseksi palaaminen ei luo Postille turvattua, suojattua asemaa. Sen sijaan askel taaksepäin poistaisi niitä mahdollisuuksia, joita Postilla osakeyhtiönä on reagoida muutokseen. Tällainen siirtymä ei olisi perusteltua Postin, sen henkilöstön, postipalvelujen eikä valtion omistajapolitiikan kannalta. Seurauksena olisi vain Postin vähittäinen näivettyminen ja väistyminen sekä luopuminen vahvan osaamisen mahdollisuuksista niin liiketoiminnassa kuin postipalveluissakin.

Arvoisa puhemies! Suomen Posti Oy on palvelujen laadulla mitattuna tasokas yhtiö kansainvälisessä vertailussa. Se pystyy tuottamaan palvelunsa kokonaisuutena tarkastellen kannattavasti. Postin johdon on oltava aktiivinen liiketoiminnassa, rakenteissa, strategiassa, uusien mahdollisuuksien hakemisessa ja aktiivisessa kehittämisessä. Valtio seuraa omistajana tarkoin yhtiötä sen liiketoiminnan ja palvelujen kehittämisessä. Vain tällä tavoin voidaan varmistaa laadukkaat ja hinnaltaan kohtuulliset postipalvelut kattavasti koko maassa sekä Postin henkilöstön työ myös tulevaisuudessa.

Liikenneministeri Heinosen antama pääministerin ilmoitus on ruotsinkielisenä näin kuuluva:

Statsminister Paavo Lipponen har i enlighet med 36 a § riksdagsordningen bett mig att som trafikminister ge riksdagen en upplysning om tillgången på postservice.

Regeringens primära målsättning är att trygga postservice av god kvalitet och till ett rimligt pris på ett regionalt täckande sätt i hela Finland nu

och i framtiden. Service och kundomsorg hör till postförmedlingens natur.

Postens kontorsnät omfattar cirka 1 550 verksamhetsställen, av vilka cirka 550 är postens egna kontor och cirka 1 000 postombud. Nästan alla av Postens egna kontor sköter Leonia Bank Abp:s banktjänster. Dessutom sköter Postens egna kontor förhandsröstningen vid val enligt avtal som ingåtts med justitieministeriet.

Till följd av att Leonia Bank Abp förnyar sin verksamhetsstrategi kommer banken inte längre att köpa banktjänster i postkontorsnätet av Posten Finland Ab efter år 2000. Omläggningen av Leonias bankservicenät inverkar sålunda på utformningen av Postens kontorsnät.

Leonias tjänster tillhandahålls på postkontoren i nästan nuvarande omfattning ända till utgången av maj nästa år. Vid utgången av år 2000 upphör samarbetet helt. Genomförandet av kontorsomläggningarna kommer att pågå fram till mitten av år 2001. De direkta och indirekta kostnaderna till följd av att samarbetet med Leonia upphör påverkar inte längre Postens ekonomi år 2003.

Postens kontorsnät har förändrats på 1990-talet. Ursprungligen hade posten cirka 3 000 egna kontor, nu är det sammanlagda antalet egna kontor och postombud hälften härav. En livlig samhällsdebatt har förts om kontorsnätet, bl.a. framställdes en interpellation i saken år 1991 i samband med den stora kontorsomläggningen. Med hjälp av postombud har det dock varit möjligt att bibehålla ett regionalt täckande kontorsnät. Å andra sidan tillhandahålls Postens egna tjänster i allt större utsträckning via utdelningsnät direkt till kunderna, till hem och företag.

Postombuden har fått ett positivt mottagande efter det att man vant sig vid dem. Postombuden tillhandahåller nästan alla postala tjänster. Postombuden har vanligen öppet länge, också på kvällarna och delvis under veckosluten, och de finns i sådana serviceföretag som medborgarna också annars anlitar. Postombudsfunktionen medför också ett tillskott till bybutikernas omsättning.

Man ha också försökt fästa särskild uppmärksamhet vid kvalitet och kunnande när det gäller postombuden. Kundernas erfarenheter av verksamheten mäts två gånger per år med serviceenkäter. I dem har kunderna gett servicen på Postens egna kontor och hos postombuden i medeltal samma vitsord. Kunderna anser att postombu-

den rentav är bättre än Postens egna kontor när det gäller väntetider och smidighet.

De postkontor som fungerar enligt ombudsprincipen kan också tillhandahålla tillräckliga tjänster för företagen. Dessutom står Postens telefonservice till företagarnas förfogande. Företagen kan också komma överens om dagliga avhämtnings- och leveranstransporter med Posten. Specialservicen för företag sköts enligt normal praxis genom personliga förhandlingar med Postens företagsförsäljare.

Vid ingången av 1990 ombildades Post- och televerket till ett statligt affärsverk. Affärsverket bolagiserades 1.1.1994. Samtidigt trädde den nya postlagen i kraft. Koncernen Posten Finland PT bestod av moderbolaget PT Posten Finland Ab samt dess dotterbolag Posten Finland Ab och Telecom Finland Ab. Koncernen delades 1.7.1998 upp i två aktiebolag, Posten Finland Gruppen Ab och Sonerakoncernen Abp, som ägs direkt av staten. Posten Finland Gruppen Ab och Posten Finland Ab håller på att fusioneras till Posten Finland Ab. Posten Finland Ab kommer också i fortsättningen att ha en betydande offentlig service-skyldighet. Därför kommer bolaget fortfarande att ägas av staten.

Postkoncernens kärnaffärsverksamhet omfattar meddelandeförmedlingstjänster (brev), medietjänster (tidningar, direktreklam med och utan adress) och logistiktjänster (paket och mervärdestjänster i samband med dem, t.ex. lagring). Dessutom deltar Posten aktivt i utvidgningen av den elektroniska handeln.

Postkoncernens omsättning är 6 miljarder mark, varav 40 procent utgörs av meddelandeförmedlingstjänster, 25 procent av medietjänster och 17 procent av logistiktjänster. Resten består av kontorsnätets övriga tjänster. Postens resultat baserar sig huvudsakligen på brevtrafiken.

Kontorsnätets uppgift är att erbjuda kunder som besöker de fasta verksamhetsställena tjänster gällande mottagande och överlämnande av postförsändelser samt att svara för försäljningen av posttjänster till konsumentsektorn och små och medelstora företag. Av kontorsnätets utgifter om 970 miljoner mark står posttjänsterna för 570 miljoner mark.

Posten Finland och Leonia Bank Abp konstaterade 26.10.1999 att det inte går att komma fram till en lösning som för parternas del kan motiveras på företagsekonomiska grunder när det gäller ett fortsatt samarbete mellan bolagen efter den

pågående avtalsperioden. I regeringens finanspolitiska ministerutskott lade trafikministeriet 2.1.1999 fram ett förslag gällande tryggande av postservicen och statens ägarstrategi i Posten. I förslaget ingick tre olika alternativ.

Det rent företagsekonomiska alternativet gick ut på att Posten omedelbart skulle utvärdera kontorsnätets nödvändighet och omfattning utgående från postala aspekter. Kontorsnätet skulle då ha reducerats omedelbart efter det att avtalet med Leonia upphört att gälla. Samtidigt skulle överskottspersonalen ha blivit uppsagd. Vi ansåg inte att detta var en bra ägarpolitik och alternativet förkastades i trafikministeriets promemoria.

Enligt det budgetfinansierade alternativet skulle staten av Posten köpa tjänster i det olönsamma nätet med anslag som anvisats för ändamålet i statsbudgeten. Eftersom Posten enligt gällande lagstiftning inte själv kan tillhandahålla banktjänster, skulle det eventuella budgetfinansierade stödet ha gällt postkontorsnätets omfattning. Detta alternativ konstaterades vara problematiskt med tanke på EU-regleringen, postlagen, lagen om aktiebolag och konkurrenslagstiftningen. Alternativet kan inte heller anses motiverat med tanke på statsekonomi, och det erbjuder inte några goda utgångspunkter för utvecklandet av bolaget.

Därför beslöt regeringen att välja det alternativ som innebar långsiktig utveckling. Utgångspunkten är då att posttjänster till rimligt pris och av god kvalitet tryggas i hela landet också efter år 2000. Posten finns i varje kommun också i framtiden. Dessutom bibehålls postkontorsnätet i sin nuvarande omfattning, dvs. med cirka 1 500 verksamhetsställen. Avsikten är att så många av Postens egna kontor som möjligt skall bibehållas. För närvarande är de cirka 550 till antalet. De av Postens egna kontor som dras in ersätts med postombud.

När det gäller personalen följs den goda och långsiktiga personalpolitiska linjen i statsrådets principbeslut gällande statsbolag. Ministerutskottet förutsatte att Posten sätter igång ett omfattande program för omplacering av personalen och ordnar utbildning. Olika pensionsarrangemang och stödmöjligheter i samband med dem utreds också. Målet är att med alla som berörs av kontorsnätsreformen komma överens om individuella utvecklingsåtgärder. Om det inte går att hitta nytt arbete inom bolaget, skall Posten avtala om en tillräckligt stor utvecklingspenning,

som ger personen i fråga trygghet under övergångsperioden eller utgör startpenning för ett nytt företag eller för utbildning på eget initiativ. Personalorganisationerna deltar i utarbetandet av dessa spelregler för anpassningsperioden, som sträcker sig fram till år 2003.

Enligt gjorda beräkningar kräver utvecklingsprogrammet och utvecklingspenningen för personalen 210 miljoner mark, varav utvecklingspenningens andel är 140 miljoner mark och avgifterna för det extra pensionsskyddet 70 miljoner mark. Under övergångsperioden måste 90 miljoner mark betalas i extra kostnader för lokaliteter. Det har bedömts att Postens kontorsnät med denna engångsfinansiering på sammanlagt 300 miljoner mark kunde uppvisa 0-resultat, då resultatet annars skulle uppvisa ett underskott på cirka 400 miljoner mark. Denna balans kunde uppnås år 2003.

Regeringen anser att Postens resultat klarar av genomförandet av detta arrangemang som kostar 300 miljoner mark. Detta innebär att staten inte kan vänta sig sedvanlig dividendinkomst i början av anpassningsperioden. Postens resultat för år 1999 kommer, efter nedgången i våras, uppskattningsvis att överstiga 500 miljoner mark före skatter.

I sitt avgörande betonade regeringen i synnerhet möjligheten till nya affärsverksamhetsfunktioner i kontorsnätet. En utredning om tryggandet av tjänsterna och utvecklandet av nya affärsverksamhetsfunktioner skall göras och i den skall situationen på varje verksamhetsställe granskas separat. Bl.a. utreds som bäst om lagstiftningen tillåter att begränsad bankverksamhet bedrivs i serviceföretag. Sådan verksamhet kunde innebära t.ex. möjlighet att på postkontoren lyfta pengar. De anställda inom Postens kontorsnät har ett gediget kunnande när det gäller bankverksamhet.

Finanspolitiska ministerutskottets linjedragning valdes, eftersom det inte fanns förutsättningar för ett samarbete mellan Posten och Leonia trots statens, dvs. ägarens ansträngningar. Människorna har ändrat sina bankrutiner. Därför kunde frågan om tillhandahållande av omfattande banktjänster på postkontoren inte lösas.

Regeringen reagerade snabbt på Leonialösningen, eftersom det naturligtvis är olidligt för dem som är anställda hos Posten att arbeta i ständig ovisshet beträffande framtiden. Finanspolitiska ministerutskottets beslut gav upphov till mycken kritik. Vi måste naturligtvis ta lärdom av

detta. Men ändå måste vi fråga oss om det hade varit bättre att inte göra någonting alls? Eller borde vi ändå ha valt antingen det rent företagsekonomiska alternativet eller det budgetfinansierade alternativet? Är det ett alternativ att arbetsplatserna bibehålls, även om det inte finns något arbete?

På den privata sidan gallrade depressionsåren med skoningslös hand bland arbetsplatserna. Kalla och hårda beslut hör inte till statens ägarpolitik. Därför betonade finanspolitiska ministerutskottet personalaspekten i sitt beslut.

Förutom av personalpolitiska skäl handlade regeringen snabbt också av den orsaken att Postens ledning skulle ha tillräckligt med tid för att aktivt söka ersättande uppgifter. Postens täckande nätverk är en god grund för en mängd olika funktioner.

För kundernas del kommer tillgången på posttjänster att bibehållas åtminstone på nuvarande nivå. Tillgången på banktjänster är en annan fråga. Den ändring som gäller banktjänsterna i Postens kontorsnät påverkar inte Postens utdelningsnät, som når varje hushåll och företag alla vardagar. Via det nätet kan tvärtom mera tjänster tillhandahållas också när det gäller att avhämta post och leverera paket ända hem. Ett aktuellt exempel är att postutdelarna i jultrafiken tillhandahåller julfrimärken via utdelningsnätet.

Inrikesministeriet har inlett ett projekt som skall utreda möjligheten att tillhandahålla olika myndigheters tjänster på ett och samma ställe. I detta projekt är avsikten att också bedöma möjligheterna att använda postkontorsnätet för samservice. De vanligaste av de instanser som deltar i samservicen är kommunerna, Folkpensionsanstalten, Arbetskraftsbyråerna, polisen, magistraterna och skattebyråerna. På vissa medborgarkontor tillhandahåller dessutom bl.a. företagsrådgivare, länsstyrelsen, vägverket, lantmäteriverket, församlingen och Matkahuolto sina tjänster. För närvarande finns det cirka 150 medborgarkontor i vårt land och planerna för nästa år omfattar cirka 50 nya ställen.

Posten finns redan på några medborgarkontor. Erfarenheterna visar att Postens tjänster mycket väl kan skötas på ett medborgarkontor. Det kan bli fråga om att inrätta medborgarkontor i postens lokalteter. Postkontoren ligger ju vanligen centralt. Med samarbete kan man få till stånd serviceställen med ett omfattande tjänsteut-

bud nära medborgarna och trygga bestående tjänster också i glesbygderna.

Likaså är frågan om tjänster i anslutning till elektroniskt kunnande redan föremål för utredning. Posten söker hela tiden samarbetspartner såväl inom den privata som den offentliga sektorn.

Värdet av den globala elektroniska handeln denna jul har uppskattats till cirka 74 miljarder mark. Det är ett belopp som är tre gånger större än föregående jul. Det verkar som om julgubben på Korvatunturi allt mer skulle behöva Postens tjänster.

Som ett led i utvecklandet av postbranschen och bibehållandet av den höga nivån på postservicen anser regeringen det nödvändigt att ändringar görs i den lagstiftning som styr postförmedlingen. I samband med en revidering av postlagen skall begreppet Postens basservice definieras på ett tydligare sätt än för närvarande och konkurrenssituationen klarläggas. Den nya grundlagen förutsätter också att författningshierarkin i fråga om de normer som har utfärdats med stöd av postlagen ses över.

I samband med att lagstiftningen ändras kunde i postlagen föreskrivas om skyldighet för koncessionshavare att upprätthålla ett verksamhets- eller insamlingsställe i varje kommun inom det område som koncessionen gäller. Till lagen bör dessutom fogas vissa sådana tekniska bestämmelser som det nya serviceutbudet förutsätter. Ett projekt som syftar till fortsatt liberalisering av postfunktionen är aktuellt inom Europeiska unionen. Kommissionen väntas lägga fram sitt förslag i saken våren 2000.

Också globalt befinner sig hela postbranschen i en brytningstid. Den tekniska utvecklingen, nya kommunikationssätt, den förändrade brevkommunikationen, logistiska lösningar, konkurrenser, utvecklingen i fråga om EU-regleringen och olika i branschen verkande bolags globala internationaliseringsstrategier inverkar också på Posten Finlands utveckling.

Som ett led i ägarpolitiken när det gäller trafikministeriets bolag har ministeriet satt igång en strategisk utredning gällande Posten. På basis av en anbudstävling har Dresdner Kleinwort Benson som investeringsbank och den internationella konsultbyrån KPMG utsetts att göra utredningen. De har båda omfattande referenser när det gäller att bedöma utvecklingen i europeiska och globala postverk och logistikföretag samt i

fråga om strategier för framtida affärsverksamhet. I den pågående utredningen har man för avsikt att utvärdera Postens affärsverksamhet, utvecklandet av den, strategier, samarbete, logistik, nya tekniker och analyseringen av bolagets affärsverksamhet och rapportering. På detta sätt vill man säkerställa utvecklandet av Postens affärsverksamhet och service.

Ibland drömmar man ännu om en återgång till Postens organisatoriska ställning som affärsverk, t.o.m. som ämbetsverk. En ombildning till affärsverk ändrar dock inte ett dugg på de yttre verksamhetsbetingelserna. Den eliminerar inte konkurrensen från internationella kurirbolag. En återgång till affärsverksformen ger inte Posten någon trygg och skyddad ställning. Däremot skulle ett steg bakåt eliminera de möjligheter som Posten som aktiebolag har att reagera på förändringar. En sådan övergång skulle inte vara motiverad, varken med tanke på Posten, personalen, postservicen eller statens ägarpolitik. Följden skulle endast vara att Posten småningom tynar bort och försvinner samt att man avstår från de möjligheter som det gedigna kunnandet medför såväl i affärsverksamheten som i postservicen.

I en internationell jämförelse är Posten Finland Ab mätt med kvaliteten på servicen ett högtstående bolag. Som helhet betraktat kan det producera sina tjänster på ett lönsamt sätt. Postens ledning måste vara aktiv när det gäller affärsverksamheten, strukturerna, strategin, sökandet efter nya möjligheter och ett aktivt utvecklande. Som ägare följer staten noggrant bolaget och utvecklandet av affärsverksamheten och servicen. Endast på detta sätt kan postservice av hög kvalitet och till ett rimligt pris i hela landet samt arbete för Postens personal säkerställas också i framtiden.

_____

Ed. Leppä meritään läsnä olevaksi.

_____

Puhemies: Ilmoituksen johdosta sallitaan keskustelu. Eduskuntaryhmien edustajat käyttävät ryhmien suuruusjärjestyksessä enintään 3 minuutin mittaiset puheenvuorot. Tämän jälkeen myönnän harkintani mukaan enintään 2 minuutin mittaisia puheenvuoroja. Puheenvuoron voi

varata v-painiketta käyttäen. Lisäksi myönnän harkintani mukaan enintään 1 minuutin mittaisia vastauspuheenvuoroja. Vastauspuheenvuoroa pyydetään seisomaan nousten ja ääneen lausuen.

Keskustelu:

² **Kari Urpilainen /sd:** Arvoisa puhemies! Posti- ja telelaitos oli vuoteen 1990 saakka valtion budjettiin sidottu virasto. Tämän jälkeen siitä muodostettiin valtion uusimuotoinen liikelaitos. Vuoden 1994 alusta Posti- ja telelaitos Esko Ahon hallituksen esityksestä muutettiin osakeyhtiöksi. Vastustimme yhtiöittämistä.

Arvioidessamme Ahon hallituksen yhtiöittämisesityksen vaikutuksia painotimme Postin yhteiskunnallista palvelutehtävää eli tehtäviä, joita Posti syrjäseuduilla suorittaa, joita kannattamattomina ei tulla hoitamaan postiyhtiön kilpailijoiden toimesta. Sos.dem. ryhmä painotti Postin asiakkaiden, henkilökunnan ja toisaalta Postin kilpailukyvyyn tasapuolista huomioimista.

Posti Oy:n yhteistyön päättyminen Leonia-pankin kanssa vuoden 2001 alusta lähtien merkitsee uhkaa ainakin 1 700:lle Postin työntekijälle. Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä pitää erittäin tärkeänä, että henkilöstöön ja palveluverkkoon kohdistuneita vaikutuksia lievennetään hallituksen 300 miljoonan markan kehittämishjelmalla.

Posti—Leonia-ratkaisu vähentää pahimmillaan Postin omien toimipaikkojen määrää. Tilalle tullevat asiamiespostit, jotka eivät ole meidän toivomamme ratkaisu postipalveluihin. Ensimmäiseksi on huolehdittava siitä, että tarpeeksi kattavalle määrälle monipuolisesti palvelevia postikonttoreita taataan edellytykset toimia myös tulevaisuudessa. Uutena palvelumuotona voisi olla eräänlainen tietotupatyypinen palvelupiste, jonka rakentaminen voisi tapahtua yhteistyössä kuntien ja muiden palveluntuottajien kanssa.

Kilpailun avautumista osoitteellisessa kirjeliikenteessä käsitellään parhaillaan sekä Suomessa että EU:ssa. Kotimaassa kaksi yksityistä toimilupahakemusta ratkaistaneen lähiaikoina. Myös sähköinen viestinvälitys tulee olemaan Postille jatkossa yhä enemmän kilpailija.

Socialidemokraattinen eduskuntaryhmä ei vastusta kilpailua, mutta suhtaudumme kielteisesti kilpailuun, joka ei ole tasapuolista. Nimien oman postinjakelun kohdalla tällainen epäoikeudenmukainen kilpailuasetelma olisi erittäin tu-

hoisa. Postinjakelun kilpailuttamisesta on onnistuneita esimerkkejä. Suomen kohdalta on muistettava maamme laaja pinta-ala haja-asutusalueineen. Postilla on laajan verkkonsa ja asiantuntevan henkilöstönsä ansiosta hyvät lähtökohdat kilpailulle, mutta sillä on myös alueelliset velvoitteet, joita hoitamaan on vaikea löytää pelkästään voittoa tavoittelevaa liikeyritystä. Postikysymys onkin mitä suurimmassa määrin myös aluepoliittinen kysymys.

Arvoisa puhemies! Postin voittotavoitteeksi on asetettu ensi vuodelle 500 miljoonaa markkaa. Kun otetaan huomioon Postilta valtiolle saatut tulot ja edellä esitetyt muuospaineet, on tulevaisuutta ajatellen esitettävä kysymys: Haluammeko Posti Oy:stä toimijan, joka huomioi ainoastaan markkinvoimat, vai haluammeko turvata Postin tulevaisuuden yhteiskunnallisia peruspalveluita tarjoavana liikelaitoksena?

Liikelaitoksena Posti on yhtä lailla osaava. Se voisi reagoida muutoksiin ja kilpailutilanteisiin niin kuin osakeyhtiökin. Lisänä voisi nykyistä paremmin korostua sen yhteiskunnallinen palvelutehtävä. Tämä kysymys onkin perusteellisesti selvitettävä ennen kuin postitoimintalakiin tehdään muutoksia.

Sosiaalidemokraattinen eduskuntaryhmä lähtee siitä, että Postin henkilöstön asema on turvattava ja postipalveluiden tasapuolinen saatavuus on varmistettava koko maassa. Postipalvelut kuuluvat tietoyhteiskunnan peruspalveluihin. Peruspalveluihin kuuluvat myös pankkipalvelut, jotka Posti—Leonia-ratkaisun jälkeen valitettavasti heikkenevät. Näiden peruspalveluiden saatavuus on tarvittaessa varmistettava lainsäädännöllisin toimin.

³ **Pauli Saapunki /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Nykyisessä elämänmenossa on yritysmaailman osalta tullut muodiksi joko fuusioitua tai yritysostojen tai muiden kautta tehostaa toimintaansa. Sonera on entisenä Postin läheisenä liittolaisena tästä hyvä esimerkki, sillä se on pystynyt muutamassa vuodessa kehittämään alansa kansainväliseksi huippuyritykseksi. Samalla yhtiö on kuitenkin tehostanut ja monipuolistanut kotimaantoimintaansa.

Suomen Postin tie on ollut toisenlainen. Sen vahvat yhteistyökumppanit Sonera ja Leonia ovat valinneet omat tiensä ja ratkaisunsa. Eihän tässä näin pitänyt käydä, vaan olisimme odottaneet Postin toimivalta johdolta tehokasta ja yri-

tystä monipuolistavaa kehittämisstrategiaa. Oletimme sataprosenttisen valtionomistuksen antavan Posti Oy:lle vahvaa pontta kehittymiselle ja uudistumiselle. Oliko valtion vahva selkänoja sittenkin tuomassa Posti Oy:lle liikaa turvallisuuden tunnetta, kun yritys kehittämisen sijaan valitsi strategiakseen palvelujen karsimisen? Kansalaisten postinhakumatkat ovat haja-asutusalueilla pidentyneet. Postiautokalusto on myyty, samoin korjaamotoiminta, ja nyt ovat menossa myös pankkipalvelut.

Mielestäni Posti Oy:n toimivan johdon olisi pitänyt jo vuosia sitten tutkia uusien palvelumuotojen soveltuminen omien postikonttoreiden ja asiamiespostien toimintastrategiaan. Yhteistyömahdollisuus esimerkiksi paikallispankkien kanssa olisi pitänyt selvittää samaan aikaan hiipuvan Leonia-yhteistyön kanssa. Palveluverkoston uusien toimintojen kehittäminen turvaisi koko kansan postipalvelut ja etenkin asiamiespostien elinvoimaisuuden. Nyt on julkisuudessa esitetty halukkuutta vain alkoholiuomien välitystoimintaan. Tällainen yksittäinen ehdotus on osoitus korkeimman johdon kevyestä suhtautumisesta Postin nykytilanteeseen.

Toivottavasti tämä nyt käytävä postikeskustelu mahdollisimman yksimielisesti edellyttää liikenneministeriön käynnistävän nopean kartoituksen Postin mahdollisista uusista toiminnoista. Viime kädessä tietysti postitoiminnan kehittämisvastuu on hallituksella. Postipalvelujen kartoituksen jälkeen liikenneministeriön pitäisi valmistella lakiesitys eduskunnalle ja sitä kautta antaa mahdollisuus Postin monipuolistumiselle. Lähiajat näyttävät, onko sataprosenttinen valtion omistus Postissa heikkous vai vahvuus tuolle yhtiölle.

⁴ **Olli Nepponen /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Postipalvelujen turvaaminen yhtäläisesti kaikille suomalaisille asuinkuntaan katsomatta on kokoomuksen eduskuntaryhmän selkeä tavoite. Hallituksen talouspoliittinen ministerivaliokunta onkin jo päättänyt, että Postin palvelujen tarjontaa jatketaan nykyisessä määrin koko maassa myös tulevaisuudessa.

Vaikka Postin omien toimipaikkojen määrä vähenee Leonia-yhteistyön lakkaamisen vuoksi, sillä ei saa olla vaikutusta postipalvelujen saatavuuteen. Se, hoidetaanko postipalvelut asiamiespostin vai oman toimipaikan kautta, ei kuitenkaan ole kansalaisten kannalta oleellista. Palve-

lujen saatavuus, laatu ja edullisuus sen sijaan ovat. Jo nyt asiamiespostit ovat saaneet myön- teistä palautetta varsinkin joustavien aukioloai- kojensa takia. Tärkeintä on, että jokaisessa Suo- men kunnassa on jatkossakin oma Postin palve- lupiste.

Postin henkilöstön kannalta tilanne on tieteni- kin ongelmallinen. Nyt tehty ratkaisu vaikuttaa Postin työntekijöihin monella tavalla. Hallitus on kuitenkin sitoutunut ratkaisuun, jossa 300 miljoonaa markan kehittämisraha käytetään muun muassa henkilöstön tukitoimiin. Postin johdolla on nyt uusi tilanne lähteä kehittämään liiketoimintaa yhdessä henkilöstön kanssa.

Tässä keskustelussa ei voida sivuuttaa sitä kysymystä, miksi Postin ja Leonian yhteistyö lop- pujen lopuksi päättyy. Pankkitoiminnan nopea muutos aiheutti sen, että pankkitapahtumien määrä posteissa väheni voimakkaasti jo 80-lu- vulta lähtien. Pankkitapahtumia oli silloin par- haimmillaan yli 70 miljoonaa, tänä vuonna niitä on noin 18 miljoonaa, ja lasku jatkuu edelleen. Leonian ja Postin yhteistyön jatkuminen ei ollut enää mahdollista yksinkertaisesti siitä syystä, että se ei ole eikä siitä saada molemmille osapuolille liiketaloudellisesti kannattavaa. Kun kehityksen suunta oli nähtävissä jo pitkällä aikavälillä, olisi Postin johdon tullut tehdä omat johtopäätöksensä ja valmistautua uuteen tilanteeseen.

Posti on uudessa tilanteessa myös toiminta- ympäristönsä muutoksen vuoksi. Postin onkin käytävä läpi kaikki mahdolliset uudet yhteistyökumppanit niin Suomessa kuin ulkomailla. Vies- tien kulku sähköisesti on muuttamassa tiedonku- lun välitystä oleellisesti perinteisen kirjeenkann- non tappioksi. Postin on syytä olla mukana näis- sä uusissa liiketoiminnoissa. Esimerkiksi Ruot- sin posti oli ajan hermolla jo viisi vuotta sitten, kun se perusti verkkoon oman portaalin sähköis- tä kauppaa varten. Tällaista aloitteellisuutta näki- simme mielellämme Suomenkin Postin harrasta- van.

Postin on kilpailtava markkinoista samoin eh- doin kuin muutkin yritykset. Sen on kyettävä kovassa kilpailutilanteessa saamaan asiakkaitaan suuria globaalimarkkinoilla toimivia yrityksiä, jotta sen liiketoiminta olisi kannattavaa. Jos se ei sitä ole, on Postin siirryttävä ostamaan palveluita muilta. Posti ei voi eikä saa vääristää kuljetus- palveluista käytävää kilpailua rahoittamalla tap- piollista liiketoimintaa monopoliasemaan perus- tuvasta kirjeenkannosta saatavilla tuloilla.

Arvoisa puhemies! Ministeri Heinonen on ilmoittanut aikeistaan käynnistää valmistelu siitä, tulisiko postipalvelujen peruspalveluluonteisuutta selvittää lain tasolla. Kokoomuksen eduskun- taryhmä kannattaa tätä aloitetta.

5 Annika Lapintie /vas : Arvoisa rouva puhe- mies! Turunmaan saaristossa postinjakajat ovat monin paikoin kuljettaneet postia omilla veneil- lään asukkaiden laitureille. Talvisin postin peril- letulo on turvattu moottorikelkoilla. Nyt Posti on ilmoittanut, että tämä toiminta loppuu. Uusien suunnitelmien mukaan postinjakelu hoidetaan tulevaisuudessa helikoptereista käsin. Paikalli- set asukkaat ovat tuhtuneina vastustaneet heli- kopterijakeluun siirtymistä.

Postipalveluita on liiaksi arvioitu vain liiketa- loudellisin perustein, vaikka ensisijaisesti kyse on peruspalvelusta. Peruspalvelulle on tunnus- omaista, että sen tuottamisessa ei tarvitse tavoitella voittoa vaan ainoastaan kompromissia jär- jekvän palvelutason ja siedettävän kustannusta- son välillä. Postipalveluiden osalta tämä tuntuu unohtuneen. Posti aikoo tuottaa ensi vuonna voittoa 0,5 miljardia markkaa. Tällaisen voiton ta- voittelu tuntuu kohtuuttomalta, kun samanaikai- sesti Postin ja Leonian yhteistyön loppuminen uhkaa lopettaa yhä useampia Postin omia palve- lupisteitä. Postin tulostavoitetta onkin syytä tarkistaa niin, että osa tavoitellusta voitosta käyte- tään palvelutoimintaan.

Postin oman toimipisteen lopettaminen on monin paikoin saanut asukkaat tuntemaan itsensä toisarvoisiksi asiakkaita. Syrjäseutujen asuk- kaille myös osa-aikaiset virkasuhteet ovat olleet tärkeitä. Esimerkiksi saariston postinjakaja on voinut yhdistää virkatyönsä ja kalastuksen, jotka yhdessä ovat turvanneet sellaisen toimeentulon, että asuminen syrjäseudulla on ollut mahdollista. Helikopterilla perille kuljetettu posti ei anna sitä lisäarvoa, mitä alueen asukkaat tuntevat ja alu- eella asuva postinjakaja antaa. Postin johdon tu- lisikin opetella paremmin kuuntelemaan asiak- kaiden tarpeita. Postin peruspalveluihin kuuluu myös riittävän laaja toimipaikkaverkko, ja tämä tavoite olisi syytä kirjata myös postitoimintala- kiin.

Postin tarjoamia palveluita tulee myös kehittä- ä. Hyvänä esimerkkinä käy Norjan postilaitos, jossa postinjakajan kautta voi syrjäseudulla hoi- taa myös postipalveluja ja yksinkertaista rahalii-

kennettä. Rajattuja pankkipalveluja tarjoavia postinjakajia on Norjassa jo 2 300 reitillä.

⁶ **Nils-Anders Granvik /r:** Värderade fru talman! Från att ha varit en statisk institution i samhället har posten blivit ett affärsbolag vars verksamhet ständigt ändrar form, men den har också ändrat i omfattning. Man skall inte förvåna sig över att en så radikal omvandling fått känslorna att svalla, inte minst i byar som förlorat sina postkontor.

Den 1 juni 1997 godkände riksdagen en kläm som förutsatte att avgifter som flyter in till staten vid försäljning av postservice används till att säkerställa postförmedlingen i glesbygden eller vid behov till att stödja postanstalter i glesbygden och skärgården. På landsbygden har ombudsmannaposter tagit över det traditionella postkontorets uppgifter. Kundundersökningar visar att folk är nöjda med de längre öppethållningstiderna och möjligheten att utnyttja postens tjänster samtidigt som man handlar i butiken.

Postservice kan produceras på många sätt, ett traditionellt postkontor är bara ett. Postens form påverkas av den lokala och regionala miljön.

Trots att reformen av postservicen i det stora hela varit lyckad har det också funnits olägenheter. Om posten inte själv producerar servicen, utan köper tjänster av ombudsmän, måste posten vara redo att betala en rimlig ersättning för tjänsterna. Folk i glesbygden skall inte behöva tvingas sköta postens uppgifter nästan gratis bara för att man är mån om att bibehålla postens service.

Arvoisa rouva puhemies! Siitä huolimatta, että postipalvelujen uudistaminen on kokonaisuudessaan ollut onnistunut, epäkohtiakin on esiintynyt. Jos Posti itse ei tuota palveluja vaan ostaa palvelut asiamiehiltä, Postin on oltava valmis maksamaan kohtuullinen korvaus näistä palveluista. Haja-asutusalueilla asuvilla ei ole velvollisuutta hoitaa Postin tehtäviä lähes ilmaiseksi vain sen vuoksi, että postipalvelut halutaan säilyttää.

Postin yhteiskunnalliset velvoitteet koskevat kaikkia kuntia ja maankolkkia. Periaate koko maan asuttuna pitämisestä on yhä voimassa, ja Postin onkin pyrittävä toimimaan sen mukaisesti. Se, miten postitoiminta hoidetaan, on vähemmän tärkeää kuin se, että se hoidetaan ja kohtuullisella korvauksella.

Kuntien kirjastot ovat onnistuneet uudistamaan aloittamalla cd-levyjen ja videokasettien lainaamisen. Lisäksi ne voivat tarjota yhteisöille Internet-käyttömahdollisuuden, joka on varsin tärkeä näkökohta alueiden ja väestöryhmien välisen yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Postin tehtävänä tulee niin ikään olla alueellisen ja väestöryhmien välisen yhdenvertaisuuden edistäminen esimerkiksi tarjoamalla mahdollisuus nykyaikaisen tietotekniikan käyttämiseen.

Postin uudelleenjärjestelyt vievät meidät suurempaan keskusteluun kansantaloudesta ja valtiontaloudesta. Voivatko säästötarkoituksessa tapahtuvat leikkaukset ja yhtiöittämiset yhtäällä johtaa paljon suurempiin kustannuksiin toisaalla? Yhtiöittämisen mahdollinen myönteinen vaikutus yrityksen kassassa voi johtaa menoihin esimerkiksi pidempinä työmatkoina, ajanhukkana, energiankulutuksena ja jopa työttömyytenä. Yksittäiselle ihmiselle ja ympäristölle siirtyviä kokonaiskustannuksia on vaikea laskea.

Fru talman! Svenska riksdagsgruppen efterlyser en bättre helhetssyn. Statsekonomin går inte alltid hand i hand med samhällsekonomi.

Postens utveckling skall ständigt åtföljas av en diskussion om samhällsekonomi kontra statsekonomi. Leonias beslut att avbryta samarbetet med posten var olyckligt, eftersom flera orter kan förlora sin bankverksamhet helt och hållet. Det är därför hög tid att överväga om ombudsmannaposten kunde idka begränsad bankverksamhet så att det vore möjligt att t.ex. lyfta pengar och betala räkningar i ombudsmannaposten.

Svenska riksdagsgruppen önskar att dess konkreta förslag och synpunkter tas i beaktande när posten skall utvecklas.

I övrigt vill jag också understöda det som rdl. Lapintie sade om farhågorna med helikopterutdelning i skärgården.

⁷ **Merikukka Forsius /vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Uutinen Leonian ja Postin yhteistyön kaatumisesta viritti keskustelun postipalvelujen saatavuudesta ja työttömyyden uhan alle joutuineista postilaisista. Vähemmälle analyysille jäi, mitä muutoksia maaseudun pankkipalveluihin aiheutuu. Leonian vetäytyminen Postin toimipaikkaverkosta ei huononna Postin jakeluverkkoa. Posti-yhtymä Oy:n hallintoneuvosto on korostanut, että hyvänlaatuiset ja kohtuuhintaiset palvelut säilytetään tasapuolisesti koko maassa

myös vuoden 2000 jälkeen. Samaa korostaa myös Postin omistajan edustajana hallituksen talouspoliittinen ministerivaliokunta.

Uusien yhteistyökumppanien löytäminen on Postille suuri haaste. Postilla on jo kokemusta asiamiespostiyhteistyöstä erilaisten yrittäjien kuten esimerkiksi kyläkauppojen, huoltoasemien ja parturien kanssa. Asiamiespostien toiminnasta on saatu sekä asiakkaiden että yrittäjien puolelta hyviä kokemuksia.

Aiheellisempi huoli on pankkipalvelujen vähenemisen vaikutus aluekehitykseen Postin ja Leonian yhteistyön loppuessa. Ratkaisun jälkeen viidesosa Suomen kunnista uhkaa jäädä yhden palvelevan pankin varaan. Kuinka pankkikorttiin tottumattomat tai Internet-yhteyksiä vierastavat kansalaiset hoitavat pankkiasiansa? Yhteiskunnan vastuuseen pankkitoiminnasta ja pankkipalvelujen riittävydestä on palattava myös eduskunnassa, mikäli markkinaehtoiset pankit vetävät palvelunsa pois syrjäseuduilta. Kannattaa myös tutkia, onko mahdollista muuttaa lainsäädäntöä siten, että myös Posti voisi harjoittaa talletustoimintaa. Pelkkä talletus- ja rahanostomahdollisuus ei yksin kuitenkaan kata esimerkiksi yritysten tarpeita.

Vihreä eduskuntaryhmä ei allekirjoita maailmalla kauhukuvia yritystoiminnan heikkenemisestä asiamiespostipaikkakunnilla. Yritys voi hoitaa asiamiesposteissa lähes kaikki postitoimintaan liittyvät asiat ja tavarajakelu hoituu kuljetusfirmojen avulla.

Yritysten pankkipalvelut puolestaan on kattavasti saatavilla sähköisesti. Sitä paitsi tämä kannustaa yrityksiä hankkimaan pääsyn verkkoon, mistä yritykset saavat muutakin etua.

Vihreä eduskuntaryhmä on eniten huolissaan uhanalaisista postilaisten työpaikoista. Postin on tehtävä kaikki voitava ja vielä enemmän työntekijöiden aseman turvaamiseksi. Tätä korostaa myös Postin hallintoneuvosto julkilausumassaan, samoin kuin valtioneuvosto. Osalle työntekijöistä järjestyy töitä Postin sisäلتä ja eläkejärjestelmien käyttömahdollisuus tutkitaan. Pidämme erinomaisena sitä, että valtio ei tässä tilanteessa vaadi Postilta normaalia osinkotuottoa itselleen, vaan edellyttää vastaavan rahan käyttämistä henkilöstön aseman turvaamiseen.

Vihreä eduskuntaryhmä esittää, että kaikkein vaikeimmissa tapauksissa valtion tulisi myös selvittää mahdollisuudet turvata työntekijöiden asema ylimenokauden ajan jonkin tyyppisellä erilli-

sellä aluepoliittisella tuella. Valtiolla on velvollisuus Postin omistajana valvoa, että asia hoidetaan, kuten on luvattu, hyvää henkilöstöpolitiikkaa noudattaen.

Arvoisa rouva puhemies! Muistutan tässä yhteydessä, että EU:ssa on vireillä postipalveluiden kilpailuttamisen lisäämiseen tähtäävä valmistelutyö. Jotta Posti olisi kilpailukykyinen myös markkinoiden avautuessa kansainväliselle kilpailulle, ei eduskunta voi tehdä Postin suhteen sellaisia ratkaisuja, jotka heikentävät sen liiketoiminnan kehittämistä. Siksi mahdollisten tukitoimien tulee olla luonteeltaan väliaikaisia.

8 Päivi Räsänen /skl: Arvoisa puhemies! Postin ja Leonian yhteistyön päätyminen liittyy murrosvaiheeseen, jossa posti- ja pankkipalvelujen saatavuus eriarvoistuu alueellisesti. Palvelutaso riippuu myös yhä enemmän siitä, miten palvelujen käyttäjä pystyy hyödyntämään modernia tietotekniikkaa. Muutos koskettaa erityisesti syrjäseutujen ikääntynyttä pienituloista väestöä, joka ei ole tottunut hoitamaan asioitaan kännykän tai tietokoneen avulla.

Leonian irrottautuminen postin toiminnasta uhkaa haja-asutusalueiden asukkaiden pankkipalveluita sekä niitä postikonttoreiden 1 700:aa toimihenkilöä, jotka ovat tähän asti hoitaneet pääasiassa pankkipalveluita. Postin peruspalvelut pystytään sinänsä hoitamaan entisessä verkostolaajuudessaan postikonttoreiden ja asiamiespostien avulla.

Kristillisen liiton eduskuntaryhmän mielestä ongelma ei automaattisesti tule ratkaistuksi palauttamalla Posti liikelaitokseksi. Valtiolla on nytkin omistajana mahdollisuus ja velvollisuus huolehtia sekä Postin työntekijöistä että tasa-arvoisista palveluista.

Hallituksella on tilanteesta erityinen vastuu siksi, että se sekä Leonian että Postin omistajana päästi yhteistyön ajautumaan umpikujaan. Hallitus ei omistajan edustajana saa jäädä vain seuraamaan, kuinka Posti onnistuu taikomaan uutta toimintaa konttoreihinsa. On varsin epärealistista kuvitella, että Posti onnistuisi houkuttelemaan yhteistyökumppanikseen jonkin toisen, esimerkiksi ulkolaisen pankin, joka pystyisi täyttämään sen aukon, jonka Leonia lähtiessään jättää. Jos Leonian toiminta nykyajajuudessaan ei ollut liikeloudellisesti kannattavaa, kuinka se olisi millegään muulle pankille?

Hallituksen olisi tullut heti alusta lähtien ottaa selkeämmin ohjat käsiinsä, ettei Postin pääjohtajan olisi tarvinnut nolata itseään epätoivoisilla heitoilla alkoholin myynnistä Postin pelastukseen. Syrjäseutujen ihmisten ongelmia ei ratkaista alkoholin saatavuutta lisäämällä.

Ministeri Heinosen ehdotus Postin ja julkisen sektorin, kuten Kansaneläkelaitoksen, yhteistyön tiivistämisestä on sinänsä kannatettava. Syrjäkylien yhteispalvelupisteet helpottaisivat asiointia, kun saman katon alla hoidettaisiin niin eläke- ja kotihoidontukihakemukset, kirjelähetkset kuin sähköisen viestinnän palvelut. Kuitenkaan irtisanomisuhan alla oleville 1 700:lle Postin toimihenkilölle tämä ei ole ratkaisu. Postivirkailija ei voi ottaa vastuuta Kelan tehtävistä. Suomalainen sosiaaliturva on niin monimutkaista, että Kelalla on haastetta selviytyä omankin henkilöstön koulutustason ylläpitämisestä.

Arvoisa puhemies! Hallituksen tuleekin aloitteellisesti etsiä Postille sellaista lisätoimintaa, joka palvelee Postin asiakkaiden tarpeita ja hyödyntää Postin henkilöstön erityisosaamista.

Kristillisen liiton eduskuntaryhmä ehdottaa, että hallitus ryhtyisi tarvittaviin lainmuutoksiin, jotta Posti voisi ryhtyä omissa toimipaikoissaan hoitamaan rajoitettua pankkitoimintaa: talletuksia ja maksuliikennettä. Samassa yhteydessä valtion tulisi tinkiä osinkotavoitteistaan, jolloin Postin tuotto voitaisiin kanavoida palvelutason parantamiseen. Tämä muutos merkitsisi itse asiassa modernia paluuta vanhaan postisäästöpankki-ajatteluun.

⁹ **Raimo Vistbacka /ps:** Arvoisa puhemies! Postipalvelut ovat Suomessa olleet perinteisesti yksi kansalaisten perusoikeuksikseen mieltämistä asioista. Postia on kuljetettu ratsain, veneellä, polkupyörällä ja mopolla jo yli vuosisadan verran. Postin toimittaminen saajalleen asuinpaikasta riippumatta on ollut postilaitoksemme kunnias- kas tavoite, mihin on pyritty kaikin mahdollisin keinoin. Näyttää kuitenkin siltä, että Postin osalta pätee laivoihin liitetty sanonta "Ennen oli miehet rautaa ja laivat puuta, nyt ovat laivat rautaa ja miehet puuta".

Käytössä ovat kuljetusrekat, lentokoneet ja jalkelauautot, ja silti on vaarana, että posti ei enää toimi. Syy tähän kehitykseen on kuitenkin selvä. Se ei johdu lahonneista, niin sanotuista puumiehistä, vaan postipalvelujen muuttamisesta puhtaaksi liiketoiminnaksi.

Posti- ja telalaitoksen yhtiöittämisestä päätettiin eduskunnassa 8.10.1993, jolloin keskustan johdolla tehty esitys oli ratkaisevassa kolmannessa käsittelyssä. Tuolloin nykyisin postipalveluista äänekkäimmin huolestuneet tahot, keskuksa ja kristilliset, olivat innokkaimmin ajamassa yhtiöittämistä eivätkä olleet tuolloin lainkaan huolissaan kansalaisten postipalvelujen tulevaisuudesta, vedoten vain tuolloin hyväksytyyn postitoimintalakiin. Olin itse tuolloin yhtiöittämistä vastaan todeten muun muassa seuraavaa: Postista tehdään tytäryhtiö, jolloin omistaja, valtiovalta, ei pääse enää sillä tavoin vaikuttamaan siihen kuin silloin, jos organisaatio olisi luotu erillisorganisaatioksi, jolloin omistaja eli valtiovalta ja myös eduskunta olisivat päässeet ohjailemaan Postin toimintaa erityisesti palvelustehtävien osalta.

Huomaan nyt olleeni oikeassa äänestäessäni yhtiöittämistä vastaan. On ilolla todettava, että myös keskuksa on kääntänyt takkinsa — ja niin kuin äsken kuulumme myös kristilliset — ja huolestunut postipalveluista ja niiden saatavuudesta. Toivottavasti tämänkertainen kanta on lopullinen. Parempi olla jälkiviisas kuin ikityhmä.

Perussuomalaisten mielestä kansalaisten on saatava postipalvelunsa tasavertaisesti, asuivatpa he missä päin Suomea tahansa. Jos yhtiöitetty Posti ei siihen pysty, on palattava takaisin liikelaitosmuotoiseen Postiin. Pelkkien kermojen kuorinta ei sovi valtiovallan omistamalle palvelutoiminnalle, sillä kansalaisten palvelustahan Postin osalta on perimmältään kysymys, ei pelkästä voittoa tavoittelevasta liiketoiminnasta. Emme voi ummistaa silmiämme siltä, että laajat alueet Suomessa jäävät pelkkien satunnaisten tai palvelua sivutoimintanaan hoitavien kirjavien pisteiden varaan. Jos näin päästetään tapahtumaan, jaetaan maa yhä selvemmin a- ja b-luokan alueisiin, kuten kansalaisillekin ollaan tekemässä. Vastustan tätä kehitystä jyrkästi. Jokaisessa kunnassa on oltava ainakin yksi oikea posti.

¹⁰ **Risto Kuisma /rem:** Arvoisa puhemies! Valtion päättäjäillä, poliitikoilla, on ollut Posti ja Postipankki -asiassa pallo hukassa. Ei ole mietitty sitä, että valtion toiminta on palvelutoimintaa ja sitä pitäisi harjoittaa julkisen vallan organisointimuodossa, johon kuuluu julkisuus, valvonta ja demokratia. Yhtiöt on tarkoitettu pääoman maksimointia varten ja ne kuuluvat yksityiseen toimialaan. Valtion tehtävä ei ole yhtiöiden osake-

pääoman maksimoiminen. Siinä mielessä missään valtion toiminnassa ei pitäisi osakeyhtiömuotoa käyttää. Jos jokin valtion toiminta on sen muotoista, että sitä paremmin voidaan hoitaa osakeyhtiömuodossa, tällainen toiminta on sitten parempi myydä yksityisille. Mutta Postihan ei ole tätä eikä peruspankkitoiminta. Sitä pitäisi harjoittaa julkiselle vallalle kuuluvissa organisaatiomuodoissa ja päätöksenteossa ottaa huomioon se valtion perimmäinen tehtävä, kansalaisten palveleminen.

Postihan oli hyvä laitos, perustettu kansalaisten palvelemiseen, se kehitti postisiirron, jonka pankit myöhemmin kopioivat. Posti oli mainio yhdistelmä posti- ja pankkipalveluja. Sitten joissain muotioikeissa ryhdyttiin tekemään Postin osastosta ensin Postipankkia ja Postisäästöpankia ja viimeksi Leoniaa, ja se laitettiin eri ministeriöön kuin Posti. Näin tässä koko ajatus ja pallo hukkuu.

Nythan voisi sanoa, että Posti on liikenneministeriön alainen, Leonia valtiovarainministeriön alainen. Kun tässä puhutaan, että se on Postin syy tai Leonian syy, niin itse asiassa kysymys on siitä, että ministeri Niinistö päättää viime kädessä Leonian asiat ja ministeri Heinonen Postin asiat. Kukahan katsoo sitten valtion etua ja kansalaisten etua? Ehkä se olisi pääministeri? En tiedä, mitä hän tässä asiassa on tehnyt.

Olennaista on se, että valtion toiminta ei ole yritystoimintaa, ja siinä mielessä, jos yritystoimintaan lähdetään, koko toiminnan päämäärät hämärtyvät ja tulee sellaisia tilanteita, joissa se perimmäinen tarkoitus on täysin hukassa.

Pankkipalveluja ei ole kaikissa kunnissa, eikä ole kilpailua. Asiamiesposteilla on hyvät puolensa, mutta niissäkin on ongelmia. Itse olen asunut jo viisi vuotta kunnassa, jossa ei ole Postia. Esimerkiksi vaalien ennakoäänestys on julkista toimintaa, sitä ei pitäisi antaa missään tapauksessa minkään yrityksen toimenpiteeksi. Siinä voi julkisen toiminnan ja vaalien luotettavuuskin kärsiä. Tässäkään ei ole ajateltu tarpeeksi pitkälle.

Pitäisi olla myös itsestäänselvää, että jokaisessa Suomen kunnassa on jo valtion oman edun mukaista pitää jonkinlainen toimipiste. Posti, johon yhdistetään rahoituspalvelut ja eräät muut, olisi ollut luonteva sellainen. On vahinko, että poliitikkojen hukkuneen ajatuksen takia Posti on nyt romutettu. On hyvin vaikeaa, vaikkakin tarpeellista, perustaa uudelleen alkuperäisen Postin tapainen julkisen hallinnon muotoinen laitos.

¹¹ **Rainer Erlund /erl:** Värderade talman, arvoisa puhemies! Det är helt obestriddligt att postservicen försämrats under 1990-talet. Det här gäller speciellt landsbygden. Ett stort antal kontor och servicepunkter har dragits in. För allmänheten har det här inneburit längre avstånd till befintliga servicepunkter, försämrad service och dyrare resor. För Posten har det åter betytt indragning av tusentals arbetsplatser.

Nyt on päättäjillä korkea aika ottaa kantaa. Postin alasajo ei saa jatkua. Posti on palvelumuoto, johon kaikilla ihmisillä on oikeus ja josta heidän tulisi kohtuullisella tavalla päästä osallisiksi. Alasajo on 90-luvulla saneltu taloudellisilla syillä. Käsitykseni mukaan postipalvelu on niin tärkeä yhteiskunnallinen palvelu, että kannattavuustekijä ei saa olla ratkaiseva. Yhteiskunnan on tarvittaessa oltava valmis maksamaan siitä, että ihmisillä on asuinpaikkaan katsomatta saatavilla postipalvelua tyydyttävällä tavalla. Postipalvelujen puuttuminen tai huono palvelu edistää poismuuttoa maaseudulta.

Det är bra att man från regeringshåll understryker att det faktum att samarbetet mellan Leonia och Posten avbryts efter nästa år inte får innebära att postservicen på vidsträckt område försvinner. Man har understrukit att i varje kommun skall det finnas minst ett postkontor eller en postservicepunkt. Ändå kvarstår risken att postservicen ytterligare försämrats jämfört med nuläget.

Det bästa vore att posten skulle finna nya samarbetspartner, så att arbetsplatserna och nätet av servicepunkter skulle kunna tryggas precis som här sagts tidigare i dag. Postens anställda känner i dag en oro som inte är den bästa utgångspunkten för arbetsmotivation och trivsel. Man måste medge att sedan Posten blev ett bolag så har strävandena till lönsamhet och vinst överskuggat det som borde vara det viktigaste, viljan att ge finländarna service oberoende av var de bor och verkar. Ändå är postservicen en sådan funktion, där servicemöjligheterna klart borde överträffa vinstfixeringen.

Hallituksen ja eduskunnan on nähtävä vastuunsa Postin palveluista. Kuten alussa mainitsin, olemme nyt tulleet tilanteeseen, jossa alasajon ei enää voida sallia jatkuvan. Yhteiskunnan on varauduttava taloudelliseen tukeen, jotta pe-

lastetaan ainakin nykyinen palvelutaso. Postiliiton koulutussihteeri Seppo Kinnunen kirjoitti Helsingin Sanomien yleisönosastoon jokin aika sitten, että ollaan tuhoamassa ammattiyhteisöä, jota toistaiseksi on löytynyt Postin henkilökunnan piiristä. Toimihenkilöt ympäri maan olevissa konttoreissa eivät ole syyllisiä tapahtuneeseen kehitykseen. Päinvastoin heidät on pakotettu elämään epävarmuudessa, mikä on varmasti koettu karmeana. Kun Leonian ja Postin välinen sopimus on nyt irtisanottu, jatkuu epäietoisuus. Moni postivirkailija tuntee tänään suurta epäietoisuutta tulevaisuudestaan. Olisi korkea aika saavuttaa suurempi varmuus tällä alueella. Sitä tervehdittäisiin tyytyväisyydellä sekä työntekijöiden että asiakkaiden taholta.

Jag tycker att det är positivt att regeringen genom minister Heinonen här i dag har meddelat att den anser att kompletteringar i lagstiftningen är nödvändiga för att postförmedlingen skall kunna utvecklas också framdeles.

¹² **Työministeri Sinikka Mönkkäre:** Arvoisa puhemies! Postin työvoimapolitiikkaa voidaan työhallinnon näkökulmasta pitää vastuullisena. Posti ei ole irtisanonut työntekijöitä saneeraus-tarkoituksessa, vaan on edetty luonnollisen poistuman ja aikaistetun luonnollisen poistuman avulla. Eläkejärjestelyjä ja vuorotteluvapaata on käytetty runsaasti. Vuorotteluvapaan käynnistämässä silloinen PT-yhtiö oli edelläkävijäorganisaatio. Käytössä on ollut niin sanottu kehittämisrahamenettely, jonka avulla henkilöt ovat voineet etsiä itsensä työllistämiseen ratkaisuja.

Valtioneuvosto on päättänyt 300 miljoonan markan sopeutuspaketista. Sitä tulee käyttää nimenomaan työvoiman sopeuttamisjärjestelyihin. Työhallinto tekee luonnollisesti omilla toimenpiteillään työvoimapolitiittisen koulutuksen ja tukityöllistämisen avulla parhaansa henkilöstön työllisyyden hoitamiseksi. Ratkaisevassa asemassa tällaisessa muutoksessa on henkilöstön oma aktiivisuus. Pankkialalta meillä on työhallinnossa jo hyviä kokemuksia kolmikantaisesta työryhmästä.

Täällä on esitetty korvaavia toimintoja Postille. Teen itsekin yhden ehdotuksen, jolla tuen samalla ministeri Heinosen ajatusta Postin rahaliikennetoiminnasta. Postitoimistot voisivat toimia kaikkien pankkiketjujen osalta virkailijakäyttöisinä otto- ja maksupäätöksikköinä. Kaikilla asi-

akkailla olisi automaattikorttia vastaava kortti, jolla virkailija nostaisi hänelle käteistä rahaa tai maksaisi laskuja. Teknisesti asia olisi helppo organisoida. Pankkiturvallisuus edellyttäisi henkilöllisyyden tarkistamista. Palvelusta perittäisiin maksu niin kuin nytkin palvelutiskillä asioitaessa pankissa.

Rahaliikenteen hoito automaateilla on lisääntynyt nopeasti. Valtaosa suomalaisista maksaa kuitenkin päivittäiset ostoksensa käteisellä, joten käteistä rahaa tarvitaan. Automaattien käyttö on ikäpolvikysymys ja alueellinen kysymys. Käteisellä tai tilisiirroilla pankissa maksavaksi ryhmäksi erottuvat yli 70-vuotiaat. Automaatit taas edellyttävät varsin suurta väestöpohjaa, ja syrjäseudulla ei automaatteja ole. Asian ajankohtaisuutta lisää siirtyminen markasta euroon. Monille vanhemmille ihmisille kynnys on suuri. Silloin tarvitaan henkilökohtaista apua. Posteissaan osaavaa henkilöstöä on valmiina.

Ehdotus ei toki mittaluokaltaan ole täydellinen ratkaisu, mutta saattaisi merkitä muutaman sadan työpaikan säilymistä ja Postin toimipisteverkon säilymistä kattavampana kuin muutoin tapahtuisi. Lisäksi se olisi osaltaan ratkaisu yhteiskunnan epätasa-arvoistumiseen rahaliikenneasioissa.

¹³ **Kari Rajamäki /sd:** Arvoisa puhemies! Kyse on alue- ja elinkeinopolitiittisesti hyvin keskeisestä peruspalvelusta, kun postipalveluista puhutaan. Tämän takia postitoimintalokia on pikimmiten muutettava, että varmistetaan kuntakohtainen palveluverkko. Toinen asia on myöskin kermankuorinnan estäminen niin, että yksityiset toimilupalaitokset saavat laajemman vastuun kuin vain pääkaupunkiseudun tai asutustaajamien ja asumiskeskittymien postinhoidosta.

Valtiovarainvaliokunnan liikennejaosto on talousarvion käsittelyn yhteydessä esittänyt, että myöskin ennakkoluulottomasti mietitään uusia toimintamuotoja, ja eräänlaisia esimerkiksi tietotupatyyppejä palvelupisteitä voitaisiin käyttää, joissa olisi postipalveluiden lisäksi saatavilla useita muitakin palveluja. Keskeistä on myös, että Postin voittoa tarvittaessa käytetään rahoituksen turvaamiseen. Tärkeätä on, että palvelukriteerit on vuoden 2001 talousarvion yhteydessä selkeytetty, jotta Posti Oy:n alueellisten palvelujen saatavuus sekä henkilöstön työllisyys voidaan varmistaa peruspalvelua koskevan vaatimustason mukaisesti tarvittaessa talousarvion

käsittelyssä eduskunnassa. Me viime kädessä kannamme siitä kuitenkin vastuun vuoden 2001 talousarvion käsittelyn yhteydessä.

Puhemies: Ehkä on syytä vähän pelisäännöistä mainita. Meillä on täällä 23 pyyntöä jo kahden minuutin puheenvuoroihin, joiden suon olevan mielellään ed. Rajamäen tapaan lyhyempiä, jotta pääsemme antamaan myös vastauspuheenvuoroja. Mutta haluan nyt vähän edustajien ääntä. Sitteen neljän puheenvuoron jälkeen — niistä on nyt kolme jäljellä — ja sitten puhukoon esimerkiksi ministeri Heinonen, myös hän kaksi minuuttia. Näin saamme myös edustajien ääntä tähän keskusteluun.

¹⁴ **Klaus Bremer /r:** Puhemies! Kolme vuotta sitten liikenneministeri ja -ministeriö sekä Postin johto vanhoivat, että postitoimipaikkoja ei enää vähennetä. Se oli pilkkaa. Vähentämistä jatkettiin kylmästi. Miksi nyt pitäisi uskoa lupauksensa rikkoneiden lupauksiin? Liiketyhtiöhuuman ministeriössä vain kiihtyy.

Virkamiehet puolustavat lisäsupistuksia 500 miljoonan kokonaissäästöillä. Se on kuitenkin saavutettu kansantaloudellisilla tappioilla, ei vain työttömyyttä ja työttömyyskorvauksia lisäämällä, myös kiihdyttämällä maaseudun autioitumista, lisäämällä kuljetusetäisyyksiä ja kustannuksia, energian tuhlausta, ympäristöhaittoja, matka-aikoja ja työstäpoissaoloja, kasvukipuja ja lisäkustannuksia kasvukeskuksissakin. Samalla kansa joutuu maksamaan palveluista, joita se sai ennen veromarkoillaan, eli Posti on kasvattanut kansan verotaakkaa uusilla maksuilla. Siinä meillä on todistus valtionhallinnon bisnesmies-taidoista liikeytistöpuuhailussa.

Suomen Postin arvo on kieltämättä noussut. Säilyykö omistus valtiolla, kuten Soneran omistus, jää nähtäväksi. Saksan, Tanskan ja Hollannin postit ovat jo kiinnostuneita, ovathan ne Suomen suurimpia sekä ilma- että maanteillämme Danzasin, DHL:n ja TNT:n nimillä. Sitten me pian maksamme ekstraa Suomen Postille, että se hoitaisi normaaleja kansallisia postipalvelujamme, kuten pian maksamme Soneralle saariston ja haja-asutusalueiden lankapuhelimien ylläpidosta.

Puhemies! Valtiontalous ja kansantalous ovat yhtä. Kokonaistalouden hallinnan puute voi johtaa valtiontalouden ja kansantalouden etujen eroon. Silloin kansa maksaa. Näin on meillä käy-

nyt läpi koko valtion budjettimme. Valtion virkamiehestä ei tule parasta liikemiestä teke-mälläkään valitettavasti. Liiketaloudellisesti hallitsematon liikeytistöittämisvallankumous on nyt syömässä omat lapsensa. Postin lisäksi näkyvis-sä on monia muita vastaavia, jos vain silmät osaavat nähdä.

Puhemies! On tullut aika asettaa valtion liike-tyhtiöhuumalle rajat ja moraaliset periaatteet.

¹⁵ **Paula Kokkonen /kok:** Arvoisa rouva puhemies! Postista ja Postin palvelutasosta puhuttaessa on syytä muistaa myöskin pääkaupunkiseutua ja kiinnittää huomiota siihen, miten nämä palvelut täällä toimivat. Esimerkiksi Hakaniemen postista on tietävästi valtaosa henkilökunnasta jo paennut tämän jupakan seurauksena. Heitä eivät näytä vakuuttavan puheet siitä, että henkilökunnasta huolehditaan ja heidän tulevaisuutensa turvataan. Tietävästi siellä oli eilen kaksi vakituista henkilöä töissä ja heillä on vaikeuksia päästä muun muassa tauoille. Se on erittäin suuri posti. Alueella on paljon virastoja. Siellä on Suomen tiheimmin asuttu asutusalue jne. Toivoisin, että ministeri Heinonen jossakin vaiheessa jalkautuisi Helsingissä, kävisi esimerkiksi Hakaniemen postissa katsomassa, miten postipalvelut tänään sujuvat pääkaupungissa. Paljon puhutaan haja-asutusalueista ja luullaan, että kaikki ongelmat ovat siellä.

Posti on paljolti muuttunut itsepalvelulaitokseksi, ja se on erittäin hankalaa vanhemmalle väelle. Monet kokevat suorastaan loukkaavana sen, että nuoret toimihenkilöt sanovat heille, että juoskaapa hyllystä hakemaan pakettinne. Ihmiset eivät ymmärrä koodeja, heidän on usein vaikea nähdä pieniä numeroita jne. Toivoisin, että Postin toimintaan myös täällä kiinnitetään huomiota ja siihen, miten se kykenee tulevaisuudessa kilpailemaan hyvästä ja asiantuntevasta henkilökunnasta.

¹⁶ **Mauri Pekkarinen /kesk:** Arvoisa puhemies! Tällä talolla on kaikki edellytykset turvata Postin palveluiden paraneminen ja Postin työpaikkojen ja toimipaikkojen säilyminen koko maassa.

Ministereiden puheenvuorot minusta osoittivat aivan hyvin, että uusia palveluita ja uusia tehtäviä, jotka voidaan toteuttaa Postin kautta, on kosolti tarjolla. Nyt tarvitaan nopeasti sitä luomistyötä, jolla tällaiset tehtävät kartoitetaan. Kun

näin on, että uusia palveluita löytyy, ei ole mitään syytä ajaa alas nykyisiä postitoimipaikkoja eikä niitä työpaikkoja, jotka ovat taitavien ja osaavien työpaikkoja. Nämä toimipaikat ja työpaikat tulisi nyt taata jo senkin takia, että näille työpaikoille, näille toimipaikoille, todella löytyy uusia tehtäviä.

Takaamisen edellytykset ovat meillä olemassa. Postin juurista ovat versoneet sekä Sonera että Leonia, joista valtio kerää pitkälti kolmattakymmenettä miljardia markkaa muutaman vuoden aikaan. Halutessamme näistäkin Postin verstoista syntyneistä miljardeista markoista pieni siivu riittää sen takaamiseen, että toimipaikat säilyvät, työpaikat säilyvät ottamaan vastaan myös niitä uusia tehtäviä, mitä — vielä toistamiseen korostan — ministereiden puheenvuoroissa aivan oikealla ja hyvällä tavalla esiin tuotiin. Toivon, että hallitus ryhtyy näihin takuutoimiin äsken sanotun tavoitteen toteuttamiseksi.

Puhemies: Annetaanpa vielä yksi oppositio- puheenvuoro ed. Seivästölle ja sitten ministeri Heinonen.

¹⁷ **Ismo Seivästö /skl:** Arvoisa puhemies! Peruspalveluja, joihin kuuluvat myös posti- ja pankkipalvelut, ei tule tarkastella ainoastaan liiketaloudellisesti, markkinavetoisesti, vaan ennen kaikkea käyttäjän, yksityisen ihmisen ja yrityksen, kannalta. Palvelujärjestelmiin ei siten voida soveltaa vain puhtaaksi viljeltyjä markkinavoimien arvoja.

Postin palvelut ovat maassamme luotettavia ja nopeusaste on ihan hyvä. Näistä toimintaperiaatteista tulee pitää jatkossakin kiinni. Tässä asiassa on vähän hämärän peittoon ainakin minulle jäänyt, miksi omistajataho Leonian ja Postin kohdalla ei hyvissä ajoin koordinoitunut ratkaisua sillä tavoin, että posti- ja pankkipalvelut olisivat voineet edelleenkin kulkea käsi kädessä, vaikka sillä tavalla, miten ministeri Mönkäre asian toi esille. Ennakkoluulotonta yhteistyötä tarvitaan nyt, jotta palvelut ovat kaikkien kansalaisten saatavissa.

Posti- ja pankkipalvelujen läheisyys, ihmis- kasvoisuus, on tärkeää myös siinä vaiheessa, jolloin autonomian kaudella meille suotu oma markka vaihtuu euroon. Siirtymä ja totuttelu vaatii aikansa ja myös henkilökohtaista tukea posteissa, pankeissa, virastoissa ja kaupoissa, ei vain Internetin välityksellä.

Lopuksi, arvoisa puhemies, totean tyydytyksellä, että ministerin lisäksi myös hallintoneuvoston puheenjohtaja istuu salissa tarkkaavaisena.

¹⁸ **Liikenneministeri Olli-Pekka Heinonen:** Arvoisa puhemies! Ensinnäkin haluan ilolla todeta sen, että mielestäni käytetyt ryhmäpuheenvuorot antavat erittäin hyvin ja varsin pitkälti myös yksituumaisen suunnan Postin kehittämiseksi. Tästä lähtökohdasta on hallituksen hyvä Postin kehittämistyötä seurata ja toteuttaa eteenpäin.

Hallituksen lähtökohtana Postin kehittämisessä on palveluiden turvaaminen, laadukkaiden, kohtuuhintaisten ja alueellisesti kattavien postipalveluiden turvaaminen. Vaikka ed. Bremer sanoi, että postitoimipaikkoja on vähentynyt, niin kuin niitä todella on 90-luvulla vähentynyt siitä 3 000:sta, josta on lähdetty liikkeelle, niin kuitenkin postipalvelut on kyetty säilyttämään varsin hyvälaatuisina tässä murrosvaiheessakin.

Me tarvitsemme Postin osalta myös uusien liiketoimintamuotojen etsimistä, kuten ed. Pekkari- nen totesi. Oikeastaan nimenomaan samoilla perusteilla, kuin ed. Pekkari- nen sanoi, hallitus valitsi pitkäjärjestyksen kehittämisen vaihtoehdon. Siinä mielessä olemme hyvin samaa mieltä siitä etenemisestä, joka on tarpeellista. (Ed. Pekkari- nen: Mutta kurki ei saa kuolla ennen kuin suo su- laa!)

Ed. Kokkonen sanoi, että henkilöstöä olisi pääkaupunkiseudulla voimakkaasti pakenemas- sa, siirtymässä muihin tehtäviin. Mitään joukko- pakoa ei selvitysten mukaan ole näkyvissä. On selvää, että varmasti tietyt henkilöt hakevat uude- ssa tilanteessa työmarkkinoilta uusia mahdollisuuksia, mutta mitään sen kaltaista pakoa ei ole näkyvissä, joka vaikeuttaisi postipalvelujen ta- kaamista pääkaupunkiseudulla.

Ed. Seivästölle riittävän aikaisesta koordi- noinnista se, että kyllä neuvotteluja ratkaisun löytämiseksi on käyty pitkään ja hartaasti ja var- masti kaikki mahdollinen energia työhön on lai- tettu. Mutta valitettavasti olemme tilanteessa, jossa liiketaloudellisesti kannattavaa näkökul- maa, lähellekään, ei ole löydettävissä tästä yh- teistyöstä.

¹⁹ **Reijo Laitinen /sd** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kyllä kai tässä, ministeri Hei- nonen, ollaan vähän jälkijunassa. Kyllä postipal-

velujen turvaamisen suhteen olisi pitänyt edetä sillä tavalla, että ennen kuin tehtiin Sampo-Leonia-ratkaisu, tämä kysymys olisi tullut periaate-tasolla ratkaista. Minä vähän epäilen — toivottavasti olen väärässä — että tässä ei nyt pystytä saamaan sellaista ratkaisua tulevaisuudessa, jossa kattavasti pystytään postipalvelut turvaamaan maan laajuisesti joka kolkassa Suomenniemeä. Itse asiassa Postin saneeraus ja toisaalta palvelujen heikentäminenhan käynnistyi jo Ahon hallituksen aikana, jolloin Posti yhtiöitettiin. Sitä toimenpidettä ei missään tapauksessa olisi pitänyt tehdä, kun kysymys on peruspalveluista. Niistä tulisi huolehtia. Joka tapauksessa erittäin tärkeätä on tulevissa ratkaisuissa se, että tämän verkoston ...

Puhemies (koputtaa): Ed. Laitinen, minuutti on mennyt kauan sitten. Nyt oli vastauspuheenvuoro ja minuutti on kulunut!

²⁰ **Matti Huutola /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä viitattiin siihen, että perusajatus on se, että turvataan palvelut kaikille. Lapin osalta esimerkiksi nyt kaavailtujen ratkaisujen perusteella jäisi viisi postia. Onko katsottava niin, että asiamiespostiverkosto pystyisi turvaamaan lappilaisille myös postipalvelut? Itse en siihen kyllä henkilökohtaisesti usko.

Toinen kysymys on se, pystyykö asiamiesposti turvaamaan kansalaisten oikeusturvan itse asiassa asioida posteissa. Minusta kerta kaikkiaan Lapissa postipalvelut lakkaavat.

²¹ **Juha Korkeaoja /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Heinonen, totesitte, että täällä käydyssä keskustelussa on vallinnut yksimielisyys siitä, että kysymys on peruspalvelun säilyttämisestä. Haluaisin nostaa periaatteellisella tasolla kysymyksen, onko osakeyhtiö oikea organisaatiomuoto toteuttamaan peruspalvelun tyyppistä toimintaa. Minusta osakeyhtiön perusluonne on aivan toisenlainen. Se on rakennettu siinä tarkoituksessa, että pääoman sijoittajat saavat sijoitukselleen tuottoa. Toki on monenlaisia osakeyhtiöitä, mutta tämä on osakeyhtiön perusidea. En halua, että palattaisiin takaisin joustamattomaan, uudistumiskyvyttömään ja tehottomaan liikelaitokseen, mutta eikö olisi löydettävissä uudenlainen liikelaitosmuoto?

²² **Risto Kuisma /rem** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Heinoselle toteaisin sen, että hän perustelee liiketaloudella. Se on juuri se väärä peruste. Kysymyksen on siitä, että posti on palvelu. Jos posti on liiketaloutta, silloin minun mielestäni koko Posti pitää yksityistää ja myydä pois. Siitähän tässä on kysymys, että hallitus lähtee liiketaloutta ja liiketaloudellista kannattavuutta etsimään Postin avulla. Eivät veronmaksajat sitä halua. Siinä on väärä periaate, väärä lähtökohta. Tietysti julkisten palvelujen ja postipalvelujenkin pitää olla tehokkaita, mutta se on toissijainen tavoite tähän palvelutavoitteen verrattuna.

Puhemies: Sitten otamme vielä muutaman kansanedustajien puheenvuoron. Muistutan, että tämä ei ole kyselytunti, jossa ministereillekin annetaan automaattisesti puheenvuoro, vaan nyt tavallisia kahden minuutin puheenvuoroja. Oetaan edustajat Pulliainen, Kuoppa, Kekkonen, ja sitten voin antaa puheenvuoron ministeri Koskille.

²³ **Erkki Pulliainen /vihr:** Arvoisa puhemies! Ed. Rajamäki jo ehti käyttää puheenvuoron, jossa hän, jos ymmärsin oikein, näki mahdollisuuden tässä kermankuorintamallissa niin, että postipalveluja turvattaisiin maassa. Minun odotukseni siitä mallista on aivan kokonaan toisenlainen. Se vääjäämättömästi pitkällä aikavälillä johtaa siihen, että esimerkiksi kirjemaksut ovat erilaiset maan eri osista. Nythän ne ovat joukkolähetyksissä jo tarjoussysteemin mukaisesti erilaiset, mutta ihan peruskirjelähetyksissäkin siirrytään erilaiseen taksatukseen, maksupoliikkaan, maan eri osissa, ja se on äärimmäisen kaukana peruspalvelujen turvaamisesta. Tässä mielessä postitoimintalain muutos, jos sellainen eduskuntaan arvioitavaksi tulee, on aivan perustavaa laatua olevasta merkityksestä.

Arvoisa puhemies! Toinen on pankkipalvelujen turvaaminen. Ministeri Mönkäre esitti oman käytännön ratkaisun. Jos kuitenkin on niin, että se ei kävisi eikä onnistuisi, eikö olisi aika raflaavaa, kun Merita-Nordbanken nyt ulostaa itsensä Suomesta, niin Norjasta Kreditkassen tulee sisälle, koska siellä on sentään jotakin vielä uppinkaisuutta markkinavoimia vastaan?

²⁴ **Mikko Kuoppa /vas:** Arvoisa puhemies! Postin ja Leonia-Pankin välinen yhteistyö on pe-

rustunut postipankkilakiin. Lain 9 §:n mukaan pankki saa korvausta sen mukaan kuin Postipankki Oy ja Posti- ja telelaitos siitä sopivat. Jollei korvauksista päästä sopimukseen, korvaus suoritetaan valtiovarainministeriön vahvistamien perusteiden mukaan.

Hallituksella olisi siis halutessaan mahdollisuus päättää korvauksen suuruudesta, yhteistyön jatkamisesta, jos Leonia ja Posti eivät pääse yhteisymmärrykseen korvauksista.

Sammon ja Leonian välinen yhdistymissopimus pudottaa kuitenkin pohjan pois postipankkilailta. Yksityisessä omistuksessa oleva finanssitaratalo ei suostu valtion määrälläväksi. Tämä on todellinen syy Postin ja Leonian yhteistyön loppumiseen.

Mihin tätä Sampo—Leonia-fuusiota tarvitaan, jos siitä ei ole hyötyä tavallisen posti- ja pankkiasiakkaan kannalta? Tuloksena on sekä pankki- että postipalvelujen huonontuminen. Pankkipalvelut poistuvat lähes 500 postikonttorista. Kerrannaisvaikutuksina on useiden kymmenien, ellei satojen, postikonttorien lakkauttaminen ja jopa 1 700 työpaikan menetyks.

Nyt mietitään uusia keinoja posti- ja pankkipalvelujen turvaamiseksi. On kuitenkin epätoiminnakkoista, että Postin ja Leonian yhteistyön kaltainen hyvin toimiva uusi yhteistyökuvio voitaisiin polkaista tuosta vaan maasta ylös. Nyt on ensin päästävä palvelujen alasajosta, ja sen jälkeen ryhdytään vasta miettimään, voisiko jotakin tehdä tilanteen korjaamiseksi. Mielestäni olisi pitänyt toimia juuri toisin päin. Kermankuorintayhtiöt ovat varmin tapa tuhota tasavertaiset postipalvelut.

²⁵ **Antero Kekkonen /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Mielelläni kommentoisin kolmen suurimman puolueen ryhmäpuheenvuoroja hyvin lyhyesti.

Ed. Urpilaisen kanssa olen hyvin samaa mieltä hänen puheenvuoronsa kokonaissisällöstä, mutta kun hän esitti vähän retorisen kysymyksen, pitäisikö palata liikelaitosmalliin, niin sitä on kyllä syytä ruveta vastustamaan. Se ei ole mikään vastaus tämän hetken pulmiin. Maailma ympärillämme ei reagoi mitenkään siihen, onko Posti liikelaitos vai ei. Sitä paitsi Postin henkilökuntaakaan ei halua paluuta liikelaitokseen.

Sitten se yleinen kysymys, minkä ed. Korkeaja teki, voitaisiinko kehitellä kokonaan uusi

malli. Markkinataloudessa vain uusille malleille hyvin usein tuppaa käymään vähän huonosti.

Arvoisa rouva puhemies! Ed. Saapunki kritikoit Postin johtoa. En jaa tätä hänen kritiikkiänsä, vaikka heti perään on pakko kyllä toistaa se, minä olen aikaisemminkin sanonut, että alkoholinuomisehdotus postikonttoreihin ei ollut ideoita kaikkein onnistuneimmasta päästä.

Kansanedustaja Nepponen kehui kovasti Ruotsia. En tiedä, millä asiantuntemuksella hän sen teki. Haluaisin muistuttaa, että Ruotsissa on tämä citymail-järjestelmä, johon ilmeisesti ed. Nepponen viittasi. Sen toimialueet ovat Tukholman suuralue ja siellä vain kannattavimmat alueet sekä Göteborg ja Malmö. Toiminta siellä on tappiollista. Ruotsissa edelleen 70 perheyrittystä jakaa paikallisia kirjeitä eri puolilla Ruotsia. Ne ovat toimiluvallisia, mutta tämä määrä vähenee koko ajan konkurssien myötä. Minusta ansaitsevat nyt vähän tarkemman analyysin nämä uudet mallit, mihin täällä viitataan, kuin mitä tällaiset yleiset heitot vain ovat.

²⁶ **Oikeusministeri Johannes Koskinen:** Arvoisa puhemies! Useassa puheenvuorossa on kiinnitetty huomiota oikeusturvaongelmiin silloin, kun asiamiesposti hoitaa Postin keskeisiä tehtäviä. Tähän on lainsäädännössä kehitelty niin sanottua välillistä valtionhallintoa monellakin tavalla, miten pystytään tietyissä tehtävissä ulottamaan virkavastuun tyyppinen oikeudellinen vastuu hyvin rajatulla alueella tehtävää hoitavaan yksityiseen henkilöön tai osakeyhtiöön taikka muuhun organisaatioon. Tässä mielessä ei kauhean jyrkkää eroa enää ole olemassa, niin kuin ehkä oli 20—30 vuotta sitten. Tietysti ihanteellisessa mielessä oikeusturvan takeet ovat paremmin järjestettävissä silloin, jos on kyseessä liikelaitoksena tai viranomaistehtävänä hoidettava puuha.

Peruspalvelujen kirjaamisesta lainsäädäntöön olen vahvasti sitä mieltä, että postitoimintalaissa pitää tarkemmin olla kirjattuna se, mihin kansalaisilla on oikeus. Tämä tarve korostuu siinä tilanteessa, jos kilpailu todella käytännössäkin avautuisi, että alalle tulisi muita toimijoita. Mutta jo ihan Posti Oy:nkin kannalta olisi selkeämpää, että lainsäädännössä olisi kirjattu tarkemmin se, mihin kansalaisilla koko maassa on oikeus. Ennen kaikkea silloin on kysymys siitä, miten tiuhaan jakelu toimitetaan perille, miten tiuha on yhteys postin ja kunkin kansalaisen välillä.

Postitoimipaikat ovat siinä mielessä toissijaisia, jos perimmäiset palvelut pelaavat, ja varmaan järkevää on lisätä jakelupisteiden käyttöä monipuolisemmin Postin palvelujen antajina. Kun Posti Oy:llä on joka tapauksessa koko maahan ja jokaiseen luokkuun ulottuva yhteys, sitä yhteyttä olisi käytettävä monipuolisemmin eri tyyppisten palvelujen antamiseen. Tämäkin vaatii lain tarkistamista, että se mahdollistaa näiden raha- ja huoltopalvelujen, perusasioimispalvelujen hoitamisen joustavasti Postin toimesta. Se auttaa välillisesti pitämään kiinteiden toimipaikkojen verkkoa kattavampana siihen vaihtoehtoon verrattuna, että Postin toiminta kautta linjan supistuisi.

Sitten esimerkiksi valtakunnallisen yhtenäishinnoittelun periaatteen, että tavallisen kansalaisen tarvitsemat postipalvelut ovat samalla hinnalla koko maassa jatkossakin saatavilla, on syytä olla jopa lainsäädäntötasoinen asia.

²⁷ **Tero Mölsä /kesk:** Arvoisa puhemies! Postin yhtiöittämisen ja Tele—Leonia-yhteistyön päättymisen jälkeen Postin peruspalvelua siirrettiin asiamiesposteihin. Sitä on kritisoitu, mutta olen itse sitä mieltä, että se on osittain varsin toimivakin. Sitä on kuitenkin edelleen kehitettävä ja monipuolistettava, kuten monissa puheenvuoroissa on vaadittukin.

Pankkipalvelujen suhteen yhdyin siihen, että kun on vaadittu uutta niin sanottua kansanpankia ja sen perustamista, minusta se ei ole realistinen vaihtoehto. Oli mielenkiintoista kuulla ministeri Mönkäreen puheenvuoro tähän liittyen. Hiukan ihmettelen sitä, että tämä vaihtoehto ei ollut siinä vaiheessa esillä, kun yhteistyöstä Leonian kanssa keskusteltiin ja haettiin uutta palvelumuotoa pankkipalvelun puolelle. Kuitenkin, jos ajattelemme kansalaisten tasapuolista palvelua, nimenomaan peruspankkipalvelujen saaminen asiamiespostiverkostoon on tärkeä asia, ja jos se vaatii pankkilain muutosta, minusta sitäkin olisi harkittava, että sellainen eduskuntaan tuotaisiin.

Mitä tulee Sampo—Leonia-järjestelyihin, eittämättä nousee mieleen kysymys, nostettiinko valtion toimesta Leonian markkina-arvoa tieteen tahtoen irrottamalla se postiyhteistyöhön sisältyvästä laajemmasta yhteiskunnallisesta vastuusta. (Ed. Ala-Nissilä: Hyvä kysymys!) Mikäli näin tehtiin, se tapahtui kansalaisten yhdenvertaisuuden kustannuksella. Kansalaisten tasa-arvoisesta

palvelusta huolehtivan eduskunnan mielestäni tällaista menettelyä ei pidä hyväksyä.

Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä on kuitenkin nopeasti selvitettävä se, miten asiamiespostiverkoston toimintaa voidaan monipuolistaa, sitä kautta saada sille uskottavuutta ja sitä kautta postipalvelu lähelle jokaista kansalaista.

²⁸ **Esko-Juhani Tennilä /vas:** Rouva puhemies! Postin osalta tehtiin perusvirhe silloin, kun irrotettiin palvelusta ja lähdettiin bisneksen tekon liikelaitostamalla ja yhtiöittämällä tämä toiminta. Tämähän on ollut taustalla, kun 3 000 postitoimipaikasta on nyt tultu 571:een. Uusin isku on nyt se, että Leonia lähtee, on ainakin lähtemässä, postikonttoreista. Miten tämä tapahtui, on minusta asia, jota ei pidä noin vain jo hyväksyttynä pitää. Syyllisiä siihen ovat mielestäni sekä Postin johto että Leonian johto, joista kumpikaan ei tuntunut haluavan sopimusta. Viime kädessä vastuu on valtiovarainministerillä ja liikenneministerillä. Tekään ette halunneet, näin olen alkanut ymmärtää, tätä sopimusta. Minusta eduskunnan ei pidä tyytyä siihen, että me alamme etsiskellä joitakin uusia vielä tietämättömiä toimintoja posteille, kun tämä mahdollisuus on edelleen olemassa. Postipankkilaki on voimassa, te voitte määrätä, että Leonia ja Posti tekevät sopimuksen ja ne 472 Leonian konttoria posteissa edelleen ovat. Te voitte edelleen määrätä, laki on voimassa. Tähän pitää vielä palata. Ei pidä vain tyytyä toteamaan, että näin ne tekivät.

Postitoimilakia pitää ehdottomasti myös korjata, kuten ministeri lupailikin, mutta siten, että jokaiseen kuntaan pitää tulla ei mikään keräilypiste vaan postitoimipaikka ja laajoihin ja harvaan asuttuihin kuntiin useampia, että ne ovat saatavilla. Samalla kun korjataan postitoimilakia, pitää estää myös kermankuorinta siten, että alalle tulevan yrityksen pitää toimia koko maassa. Kun määrätään Postille tehtäviä, niin sitten valtion pitää tarvittaessa maksaa, eli budjettirahoitusta.

²⁹ **Riitta Prusti /sd:** Arvoisa puhemies! Haluan ensiksi todeta, että Suomen Posti on kyennyt tarjoamaan korkeatasoiset ja kohtuuhintaiset peruspalvelut kaikille asuinpaikasta riippumatta. Palvelut ovat olleet kaikkien kansalaisten ja yritysten saatavilla. Asiakkaille Postin vahvuus on ollut sitä, että palvelut on pystytty tarjoamaan yhdestä paikasta. Posti on tuottanut voittoa 80-lu-

vun puolivälistä lukien ja ollut yksi parhaita posteja maailmassa. Hyviin tuloksiin on päästy, vaikka investoinnit tuote- ja tuotantokehittelyyn ovat olleet hyvin vähäisiä ja toimintoja on rationalisoitu merkittävästi.

Tähän asti henkilöstöpolitiikassa Posti on onnistunut paremmin kuin monet muut yritykset uudelleenkehittelemällä sekä käyttäen vapaahoitoisia eläkejärjestelyjä. Toivottavasti myös nyt tapahtuvan muutoksen aikana turvataan henkilöstön asema. Tulevaisuuden näkymät edellyttävät kuitenkin uudistuksia. Tärkeää onkin, että valtio omistajana luo riittävät taloudelliset mahdollisuudet erilaisiin investointeihin ja toiminnan uudelleen suuntaamiseen, muun muassa tuote- ja tuotannonkehittämiprojekteihin sekä mahdollisiin yritysostoihin, hyvän henkilöstöpolitiikan ja henkilöstön täydennyskoulutuksen lisäksi.

Ministeri Heinonen totesi, että Postin tulos syntyy pääosin kirjeliikenteestä. Mutta miten tulevaisuudessa, kun on jo nyt nähtävissä, että viestintäpalvelumarkkinat tulevat nopeasti muuttamaan erityisesti meillä Suomessa? Sähköiset viestit ovat korvaamassa paperipohjaista viestintää. Suurin muutos on tapahtumassa yrityksissä. Niiden osuus on ollut 95 prosenttia kirjeviesteistä. Haasteita tuo myös kaupankäynti sähköisesti.

³⁰ **Harry Wallin /sd** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kyllä tuntuu oudolta, että täällä keskustan toimesta haikaillaan liikelaitosta takaisin, kun vuonna 1994 tiukan äänestyksen jälkeen 88—72 päätettiin yhtiöittää Posti. Silloin tehtiin, niin kuin ed. Tennilä sanoi, tärkeä ratkaisu siitä, että lähdetään hoitamaan Postia niin kuin bisnestä. Nyt on tärkeätä se, että Postin henkilökunnalle taataan työrauha ja noudatetaan hyvää henkilöstöpolitiikkaa, jota on luvattu tämän sopimuksen yhteydessä noudattaa. Kuitenkin tämä tarkoittaa sitä, että vain vakinaisille työntekijöille taataan työpaikka. Sadat ja tuhannet ylimääräiset mahdollisesti joutuvat lähtemään. Tämä ei ole oikein. Kuitenkin Posti ja Postin liitot ovat tehneet hyviä tulosopimuksia, olleet mukana keskitetyissä tulosopimuksissa ja ottaneet vastuuta yhteiskunnan menoista.

Mikä näkemys liikenneministerillä on, voidaanko turvata myös ylimääräisten työntekijöiden asema?

³¹ **Eero Lämsä /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Koskinen käsitteli postitoimintalakia. Postitoimintalain tarkoituksena on turvata postin lähettäminen ja vastaanottaminen tasapuolisin ehdoin koko maassa. Postitoimintalain 1 §:ssä sanotaan: "Erityisesti tulee turvata postipalveluiden saatavuus ja kustannusten tasavertaisuus harvaan asutuilla alueilla." Palvelujen tasavertaisuudelle ei kuitenkaan anneta mitään konkreettista määritelmää. Olisi kiinnostavaa tietää, kun nyt postitoimintalaki tullaan avaamaan, aiotaanko laissa määritellä, mitä tasavertaisuus on. Mikä esimerkiksi on kohtuullinen etäisyys lähimpään postitoimipaikkaan? Aikooko hallitus todella toimia niin, että jokaisessa kunnassa on täyden palvelun postitoimipaikka?

³² **Antero Kekkonen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä on vilahtanut muutaman kerran sana kermankuorinta. Ihmettelen, että se ei ole niin tehnyt useammin kuin nyt on tapahtunut. Se on kuitenkin asia, joka elimellisesti liittyy Postin tulevaisuuteen. Parhailaan on olemassa kaksi yksityistä toimitilupahakemusta. Yksityiset luvat on aiemmin tyrmätty. Korkein hallinto-oikeus on todennut nämä tyrmäykset lainvastaisiksi. On mitä ilmeisintä, että kilpailu avautuu. Mutta nyt tullaan olennaiseen pointtiin: Jos ja kun kilpailu avataan tiheästi asutulla alueella, niin siitä loogisesti seuraa, että sen heijastusvaikutukset näkyvät Lapissa, mistä esimerkiksi ed. Huutola hyvin antaumuksellisesti ja hyvin puhui. Jos kirje romautetaan kermankuorintajärjestelmällä alueella, jolla ihmiset asuvat, sen heijastusvaikutukset tulevat näkymään hajasutusalueilla. Sen jälkeen asettuu aivan uuteen valoon se palvelutavoite, mistä niin monet täällä niin hyvin puhuvat.

³³ **Liikenneministeri Olli-Pekka Heinonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vielä haluan palata peruslähtökohtaan. Hallituksen lähtökohta on postipalvelujen takaaminen laadukkaina ja alueellisesti kattavina. Se pyritään tekemään pitämällä Postin oma toimipaikkaverkko mahdollisimman laajana. Uusien yhteistyökumppanien ja liiketoimintamuotojen etsimisen kautta niiltä osin, kuin siihen ei kyetä, joudutaan posteja muuttamaan asiamiesposteiksi, joita kuitenkin useissa puheenvuoroissa ja myös ryhmä-

puheenvuoroissa on laadultaan täällä vahvasti kehitetty.

Henkilöstöpolitiikan osalta lähtökohtana ei ole ollut mikään liiketaloudellinen lähtökohta vaan nimenomaan pitkäjänteisen kehittämisen vaihtoehto, jossa on haluttu löytää sen kaltaisia ratkaisuja, että valtio noudattaa valtiolle omistajana sopivaa hyvää henkilöstöpolitiikkaa.

Lainsäädännön uudistamisen osalta kaksi keskeistä tavoitetta ovat se, että postipalvelujen peruspalveluluonteisuutta kyetään selkeyttämään, ja toisaalta se, että kilpailun osalta kyetään luomaan selkeämmät pelisäännöt, mihin ed. Kekkonenkin puheenvuorossaan viittasi.

Puhemies: Tässä vaiheessa vielä vastauspuheenvuorot edustajille Kantalainen ja Gustafsson ja sen jälkeen ministeri Koskiselle.

³⁴ **Kari Kantalainen /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiinnittäisin huomiota kahteen asiaan. Toisaalta on nähtävä todella nopea yhteiskunnallinen muutos asiointitottumuksissa, teknologian kehityksessä ja viestinnän kehityksessä. Olen ymmärtänyt, kun olen aika läheltä saanut katsoa Postia, että siellä myös strategisesti ollaan näitä linjauksia tekemässä, ja myös ministeri Heinosen viittaukset ovat tämän suuntaisia.

Yhtäläisen kilpailukyvyn kannalta on merkittävää, että todella asiamiespostien roolia tehostetaan. Olisin lähinnä kysynyt ministereiltä Koskiselta ja Heinoselta, missä vaiheessa nyt varmistetaan talletuspankkilain ja postipankkilain osalta ne muutokset, joilla varmistetaan asiamiesposteillemme myös rajoitettu pankkipalvelujen hoito.

³⁵ **Jukka Gustafsson /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuuntelin ilolla ministeri Koskisen näkemyksiä, jotka käsitykseni mukaan ovat lähempänä kansalaiskeskustelua ja ihmisten tarpeita, kun ministeri puhui kiinteiden toimipaikkojen riittävydestä ja yhtenäisestä hinnoittelusta.

Minun mielestäni paras tapa turvata Postin palvelut on tämän lain avaaminen. Kun mennään ydinkysymykseen, niin se liittyy Postin yhtiömuotoon. Minusta Postin ei tarvitse tuottaa 500:aa miljoonaa markkaa voittoa omistajilleen. Se voi tuottaa esimerkiksi vain 100 miljoonaa markkaa ja huolehtia siitä, että Postin yhteiskunnalliset ja kansalaispalvelut tulevat hoidetuiksi

mahdollisimman hyvin. Minusta kovat markkinatalouden pelisäännöt eivät sovi Postin toimintaan. Toivon, että tämän keskustelun jälkeen valtioneuvoston ministerit ottavat järjen käteen ja miettivät, kenen etua tässä pitää ajaa, ja se on nimenomaan kansalaisten, Suomen kansan, etu.

³⁶ **Oikeusministeri Johannes Koskinen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin ed. Kantalaisen kysymykseen: Luottolaitoslain muutosasiahahan on ministeri Siimeksen vastuulla ja siellä on työryhmä pyörimässä. Ministeri on luvannut kiirehtiä, että välttämättömiä ja kiireellisimpiä osia sieltä voitaisiin saada ehkä ennen kesää liikkeelle, mutta sen toimikausi jatkuu aina ensi vuoden loppuun, joten se on kovin hidas sikäli.

Ed. Lämsälle 1 §:n väljyydestä: Sehän tosiaan on sinänsä kauniisti sanottu mutta se on liian väljä nyt tulevaan peruspalvelujen täsmentämistarpeeseen verrattuna. Se on Ahon hallitukselta periytynyt ja nyt joudutaan sitä kohentamaan, jotta riittävästi turvataan kansalaisten perimmäiset palvelut. Sinänsä yhtiömuodossa voidaan järjestää peruspalvelut hyvinkin. Valtaosa on, vesi, lämpö, sähkö, puhelinpalvelut, hoidettu yhtiömuodossa. Ei se ole se keskeinen tekijä, onko liikelaitos vai yhtiö kyseessä, vaan se, kuinka jämäptisti ja turvaavasti järjestely lainsäädännössä ja hallinnollisesti on hoidettu.

³⁷ **Jyri Häkämies /kok:** Arvoisa puhemies! Postia koskevassa viimeaikaisessa keskustelussa on Postin johdolla ollut yllättävän pieni rooli. On ollut hieman hämmentävää se, että julkisuudessa eri tahot ideoivat Postille palveluita ja erilaista tulevaisuutta, mutta Postin johto tyytyy lähinnä ehdottelemaan Koskenkorvan jakelua konttoreidensa kautta.

Eri tavoin tapahtuva viestien sähköistyminen muuttaa Postin liiketoimintaympäristöä voimakkaasti. Kun kirjeiden määrä mitä todennäköisimmin tulevaisuudessa erityisesti yritysten kesken vähenee, on sähköinen kaupankäynti ja siihen liittyvä tavaroiden kuljettaminen iso mahdollisuus myös Postille. Postin on ennakoluulottomasti kehitettävä omaa sähköisen kaupan osamistaan ja löydettävä oma paikkansa tämän kaupankäyntimuodon oleellisena osana eli kuljettajana. Ne tulot, mitä Posti kirjeiden vähenemisen kautta menettää, se voi saada takaisin sähköisen kaupan kuljettajana ja varmistaa siten asemansa

myös tulevaisuudessa menestyvänä yrityksenä, mikä on niin valtio-omistajan, asiakkaiden kuin henkilöstön edun mukaista.

³⁸ **Mauri Salo /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Pohdiskeluun siitä, pitääkö Postin olla virasto vai yhtiö, nostan yhden kysymyksen Euroopan unionin kilpailupoliittisesta näkökulmasta. Todennäköistä on, että postimarkkinat joudutaan avaamaan kilpailulle. Tiedustelen liikenneministeriltä: Mikä on ministerin kanta siihen, että jos me palautamme Postin jälleen virastoksi, jolloin se on budjetin osa, niin voiko unioni pakottaa sen silloinkin avattavaksi tähän kovaan kilpailuun?

Yleisesti ottaen yhdenvertainen postipalvelujen saatavuus on kansalaisten perusasia, joka pitää sisällään myös tieteenkin sen hinnoittelun, että ei lähdetä ykkös-, kakkos- ja kolmosvyöhykkeen hinnoitteluun. Ministeri Heinonen antoi puheenvuorossaan selkeän viestin siitä, että joka kunnassa on posti, ja todennäköisesti se on sitten posti eikä vain postin palvelupiste. Postin palvelupiste ei anna sille kylälle, missä se toimii, kuitenkaan sellaista uskottavuutta, jota esimerkiksi yritysmaailma edellyttää. Postin palveluiden saatavuudella on erittäin suuri merkitys kaiken kaikkiaan myös aluepolitiikassa, jota Suomessa toivon mukaan vielä joskus oikein kunnolla harjoitetaan.

³⁹ **Veijo Puhjo /vas:** Arvoisa puhemies! Postipalveluiden saatavuuden turvaamisessa ja siihen liittyen Leonian ja monien muidenkin valtiojohtoisten yritysten toiminnassa valtion toiminta herättää ainakin kaksi ihmeteltävää kysymystä. Kun valtio omistajana antoi sivustakatsojanomaisesti Postin ja Leonian yhteistyön kariutua, johtaa se vääjäämättä peruspalveluiksi katsottavien postipalveluiden ja Postin henkilöstön aseman heikkenemisen lisäksi kansalaisille tärkeiden pankkipalveluiden monopolisoitumiseen suurimmassa osassa maata. Tämä on ristiriidassa valtion muuten kilpailua suosivan toimintalinjan kanssa.

Vaikka valtiojohtoiset yritykset toimivatkin markkinataloudessa markkinaehtoisesti, on valtion perustehtävänä silti turvata yhteiskunnan perusrakenteiden toimivuus. Siksi on vaikea käsittää, miksi valtio antaa esimerkiksi voittoa tuottavien Postin, Leonian ja viimeksi Soneran huseerata täysin vapaasti välittämättä kansalaisten ja yritysten perustarpeista tuon taivaallista.

⁴⁰ **Leea Hiltunen /skl:** Arvoisa rouva puhemies! Postin ja Leonia-pankin yhteistyön kariutuminen on todella pettymys. Pankki- ja postipalvelujen alueellinen kattavuus on koko maassa vaarantumassa, niin kuin monissa puheenvuoroissa on jo tuotu esille. Internetin ja puhelimen kautta tarjolla olevat palvelut eivät riitä vastineeksi konttoriverkoston supistuesssa. Nyt väliinpuotoajiksi uhkaavat jäädä erityisesti ne haja-asutusalueiden ikääntyneet ihmiset, jotka ovat tottuneet hoitamaan asioitaan nimenomaan ihmisen kanssa.

Itsepalveluyhteiskunta vahvistuu jälleen palveluiden sähköistytessä. Posti- ja pankkipalvelut ovat yhteiskunnan peruspalveluita, ja siksi niiden turvaaminen koko maassa on tärkeää. Nyt jäänkin odottamaan, minkälainen selvitys on lainsäädäntötasolla mahdollista tehdä ja mitä se todella sisältäisi muun muassa toimipisteiden etäisyydestä ja sijainnista, kun tiedämme, että uhkana on satojen postikonttoreiden lakkauttaminen ja Leoniasa pankkipalveluita hoitaneiden 1 700 virkailijan kohtalo on vakava. Mielestäni hallituksen tulee osoittaa tähän vielä konkreettisempia toimenpiteitä, miten kannetaan vastuu näiden työntekijöiden työpaikoista ja haja-asutusalueiden palveluiden turvaamisesta.

Hallituksen olisi pitänyt nimenomaan työnantajana paremmin valmistella Leonia-ratkaisua, sen vaikutuksia nimenomaan Postin henkilökuntaan ja palveluverkoston. Nyt asiakkaat ja työntekijät joutuvat kärsimään. Tässä on varmasti marssijärjestys ollut väärä. Olisi pitänyt selvästi pystyä paremmin koordinoimaan ja tekemään ennalta ehkäiseviä toimenpiteitä.

Kannatettavaa on myös se, että hallitus ryhtyisi lain muutoksiin, jotta Posti voisi hoitaa rajoitettua pankkitoimintaa. Asiakaslähtöisemmälle kansanpankille on todella nyt tarvetta liikepankkien rinnalla. Pankkien tulee kehittää nimenomaan kansalaisten näkökulmasta palvelujaan, samoin Posti on kansalaisia varten.

Puhemies: Nyt myönnän seuraavat puheenvuorot edustajille Huotari, Karttunen-Raiskio ja ed. Kekkonen, sattuneesta syystä.

⁴¹ **Anne Huotari /vas:** Arvoisa puhemies! Ministeri Heinonen sanoi, että palveluiden pysyvyys turvataan myös haja-asutusalueella. Käytännössä tämä tarkoittaa asiamiespostipalveluja, joita Posti ostaa jo nyt muun muassa kyläkau-

poilta. Jos kauppias ei suostu esimerkiksi 500 markan korvauksella tätä tehtävää hoitamaan aamusta myöhään iltaan, asiamiestehtävät siirretään esimerkiksi postinjakajalle. Tiedän tapauksen, jossa kilometritaksalla postinjakelutehtävää hoitavalle taksille siirrettiin asiamiestehtävät, mutta aluksi hänelle ei maksettu penniäkään korvausta asiamiestehtävistä. Nyt hänelle maksetaan 3 penniä kilometriltä. Tiedustelin asiaa Postin johtoon kuuluvalta Salomaalta, joka ei koskaan vastannut soittopyyntöihini.

Olisin halunnut myös työministeri Mönkäreltä, joka joutui jo aikaisemmin lähtemään, kysyä, onko hyvää henkilöstöpolitiikkaa se, että Posti käyttää jatkuvasti niin sanottuna luonnollisena poistumana työttömyyseläkeputkea. Posti ei hoida kaikkia palvelujaan työsuhteina, jotka kerryttäisivät eläkettä, vaan ostopalveluina tai jopa kilometrikorvauksella.

42 Marjukka Karttunen-Raiskio /kok: Arvoisa rouva puhemies! Postipalvelujen tulee edelleenkin säilyä ja toimipaikkojen määrän pysyä nykyisen tasolla, olkoot postitoimistot sitten vaikka asiamiesposteja.

Postin 2000-luvun haaste on sähköinen viestintä. Verkkomyyntiä on meillä harrastettu vasta noin 2—3 vuotta. Puhelinmyynnistä sai viime vuonna tulonsa noin 60 000 henkilöä. Sähköinen kohdeviestintä on lyhyen olemassaolonsa aikana 130-kertaistunut, mutta ei koskaan korvaa täysin perinteistä kirjettä. Vuosituhannen alussa postipalveluiden taso tulee olemaan juuri sen tasoista, miten merkittävän roolin Posti tulee ottamaan sähköisten viestien välittäjänä. Mahdollinen postikilpailun rajoittaminen ei suoja postipalveluiden säilymistä, vaan kiristää kilpailua kirjeen ja sähköisen viestinnän välillä, valitettavasti jälkimmäisen hyväksi.

43 Antero Kekkonen /sd: Rouva puhemies! Täällä on haikailtu Leonia—Posti-ratkaisua, ed. Esko-Juhani Tennilä eritoten voimakkaasti. Se nyt vain on niin, että se juna meni jo. En näe paluuta aikaan ennen sitä ratkaisua.

Minusta oli mielenkiintoista kuunnella ministeri Mönkäreen puheenvuoroa sovelluksesta, miten pankkipalveluita voitaisiin edelleen harjoittaa Postissa. Minusta se oli kehittämisen arvoisen, kehittämisen väärti näköala, joka toisi tä-

män palvelutoiminnan hyvin lähelle tavallisia ihmisiä, juuri niitä ihmisiä, joilla on pelkoja vaikkapa euroon siirtymisen jälkeisestä ajasta.

Tässä keskustelussa on ollut kyllä erittäin hyvää ja myönteistä se, että Postiin suhtaudutaan perin myönteisesti. Mutta silläkkin uhalla, että pilaan vähän iloa, haluaisin nyt kuitenkin tämän mittakaavan tuoda mukaan myöskin ed. Tennilälle. Postin taloudesta pankkipalvelut parhaimmillaankin viime vuonna olivat vain noin 7 prosenttia ja ensi vuonna vastaava luku on 3,3 prosenttia. Se tietysti johtuu tästä jo sovitusta kehityksestä. Toimipaikat työllistävät yhteensä 3 700 henkeä, kun koko Posti yhteensä työllistää 26 000 ihmistä. Minusta on tärkeätä nyt muistaa nämä todella suuret ja tärkeät luvut ja suhteuttaa ne sitten siihen, mistä tässä koko postijärjestelmässä tällä hetkellä on kysymys.

Puhemies: Kysyn, onko täällä tulenpalavia vastauspuheenvuorotarpeita, ja jos on, pyydän nousemaan seisomaan. Ajattelen nimittäin, että meidän on nyt aika päättää keskustelu ja siirtyä verolakeihin, mutta myönnän muutaman, ettei jää kaivelemaan. — Nyt lyhyesti, ensin ed. Tennilä.

44 Esko-Juhani Tennilä /vas (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Jäisi kaivelemaan ed. Kekkonen puheenvuoro, jos ei siihen saisi heti vastata.

Nimittäin minusta junat eivät mene, ennen kuin eduskunta on sanonut, että juna lähti. Postipankkilaki on voimassa. Siinä sanotaan selvästi ja yksiselitteisesti, että jollei näiden sopijaosapuolten välillä tule yhteisymmärrystä, valtiovarainministeriö päättää, millä korvauksella Posti ja Postipankki yhteistyöstä sopivat. Se on voimassa oleva laki.

Tässä on ollut haluttomuutta käyttää valtaa, koska on ilmeisen selvästi ollut takana joitakin toisia ajatuksia. Postin puolella ilmeisesti on haluttakin lähteä verkoston supistamiseen ja Leonialla on ollut ilmeisesti tarpeena saada modernimpaa kuvaa. Nämä arvon ministerit ovat olleet samassa juonessa mukana. Mutta miksi eduskunta suostuisi tähän? Onhan tämä poloista puuhaa, jos me suostumme ensin siihen, että 472 posteissa toimivaa pankkia lähtee pois, ja sitten rupeamme keksiskelemään, mitähän sinne tulisi tilalle. Pidetään huolta siitä, mikä on olemassa ja katsotaan, miten sitten kehitetään.

⁴⁵ **Mirja Ryyänen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuulin ed. M. Salon täällä kyselevän EU:n kilpailulainsäädännön paineesta. Ehkä ministeri tähän ei ole vielä ehtinyt vastata. Haluaisin kuitenkin muistuttaa EU:n postipalvelujen sisämarkkinoiden kehittämistä annetun direktiivin sitovuudesta kaikille jäsenmaille. Samalla tavalla komission tuore tiedonanto yleishyödyllisistä palveluista on juuri korostanut sitä, että kaikkien jäsenvaltioiden on huolehdittava siitä, että käyttäjillä on oikeus yleispalveluun, johon sisältyy tietyn laajuisten postipalvelujen pysyvä tarjonta kohtuullisin hinnoin ja kaikilla alueilla. Tätä varten yhteispisteiden määrästä ja lähetyspaikkojen tiheydestä on huolehdittava juuri käyttäjien tarpeiden mukaan. Tätä ja näiden direktiivien sitovuutta on erittäin voimakkaasti korostettu myöskin EU:n kannanotoissa viime aikoina. Se on nostettu uudelleen esille, koska kilpailulainsäädäntö on luonut omalta taholtaan paineita.

⁴⁶ **Ossi Korteniemi /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä on paljon puhuttu asiamiesposteista. Asiamiesposti ei kuitenkaan koskaan korvaa oikeaa postia, sillä se hoidetaan muiden tehtävien ohessa. Olen monen kyläkauppiaan kuullut moittivan sitä, että Posti maksaa aivan liian pientä korvausta asiamiespostin hoidosta. Minusta olisikin tärkeätä, että asia hoidettaisiin kuntoon, sillä kyläkaupat ovat ahdingossa.

Lapissa on todella esiintynyt tietoja siitä, että Lappiin jäisi enää vain neljä tai viisi oikeaa kunnan postitoimipaikkaa. Tämä on ehdottomasti liian vähän. Pidän tärkeänä, että Lapissa on tulevaisuudessa myös joka kunnassa oma postitoimipaikka ja Postin nykyisen henkilöstön työpaikat säilytetään.

⁴⁷ **Ismo Seivästö /skl** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kekkonen viittasi lähteneeseen junaan, mutta juna-asemalle voi laittaa, ed. Kekkonen, myös punaisen valon. Liikenneministeri ja valtiovarainministeri olisivat voineet tuolle asemalle laittaa sen punaisen valon ja sanoa, että juna ei nyt lähde vielä, ennen kuin selvitetään, mitä seurauksia aiotusta päätöksestä tulee kansakunnalle.

Muun muassa ministeri Mönkäre toi esille yhden erittäin hyvän ehdotuksen. Sekin olisi voitu etukäteen tutkia perusteellisesti, onko siinä rat-

kaisu. Ei juna ole mikään sellainen automaatti, joka vain menee ja menee. Kyllä junan voi pysäyttää hetkeksi asemalle miettimistauolle kansalaisten tasavertaisuutta ja turvallisuutta ajattelemaan.

⁴⁸ **Antti Rantakangas /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On aivan selvää, että hallitus kantaa poliittisen vastuun siitä, että Posti Oy:n ja Leonian yhteistyö kariutui. Jos olisi poliittista tahtoa, yhteistyö jatkuisi. Tätä olisi voitu edistää niin, että Postin osingontulotusvaatimusta valtiolle olisi alennettu ja toisaalta olisi voitu kytkeä Sampo—Leonia-ratkaisuun näiden palveluiden turvaaminen.

Nyt on käymässä niin vakuutteluista huolimatta, että maaseutualueiden palvelut heikkenevät ja sitä kautta kahtiajakautuminen korostuu. Työntekijävähennykset kohdistuvat haja-asutusalueille. Toisaalta tästä aiheutuu sellainen negatiivinen kehityskierre, että myöskään elinkeinoelämän investoinnit eivät jatkossa suuntaudu haja-asutus- ja maaseutualueille, koska peruspalveluita leikataan näin voimakkaasti. Nyt tämä tosiaan on tunnustettava, ja poliittisen vastuun kantaa maan hallitus.

Puhemies: Nyt myönnän viimeisimmät puheenvuorot ed. Kekkoselle ja ministeri Heinოსelle. Sitten siirrymme verolakeihin.

⁴⁹ **Antero Kekkonen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun täällä nyt vähän mielikuvitus lentää, pyydän saada muistuttaa, että lainsäädäntö nykyisellään estää ristisubventiot. On siis olemassa lainsäädännöllisiä esteitä nyt ihan mille tahansa yhteistoiminnalle, jota postien ympärille ollaan rakentelemassa esimerkiksi pankkitoiminnan suhteen.

Ed. Ryyänen puhui direktiiveistä. Täällä kysyttiin direktiiveistä. Hän on ollut tekemässä yhtä sellaista, tiedän sen. Minun tietämäni mukaan seuraava postitoimintaa koskeva direktiivi on tulossa Brysselistä ensi keväänä, jolloin asia hiukan seestyy myöskin.

Mitä muuten tulee asiamiesposteihin, minullakin on se käsitys, että ne ovat vähän mainettaan parempia. Se, että perinteistä postitoimistoa kaitaan, on hyvin ymmärrettävää. Kuvittelen, että se halu tulee sieltä, että posti vuosikymmenien, vuosisatojen saatossa on ollut se viesti, joka sinne perimmäiseenkin syrjäkylään on tullut valtio-

vallalta. Se on ikään kuin signaloinut sitä, että me olemme osa tätä valtiota. Kuvittelisin, että tämä vähän tunteenomainen keskustelu postitoimipaikasta arvona sinänsä poikii tästä historiasta. Kuten sanottu, monista ongelmista huolimatta asiamiespostit ovat toimineet hyvin monessa paikassa ilmeisen hyvin. Ne ovat sijainneet monessa tapauksessa erinomaisella paikalla. Niiden aukioajat ovat olleet suhteellisen joustavia. Siellä ei ole ollut jonoja. En suinkaan tällä puheenvuorollani, arvoisa rouva puhemies, halua sanoa sitä, etteikö perinteisiä postitoimipisteitä tarvita. Aivan varmasti tarvitaan, mutta ei pidä pesuveden mukana heittää niitä hyviä piirteitä, joita asiamiesjärjestelmään kumminkin liittyy.

⁵⁰ **Liikenneministeri Olli-Pekka Heinonen:** Arvoisa puhemies! Ensinnäkin mitä tulee kysymykseen EU:n postitoimintasäädännöstä, niiltä osin tosiaan ensi keväänä näillä näkymin on tulossa käsittelyyn komission esitys uudeksi postitoimintalainsäädännöksi EU:n puitteissa. Neuvostotasolla sitä lähdetään jo käsittelemään Portugalin puheenjohtajakaudella. Emme tiedä sen sisällöstä vielä toistaiseksi mitään, koska komissio ei ole asiasta kantaansa ilmaissut. Siitä huolimatta mielestäni on selvää, että oli esitys mikä tahansa, liikelaitostaminen ei ole se vaihtoehto, jolla postipalvelujen laadukkuutta kyetään parantamaan, koska toimintaympäristö, jossa Suomen Posti toimii, on muuttumassa hyvin nopeasti. Sen kaltaisessa tilanteessa askeleen ottaminen taaksepäin organisaatiomuodossa ei ole oikea ja toimiva ratkaisu.

Kuten aikaisemmin olen todennut, omien toimipaikkojen verkosto pyritään pitämään mahdollisimman laajana, mutta niiltä osin kuin siihen ei kyetä, silloin otetaan käyttöön uusia asiamiesposteja. Asiakkaat ovat olleet asiamiespostien palveluihin yhtä tyytyväisiä kuin Postin omien konttorien palveluihin. Samalla tavalla asiamiespostien pitäjistä muistaakseni yli 90 prosenttia on hyvin tyytyväisiä siihen yhteistyösuhteeseen, joka tuolta osin on toiminnassa. Tässä suhteessa peruslähtökohta, että palvelut turvataan muuttuvassa toimintaympäristössä, on toteutunut, ja siitä aiotaan pitää huoli, että se toteutuu jatkossakin.

Puhemies: Keskustelu on päättynyt.

Totean, että keskustelun kuluessa oli vielä lukuisia puheenvuoroja pyydetty, joita harkintani

mukaan en saattanut kaikille antaa. Mutta tulee toinenkin ilmoitus. Myös tulee toisenlaisia vastauspuheenvuoromahdollisuuksia. Käytetään aikaa tehokkaasti!

Eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen.

Asia on loppuun käsitelty.

PÄIVÄJÄRJESTYKSEN ASIAT:

5) Hallituksen esitys laeiksi tuloverolain sekä varallisuusverolain 10 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 32/1999 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 23/1999 vp
Lakialoite LA 42, 47, 48, 54, 70, 93, 103, 107, 114, 122, 126, 146, 152, 157, 160/1999 vp
Toivomusaloite TA 23, 24, 26, 28—31, 33, 34, 38—40, 42, 46, 54, 55, 57, 58, 65, 68, 71, 80—84, 94/1999 vp

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 23.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 6) ja 7) asiasta.

Keskustelu:

¹ **Maria Kaisa Aula /kesk:** Arvoisa puhemies! Esittelen puheenvuorossa valtiovarainvaliokunnan mietinnöt tuloverolakia ja veroasteikkolakia koskevista hallituksen esityksistä.

Kun esitykset eduskunnalle syyskuun alussa annettiin, oli varsin yleinen oletus se, että hallitus antaa syksyn aikana uusia täydentäviä esityksiä. Tulopoliittisen kokonaisratkaisun kariutumisen seurauksena asiat saivat tunnetun käänteen. Hallitus aikoo palata ohjelmassaan linjaamiinsa veronalennuksiin vasta palkkaratkaisun selkiytyminen jälkeen. Palkkaratkaisujen epäselvyyden ohella asiaan on toki vaikuttanut talouden nopeat kasvunäkymät. Suhdanteet eivät puolla juuri nyt tehtäviä suuria yleisiä veronalennuksia.

Valiokunnan tiedossa on myös se, että EU:lle elokuussa esitetty valtionalouden niin sanottu vakausohjelma ei sisällä lainkaan uusia veroalennuksia vuodelle 2000 eli se on nyt käsitellyssä olevien lakiesitysten mukainen. Budjetin sisältämän arvion mukaan kokonaisveroaste nousee ensi vuonna yhdellä kymmennyksellä eli 46,8 prosenttiin, johon ei kuitenkaan vielä sisälly pääomaveroasteen nosto. Tuon jälkeen kokonaisveroaste on arviolta 46,9 prosenttia.

Tässä käsiteltävistä kolmesta hallituksen esityksestä kaksi on verotusta kiristäviä ja yksi on verotusta nykytasollaan säilyttävä. Verotusta kiristäviä ovat ensinnäkin hallituksen esitykseen n:o 32 sisältyvä alle 2 prosentin korolla olevien pankkitalletusten korkojen verovapauden poisto sekä vapaaehtoisten eläkevakuutusmaksujen veronvähennysoikeuden tiukentaminen. Tähän sisältyy sekä vähennysoikeuden ehtona olevan ikärajan korottaminen että puolisolille otetun eläkkeen vähennysoikeuden supistaminen noin kolmannekseen nykyisestään. Veroja kiristää myös hallituksen esitykseen n:o 39 sisältyvä asuntovelkojen ylimääräisen korkovähennyksen poisto ennen siirtymäajan päättymistä. Verotusta osapuolleen nykytasolla säilyttävä on veroasteikon tulo-rajojen niin sanottu inflaatiotarkistus 1 prosentilla.

Verotusta kiristävien esitysten verotuloja lisäävä vaikutus ensi vuoden budjetissa on arviolta noin 600 miljoonaa markkaa. Esimerkiksi talletusten verotuksen kiristäminen ei vaikuta ensi vuonna vielä täydellä painollaan. Siksi summa on tämän suuruinen. Toisaalta inflaatiotarkistuksen verotuloja vähentävä vaikutus on 450 miljoonaa markkaa, eli arviolta noin 150 miljoonaa markkaa valtionalouden näkökulmasta jäädään plussan puolelle.

Talletusvero on esitetty tulevaksi voimaan ke-säkuun alusta. Muut veromuutokset tulevat voimaan tammikuun alusta, vaikkakin uudet verokortit on tarkoitus ottaa käyttöön maaliskuun 2000 alusta.

Eläkevakuutusmaksun veronvähennysoikeuden karsiminen tehtäisiin osittain takautuvasti eli puolison eläkevakuutuksen veronvähennysoikeuden kaventaminen koskisi näin ollen kaikkia vakuutuksia, myös ennen 23.6.1999 otettuja. Muita eli ikärajaan liittyviä kavennuksia sovellettaisiin vain 23.6.1999 jälkeen otettuihin vakuutuksiin.

Hallitus perustelee alle 2 prosentin korolla olevien talletusten verovapauden poistamista eri sijoitusmuotojen yhtäläisellä verokohtelulla. Tähän ei valiokunnan enemmistöllä ollut huomautettavaa, vaan se esitettiin hyväksyttäväksi sellaisenaan. Keskustan ja kristillisen liiton ryhmien yhteisessä vastalauseessa esitetään, että talletusten verokohtelu säilytettäisiin nykyisellään. Ne katsovat, että matalakorkoiset tilit on tarkoitettu normaaliin maksuliikenteeseen eikä sijoittamiseen. Keskustan ja kristillisen liiton mielestä tämän veron keräämisestä aiheutuisi runsaasti hallintokuluja.

Vapaaehtoisten eläkevakuutusmaksujen osalta hallitus esitti, että täyden vähennysoikeuden edellytyksenä olisi jatkossa se, että eläkeikä vakuutus sopimuksessa on vähintään 60 vuotta, ja perustelu oli yleisen eläkkeellesiirtymisiän nostaminen. Tältä osin mietintö on yksimielinen. Tähän liittyen valiokunta esittää myös pientä korjausta lakiesitykseen. Sen seurauksena ennen lokakuuta 1992 otettujen vakuutusten vähennyskelpoisuuden ehdot säilyvät hallituksen esityksestä poiketen entisellään eikä niihin sovelleta takautuvia muutoksia. Tästä olisi aiheutunut kohuttomasti työtä ja kustannuksia erityisesti vakuutusyhtiöille ja myös vakuutuksen ottaneille.

Toisena eläkevakuutusmaksuvähennysmuutoksena hallitus siis esittää, että puolison vapaaehtoisen eläkevakuutusmaksun vähennysoikeus rajataan enintään 15 000 markkaan vuodessa. Tämä vähennys on varsin suuri, sillä nykyisin näitä maksuja on voinut sisältyä 50 000 markan enimmäismäärään ilman rajoitusta. Perusteluna on puolisoitten erillisverotusperiaatteen toteuttaminen. Tälle kohtaa mietinnössä on keskustan ja kristillisten vastalause, jossa esitetään vähennysoikeuden säilyttämistä nykyisellään. Keskustan ja kristillisen liiton mielestä vapaaehtoisella eläkkeellä voidaan paikata työmarkkinoiden epävakauudesta tai elämäntilanteesta kuten lastenhoidosta aiheutuvia lakisääteisen eläketurvan puutteita.

Ylimääräisen asuntovelkojen korkovähennyksen hallitus esittää nyt poistettavaksi siksi, että se on yhteiskunnan myöntämistä verotuista nykyisin osuvuudeltaan heikoimpia. Se säädettiin alun perin lieventämään niitä karsintoja, joita asuntovelkojen vähennysoikeuteen tehtiin vuonna 1993, kun pääomaverouudistus toimeenpantiin. Alkuperäisen suunnitelman mukaan ylimääräinen korkovähennys olisi ollut voimassa vuoteen

2002, ja nyt se siis poistuu vuonna 2000. Verotuloja kertyy valtiolle tämän poistamisesta varsin paljon eli 400 miljoonaa markkaa enemmän vuositasolla eli kumulatiivisesti yhteensä 1,2 miljardia nykyistä tilannetta enemmän. Tältä osin mietintö on yksimielinen.

Tässä hallituksen esityksessä n:o 39 on myös pienempiä veromuutoksia kuten se, että oman asunnon luovutustappion saisi jatkossa vähentää luovutusvoitosta, jos asunnosta saatu luovutusvoitto olisi ollut veronalaista. Lisäksi jatketaan kotitalouksien työnantajana saaman työllistämistuen ja työmarkkinatuen verovapautta ja täsmennetään kunnallisverotuksen eläketulovähennyksen eräitä siirtymäsäännöksiä. Näiltä osin mietintö oli yksimielinen.

Valiokunta käsiteli mietinnön yhteydessä kaikki asiaan liittyvät laki- ja toivomusalitteet. Näidenkin seurauksena mietintöön sisältyi monia verotukseen liittyviä kannanottoja. Laajimmin mietinnössä on käsitelty pienten pääomatulojen verotukseen liittyviä ongelmia. Useinkaan ei nimittäin huomata sitä, että pienten yritystulojen ja maatilatalouden tulojen verotus on itse asiassa ankarampaa kuin ansiotulojen verotus, koska niihin siis sovelletaan nyt 28:n, jatkossa 29 prosentin verokantaa. Tuloraja, jossa pääomaverotus on kireämpi kuin ansiotuloverotus, kulkee ilmeisesti jossain alle 100 000 markan vuotuisen tulon tasolla. Tästä syystä on valiokunnan mielestä tarpeellista hakea keinoja pienyritystoiminnan ja maatilatalouden verotuksen kohtuullistamiseksi. Tämä voi tapahtua kahdella tavalla. Joko verovelvollinen voisi itse valita, kummalla tavalla hän haluaa tulla verotetuksi, ansio- vai pääomatuloverotuksen mukaan, tai sitten verohallinto valitsisi viran puolesta edullisemman vaihtoehdon.

Valiokunnan mielestä asia tulee selvittää ja valmistella sellainen lainsäädännön muutos, jolla erilaisten pienyritystulojen ja muutoin pieniä pääomatuloja saavien verotus saadaan samalle tasolle vastaavan suuruisia ansiotuloja saavien kanssa. Valiokunta esittää tästä hyväksyttäväksi kaksi lausumaa.

Toisena asiana valiokunta on käsitellyt työmatkoista aiheutuvien kulujen vähennyskelpoisuutta verotuksessa. Asia on ajankohtaistunut polttoaineitten hintojen korotusten jälkeen. Myös suunnitelmat työssäkäyntialueen laajentamisesta liittyvät tähän asiaan. Työmatkakulujen verovähennyksen parantaminen edesauttaisi

työllistymistä ja myös vähentäisi muuttoliikkeen tarvetta, kun voitaisiin käydä kauempana kotoa töissä ilman, että kustannukset tulevat kohtuuttomiksi.

Työmatkavähennyksen parantamisen ohella valiokunta ottaa esille myös mahdollisuuden myöntää työsuhde-etuna autoedun rinnalla tai sen sijasta joukkoliikenteen lipun. Tällaiselle työsuhdebussilipulle tai -junalipulle voitaisiin antaa alkuvaiheessa määräaikainen verohelpotus, jotta sen käyttö vauhdittuisi.

Valiokunta esittää selvitettyväksi, voidaanko työmatkavähennyksen ylärajaa korottaa ja voitaisiinko työsuhdelippuetuutta verottaa nimellisarvoa alemmasta kohtuullisesta arvosta. Tästä esitämme hyväksyttäväksi asiaa koskevan lausuman.

Aivan lopuksi, arvoisa puhemies, valiokunta kiinnittää huomiota mahdollisuuksiin käyttää verotusta aluepolitiikan välineenä. Esimerkiksi Norjassa on myönnetty yksilöille ja yrityksille veroetuja, joilla on suoraan koetettu vaikuttaa heidän asumis- tai sijoittumispaikkavalintoihinsa niin, että asuminen ja yrittäminen kasvukusten ulkopuolella tulee houkuttelevammaksi.

Valiokunta katsoo, että tietoyhteiskuntaan souvia uuden aluepolitiikan keinoja on etsittävä ennakkoluulottomasti. Siksi valiokunta pitää tärkeänä, että valtiovarainministeriö selvittää mahdollisuudet käyttää alueellisesti kohdennettuja verokannustimia.

Mietintöön liittyy keskustan ja kristillisten yhteinen vastalause, jossa esitetään hyväksyttäväksi eräitä lakialitteita, joissa käsitellään samoja asioita kuin edellä valiokunnan lausumaehdotuksessa eli pienituloisten oikeutta valita ansiotuloverotus pääomaverotuksen sijaan sekä työmatkavähennyksen ylärajan korottamista 13 000 markalla. Lisäksi vastalauseessa ehdotetaan pienituloisten verotuksen keventämistä kunnallisverotuksen ansiotulovähennyksestä korottamalla. Perusteluna on se, että verotusta tulee käyttää aktiivisesti työllistymisen edistämiseksi ja tuolojen hillitsemiseksi.

² **Olavi Ala-Nissilä /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Nyt täytyy valittaa sitä, että verokeskustelua käydään eduskunnassa tähän aikaan lauanta-iltapäivänä, jolloin väkeä ei juuri ole paikalla. Keskustelijoitakin puuttuu. On vähän huonosti tältä osin tämä eduskunnan työskentelyjärjestys, jossa tietenkin on omat aikataulurajoitteensa.

Toivoisin todella, että eduskunnassa käytäisiin nyt verokeskustelua tilanteessa, jossa Suomen kokonaisveroaste on nousemassa korkeammaksi kuin koskaan Suomessa, ja toisaalta tilanteessa, jossa juuri taloudellinen tilanne vaatisi keskustelua finanssipolitiikasta ja sen linjasta.

Todella, ensi vuonna on tulossa monia veronkiristyksiä. Talletusten korot menevät kokonaisuudessaan verolle. Pääoma- ja yhteisöverokanta nousee. Näistä kummastakaan ei juuri vaalien edellä ollut puhetta. Asuntojen ylimääräinen korkovähennys poistuu. Vapaaehtoisvakuutustoiminnan verotusta kiristetään. Ensi vuodelle 82 kuntaa nostaa tuloveroprosenttiaan osin liittyen valtion kuntiin kohdistamiin leikkauksiin. 15 kuntaa on alentamassa tuloveroprosenttia. Kun vielä lisäksi 294 kuntaa korottaa kiinteistöveroprosenttiaan, niin veronkiristyksiä on hyvin paljon putkessa. Lisäksi on niin, että yhden prosentin inflaatiotarkistus, tähän valiokunnan puheenjohtajakin viittasi, mikä on veroasteikkolaissa, on alimitoitettu. Tämä alimitoitus merkitsee myöskin sitä, että tätä kautta verotus kiristyy. Kun myös talouden kasvu on omiaan osin vaikuttamaan kokonaisveroastetta nostavasti, tilanne on huono.

Hallituksen toimesta on arvioitu kokonaisveroasteen nousevan ensin 0,1, sitten 0,2 prosenttiyksikköä 46,9 prosenttiin. Tämä arvio on alakanttiin. Tässä viitataan esimerkiksi Veronmaksajien Keskusliiton arvioihin. Voidaan perustellusti arvioida ja väittää, että nykyäskirjoituksella kokonaisveroaste ylittää vuoden 1996 ennätyksen, 47,1 prosenttia. Syntyy siis Suomen ennätys kokonaisveroasteessa.

Suhdanteista riippumatta korkea veroaste on Suomen kilpailukyvyyn kannalta selkeä ongelma. Myöskään tuloerokaisujen, joiden tietenkin pitäisi olla maltillisella kannalla, odottaminen ei voi olla syy tällaiseen veropolitiikan päättämättömyyteen. Paitsi suhdannetilanne ja palkkaratkaisujen auki oleminen myös hallituksen veropolitiikan päättämättömyys on vaikuttanut tähän tilanteeseen. Hallituksen sisällä ei ole selkeitä, yhteneväisiä veropolitiikan linjoja. Näin ollen kokonaisveroaste nousee näihin ennätyslukemiin.

Keskustakin on lähtenyt siitä, että yleinen veronkevennyslinja on perusteltua lykätä tuloerokaisujen jälkeen, mutta kokonaisveroasteen nousu olisi voitu estää. Ennen pitkää se pitää kääntää maltilliseen laskuun meidän mielestämme, mutta se olisi voitu estää suorittamalla nyt ansiotulo-

vähennyksen korottaminen kunnallisverotuksessa, säilyttämällä esimerkiksi talletusten korkojen verovapaus siltä osin kuin se on voimassa, puutumalla liikennepolttonesteiden verotukseen ja myöskin mahdollisesti alentamalla matalapalkkaisten alojen työnantajamaksuja. Tällaisilla veroratkaisuilla voitaisiin nyt paitsi estää kokonaisveroasteen kääntyminen näin nopeaan nousuun myös helpottaa aloittaisia ja alueellisia rakenneongelmia, hillitä myös tuloerojen kasvua ja purkaa verotuksen ja sosiaaliturvan kokonaisuuteen sisältyviä kannustin- ja tuloloukkuja.

Mielestämme pieni- ja keskituloisten verokevennystä ei olisi pitänyt lykätä ensi vuoteen. Se olisi pitänyt tehdä nyt ansiotuloverovähennystä korottamalla. Nyt tässä käy niin, että teknisestikään ei sitä voida enää ensi vuonna tuskin hoitaa, joten koko ensi vuosi menetetään tässä suhteessa. Mielestämme tuloverotuksen kevennyksen pitäisi kohdentua tehokkaimmin pieni- ja keskituloisiin ja käyttää silloin kunnallisverotuksen ansiotulovähennystä. Tämä pitäisi kompensoida kunnille täysimääräisesti esimerkiksi, kuten olemme esittäneet, kuntatyönantajan kevamaksua alentamalla. Tästäkin saataisiin pieni positiivinen työllisyysvaikutus, uskon näin.

Vastalauseessa, johon myös kristillinen liitto on yhtynyt, on esitetty kunnallisverotuksen ansiotulovähennyksen enimmäismäärän korottamista 10 500 markkaan nykyisestä 8 600 markasta. Alenema verovelvollisen tulojen ylittäessä 100 000 markkaa olisi 3,5 prosenttia, joten esittämämme kunnallisen ansiotulovähennyksen korotus tulisi vaikuttamaan aika lievästi keskituloisiin saakka. Tämä vähentäisi kuntien ja seurakuntien verotuloja noin 600—700 miljoonaa markkaa, mutta niin kuin sanoin, se voitaisiin kompensoida kuntatyönantajan kevamaksua alentamalla.

Keskusta ei hyväksy kaikkien korkotulojen verottamista, niin kuin nyt esitetään. Itse asiassa korkotulojen verotus kiristyy kahta kautta, kun pienetkin käyttelytilit menevät verolle. Kun korkotulojen lähdevero nousee 28 prosentista 29 prosenttiin, kiristetään eläkeläisten pientenkin talletusten verotusta kahta kautta. Tähän ei olisi pakottanut mikään kansainvälinen käytäntö. Hyvin monissa EU-maissa on tässä suhteessa tilanne toinen. Verojaostossa yritimme löytää sellaista kompromissiratkaisuakin, että prosentit ja sen alla oleva korko olisi verovapaata, jolloin olisi vältytty paljolta byrokratialta ja korkotulojen ve-

roraja todella olisi ollut inflaation mittainen suurin piirtein. Tätä muun muassa Pankkiyhdistys on esittänyt, mutta tälle ei ole saatu riittävää kannatusta.

Keskusta on esittänyt myös sitä, että pienituloisille verovelvollisille pitää antaa oikeus valita ansiotuloverotus pääomaverotuksen sijasta. Tämä olisi tärkeää. Tätä ovat elinkeinoelämän järjestöt, yrittäjät, maataloustuottajat, Keskuskauppakamari ja TT:kin esittäneet. Nythän tulee pienissä pääomatuloissa todella kohtuuton tilanne monta kertaa, kun ensimmäisestä markasta lähtien veroprosentti on 29. Toinen erittäin paha ongelma, periaatteellinen ongelma, on se, että tällöin pääomatulosta ei kerry lainkaan yrittäjälle ja viljelijälle sosiaaliturvaa. Olisi siis oikeudenmukaista vielä erityisesti nyt, kun pääomaverokanta nousee, antaa tällainen valinnan mahdollisuus, joka voitaisiin tehdä automaattisesti. Valtiovarainministeriössä tällaiseen suhtaudutaan hyvin nihkeästi. Esimerkiksi keskustan mallin osalta on annettu virheellistä tietoakin. Tämä ei olisi kovin suuri kustannus, veronmenetys. Itse asiassa se lisäisi jossain määrin kuntien verotuloja. Valtiolla se tietäisi kuitenkin vain satojen miljoonien veronmenetyksiä ja sopisi hyvin tähän 200 miljoonan, tai jotain tuollaista, luokkaan ja olisi hyvin oikeudenmukainen ratkaisu.

Olemme myös esittäneet sitä, että pienyritysten pitkäaikaisten velkojen puolittamismahdollisuuksia jatkettaisiin, joka nyt loppui eikä enää tälle vuodelle ole voimassa, ellei nyt lakia muuteta. Tämähän tuli voimaan silloin, kun pääomaja yhteisöverouudistus tapahtui nimenomaan henkilöyhtiöiden tilannetta helpottamaan. Tilanne on edelleen sama ja tätä tarvittaisiin. Suomen Yrittäjät on tätä esittänyt, mutta tätäkään hallitus ei ole halunnut esittää. Jos katsomme yritysverotusta laajemmin, niin kyllä se nyt kiristyy. Mitään myönteisiä asioita ei ole aikaan saatu. Vuosien mittaan on tapahtunut pikku kiristyksiä, poistoprosenttia on pienennetty 30:sta 25:een ja eräitä muita ratkaisuja on olemassa. Jos eduskunnassa olisi kokoomuksen edustaja paikalla, niin voisi kysyä, tämäkö on kokoomuksen yrittäjäpolitiikka. Mutta turha on kysyä, koska lauantai-ilan huuma on vienyt heidät ilmeisesti eduskunnasta pois.

Arvoisa puhemies! Vielä viittaa vastalauseeseen siltä osin, että olemme katsoneet, että puolison eläkevakuutusmaksujen vähennysoikeutta ei tule heikentää. Se ei ole mikään suuri

kustannus, mutta olisi todella oikeudenmukaista, että esimerkiksi pitkäaikaisen työttömyyden johdosta ihmiset voisivat kohtuullisesti eläketurvansa parantaa.

Suurin asia, mitä hallituksen linjauksessa voi ihmetellä, on, että työmatkavähennystä ei haluttu parantaa. Se ei olisi suuri kustannus, jos ylärajaa korotettaisiin tilanteessa, jossa liikennepolttonesteiden hinnat ovat karkaamassa aika korkealle tasolle, tilanteessa, jossa ihmiset joutuvat työn perässä kulkemaan paikkakunnalta toiselle. Ei nykytilanteessa perheiden ole helppo muuttaa työn perässä. Puolison työ on toisaalla ja kustannukset ovat muuttamisesta isot ja työsuhteet ovat lyhytaikaisia. Sen takia pitäisi tässä tilanteessa erityisesti suosia sitä, että toisella paikkakunnalla voitaisiin käydä työssä. Nyt työmatkakustannukset vievät puoleltoista kuukauden palkan monelta pienipalkkaiselta työntekijältä. Siitä alkaa tulla todellinen työllistymisen este.

Valiokunta on kyllä laittanut ponnien mietintönsä, mutta se ei paljon lämmitä. Nyt työmatkavähennystä olisi helppo korottaa — keskusta on esittänyt esimerkiksi 13 000:ta markkaa tai 10 000:ta markkaa — tai vaikka poistaa yläraja kokonaan. Muun muassa Veronmaksajain Keskusliitto on todennut, että ei ole perusteita sille, että työmatkavähennystä rajoitetaan, koska se on selkeästi työssäkäymisestä aiheutuva kustannus.

Liikennepolttonesteiden verotukseen pitäisi laajemminkin puuttua tässä tilanteessa, kuten keskusta on esittänyt. On hyvä, että valiokunnan mietintöön on tullut ponsi, jossa edellytetään selvitystä siitä, miten veropolitiikan keinoin voitaisiin vaikuttaa myönteisesti aluekehitykseen, esimerkiksi yritysten ja osaavien ihmisten sijoittamiseen ruuhkakeskusten ulkopuolelle. Eihän ole kenenkään etu se, että kustannukset Helsingissä ovat karkaamassa. Luulen, että tähän myös Elinkeinoelämän Valtuuskunnan kannanotto liittyy. Kun täällä asuntojen hinnat nousevat aivan liian nopeasti, kun on pulaa työntekijöistä monilla aloilla, niin tämä aiheuttaa ongelmia aikaa myöten Suomen kilpailukyvyille. Tähän tilanteeseen pitäisi tästäkin näkökulmasta puuttua. Tasapainoisemmalla aluekehityksellä tietenkin on muutoinkin positiivisia vaikutuksia.

Keskusta on esittänyt pääomaverokannan yhteydessä, joka tulee keskusteluun myöhemmin, mutta liittyy kyllä tähän lakiin, että me emme ole hyväksyneet pääomaverokannan korotusta tässä

tilanteessa, kun pienten pääomatulojen helpotusta ei ole aikaan saatu.

Siinä on myös eräs tärkeä asia, joka koskee maatalouden osakkeiden myyntivoittoa tilanteessa, jossa yrityksiä fuusioidaan, koskien niin sanottua Danisco-tapausta. Se olisi pitänyt nyt hoitaa. Siellä on ponsi, joka edellyttää asian hoitamista hyvin nopeasti. Toivon, että hallitus tämän ottaa käsiteltäväkseen.

Arvoisa puhemies! Suomessa olisi todella tärkeätä nyt käydä veropoliittista keskustelua tilanteessa, jossa meidän taloutemme pyörät pyöriivät hyvää vauhtia, tilanteessa, jossa meillä on edelleen iso rakenteellinen työttömyys, tilanteessa, jossa ihmisten tuloerot ovat kasvussa, alue-erot ovat kasvussa, ja tilanteessa, jossa kokonaisveroaste on nousemassa Suomen historian korkeimmalle tasolle. Hallituksen tulee päästä päättämättömyyden tilasta aktiivisen veropoliittikan toimiiin. Mielestäni tällainen päättämättömyys ei voi jatkua tilanteessa, jossa finanssiveropoliittikalla on ehkä yhä keskeisempi rooli koko talouspolitiikan kokonaisuudessa.

³ **Bjarne Kallis /skl:** Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni opposition toiminta veropoliittisessa keskustelussa ja budjettikäsittelyssä on ollut varsin vastuuntuntoista. Esimerkiksi kristillisen liiton budjettiesityksessä esitämme veronkorotuksia 2,5 miljardin markan edestä ja samanaikaisesti veronkevennyksiä 2,5 miljardin markan edestä. Oppositiolle hankutus vastustaa kaikkia veronkiristystyksiä on tietenkin suuri ja hankutus puhua veronkevennyksen puolesta on vähintään yhtä suuri.

Rouva puhemies! Me emme ole siihen sortuneet. Esimerkiksi ylimääräisen korkovähennyksen poistaminen, joka merkitsee 400 miljoonaa markkaa lisää valtion kassaan ja vastaavasti asuntovelkaisilta 400 miljoonaa markkaa pois, on sellainen asia, jota tietenkin voisi vastustaa, mutta kun tiedämme, mikä on tilanne, kun muistamme, milloin ja miten ylimääräinen korkovähennys syntyi, me emme ole sitä vastustamassa vaan me hyväksymme, että se poistetaan ja valtio saa 400 miljoonaa markkaa lisää kassaan.

Luulen, että jokainen tässä salissa istuva tietää myös, että inflaatio on suurempi kuin 1 prosentti ja veroasteikkoihin tuleva 1 prosentin korjaus ei vastaa inflaatiota. Käytännössä tämä merkitsee veronkiristystä, mutta emme sitäkään vastusta. Me ymmärrämme, että siihen ehkä mah-

dollisesti myöhemmin palataan, ja ymmärrämme hyvin myös, että valtio tarvitsee rahaa.

Rouva puhemies! Haluan puuttua vain muutama asiaan. Yhdyn pitkälti siihen, mitä valtion puheenjohtaja lausui näistä veroratkaisuista, mutta muutama asiaan haluan puuttua, ensinnäkin pankkitalletuksiin. Mielestäni hallitus lähtee väärästä lähtökohdasta, kun hallitus antaa ymmärtää, että tavalliset pankkitalletukset ovat sijoituksia ja että kaikkia sijoituksia tulee kohdella yhtenäisellä tavalla, ja kun muut sijoitukset ovat veronalaisia ja tuotto on veronalainen, pankkitalletusten korkoa tulisi myöskin verottaa.

Tätä lähtökohtaa en hyväksy. Olen melko varma, että hyvin harva panee 2 prosentin tilille rahaa sijoitusmielessä. Rahat talletetaan pankkiin aivan muista syistä, ja koska korko onkin niin vaatimaton, sitä ei tulisi verottaa. Käytännössä tämä merkitsee ensi vuonna valtion kassaan vaatimatonta 50:tä miljoonaa markkaa mutta vuonna 2001 vaikutus on tietenkin selvästi suurempi, 400—500 miljoonaa markkaa. Mutta luulen myöskin, että tämä tulee johtamaan korkokannan nousemiseen. Tämä koskee sekä otto- että antolainauksen korkoa. Tästä johtuen se ruokkii jonkin verran inflaatiota. Kun pankkien antolainauksen korko nousee, silloin kustannukset myöskin nousevat ja inflaatio sen johdosta nousee, mikä jopa jonkin verran vaikuttaa yritystemme kilpailukykyyn.

Mielestäni valtiovarainvaliokunnan verojaoston olisi tullut suostua siihen kompromissiesitykseen, jonka pankit esittivät, eli puolittaa tuo verovapaa korko 2 prosentista 1 prosenttiin niin, että kaikki enintään 1 prosentin korkoiset talletukset olisivat olleet verovapaita. Valtio olisi omien laskelmien mukaan silloin menettänyt parisataa miljoonaa markkaa, ja tämä menetys on vaatimaton verrattuna siihen lisätyöhön, mitä kaikkien talletusten verolle paneminen tulee merkitsemään.

Rouva puhemies! Vielä muutama sana neljästä ponnesta tai oikeastaan vain kahdesta. Matkakustannusten verovähennystä koskeva ponsi on tietenkin hyvä, mutta yhtä hyvin voisi hyväksyä sen lakialoitteen, joka on tehty. Muistan, kun tässä salissa joitakin viikkoja sitten käsitelimme välikysymystä, joka koski kasvukeskuksien suuria asumiskustannuksia. Todettiin, että kovin kauas keskustasta ei tarvitse lähteä, ennen kuin hinnat ovat jo aika lailla laskeneet, ja pidettiin

tärkeänä, että ihmiset kulkisivat Helsingin seudun ulkopuolelta keskustassa työssä ja edistettäisiin mahdollisuutta kulkea vähän kauempaa. Me voisimme sitä edistää juuri sillä, että me nostaisimme matkakustannusten vähennyskelpoisuuden ylärajaa verotuksessa. Tämäkin on tavattoman pieni kustannus valtion kannalta. On laskettu, että huomattava korotus merkitsee ainoastaan 50:tä miljoonaa markkaa valtion kassaan ja sillä olisi, niin kuin aikaisemmin jo totesin, paljon myönteisiä seuraamuksia.

Muutama sana myöskin siitä ponnesta, joka koskee yrittäjän asemaa ja yrittäjän ansiotuloa ja pääomatuloa. Juhlapuheissa puhutaan paljon yrittäjyydestä ja korostetaan yrittäjyyden merkitystä mutta on todettava, että yrittäjän asema, vaikka se on viime vuosina huomattavasti parantunut, on selvästi huonompi kuin muitten ansiotulon saajien asema. Esimerkiksi yrittäjän sosiaaliturva on selvästi huonompi, sosiaaliturva kun määräytyy pääasiallisesti ansiotulojen pohjalta ja valtaosa yrittäjän, ennen kaikkea pienyrittäjän, tulosta katsotaan pääomatuloksi ja pääomatulo ei anna yrittäjälle sosiaaliturvaa. Kaikkein pahinta on sen lisäksi se, että ei edes yrittäjän kotitaloudessa asuva täysi-ikäinen perheenjäsen saa sitä sosiaaliturvaa, minkä muut samassa asemassa olevat, esimerkiksi palkansaajat, saavat. Mikäli tätä pääomatuloa koskevaa sääntöä ei muuteta, niin kuin lakialoitteessa edellytetään, yrittäjän asema ei muutu. Ponsi ei, niin kuin aikaisemmin todettiin, riitä, vaan oli olemassa selkeä lakialoite, ja jos sen olisimme hyväksyneet — tai vielähan eduskunnalla on mahdollisuus tämä hyväksyä — silloin yrittäjän asema olisi huomattavasti parantunut.

Ei muuta, rouva puhemies!

4 Kyösti Karjula /kesk: Arvoisa rouva puhemies! Verotusvalta on keskeisin valta, mitä eduskunta käyttää päätöksenteossaan. Sen vuoksi toivoisi, että verotuksesta ja verolaeista käytävä keskustelu innostaisi meitä kansanedustajia laajemminkin. Tosin voimme todeta, että osin verotusvalta on annettu korporatioille, mikä omalla tavallaan kertoo nykyisen hallituksen heikkoudesta.

Alueellisen keskittymiskehityksen sekä monien palveluiden siirtyminen yhä suurempiin yksiköihin on edennyt siihen vaiheeseen, jossa paikallistalouksien, monien maaseutualueiden ja myös tiettyjen kaupunginosien välttämättömien

palveluiden turvaaminen ei ole enää mahdollista markkinatalouden keinoin. Mielestäni tämä on lähtökohta, joka edellyttää ei vain sitä keskustelua, jota käymme valtion subventioista, vaan ennen kaikkea keskustelua siitä, millä tavalla laajemmin lainsäädännöllä voimme vaikuttaa ja suunnata yhteiskunnallista kehitystä. Tähän liittyen muun muassa verolacilla on hyvin keskeinen merkitys.

Arvoisa puhemies! Edellä keskustelimme postipalveluiden turvaamisesta. Myös postipalveluiden turvaamisen osalta on suora yhteys verotukseen, kansallisiin verotuskäytäntöihin. Viittaan tällä hetkellä olevaan ylikireään työn verotukseen ja erittäin korkeaan palveluiden arvonlisäverotukseen, joilla molemmilla on heijastetta siihen, että palvelujen tuottaminen pienillä, ehkä asiakaskunnaltaan vähenevillä alueilla, vähenevissä paikallistalouksissa, ei nykykäytännöllä ole mahdollista.

Sen vuoksi on erittäin tärkeää, että kävisimme eduskunnassa laajempaa ja monipuolisempaa keskustelua niistä verotuksen periaatteista, millä tavalla me todella vaikutamme yhteiskuntakehitykseen tasaavasti, luomme yhdenvertaiset ja oikeudenmukaiset edellytykset kansalaisten toiminnalle, tuemme elämän monipuolisuutta ja moni-ilmeisyyttä. Tässä mielessä ehkä kaikkein tärkein keskusteltava verotukseen liittyvä periaate on nykyinen verotuksen neutraliteettiperiaate, joka on nykyisenkin hallituksen veropolitiikan ehkä keskeisimpiä lähtökohtia. Sen taustalla on hyvin yksinkertainen teknis-taloudellinen ajattelu, joka monilta osin sulkee silmät siltä elämän moni-ilmeisyydeltä, jota myös veropolitiikan pitäisi tukea.

Arvoisa puhemies! Tämän vuoksi annoin oman panokseni tulevan vuoden verolakien uudistamiseen tekemällä kolme esitystä, yhden lakialoitteen, joka koskee yritysten ja ennen kaikkea pienyritysten verotusta, ja kaksi toivomusaloitetta, joista toinen koskee yhden tulonsaajan perheiden verotuksellisen aseman parantamista ja toinen henkilöyhtiöiden veroasteen alentamista. Valitettavasti yhteenkään näistä kysymyksistä hallitus ei omissa esityksissään eikä nyt esillä olevissa laeissa ole puuttunut.

Erityisesti minua ihmetyttääkin se, että päinvastoin muutamat nyt esillä olevat lakiesitykset entisestään johtavat vahvempaan keskittävään kehitykseen. Otan esimerkkinä käyttöelytilien verovapauden poistamisen. Tätäkin olemme käsi-

telleet jo lähetekeskustelussa hyvin teknisenä asiana — viitataan teknis-taloudelliseen näkökulmaan — huomioon ottamatta sitä tosiasiaa, että käyttelytilien verovapauden poistuminen merkitsee hyvin merkittävien pääomien siirtymistä paikallispankeista, paikallistalouksista, ja on omalta osaltaan heikentämässä nimenomaan muuttotappioalueiden elinvoimaisuutta.

Toinen asia, johon keskustan vastalauseessa on hyvin merkittävästikin puututtu, on työmatkojen verovähennysoikeuden korottaminen eli vähennyksen ylärajan nostaminen, joka tuntuisi erityisen perustellulta tilanteessa, jossa polttoaineiden hinnat ovat aivan poikkeuksellisella tavalla kuluneena vuonna kohonneet. Jos ajattelemme nykyistä tilannetta, voidaan sanoa, että meillä Oulun läänin alueellakin on kuntia, joissa etäisyys kuntakeskuksesta jollekin sivukylälle lähennee jo sadan kilometrin matkaa. Voidaan sanoa, että on liian monia ihmisiä, joille tässä mielessä jo työmatkakustannukset, kun kysymykseen tulee ainoastaan oman auton käyttömahdollisuus, johtavat sellaiseen tilanteeseen, että on mahdollonta, nykytermein sanottuna kannattamatonta, lähteä töihin. Minusta on vastuutonta, ellemmekin säättäjinä ota huomioon myös näitä erityistapauksia.

Tästä siirrynkään siihen näkökulmaan, että eikö olisi aika käydä rakentavaa keskustelua. Ehdotan jopa, että hallitus nimeäisi oman työryhmän, joka paneutuisi alueellisten verokysymysten ratkaisemiseen, alueellisten verokannustimien, kannustavuutta vahvistavien veroratkaisujen, valmisteluun seuraavan vuoden budjettiin. Yksi esimerkki myönteisestä kokeilusta on kotityön verovähennysoikeus, jota valitettavasti vain jatketaan kokeiluna edelleen. Kokeilu on jo selvästi osoittanut toimivuutensa, ja se olisi voitu vakinaistaa jo ensi vuotta ajatellen ja käynnistää nimenomaan uusia kokeiluja lähtökohtaisesti uusin saman suuntaisten ratkaisujen aikaansaamiseksi.

Arvoisa puhemies! Viimeisenä näkökulmana, miksi verotuksen uudistaminen on tulevan yhteiskuntakehityksen merkittävin näkökulma, nostan esille sen, että ne verotuksen käytännöt, jotka meillä ovat tällä hetkellä hallitsevia, on luotu aikakautena, jolloin olimme hyvin pitkälle vielä teollisuusyhteiskunnan rakenteissa. Nyt meillä on olemassa globalisaatio ja murros merkitsevät nimenomaan palveluyhteiskunnan rakentamista. Palveluyhteiskunta edellyttää uudet vero-

käytännöt. Siinä keskeisintä on se, että me hyväksymme työ- ja osaamisintensiivisten palvelujen vahvistamiseksi työn verotuksen merkittävän alentamisen. Tähän liittyy myös kiinteästi nimenomaan osaamisintensiivisiä palveluja tukeva arvonlisäverokäytännön uudistaminen.

Arvoisa puhemies! Toivon, että nämä näkökohdat, jotka näyttävät jäävän ensi vuoden verolakien osalta varsin vähälle huomiolle, tulisivat vahvemmin mukaan tarkasteltaessa vuoden 2001 verolakeja.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Anttila.

---

⁵ **Lauri Oinonen /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Verotus yhteiskunnassa on tarpeen järjestyneen yhteiskunnan toiminnan kannalta. Tämähän on meidän kansalaisina muistettava. Ellei yhteiskunnalla ole mahdollisuus saada toimintansa ylläpitämiseksi rahaa, yhteiskunta ei voi toimia. Siksi kun lähtökohta on näin vaativa ja juhlava, samalla hyvin käytännöllinen ja konkreettinen, tulisi löytää mahdollisimman oikeudenmukainen tapa, jolla yhteiskunta hankkii sen käyttövaran, jota se tarvitsee. Myös tämä koskee nyt nimenomaan verotusta, joka on tänään käsiteltävä asiakohhta.

Täällä on jo ollut erittäin hyviä ja asioihin paneutuvia puheenvuoroja alkaen ed. Maria Kaisa Aulan asiakohdan ensimmäisestä puheenvuorosta ja jatkuen ed. Olavi Ala-Nissilän ja äskeiseen ed. Kyösti Karjalan puheenvuoroon, muutamia mainitakseni. Ne epäkohdat, joita täällä on tuotu esille, liittyvät siihen, mitä kansalaiset kokevat suhteessa verotukseen. Verotuksen tulisi olla sellainen, että verovelvollinen, jollaisia mekin täällä jokainen olemme, kokisi verotuksen oikeudenmukaiseksi ja mielekkääksi tavaksi vastata yhteiskunnan, isänmaamme ja osaltaan myös kansainvälisten velvoitteiden kustannuksista. Oikeudenmukaisuus ja kohtuus ovat hyviä tavoitteita. Niitä tulee aina etsiä.

Täällä on viitattu työmatkavähennyksen ylärajaan, joka tällä hetkellä koetaan liian pieneksi. Näkisinkin niin radikaalisti, että työmatkavähennyksille ei tarvittaisi ylärajaa ollenkaan. Jos ihmisen hankkii työtä ja hänelle tulee tästä kuluja,

minusta olisi luonnollista, että hän saisi nuo kulut vähentää täysimääräisinä. Se jäisi yksilön itsensä harkinnan varaan, kuinka kaukaa hän työn hankkii ja kuinka paljon hän on valmis siihen uhraamaan. Sivuansion osaltahan on korkeimman hallinto-oikeuden päätös, että siinä saa vähentää täysimääräisesti työmatkavähennykset. Olisi aivan luonnollista, että sama periaate saataisiin koskemaan myös varsinaista työtä. Pitäisin tuota hyvin luonnollisena. Tähän on vielä tänä aikana osaltaan syynsä, polttonesteiden korkea hinta, joka tulee heijastumaan myös julkisessa liikenteessä. Sille tuskin parhaimmalla tahdollakaan mitään voidaan. Junalippujen hinnathan ovat juuri nousseet tai nousemassa. Varmaan samoin käy linja-autoliikenteenkin osalta. Sehän on yksityisten liikennöitsijöiden hoitamaa, eikä tappiolla sitä voi hoitaa.

Näin ollen kansalaisten verorasitus pitäisi saada oikeudenmukaiseksi. Täällä on viitattu korkeaan verorasitukseen kokonaisveroasteessa, 47,1 prosenttia. Se on varsin korkea prosenttiluku. Joudutaan kysymään, onko tämä mielekäästä. Onko sen avulla saatavana yhteiskunnassa sellainen vastine, että näin korkea tuo veroprosentti voi olla? Onko siitä kenties jo haittaa? Tätä arvokustelua tulisi käydä.

Nyt käsittelemme valtion verolainsäädäntöä, mutta kansalaisen kannalta samasta lompakosta maksetaan myös kunnallisverot. Niin kuin täällä jo viitattiin, 82 kuntaa on joutunut nostamaan tuloveroprosenttia ja 294 kuntaa nostamaan erilaisia kiinteistöveroprosentteja. Nämä ovat osaltaan verorasitusta. On myös lukuisia seurakuntia — seurakunnilla on julkisoikeudellinen asema maassa — jotka nekin ovat joutuneet nostamaan veroprosentteja. Hieman ihmettelen sitä helppohintaisuutta, jolla hallitus on leikkaamassa seurakuntien, kirkon, yhteisöverotuloja.

Keskusta ja Suomen kristillinen liitto ovat molemmat tehneet verolainsäädännössä omat esityksensä vastalauseiden muodossa ja myös liittyen vähennysoikeuden supistumiseen, joka koskee vapaaehtoisen eläkevakuutuksen maksuja. Molemmat ovat hyvin aiheelliset näkökohdat. Toivoisi, että arvoisat hallituspuolueiden edustajat myös osaltaan voisivat paneutua siihen, mitä niissä on haluttu sanoa.

Arvoisa rouva puhemies! Toivon, että veroratkaisuissa voitaisiin löytää oikeudenmukaisuus niin yhteiskunnan kuin verovelvollisen kannalta.

6 Mauri Salo /kesk: Arvoisa rouva puhemies! Joulun aika lähestyy ja valtio jakaa joululahjoja kansalaisille. Tuntuu siltä, että tämän vuoden joululahja ensi vuotta silmällä pitäen on tietynlainen verotuksen kiristyminen.

Verotuksen, nimenomaan valtionverotuksen, päätarkoituksena on tietenkin tuottaa varoja valtiolle, ja näillä tuloilla osittain tuotetaan palveluita kansalaisille. Kansalaiset ovat viime aikoina hyvin auliisti olleet mukana maksutalkoissa odottaen kuitenkin sitä aikaa, että myös verotuksen kohtuullisuus tulisi jossain vaiheessa uuteen keskusteluun. Suuntaus näyttää kuitenkin olevan, että veroja edelleen vain korotetaan, onhan kuntien talous joutunut hyvin ahtaalle, ja sen seurauksena myös kunnallisveroja ja maksuja ensi vuoden osalta hyvin monissa kunnissa joudutaan korottamaan.

Täällä on käsitelty hyvin ansiokkaasti jo keskustan edustajien taholta hallituksen esitystä ja valtiovarainvaliokunnan mietintöä. Tässä vain ihan muutama kommentti.

Oleellista on viime aikoina ollut se, että iso joukko pääomavaltaisia elinkeinoja on menettänyt kannattavuutensa. Näin ollen, kun kuitenkin pääomavero määrätään ensin ja sen jälkeen vasta jää ansiotulo, hyvin pienissä tuloissa verotus on selkeästi kiristynyt. Olisikin perusteltua, että verottaja toimisi tässä tilanteessa verovelvollisen eduksi ja valitsisi silloin ansiotuloverotuksen, jolloin myös turvattaisiin yrittäjien, toimijoiden, sosiaaliturvaetuuksia.

Työmatkakulut ovat merkittävästi viime aikoina nousseet ja nousevat edelleen. Tähän on tietenkin vaikuttamassa se, että autoihin tuli aikanaan käyttömaksu, ja nyt siitä on tullut jo vakiintunut vero. Sen lisäksi polttoaineiden hinnannousu on ollut merkittävä. Työmatkat näyttävät vain venyvän entisestään, mikä johtuu siitä, että jos maaseudulta halutaan käydä kaupungissa, on lähdeittävä työn perään, koska työ ei näytä tulevan maaseudulle. Kuitenkin yhteiskuntapoliittisesti on tärkeää, että maaseutu pysyy asuttuna. Näille ihmisille, jotka käyttävät hyvin paljon päivittäistä aikaa työmatkoihinsa, on perusteltua hyvitää työmatkakulut verotuksessa täysimääräisinä.

Käyttötilien korkojen verolle siirtäminen hallituksen toimesta ei ole järkevä ratkaisu, koska sillä tietenkin aikaansaadaan jonkinasteista korkojen nousua eli ottolainojen korot nousevat ja osaltaan vauhdittavat inflaatiota, mikä ei suin-

kaan Emu-olosuhteissa ole tavoittelemisen arvoinen asia.

Eräs valtionalouden kannalta pieni, mutta yksittäisten ihmisten kannalta suuri asia koskee erästä yritysjärjestelyä. Joidenkin on ollut osakkeita pakko ostaa, jotta on voinut harjoittaa tuotantoa. Eräs esimerkki on sokerijuurikastuotanto. Nyt kun suomalainen sokerinjalostusteollisuus on siirtynyt tanskalaiseen omistukseen, viljelijät ovat joutuneet luopumaan juurikassokeritehtaan osakkeista. Nyt kun niiden myyntituotto katsotaankin yritystuotoksi, niin siinä ei riittävästi huomioida sitä alkuhistoriaa, millainen lausuma on olemassa. Lausumaa pitäisi tarkastella sillä tavalla, että tuottajien asema tässä yhteydessä tulisi selkeästi huomioon otetuksi. Koska nimenomaan on kysymys pakonomaisesta toimenpiteestä, verotuksen pitäisi toimia yksittäisen henkilön eduksi.

Valtiovarainministeri Niinistön päätös olla menemättä mukaan arvonnisäverokeiluun oli huono ratkaisu. Sillä olisi luotu uusia työpaikkoja. Sillä olisi kitketty pois harmaata taloutta. Tämä on kaiken kaikkiaan yrittäjyyden ja kehittymisen este.

Liikennepoltonesteiden hinnat ovat merkittävästi nousseet viime vuoden aikana, ja kuitenkin niin, että silloin kun nyt käsiteltävänä olevan budjetin perusteita on laadittu, ei ole voitu arvioida liikennepoltonesteiden hintojen nousua eikä myöskään sitä kautta tulevaa arvonnisäverotuottoa. Kun on kiistattomasti laskettavissa, että hinnannousu aiheuttaa joka tapauksessa yli 600 miljoonan markan ylimääräisen arvonnisäveron tuoton, tässä olisi mahdollisuus tarkastella juuri joko työmatkakulujen vähennysoikeuden selkeää korotusta tai toimia niin, että liikennepoltonesteiden verotusta ainakin tilapäisesti selkeästi lievennettäisiin.

Arvoisa puhemies! Tällä erää ei enempää verotuksesta.

7 Olavi Ala-Nissilä /kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä keskustelu veropolitiikasta, verolaista, näyttää jäävän varsin vähäiseksi näin ensimmäisen käsittelyn yhteydessä. Täytyy vähän ihmetellä sitä. Ehkä se johtuu ajankohdastakin. Täällä on savamaksun kymmenyksistä puhuttu yökausia, mutta kun pitäisi puhua koko veropolitiikan linjasta, ei näy hallituspuolueiden edustajia missään. Mieli tekisi esittää koko lakikokonnaisuutta pöydälle, mutta en sitä tee, koska se ei

viene asioita kuitenkaan eteenpäin. Tässä tilanteessa, jolloin kokonaisveroaste kiristyy ja koko veropolitiikan linjasta on suuri epävarmuus, mielellään näkisi, että ministeri ja hallituspuolueiden edustajat olisivat täällä keskustelemassa asioista, jotta koko verolinja ei menisi näin vain keskustaaopposition ja kristillisten saatesanoilla.

8 Seppo Lahtela /kesk: Arvoisa rouva puhemies! Nyt käsitellään hallituksen esitystä laeiksi tuloverolain sekä varallisuusverolain 10 §:n muuttamisesta. Niin kuin äsken todettiin, varsin ihmeellisen hiljaista keskustelua tämän asian puitteissa on, kun tuntuu siltä, että jokainen on ikään kuin alistettu tämän asian suhteen jo niin, että oletetaan, etteivät puheet auta eikä mitään ole tehtävissä.

Tämä veropolitiikka, mitä hallituksen esitys tässä toteuttaa, on mielestäni parhaimmillaan osoitus siitä, missä yhteiskunnan arvot ja tulevaisuus ovat. Esitykseen sisältyvä talletus- ja käytetytilien kaikkien korkojen verolle saattaminen johtaa nimenomaan vähäosaisemman kansan osalta todella kohtuuttomaan mielialojen menetykseen, masennukseen ja myös sellaisiin näköaloihin, että talletukset pankeista pakenevat pois. Mitätön on se verohyöty, mikä tässä kaiken kaikkiaan tulee. Toistan ja totean sen, mitä joskus aikaisemminkin tämän asian puitteissa olen puhunut, että pääomapiirien varallisuus on sijoitettu jo selvästi paremmin tuottaviin kohteisiin ja paikkoihin kuin käyttelytilitalletuksiin. Ne ovat jo nykyisellään verotuksen parissa.

Kyllä siinä moni mummo ja vanha pappa toteaa, että hänen tililleen pääsee verottaja käsiksi, hänen omaisuutensa ja talletuksensa tulevat verottajan yleiseen tietoon. Kotona säästämisen, reppusa säästämisen, malli lisääntyy ja tämä ei suinkaan ole yhteiskunnan kehityksen kannalta eduksi eikä turvallisuuden kannaltakaan missään tapauksessa hyväksyttävissä. Kyllä oikea paikka rahoille on pankissa. Se ei missään muodossa ole kotona pöytälaatikossa.

Alle kahden prosentin tuottoisia pankkitilejä on kaiken kaikkiaan noin 12 miljoonaa kappaletta, ja vastalauseessa kerrotaan, että niistä yli 60 prosentilla on alle 5 000 markan talletus. Tämä perimmiltään juontaa siihen, että ihmiset toivon mukaan myös tulevaisuudessa säästävät ja tallettavat varoja pahan päivän varalle niin, että päällimmäisenä, ensimmäisenä kohteena ei ole yhteiskunta, jonka tulisi hoitaa jokin sairaalalasku

tai muu välitön korvaus, mikä asianomaiselle aiheutuu, siis välitön meno. Tällä menolla tätä ollaan viemässä aina entistä pidemmälle sellaiseen muotoon, että kansalaiset oppivat väkisin, että omia talletuksia, omaa rahaa ei olisi olemassa, vaan maksaja olisi aina joku muu eli mentäisiin yhteiskunnan pussille.

Sen sijaan erittäin myönteisenä asiana on nähtävissä valiokuntakäsittelyssä tullut ajatus matkakulujen vähentämisen suhteen ja siihen saatavien lisäysten ymmärtämisessä ja tukemisessa. Valiokunnan lausumaehdotuksessa varsin hyvin perustellaan ja nähdään, että hallitus selvittää ensi tilassa mahdollisuudet, miten näissä muuttuneissa olosuhteissa, kun erityisesti polttoaineiden hinnat ovat voimakkaasti nousseet, päästään vaikuttamaan siihen, että työmatkojen osalta vähennysmahdollisuutta saataisiin lisää.

Samoin täällä näkyy erittäin hyvänä ja minus-ta kehityskelpoisena asiana, että on nähtävissä henkeä ja tuntumaa siihen, että työsuhte-etuna voitaisiin tarjota joukkoliikenne-etu, mikä olisi kestävä kehityksen periaatteen mukainen, erittäin hyvä ja ympäristöystävällinen ajatus. Oikein todella ilolla tervehdin tällaista näkemystä, mikä on saatu tähän asiaan.

Samoin myös valiokunnan lausumaehdotuksessa todetaan, että yritystulon pääomatulolaskentaa voitaisiin korjata niin, että pääomatulo-osuus voidaan jättää vahvistamatta silloin, kun se johtaa ansiotuloverotusta ankarampaan lopputulokseen. Tässä on yrittäjäpiireissä kuitenkin ymmärtämystä ollut olemassa ja näköalat sellaiset, että se johtaisi parempaan ja terveempään, tasavertaisempaan kohteluun tulevan verotuksen suhteen. Siinä vaiheessa, kun pääomaverot on veromuotona rakennettu, oli 25 prosentin pääomaverokannasta kyse, kun nykyisellään selvästi kanta on tällä viikolla hyväksytyn 29 prosentin tasossa oleva.

Siinä mielessä, arvoisa rouva puhemies, toivon, että tässä vastalauseessa olevat asiat, joista erityisesti nostan esille talletus- ja käyttelytilikorkojen verotuksen, tulisivat niin huomioitua, että eduskunnan vapaa tahto tulisi vapaasti näissä ilmaistuna esille ja tällaisesta veropäätöksestä voitaisiin pidättäytyä.

⁹ **Maria Kaisa Aula /kesk:** Arvoisa puhemies! Voin yhtyä paljolti siihen, mitä ed. Ala-Nissilä aikaisemmin totesi keskusteluun osallistumisesta. On valitettavaa, että tuloverolakiensimmäi-

nen käsittely on samaan aikaan kuin hallituspuolueiden eduskuntaryhmillä ilmeisesti on ensi vuoden budjettiin liittyviä viime hetken korjauksia ja rahoituksia koskevat neuvottelut, koska salissa ei tällä hetkellä ole läsnä yhtään ainutta hallituspuolueen edustajaa. Olisi erittäin tärkeää käydä keskustelua siitä, mitkä olivat hallitusohjelman lupaukset verotuksen keventämisestä, ja siitä, miksi ne eivät nyt toteudu ja missä aikataulussa ne mahdollisesti toteutuvat. Kokonaisverasteen nousu on Suomen kilpailukyvyn kannalta ongelma, myös työn verotuksen kiristyminen. Olen sitä mieltä, että suhdannepolitiikka on toki veroasioissa tärkeä, mutta koko veropolitiikkaa ei pidä alistaa suhdanneasioille. Meillä on verotuksessa monia sellaisia rakenteellisia uudistustarpeita, joita pitäisi kyetä tekemään suhdanteista riippumatta. Ne koskevat erityisesti työn verotuksen keventämistä ja myös alueellisia veroporkkanoita, joilla voitaisiin aluekehitystä tasapainottaa.

¹⁰ **Lauri Oinonen /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ed. Seppo Lahtela toi hyvin ansiokkaasti esille niitä näkökohtia, mitkä liittyvät tavallisten kansalaisten tavallisten käyttelytilien verottamiseen. Minusta pitäisi kyllä eduskunnasta löytyä sen verran itsenäisyyttä, että se teknokraattinen byrokraatti, joka on keksinyt, että nämä pitää panna verolle, pantaisiin kuriin ja eduskunta säilyttäisi nykyisen kansalaisille oikeudenmukaisen käytännön. On kysymys ihan kansalaisten perusturvasta. Minä tiedän, että monelle ihmiselle on turvallista, että ne rahat, useimmiten hyvin pienet, ovat kuitenkin pankissa ja voi luottaa siihen, että on pankkisalaisuus ja luotettava pankkipalvelu. Ihan tämän takia toivon, että löydetään ratkaisu ja tämä onneton ajatus tavallisten pankkitilien verollisuudesta saadaan torjuttua.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Hallituksen esitys vuoden 2000 veroasteikkolaiksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 38/1999 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM
24/1999 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 24.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Hallituksen esitys laeiksi tuloverolain ja tuloverolain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 39/1999 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM
25/1999 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 25.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Muutos päiväjärjestykseen

Ensimmäinen varapuhemies: Päiväjärjestykseen tehdään se muutos, että 8) asia käsitellään 29) asian jälkeen.

9) Hallituksen esitys pääomatulojen ja yhteisön tuloveroprosentin korottamisesta sekä siitä aiheutuviksi muutoksiksi tuloverolainsäädäntöön

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 158/1999 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM
27/1999 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 27.

Keskustelu:

¹ **Maria Kaisa Aula /kesk:** Arvoisa puhemies! Esittelen valtiovarainvaliokunnan mietinnön pääomatulojen ja yhteisön tuloveroprosentin korottamisesta ja siitä aiheutuvista muista muutoksista. Keskustelun pohjaksi muutama sana pääomaverotusjärjestelmän historiasta.

Suomessahan uudistettiin vuonna 1993 varsin perusteellisesti ja onnistuneesti pääomatulojen verotus sillä tavalla, että korkotuloja, vuokratuloja, osinkoja, metsätuloja ja yritystuloja verotetaan kaikkia silloin alun perin 25 prosentin verokannan mukaisesti. Silloin luovuttiin monista erilaisista poisto- ja vähennysjärjestelmistä. Tavoitteena oli laajan veropohjan ja sanotaanko kilpailukykyisen, matalahkon verokannan yhdistelmä. Järjestelmä on ollut varsin onnistunut siinä mielessä, että pääomatuloverotus tuottaa Suomessa valtiolle erittäin hyvin verotuloja. Verotulojen kokonaismäärä on moninkertaistunut tällä vuosikymmenellä tuon uudistuksen toteuttamisen jälkeen, ja suhteessa kansantuotteeseen yritysten ja yhteisöjen maksamat verot pääomatuloista, korkotuloista ja osinkotuloista ovat Euroopan mittakaavassa huippuluokkaa.

Edellisen hallituksen aikanaan verokantaa korotettiin 25:stä 28 prosenttiin vuoden 1996 alusta. Tuolloin se päättyi samalle tasolle Ruotsin ja Norjan kanssa. Nyt pääministeri Lipposen toisen hallituksen ohjelmaan sisältyi kannanotto siitä, että pääoma-, yhteisö- ja korkotulojen verokantaa korotetaan 29 prosenttiin vuodesta 2000 alkaen koko vaalikauden ajaksi. Tämä lakiesitys perustuu tuohon hallitusohjelman kirjaukseen. Oma erityispiirteensä on kylläkin siinä, että vaikka se perustuu hallitusohjelman kirjaukseen, tämä laki annettiin eduskunnalle vasta 26.11., mikä aiheutti sen, että käsittelyaikataulu valiokunnassa oli ennätysmäisen nopea ja jouduimme itse asiassa kuuntelemaan asiantuntijat, oikeastaan kaikki asiantuntijat valtiovarainministeriön virkamiehiä lukuun ottamatta, jo ennen kuin tämä lakiesitys oli virallisesti lähetetty valiokuntaan.

Valiokunnan enemmistö lähtee siitä, että sillä ei ole hallituksen lakiesitykseen eli verokannan korotukseen huomauttamista, vaan sitä pidetään tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena, ja hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä esitetään sellaisenaan. Tämän pääomatulojen verokannan korotuksen vaikutukset

valtion budjetin kannalta olisivat päätösperusteisesti noin 875 miljoonaa markkaa verotulojen lisäystä. Sen lisäksi tämä lisäisi kuntien verotuloja noin 410 miljoonalla markalla ja seurakuntien noin 20 miljoonalla markalla. Tästä aiheutuisi toisaalta Kansaneläkelaitokselle pieniä veromeytyksiä. Se johtuu verotustekniikasta.

Mietinnössä valiokunta on ottanut kantaa pariin tähän pääomaverotukseen liittyvään yksityiskohtaan. Ensimmäinen niistä on maatilatalouteen kuuluvien osakkeiden myyntivoittojen verotus. Tämä ongelma on ajankohtaistunut eräiden viimeaikaisten yrityskauppojen yhteydessä, ja tässä on huomattu, että maatilatalouden osakkeiden myyntivoittojen verotus poikkeaa yksityisvarallisuuteen kuuluvien osakkeiden tuloverolain mukaan tapahtuvasta verotuksesta sillä tavalla, että se on maatalousyrittäjien näkökulmasta kireämpi kuin muiden vastaavien yrittäjien tai yksityishenkilöiden verotus. Tästä syystä valiokunta on sisällyttänyt mietintöön lausumaehdotuksen, jossa esitetään, että "hallitus selvittää nopeasti maatalouden tuloverolain muuttamisen siten, että myös maatalouteen kuuluvien arvopapereiden luovutuksesta saadut voitot verotetaan tuloverolaisaa säädetyllä tavalla ja että hallitus tarvittaessa tekee esityksen siten, että sen käyttö voisi olla mahdollista jo vuoden 1999 verotusta toimitettaessa".

Toinen valiokunnan lausumaehdotus liittyy myyntivoittoverotuksen tasoon ja niin sanottujen pikavoittojen verotukseen. Siinä valiokunta ehdottaa selvitettäväksi, tulisiko omistajan piituedella olla jotakin vaikutusta verotuksen tasoon, eli lausuma "edellyttää hallituksen selvittävän, onko tarkoituksenmukaista ja voidaanko omistaja ottaa nykyistä laajemmin huomioon myyntivoittoverotuksessa".

Mietintöön sisältyy kaksi vastalauseetta. Vastalause 2 on kristillisen liiton edustajien vastalause, jossa puututaan samaan asiaan kuin valiokunta niin sanottuja pikavoittoja koskevassa ponnessaan. Eli kristillisen liiton edustajat esittävät hyväksyttäväksi sellaista lain muutosta, jossa alle vuoden omistuksessa olleen omaisuuden luovutusvoiton tuloveroprosentti olisi 50 prosenttia, eli siis kiristyi.

Vastalauseessa 1, jonka ovat jättäneet keskustan edustajat valiokunnassa, esitetään, että hallituksen esitys pääomatulojen, yhteisöveron tuloveroprosentin ja korkotulon lähdeveroprosentin korottamisesta hylätään. Keskusta perustelee sitä

sillä, että nykyinen verojärjestelmä on toiminut hyvin, on kansainvälisesti kilpailukykyinen ja verotuotto on kasvanut voimakkaasti, ja myös sillä, että kansainvälinen verokilpailu on varsin voimakasta. Hallituksen esitys merkitsisi sitä, että verokanta olisi jatkossa Suomessa korkeampi kuin Ruotsissa ja Norjassa. Etenkin pienten talletusten kannalta Suomen veroprosentti tulisi olemaan huippuluokkaa. Lisäksi tässä on viitattu pienten pääomatulojen kireään verotukseen, jota käsitelimme edellä hallituksen esityksestä n:o 32 annetun mietinnön yhteydessä.

² **Olavi Ala-Nissilä /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Lyhyesti erästä yksityiskohtaa kommentoisin ensin: maatilatalouden tuloverolain muuttamista siten, että myös maatalouden varoihin kuuluvien arvopapereiden luovutuksessa saadut voitot verotettaisiin tuloverolaisaa säädetyllä tavalla. Tästä on ed. Jari Koskisen nimellä kulkeva aloite. Valiokunta on tehnyt siitä pensiläsuman, jossa edellytetään, että asia vielä selvitettäisiin niin, että vuoden 99 osalta tällainen korjaus voitaisiin tehdä. Tämä asia on nyt hyvin ajankohtainen maataloutta lähellä olevien yritysten fuusioissa ja vastaavissa tilanteissa, joissa tavallaan joudutaan pakkomyymään osakkeita, ja tästä aiheutuu veroseuraamuksia tilanteessa, jossa osakkeiden omistaminen voi olla elinkeinon kannalta välttämätöntä. Toivon, että tämä asia nyt hoidetaan ja hallitus tuo nopeasti asiasta esityksen, niin kuin valiokunta edellyttää.

Arvoisa puhemies! Me tulemme esittämään lakia hylättäväksi kolmannessa käsittelyssä. Totta kai Suomessa on ongelma se, että meillä on pääomaverokannan ja ansiotuloverokannan kohdalla suuri ero. Sitä kuilua pitää kaventaa, vaikka on kysymys tietenkin erilaisista tuloista. Kaventamisen pitää tapahtua ensisijaisesti ansiotuloverotuskantaa alentamalla suunnitelmallisesti osana laajempaa työn verotuksen keventämistä. Tähän nyt ei päästä ollenkaan. Tässä yhteydessä, kun täällä on verojaoston puheenjohtaja ed. Kantalainenkin arvokkaasti paikalla, viitataan keskusteluun, jota kävimme tuloverolain yhteydessä, ja siihen, että tietty päättämättömyys veropolitiikassa hallituksen puolelta johtaa nyt kokonaisveroasteen ennätyskalliseen nousuun. Se on huono asia. Vaikka yleiset veronkevennykset lykättäisiinkin pidemmälle, niin silti veropolitiikassa voitaisiin tässäkin suhdannetilanteessa tehdä jotakin.

Pääomatuloverojärjestelmä, joka tuli voimaan Ahon hallituksen aikana, oli merkittävä verouudistus. Sitä on pidetty hyvin onnistuneena verouudistuksena. Ensinnäkin se on merkinnyt sitä, että veropohjaa tiivistettiin, ja toisaalta verokantaa voitiin alentaa. Nyt yritykset maksavat yhteisöverotuottoja Suomessa historiallisen suuren ja kansainvälisesti vertaillen erittäin hyvän määrän. Toisaalta yhteisöverotus ei ole este niiden sijoittumiselle, olemiselle Suomessa. Nyt veroprosenttia on korotettu 25:stä jo 28:aan ja tässä esitetään korotettavaksi edelleen 29:ään.

Kansainvälinen verokilpailu on voimakasta pääoma- ja yritystulojen verotuksessa ja kehitysuunta näyttää pikemminkin verokantojen laskeamiseen kuin niiden nostamiseen. Verokannan nostaminen merkitsee sitä, että Suomen yhteisöverokanta on jatkossa korkeampi kuin esimerkiksi Ruotsissa tai Norjassa. Talletusten verotuksessa 29 prosentin verokannan soveltaminen ilman, että pienet talletukset on jätetty verotuksen ulkopuolelle, on kansainvälisessä vertailussa Euroopan kireimpiä. Pääomaverotus on, totta kai, myös osa maanviljelijöiden verotusta. Kun tiedämme, että heillä kiinteistöveroja ja liikennepolttonesteiden verojen korotukset yhdessä tulevat laskun kanssa, niin he ovat aika hankalassa tilanteessa. Eivät ole veronkorotukset sielläkään erityisen perusteltavissa.

Keskusta on lähtenyt siitä, että totta kai kaikista asioista voitaisiin keskustella, pääomaverokannastakin, mutta se olisi edellyttänyt välttämättä sitä, että pienten pääomatulojen kireään verotukseen olisi puututtu. Pääomaverokannalla verotettujen pienten maatilatalouden ja muiden yritystulojen kohdalla verotus on yleensä ankarampaa kuin pienten ansiotulojen verotus. On arvioitu, että taso, jolla veroaste on sama pää- ja ansiotuloilla, on nykyisin noin 100 000 markkaa. Pääomaveron noustessa 29 prosenttiin summa nousisi lähelle 120 000:ta markkaa. Verotuksen kireys haittaa kaikkein pienimpien yritysten kasvumahdollisuuksia.

Tähän liittyy toinen erittäin periaatteellinen ongelma, se, että pääomatuloista ei kerry sosiaaliturvaa. Se on yrittäjien kannalta iso ongelma. Siksikin tätä pykälää pitäisi muuttaa niin, että pienten pääomatulojen osalta ne luettaisiin ansiotuloksi silloin, kun verokanta on alempi. Tämä, totta kai, vaatii hieman tekniikkaa ja valmistelua, mutta tässä oppositio on esittänyt sellaisen pykälämuotoilun, jolta pohjalta voitaisiin tässä

asiassa edetä. Mietintöön on tullut tästä asiasta ponsi, jota muun muassa Suomen yrittäjät, MTK, Keskuskauppakamari ja TT ovat esittäneet, mutta se ei vielä merkitse lakia. Kun tiedämme valtiovarainministeriön tiukan otteen hallitusryhmistä, niin ei ponsi siinä oteessa välttämättä kovin paljon paina.

Näin ollen, koska tähän ei ole saatu korjauksia pienten pääomatulojen osalta ja kun tähän liittyy muitakin ongelmia, keskusta esittää tämän lain hylkäämistä. Kokoomus kyllä, ed. Kantalainen, vaalien alla vastusti tätä asiaa aika ponnekkaasti, mutta se oli silloin. Nyt on tilanne tällainen.

3 Kari Kantalainen /kok: Arvoisa puhemies! Valitettavasti en ollut silloin paikalla, kun käytiin läpi noita muutamia edellisiä verolakeja, koska ajankohtaiset ryhmän asiat olivat siinä päällä ja siinä mielessä en päässyt kuulemaan sitä keskustelua, mitä silloin käytiin. Mutta ei se mitään. Minulla on semmoinen henkilökohtainen lähtökohta, että minä olen hyvin tyytyväinen niistä keskusteluista ja siitä työstä, mitä verojaosto tämän lakiesityksen ja oikeastaan koko tämän veropakettin puitteissa teki, huomioiden kuitenkin tietysti ne linjaratkaisukysymykset, mitä oppositio näiden asioiden osalta on tehnyt.

Jos ajattelen tuota ed. Ala-Nissilän näkemystä siitä, minkälainen kokoomuksen kanta pääomaveron kehityksen osalta on ollut ennen vaaleja, on aivan totta, että silloin kun hallitusohjelmaa rakennetaan, valitettavasti joudutaan tekemään kompromisseja. Kukaan nykyisessä hallituksessa vastuussa olevista ryhmittymistä ei ole voinut toteuttaa ainoastaan omia tavoitteitaan, vaan hallitusohjelma on kompromissi, ja kompromissia on jouduttu myöskin tässä pääoma- ja yhteisöveron asiassa hakemaan. Toki tavoitteet silloin hallitusohjelmaa rakennettaessa olivat tuolla vasemmalla huomattavasti korkeammalla, josta sitten päädyimme tähän yhden prosenttiyksikön nostoon.

Arvoisa puhemies! Tämä Lipposen hallituksen veropoliittinen ohjelma on, niin kuin on todettu, tietyllä tavalla yksityiskohtaisten ratkaisujen puitteissa liikkuva, niin kuin näistä verolaeista on voitu todeta. Mutta se keskeinen linja, joka on otettu, lähtee siitä, että työhön kohdistuvan tuloverotuksen keventämistä on edistettävä, ja siinä mielessä hallitusohjelma on lähtenyt siitä, että vaalikauden aikana noin 10—11 miljardin puitteissa voitaisiin keventää ansiotulojen verotusta

tai työnantajamaksuja. Tämä, totta kai, on sidottu siihen, minkälaisessa taloudellisessa suhdanteessa ja talouskasvussa voimme jatkossa elää, ja totta kai myöskin tulopoliittiset ratkaisut ovat aivan keskeisessä asemassa tämän kevennysvaran käyttämisessä.

Eli hallitus haluaa todellakin siirtää painopistettä työn verotuksesta pois, ja silloin on katsottu, että voimme liikkua esimerkiksi kiinteistö-, varallisuus- ja ympäristöverojen jne. suunnassa ja yhdeltä osaltaan tietysti myöskin nostamalla pääomaveroa. Mutta täytyy toki todeta pääomaveron nosto, että se on koko vaalikauden mittainen ratkaisu, jolloin se verotuksen ennakoitavuus, mitä yleensä kaivataan, tässä toteutuu.

On selvää, että kokonaisveroaste on meillä edelleenkin korkea. Me olemme Oecd-maiden listalla kokonaisveroasteessamme kolmannella eliikkä pronsisijalla nykyisellä 46,8—46,9 prosentin tasolla, joka on totta kai tavattoman korkea. Voi todeta, että katsotaan melkein mitä verolajia tahansa, me olemme varsin hyvin sijoittuneet verotuksessa eli me hoidamme hyvinvointiamme niin, että se rahoitetaan verotuksen kautta.

Tässä suhteessa on vielä vaikea ennakoita, mihin lopulta asettuu todellinen ensi vuoden kokonaisveroaste, koska, kuten alussa totesin, tupokeskustelu, tulopoliittinen keskustelu, on vielä kesken, ja nyt sitten mietitään, minkälaiset ratkaisut tuossa ohjelmassa ovat löytymässä ja minkälainen alennusvara sitten on tulossa mahdollisesti ansiotulojen verotukseen, vai onko tässä vaiheessa tulossa ollenkaan. Vasta sen jälkeen voidaan arvioida, minkälaiseksi kokonaisveroaste muodostuu.

On myöskin totta se, mitä valiokunnan arvoisa puheenjohtaja täällä puheenvuorossaan totesi, että Suomessa pääomaverotaso on rakentunut sillä tavalla, että kun 93 tämän suuren verouudistuksen puitteissa verokanta asetettiin 25 prosenttiin, niin sen johdostahan nyt sitten on tapahtunut varsin myönteinen kehitys eli yhteisöverojen kertymä on todella kasvanut huimaa vauhtia. Eli tasollisesti voidaan todeta, että ehkä noin viisin—kuusinkertaiseksi siitä tasosta on menty, ja se on tietysti hyvä. Siihen samaan yhteyteen toki liitettiin klausuuleja, jotka lähtevät siitä, että veropohjan tulee olla mahdollisimman kattava ja tiivis, ja sitä kautta sitten varmistetaan, että asioita voidaan viedä vakaasti eteenpäin.

Totta kai siinä yhteydessä tuli myöskin mietittäväksi, miten jatkossa edetään, ja näin ollen täy-

tyy todeta, että tulevien linjausten osalta en näe kovinkaan mahdollisena sitä, että pääoma- ja yhteisötulon verokannan korotuslinjaa voitaisiin jatkaa. On aivan selvä, että me elämme aika tiukassa kansainvälisessä verokilpailussa, ja on nähty se, että pääomat hyvin sujuvasti liikkuvat yli rajojen. Tässä mielessä joudumme varmistamaan sen, että meidän yritystemme ja yhteisöjemme veropoliittinen toimintaraami on sellainen, joka pitää huolen siitä, että yritykset esimerkiksi eivät siirry Suomesta pois.

Näin ollen todella tarvitaan hyvin maltillista korotuspolitiikkaa. Tässä suhteessa se suuri ongelma, mikä meillä edelleen on, pääomatulojen ja ansiotulojen verokantojen välinen iso kuilu, on iso haaste. Tähän hallitus nyt ohjelmassaan on pureutumassa. Toivon myös sitä, mikä tuli puheenjohtajan esityksissä jo alustavasti esille, että voisimme hyvässä, rakentavassa yhteistyössä olla varmistamassa linjakkaalla ja ennakoitavalla veropolitiikalla sen, että suomalaisen yhteiskunnan perusratkaisuja ja hyvinvointia voidaan viedä eteenpäin. Näin ollen veroratkaisujen osalta täytyy todella lähteä näiden perusolettamien pohjalta liikkeelle.

Arvoisa puhemies! Olen todella tyytyväinen, että löysimme niin tähän kuin muutamaan muuhunkin hallituksen veropakettiin liittyvään valiokunnan mietintöön ponsilauseumia. Vaikka ed. Ala-Nissilä totesi, että ponsilauseumat ovat ponsilauseumia, niihin on kuitenkin lähdetty ja löydetty sellaisia näkemyksiä, joilla pyrimme tätä kautta luomaan sen suuntaista painetta, että ne näkemykset, jotka valtiovarainvaliokunnan verojaosto yksimielisesti otti, toivon mukaan noteerataan vakavasti. Me olemme asettaneet myös varsin tiiviit aikataulut siihen, että kevätkauden aikana tehtäisiin perusratkaisuja ja linjauksia. Ainakin itse jaksan olla optimistinen tässä suhteessa, koska meidän näkemyksemme mukaan niitä ajatuksia ja epäkohtia, mitä lausumissa on todettu, on todella mahdollista korjata, ja jaksan uskoa tähän.

4 Bjarne Kallis /skl: Arvoisa rouva puhemies! Haluan ensin hieman kommentoida ed. Kantalaisen puheenvuoroa, kun mainitsitte kokonaisveroasteesta, että on mahdoton sanoa, nouseeko se vai laskee. Tuo pitää tietenkin paikkansa, mutta näiden tietojen valossa, mitä meillä tänä päivänä on, kokonaisveroaste nousee. (Ed. Ala-Nissilä: Se on päivänselvä juttu!) Kun te sanoitte, että

Lipposen hallituksen veropoliittisessa linjassa on yksi selkeä tavoite, ja se on tuloverojen alentaminen, niin taas totean, että näiden esitysten valossa tuloverotus ei kevene. Taulukoihin tehtiin yhden prosentin korjaus, vaikka inflaatio on aivan varmasti suurempi kuin yksi prosentti. Ainoa kevennys, mitä toistaiseksi on tullut, on työttömyysvakuutusmaksujen hieman suurempi vähennys. Totean, että näiden tietojen valossa työn verotus kovenee.

Arvoisa puhemies! Niin kuin aikaisemminkin tänään olen todennut, ainakin kristillinen liitto on harjoittanut varsin vastuuntuntoista oppositiopoliittikkaa verotuksessa ja budjettikäsittelyssä. Meidän ehdottamamme veronkiristykset ovat yhtä suuret kuin veronkevennykset. Sen takia hyväksymme prosenttiyksikön korotuksen pääomatuloille, vaikkakin olemme varsin tietoisia siitä, että muualla maailmassa ollaan alentamassa. Pahin kilpailijamaa Ruotsi aikoo pudottaa oman veroprosenttinsa 28:sta 25 prosenttiin ja saa siinä kilpailuedun Suomeen nähden.

Meillä on kuitenkin vastalause, joka koskee yksinomaan luovutusvoittojen verotusta. Valtiovarainvaliokunnan mietinnössä on ponsi, jossa edellytetään sitä, mitä me esitämme. Minä en ymmärrä, minkä takia selvitetään, koska jokainen ymmärtää, että omistusaika voisi vaikuttaa veroprosenttiin. Meidän vastalauseeseemme sisältyy muutos, jonka mukaan niin sanotut pika-voitot joutuisivat ankaramman verotuksen kohteeksi.

Harva se päivä, ei ihan joka päivä, mutta sanotaan harva se viikko kuulemme uutisista, että pörssikurssit hieman laskivat, kun sijoittajat kotiuttivat voittonsa. Ostaa aamupäivällä, myy iltapäivällä, ostaa torstaina, myy perjantaina. Tulee tietenkin nättejä voittoja. Näistä voitoista maksetaan 28 prosenttia veroa. Kun työntekijä tekee 8 tunnin työpäivän, jää ylityöhön muutamaksi tunniksi, hän maksaa tuosta palkasta marginaaliveroa 60, pahimmassa tapauksessa 65 prosenttia.

Herää kysymys, onko tämä oikein, että pika-voitosta 28 prosenttia, ylityöstä 60—65 prosenttia. Kyllä omistustajan pitäisi vaikuttaa enemmän veroprosenttiin. Tämä ei ole mitenkään harvinaista muualla Euroopassa. Esimerkiksi Luxemburgissa maksetaan ankarampi vero, mikäli luovutettu omaisuus on ollut luovuttajalla alle kuusi kuukautta. Niin kuin totesin ja niin kuin myös valiokunnan puheenjohtaja totesi, kristillisen liiton vastalauseeseen sisältyy esitys, että alle vuoden

omistuksessa olleen omaisuuden luovutusvoitosta maksettaisiin 50 prosenttia veroa.

⁵ **Kari Kantalainen /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täytyy todella kiittää ed. Kallista siitä, että hän on meitä hyvin prepannut näissä pikavoittokysymyksissä, ja niiden asioiden käsittelystä johtuen saimme mietintöön lausuman. Mutta on selvä, että tämä pitää tutkia kuitenkin, asia ei ole aivan yksiselitteinen. Ymmärsin ed. Kalliksen tekemän aloitteen pohjalta, että pitää katsoa pitkäaikaisia kysymyksiä, jolloin asian ihan selvittämättä toteuttaminen saattaa olla tietystä mielestä varsin hankalaa. Toivon, että selvitys nopeassa tahdissa tehdään, jotta voidaan kokonaisuutena tarkastella tätä kysymystä.

Toki ymmärrän senkin, että vastalauseessa on lähdetty siitä, että pääomaverotusta ei korotettaisi prosenttiyksiköllä, niin kuin muutamassa muussakin laissa oli oppositioesityksiä. On kuitenkin selvä, että ne sadat miljoonat, mitä ollaan kuitenkin saamassa, ovat varmasti tarpeellisia yhteiskunnan toiminnan kannalta. Totta kai aina joudumme tekemään valintoja siitä, mihin ne kohdennetaan, mistä ne otetaan. Tässä suhteessa kuitenkin hallitus on arvioinut, että prosenttiyksikön korotus yhteisöverokannassa ei aiheuta vielä sellaista ongelmaa, joka vaikeuttaisi oleellisesti suomalaisten yritysten kilpailukykyä ja toimintojen pysymistä Suomessa. Me jaksamme kuitenkin näin uskoa.

⁶ **Olavi Ala-Nissilä /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kallis puhui pika-voittoasioista. Hänellä on asiantuntemusta tältä alueelta, ja se on hyvä. Mielestäni tällaisen pykälän laittaminen lakiin tuosta vain lonkalta osoittaa, että asiantuntemus ei riitä ihan veropoliittiseen näkemykseen tältä osin.

Osakesäästäminen on myönteinen asia Suomessa. Sitä pitää edistää. Jos kovin tempoilevin muutoksin muutetaan pelisääntöjä sillä tavalla todella, että voitaisiin tietty rankaisuvero laittaa näistä pikavoitoista, epäilen, että se saattaisi todella koko osakesäästämisjärjestelmän perusteisiin mennä hyvin ikävällä tavalla. Sen takia olen samaa mieltä kuin ed. Kantalainen, että on hyvä, että tämän kysymyksen selvitetään ja valiokuntakin saa siitä selvityksen. Katsotaan sitten, miten näissä oloissa voidaan oikeudenmukaisuutta verotuksessa ja toisaalta tervettä osakesäästämistä

edistää, mutta ed. Kalliksen tavalla lonkalta näitä ei pidä ampua.

⁷ **Bjarne Kallis /skl** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Mikäli esitykseni hyväksyttäisiin, sillä edistettäisiin osakesäästämistä. Minä en ikinä voi uskoa, että ed. Ala-Nissilä tarkoittaa, että kun aamupäivällä ostaa ja iltapäivällä myy tai tammikuussa ostaa ja marraskuussa myy, se olisi osakesäästämistä. Se on, ed. Ala-Nissilä, keinottelua, josta yhteiskunta ei hyödy. Siinä on yleensä häviäjiä, ja tappiot ovat yleensä yhteiskunnalle erittäin suuret.

Tämä ei ole lonkalta heitetty. Vastaavanlainen pykälä löytyy monen maan lainsäädännöstä, eikä se ole mitenkään vaikea ratkaista. Meillä on esimerkiksi asuntojen luovutuksessa kahden vuoden raja. Ei siinä ole mitään ongelmia. Jos asunto on ollut omistajan kaksi vuotta ja hän on siinä kaksi vuotta asunut, se on verovapaa, ei mitään ongelmia. Yhtä helppoa on todeta muista luovutusvoitoista, onko omaisuus ollut vuoden verran omistuksessa. Silloin menee 29 prosenttia. Jos on ollut alle, menee 50 prosenttia.

Tyydytyksellä totean, että tällainen lausuma hyväksyttiin. Mikäli se toteutuu niin, että myöskin pitkäaikainen omistusaika otetaan huomioon, niin että veroprosentti silloin on lievempi, myönnän, että se on parempi ratkaisu kuin minä olen esittänyt vastalauseessani. Mutta kun ponnet tahtovat jäädä vain kuolleiksi kirjaimiksi eivätkä yleensä mihinkään johda, varmuuden vuoksi tein tällaisen hyvän esityksen.

⁸ **Lauri Oinonen /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Menen käsiteltävässä kohdassa vain metsäsektorille. Kun aikoinaan metsäverotuksessa oli valittavana pinta-alaverotus ja pääomatuloverotus, silloin oli hyvin päteviä tietokonepohjaisia laskelmia. Pääomaveroprosentti oli silloin 25. Tuolloin jo sanoin, että näihin hienoihin tietokonelaskelmiin ei pidä luottaa, koska pääomaveroprosentti saattaa heilua ja muuttua ylöspäin kuinka paljon hyvänsä. Nyt on näin tapahtumassa. Pitkäjänteisyys, jota metsänhoitoasioissa kaipaisi tältä osin, on tipotiessään ja unohtunut.

⁹ **Kyösti Karjula /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Keskustan vastalause hallituksen esitykseen pääomatulojen ja yhteisön tuloveroprosentin ja korkotulon lähdeveroprosentin korottamisesta on hyvin perusteltu. Ennen kaikkea se on

perusteltu sen vuoksi, että veronkannosta ei sitenkään saa tulla itseisarvoa. Meiltä puuttuu edelleen verotuksen ja veropolitiikan uudistamisen selkeä linja. Siitä on osoituksena se, että me emme ole kyenneet kaikesta huolimatta laskemaan työn verotusta. Samanaikaisesti me olemme nostamassa pääomaverotusta niin, että erityisesti siitä tulevat kärsimään pienyritykset, pientyönantajat ja kaiken kaikkiaan perheyrittäminen. Tämä näkökulma pitäisi ottaa selvemmin huomioon samalla tavalla kuin pörssikaupan tuomat nopeat voitot.

Hyvin vahvasti olen tukemassa ed. Kalliksen esiin nostamaa näkökulmaa. Ennen kaikkea vertaus, mitä merkitsee pikavoittojen ja ylityön verottaminen, on sellainen näkökulma, joka avaa hyvinkin vahvasti nykyisen käytännön epäkohdat. Aivan olennaista on se, kun me kehitämme verotusta, että me lähdemme nimenomaan työn verotuksen kehittämisestä, alentamisesta, ja säilytämme pääomaverotukemme kansainvälisesti kilpailukykyisenä.

¹⁰ **Mauri Salo /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Aikanaan oli sellainen ohjelma kuin lauantaipäivän, vai oliko se sunnuntaipäivän, ratoksi. Nyt lauantaipäivän ratoksi käydään keskustelua verotuksesta ja tultiin mielenkiintoiseen asiaan, arvopapereiden verotukseen, siihen mikä on osakesäästämistä, mikä on pelaamista ja millä tavalla näitä asioita pitäisi käsitellä.

Ed. Kallis puheenvuorossaan hyvin kokemuksensläheisesti käsitelti asiaa. Voi vain nostaa hatua, että henkilö, joka hyvin syvältä asiat tuntee, tuo sen tietämyksen myös saliin. Meillähän on palattu 80-luvun loppupuolen tilanteeseen, jossa tiiviisti seurataan kurssien kehitystä ja, niin kuin todettiin, uutisoidaan, että taas kurssit laskivat, kun kauppamiehet kotiuttivat voittojaan. Osakkeiden kurssit eivät kerro sinänsä mitään, mitä yrityksessä tapahtuu. Tällaista ei pidä hyväksyä sillä tavalla, että mitään siitä rahaliikkeestä ei valtion kassaan tule. On hyvä, että valtiovarainvaliokunnassa asioita on käsitelty ja on ponsi, että selvitetään, ja katsotaan sitten, mitä se tuo tullessaan.

Tässä yhteiskunnassa on kaksi isoa asiaa: toinen on juuri arvopapereilla pelaaminen ja toinen on asumistuet. Molempien asioiden selvittämisen kautta voidaan saada ihmeitä aikaan.

Mutta kun tässä yhteydessä on ed. Jari Koskinen tekemä lakialoite ja myös lausuma valiokun-

nan mietinnössä, on perusteltua, että eduskunta edellyttää hallitukselta ripeitä toimia näiden asioiden kuntoon saattamiseksi siltä osin kuin lakialoitteessa edellytetään.

Arvoisa puhemies! Tässä mietteitä valtion pussin paikkaamiseksi.

¹¹ **Kari Uotila /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Aiemmin on tainnut mennä parin veroasian osalta meikämanner puheenvuoro ohi, joten tässä yhteydessä käytän tilaisuutta hyväkseni ja sanon muutaman sanan verotuksesta yleisemminkin.

Pääomaveroasteen yhden prosentin korotus on ollut vasemmistoliiton, sekä eduskuntaryhmän että puolueen, tavoitteen mukainen. Varmaan ei ole salaisuus se, että olisimme olleet valmiita reilumpaankin korotukseen kuin yhden prosentin korotukseen. Olen varma, että vaikka korotus olisi ollut vähän suurempi, sekään ei olisi yritystoimintaa maasta kaatanut.

Taustallahan on se, että tässä maassa tuloerot kasvavat hyvin voimakkaasti. Sitä tapahtuu kahda kautta. Erittäin voimakas ero on pääomatuloilla elävien ja palkkatuloilla elävien ihmisten tuloerojen kasvussa. Tässä mielessä todellakin repeämä on aika dramaattinen. Tietenkin tuloerot kasvavat myös palkansaajien kesken, ja se on toinen asia ja kokonaisuus tuloerojen kasvamisessa.

Mutta tietysti, kun verotusta kiristetään ja siihen tehdään muutoksia kiristävään suuntaan, aina se on vaikeaa jonkun kannalta katsottuna. Ymmärrän tältä osin sen kritiikin, jota tämä korotus herättää. Kun nostamme tuloverotusta, se aiheuttaa huutoa. Pelkäämme, että palkansaajat katoavat maasta. Progression kireys huolestuttaa. Siltäkin osin muistamme, että viime kaudella jouduimme tekemään aika paljon keskustelua aiheuttaneen muutoksen ulkomailta Suomeen rekrytoitavien niin sanottujen huippuasiantuntijoiden verotuksen osalta.

Kun puhutaan verotuksen kokonaisuudesta, täytyy muistaa myös, että progressiivisuus on itse asiassa aika paljon pienentynyt. Se on tapahtunut sitä kautta, että verotuksen painopiste on siirtynyt kunnallisveron eli tasaverotuksen piiriin valtion verotuksesta, joka on progressiivista. Samaan aikaan hyvin paljon kuntien taloudellisesta tilanteesta johtuen erilainen maksu- ja takapolitiikka, joka myös on eräällä lailla tasaverotusta, on kiristynyt. Tältä osin itse asiassa progressio ei ole kiristynyt vaan vähentynyt.

Mitä tulee veroasteeseen, josta on paljonkin puhuttu, niin hallitusohjelmassa on todettu, että pyrkimykset tuloverotuksen alentamiseen sopeutetaan ja sijoitetaan työllisyys- ja suhdannetilanteen mukaisesti. Jos arvioidaan ensi vuoden suhdannetilannetta, niin täytyy huomata, että lähes kaikki taloudelliset tutkimuslaitokset ja ne, jotka tekevät arvioita ensi vuoden osalta, ovat pitkin syksyä parantaneet ennusteitaan. Kyllä tältä osin näen aika perusteltuna sen, että ainakin nyt, kun tuloatkaisut ovat auki, eräällä tavalla hyväksyttäänkin näillä perusteilla varsin kireä verotuksen taso. Pahin mahdollinen tilannehan syntyisi siitä, että tuloatkaisuissa mentäisiin koviin palkan korotuslinjoihin ja kädet olisivat sidotut samaan aikaan ja samalle vuodelle kohdistettuihin koviin tuloverojen kevennyksiin. Tältä osin maltti on valttia tässäkin tilanteessa. On todella tarkkailtava ja otettava huomioon, mitä työmarkkinoilla tapahtuu. (Ed. Ala-Nissilä: Eikö pienituloisilta voi keventää?) — Ed. Ala-Nissilä kyllä tietää vasemmistoliiton kannan verotuksen painopisteestä, eli se, mikä tuloverotuksessa on kevennysvaraa ja suhdannepoliittisesti on järkevää tehdä, totta kai silloin pitää kohdistaa ennen muuta pienituloisille ja mahdollisesti keskituloisille. (Ed. Ala-Nissilä: Menee vuosi hukkaan!)

Mitä on puhuttu yhteisöveron tuotosta, niin on totta, että yhteisöveron tuotto pääomaverouudistuksen seurauksena on laajentunut, mutta tuon tähän keskusteluun yhden ulottuvuuden lisää. Olen siitä tyytyväinen, että sekä tämä hallitus että edellinen hallitus ovat tehneet aika määrätietoisesti työtä ja esityksiä myös harmaan talouden torjumiseksi. Väitän, että yhteisöverotuotoissa jonkinmoinen siivu tulee myös sitä kautta, että toimenpiteillä harmaan talouden torjumiseksi on ollut ennaltaehkäisevää vaikutusta ja tätäkin kautta verotuloja on kertynyt paremmin kuin ehkä aikaisemmin.

Mitä tulee pienien pääoma- ja yritystulojen ja pienten palkkatulojen keskinäiseen vertailuun verotuksen ankaruuden osalta, niin siihen on valiokunta kiinnittänyt toisessa mietinnössään huomiota, enkä kiistä sitä, etteikö se vaatisi tarkastelua. Tällainen selvittäminen on ihan perusteltua.

Tässä pikavoittoasiassa tuntuu, että keskustankin ryhmässä on hieman erilaisia käsityksiä. Arvostamani veroasiantuntija ed. Ala-Nissilä hyvin jyrkästi tuntuu torjuvan ed. Kalliksen ehdotuksen pikavoittojen ankarammasta verotuksesta. Minä kuulun siihen joukkoon verojaoston jä-

seniä, joka on lämpimästi suhtautunut tähän ajatukseen. Näen todella, samalla tavalla kuin ed. Kallis, ongelmallisena tällaisen rahoituksen, ja kun siitä vaihtoehtoja muissakin maissa on, että omistuksen ajallinen kesto voisi olla vaikuttava tekijä verotuksen ankaruuteen nähden tai kohtuullisuuteen nähden, niin minusta se on perusteltua. Mutta toisaalta suoraan ed. Kalliksen tekemän lakialoitteen taakse meneminen tässä vaiheessa ja sen toteuttaminen ehkä olisi kuitenkin ollut liian rohkea askel. Siinä mielessä tyydyn tässä yhteydessä siihen, että tästä on lausuma valiokunnan mietinnössä.

Eli näillä mietteillä, arvoisa rouva puhemies!

¹² **Olavi Ala-Nissilä /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ed. Uotila sanoi, että minä olisin jyrkästi ollut ed. Kalliksen pikavoittoa vastaan, ei se ihan näinkään ollut. Kyllä minä hyväksyn sen, että selvitetään asia ja katsotaan, mitä siinä on tehtävissä.

Kyllä pääoma- ja yhteisöverouudistuksen yhteydessä on paljon liikkeellä erinäköisiä ehdotuksia. Halutaan eriyttää järjestelmää ja muuttaa. Kyllä mielestäni on tärkeää muistaa myös se, että tämä on aika linjakas verouudistus. Jos sitä lähdetään kovin tempoilevasti muuttamaan, niin voi olla, että joudutaan verotuottojen kannalta ja muuten ojasta allikkoon ja sellaisiin ratkaisuihin, jotka eivät ole hyviä. Esimerkiksi saattaa olla, että eräät ehdotukset, joita ed. Uotila ei esittänyt, saattavat juuri pienyrittäjät laittaa vaikeaan asemaan, kun järjestelmää kovin heppoisesti muutetaan, vaikka se on osoittautunut hyvin toimivaksi.

Vielä pääomaverokannasta: Jos nyt hyväksytte, ed. Uotila, meidän pykäläesityksemme siitä, että nämä pienet pääomatulot voidaan lukea ansiotuloksi, niin me voimme vielä harkita tätä asiaa vaikka kokonaisuutena, mutta kyllä meillä ehtona on se, että tältä osin tätä järjestelmää pitäisi ehdottomasti korjata.

¹³ **Kari Kantalainen /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Liittyen keskusteluun pienistä pääomatuloista ja ansiotuloista, niiden keskinäisestä edullisuudesta, voin todeta sen, että aivan niin kuin tässä vastalauseessa, jonka ed. Ala-Nissilä otti esille, esitetään, se on ongelma, johon nyt halutaan tarttua. Tiedetään, että se koskettaa noin 30 000 pientä yritystä, joiden osalla tällaista valinnaisuusmahdollisuutta pitäisi olla.

Kuitenkin nyt vain meidän saamamme tiedon mukaan valtiovarainministeriöstä sekä verohallinnosta haluttiin täsmentää se, että ennen kuin voidaan lähteä tällaista valinnaisuusajattelua käymään läpi, tulee selvittää ne valmiudet, mitä verohallinnolla on toteuttaa tätä asiaa. Tässä mielessä todella kiirehdimme ponsilausekkeessamme sitä, että ensi kevätkauden aikana tämä selvitys tehdään ja mahdollisimman nopeasti pyritään löytämään ratkaisu, eli tätä kautta katsotaan, että tekniset edellytykset asialle saataisiin kuntoon.

¹⁴ **Kari Uotila /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ehkä tulkitsin ed. Ala-Nissilän ja ed. M. Salon keskinäistä näkemyseroa liian tiukasti, koska ed. M. Salo tuntui aika lailla lämpenevän tälle pikavoittojen verottamiselle.

Sinällään olen kyllä ed. Ala-Nissilän kanssa samaa mieltä, että osakesäästämistä ja yleensäkin kansankapitalismin toteuttamista muilla keinoilla kuin pankkitalletuksilla on syytä edistää ja lähestyä ehkä kansainvälistä tasoa tältäkin osin.

Tietysti, mitä tulee ed. Kantalaisen vastauspuheenvuoroon, ymmärrän myös sen, että totta kai on tarpeellista selvittää hyvin huolellisesti, minikälaisia teknisiä edellytyksiä ja vaatimuksia uuden järjestelmän tai uuden systeemin käyttöönotto verohallinnossa edellyttää.

¹⁵ **Hannu Aho /kesk**: Arvoisa puhemies! Haluaisin kiinnittää vain pariin asiaan huomiota. Aika herkästi, kun tätä keskusteluakin kuuntelee, unohdetaan, että pääomaverotus valitettavasti koskee äärimmäisen pieniinkin tuloihin.

Muistuttaisin tässä, että myös metsäpuolella tämä on selvä veronkorotus, fiskaalivero, ja kaikista tehdyistä kaupoista se menee ja se on nouseva se prosentti. Meillä on aika paljon myös pieniä metsänomistajia, ja toivoisi, että heilläkin olisi tämä valinnanmahdollisuus ainakin johonkin markkamäärään saakka. Samoin myös monilla muilla pienyrittäjillä tulee kyllä huomattavia veronkorotuksia muissakin suhteissa kuin tässä, että kannattaisi näitä asioita miettiä vähän tarkemmin.

Minä uskon kyllä, että taitaa olla tässä salissa hyväksytty muitakin lakeja, jotka ovat paljon huonommin valmisteltuja. Tästä asiasta on pitkään puhuttu ja uskon kyllä, että siinä on aika

hyvä tuntuma sen läpiviemiseksi, vaikka tämä valinnaismahdollisuus meille annettaisiinkin.

¹⁶ **Pentti Tiusanen /vas:** Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni hallituksen esitys on oikean suuntainen. Valitettavasti vain pääomaverokantaa ei nosteta kahta prosenttiyksikköä, mitä itse olisin toivonut, ainoastaan yksi. Meillä on tietysti erilaisia käsityksiä pääomaveron tasosta. Merkilläpantavaa on, että kristillinen liitto ei haluaisi yleensä nostaa lainkaan pääomaveroa, mitä pidän valitettavana, kun tiedän sen sosiaalisen ikään kuin omantunnon, jota kristillinen liitto on pyrkinyt jollakin tavalla herättelemään. Kuitenkin verotuloistahan, sekä yhteisöverotuloista kunnille että myös valtionveroista palveluja köyhille ihmisille ennen muuta halutaan myös meidän puoleltamme tuottaa.

Sitä, että tämä valinnaisuus, mikä on ollut keskustelussa, ei ole edennyt, pidän valitettavana. On aivan väärin, että pienet pääomatulot, siis aidot pienet pääomatulot, verotetaan kohtuuttoman raskaasti. Tässä olen samaa mieltä kuin olen kuullut sieltä oikealta, mutta tämä tarkoittaa aitoja pieniä pääomatuloja, ei sellaista keplottelua, että taas kymmenien miljoonien markkojen pääomatulosta tällä hetkellä tänään maksetaan alhaisempaa veroa kuin maksetaan pienistä eläkkeistä. Bisnesmiehillä mersuineen on pienempi veroste omista niin kutsutuista pääomatuloistaan kuin pienen eläkkeen saajalla.

¹⁷ **Bjarne Kallis /skl** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En nyt tiedä, onko ed. Tiusanen nukkunut vai puhunut vanhasta muistista, mutta minä hyvin selkeästi esitin, että kristillinen liitto on 29 prosenttiin kannalla eli me olemme korotuksen kannalla. Ed. Tiusanen, lisäksi minä olen esittänyt, että pikavoittoja verotettaisiin ankarammin, mutta en valitettavasti ole saanut tukea keneltäkään. Puhuitte aivan päinvastoin, ihan ristiin minun puheenvuoroni kanssa.

¹⁸ **Pentti Tiusanen /vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minun puheenvuoroni ei ollut mikään vastauspuheenvuoro ed. Kallikselle vaan siihen yleiseen debattiin, mikä on käyty pääomaverosta muun muassa 1999 vaalien alla teidän edustamanne puolueen kansanedustajaehdokkaiden kanssa ja myöskin sen jälkeen. Jos nyt olette ja kun olette — ja sitä en kiistä — 29 prosentin kannalla, niin kuin toteatte, toivoisin, että

voisitte olla myöskin sitä mieltä, että sitä voitaisiin korottaa myöhemmin vaikkapa 30 prosenttiin. Itse olen pikavoitoista — ja sen olen sanonut ennenkin jo edellisen vaalikauden aikana, kun esititte tätä silloinkin — samaa mieltä, että niihin pitäisi päästä puuttumaan.

¹⁹ **Bjarne Kallis /skl** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Tiusanen saa mahdollisuuden äänestää pikavoittojen ankaramman verotuksen puolesta silloin, kun asiasta äänestetään.

Jos nyt puhutaan, mitä vaalikampanjassa on esitetty, on ollut todella mielenkiintoista nähdä, miten esimerkiksi eläkeläisten pohjaosan leikkaamisesta on puhuttu ja puhuttiin vaalikampanjan aikana pieneläkkeistä. Tänään me olemme äänestäneet ja huomasiin, että puheet ja teot menivät pahasti ristiin. En tiedä, että meidän edustajamme teidän vaalipiirissäne olisi puhunut pääomatulojen verotuksen alentamisen tai säilyttämisen puolesta, minä en todella tiedä. Minä tiedän vain, että meillä oli selkeä budjettivaihtoehto, jossa oli pääomatuloveroprosentin korottaminen 29:ään, ja sen puolesta minä olen tänään puhunut, eli ammuitte vähän harhaan.

²⁰ **Esa Lahtela /sd:** Arvoisa rouva puhemies! Matalien pääomatulojen osalta olen samaa mieltä kuin monet aikaisemmat puhujat ovat todeneet. Toivon mukaan ensi vuonna hallitus jonkinlaisen esityksen toisi ja pitäisi puuttua siihen asiaa, ettei pääomaverotus olisi kireämpää pienissä tuloissa kuin tuloverotuksen puolella.

Mutta se iso linjaus minulla on yhä edelleen, jonka jo aikaisemmin totesin, että meidän pitäisi pääomatuloverotusta ja palkkatuloverotusta saada lähentymään toisiaan, mikä tarkoittaa, että pääomatuloverotusta tulee nostaa ja palkkaverotusta alentaa. Hiellä ansaittu raha ei voi olla yhtään tiukempaa, kireämpää, kuin tämmöinen pääomista tullut. Ennen kaikkea, jos raha tulee vielä helpolla jostakin korkotulosta ja tämmöisestä joutenolosta, sitä pitää ruveta verottamaan kovasti. Sen takia tämä on oikean suuntainen esitys, eikä tällä mitään pakoa aiheuteta sillä tavalla kuin jotkut ovat pelotelleet ja pelänneet sitä, että mahdollisesti rahat karkaavat Suomesta. Yhä edelleen me olemme edullisen pääomaverotuksen maa. Siitä voidaan olla ihan huoletta. Olisi voitu nostaa verotusta vaikka yksi prosentti lisää, mutta mitä nyt viestejä on kuulunut, jotkin

tahot eivät hallituspuolueissa ole siihen taipuneet ja sillä sipuli. Nyt eletään tämän mukaan siten.

Sen sijaan minua ihmetyttää, mitä viime aikoina tai ihan viime tunteina on häärätty menojen puolella. Jos me hankimme lisää tuloja valtion budjettiin, niitä pitäisi uskaltaa myös käyttää. Nytkin, kun on muutaman sadan miljoonan vääntöä käyty käytävillä ja kokoushuoneissa, tuntuu ihan naurettavalta, jotta jos me tässä yhdellä prosentilla saamme 1,3—1,5 miljardia lisää, sitä ei saisikaan sitten käyttää vaan — no, tässä tilanteessa käytetään velanmaksuun.

²¹ **Jari Koskinen /kok:** Arvoisa rouva puhemies! On ehkä syytä muistaa, että silloin 90-luvun alussa, kun pääomaverouudistus tehtiin, se oli varmaan onnistunein verouudistus, mitä Suomessa on tehty. Silloin veropohjaa laajennettiin ja veroprosenttia alennettiin. Se on tuottanut ennennäkemättömän paljon. Vastaavan tyyppisiä uudistuksia pitäisi tehdä ehkä joillain muillakin aloilla. Jos verrataan esimerkiksi Saksaa ja Suomea, Saksassa pääomaveroprosentti on kymmeniä prosentteja enemmän kuin Suomessa mutta se tuottaa suhteessa bkt:hen todella vähän. Koko idea tässä on se, että on laaja pohja ja alhainen veroprosentti. Sen takia tässä veroprosentissa ei kannata lähteä yhtään leikkimään ja liikkumaan ylöspäin, koska yksi kaunis päivä voidaan huomata, että ei enää olekaan sitä pohjaa, mistä vero ottaa.

Puhemies! Pari sanaa ponsista. Olen tietysti tyytyväinen siitä, että valtiovarainvaliokunta hyväksyi ponnin, missä tarkastellaan sitä, että maatilojen tuloverolakia pitäisi muuttaa myös maatalouteen kuuluvien arvopapereiden luovutuksesta saatujen voittojen osalta. Tämä on todella tärkeä ja akuutti asia. Toivottavasti verohallinto ja valtiovarainministeriö tekevät nopeata työtä, että se saataisiin koskemaan myös vuoden 99 verotusta.

Mitä tulee pikavoittoihin, periaatteessa olen sitä mieltä, että pikavoittoja voidaan verottaa ankarammin. Toisaalta me olemme siinä vaiheessa, että Helsingin arvopaperipörssi on erittäin pieni pörssi. Euroopassa pörssimaailma muutenkin on melkoisessa muutosliikkeessä yhteisen valuutan kannalta. Jos jonkin näköisiä ratkaisuja lähdetään tekemään, ne kannattaa ensin kunnolla selvittää, ettei yhtäkkiä huomata, että on tehty jokin virhe ja Suomessa kaupankäynti vähenee tai

jopa loppuu kokonaan. Tälläkin hetkellä esimerkiksi suomalaisten yritysten osakkeita noteerataan myös monissa muissa pörsseissä, ja tietysti toivotaan, että esimerkiksi Nokiaa vaihdetaan paljon Suomessa eikä pelkästään New Yorkin pörssissä.

²² **Kalervo Kummola /kok:** Arvoisa puhemies! Olen ihan samaa mieltä ed. E. Lahtelan kanssa siitä, että pääomaveron ja tuloveron eroa pitäisi kaventaa mutta ei missään tapauksessa pääomaveroa korottamalla enää tästä. On valitettavaa, ettei tulopoliittista ratkaisua löytynyt, jolloin olisi voitu keskustella kokonaisveroratkaisusta. Nyt joudumme keskustelemaan pääomaveroratkaisusta erikseen ja tuloveroratkaisu jää ilmaan roikkumaan.

Pikavoittojen ankaramman verotuksen kanssa olisin hyvin varovainen. Se toisi aivan varmasti epävarmuutta markkinoille ja myös säästäjille, koska osakesäästäjällä pitää olla mahdollisuus myydä oikeaan aikaan eikä niin, että verottaja sanoo, milloin hän saa myydä alhaisemmalla verolla.

Mitä tulee pääomaverotukseen, niin kuin ed. Jari Koskinen totesi, uusi pääomaverotussysteemi on toiminut hyvin. Verokanta oli alun perin 25, sen jälkeen sitä nostettiin 28:aan ja nyt 29:ään. Sanoisin, että se on toiminut niin hyvin, että nyt ollaan kipurajoilla. Toivoisin, että vasemmiston haikailu korkeamman pääomaveroprosentin puolesta loppuisi ainakin tämän hallituskauden aikana, sillä sillä olisi jo varmasti negatiivisia vaikutuksia.

²³ **Bjarne Kallis /skl** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Totean, että ed. Kummola ei vielä tee eroa keinottelun ja osakesäästämisen välillä. Jos te katsotte, että se on osakesäästämistä, kun voi vuoden sisällä ostaa ja myydä, omistusaika varsin lyhytaikainen, se ei ole osakesäästämistä. Hyvä esimerkki osakesäästämisestä on se, että pitää osakkeet kauan. Huomattiin esimerkiksi Soneran osakemyynissä, kun annettiin 10 prosentin bonus, että ne, jotka ostivat, pitivät sen vuoden, kun saivat ylimääräisen edun. Siitä oli heille etua, siitä on koko yhteiskunnalle etua. Säättämällä ankaramman pikavoittoveron me pääsisimme juuri tavoitteeseen, että ihmiset eivät keinottelisi, koska keinottelusta on aina haittaa.

²⁴ **Kimmo Kiljunen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kummola totesi vasemiston suuntaan, että meidän pitäisi lopettaa haikailu korkeamman pääomaverotuksen puolesta. Esittäisin kysymyksen näin: Ed. Kummola on aikaisemmissa yhteyksissä monesti viitannut siihen, että meillä pitäisi verotuksen ennen kaikkea pääomaverotuksen puolella olla sen kaltainen, että se on kansainvälisesti vertailukelpoinen, jotta vältettäisiin haitallinen verotuskilpailu, mitä kansainvälisesti ilmenee. Kun nyt Suomen yhteisöverokanta eli pääomaverokanta on kansainvälisesti nimenomaan Oecd-maissa, EU-maiden piirissä, joka on vertailuryhmä, josta me lähdemme liikkeelle, poikkeuksellisen alhainen, eikö tämä nimenomaan loisi paineita siihen suuntaan, että Suomessa reippaasti korotettaisiin pääomaveroa?

²⁵ **Kalervo Kummola /kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toteaisin vain, mitä ed. Jari Koskinen äsken totesi, että meillä on alhainen prosentti ja tuloutus erittäin korkea, kun hän vertasi esimerkiksi Saksaan, jossa on korkea prosentti ja tuloutus alhainen niin kuin meillä aikoinaan.

²⁶ **Reijo Laitinen /sd**: Arvoisa rouva puhemies! Jos hakee Ahon hallituksen toimista jotakin hyvää, veropohjan laajentaminen ja siihen liittyvä pääomaverouudistus oli hyvä ratkaisu. Se oli erinomainen ratkaisu. Se on tuonut niin kunnille kuin valtiollekin verotuloja merkittävästi lisää. Ei tässä nyt erityisesti haikailla minkään pääomaverokorotuksen puolesta. Hallitusohjelmassahan on sovittu, että se nostetaan 29 prosenttiin. Luulen, että 30 prosentin taso on suurin piirtein sellainen, että sillä varsin hyvin vielä pystytään elämään ja se on kilpailukykyinen muihin maihin nähden.

Valinnaisuus, mistä tässä yhteydessä on puhuttu erittäin yrittäjäryhmien osalta, on erittäin perusteellisesti tutkittava. Sitä on harkittava valmistelun kautta. Sitä ei voida vielä tässä yhteydessä toteuttaa. Siihen asiaan pitää palata.

Ed. Kallis on pikavoittojen osalta aivan oikeassa. Se esitys, minkä ed. Kallis on tehnyt, ei välttämättä ole huono, mutta kyllä tämänkin kysymyksen täytyy valmistelun kautta tulla sillä tavalla, että hallitus antaa ehdotuksen, miten pikavoittoa verotetaan. Nyt se on keinottelua, niin

kuin aivan oikein ed. Kallis varsin hyvänä tämän alan asiantuntijana kertoi.

Niin on, että ansiotuloveron ja pääomaveron välistä suhdetta on muutettava. Se tapahtuu sillä tavalla, että pääomaverotusta korotetaan lievästi ja työmarkkinaratkaisujen jälkeen täytyy ansiotuloverotusta pystyä keventämään edellyttäen, että työmarkkinasopimus antaa siihen mahdollisuuden.

²⁷ **Matti Kangas /vas**: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys tuloveroprosentin korottamisesta on mielestäni ihan oikean suuntainen ja tasoittaa tuloeroja. Pitää muistaa, että maahamme tuli viime vuonnakin yli 40 000 uutta köyhää. Samoin tuli satoja optiomiljonäärejä. Näin ollen heiltäkin pitää ottaa osa veroa sosiaalisten ongelmien maksamiseen. Pitää ottaa huomioon, että suuret vuositulot omaavat henkilöt ottavat palkkojaan pääomatulojen kautta ja näin kiertävät heille muutoin kuuluvaa verotusta.

Suomi on vielä edullinen pääomaverotusmaa. Veroprosentti voisi olla ihan hyvin, niin kuin on todettu, 30.

Osakesäästämisellä ei mielestäni ole mitään tekemistä pikavoittojen kanssa. Niin pitää olla, että ihmiset uskaltavat osakesäästämistä harastaa, ja siinäkin pitäisi katsoa sitten, että tulee siellä kohtuullinen vero, että ihmiset sijoittavat osakkeisiin.

Yritysverotuksen kanssa, mikä kohdistuu yrityksiin ja sitä kautta työpaikkojen luomiseen, pitää olla varovainen, ettei sinne tule lisää maksuja.

²⁸ **Kimmo Kiljunen /sd**: Arvoisa puhemies! Täällä on jo useissa puheenvuoroissa kiitetty hallituksen esitystä pääomatulojen veroprosentin nostamisesta 29:ään, mikä on hallitusohjelman mukaista. Sanoisin näin, että hallitusta ei ainoastaan olisi syytä kiittää, vaan tämä on tietysti täysin välttämätön uudistus. On kaksi syytä, joiden vuoksi pääomatulojen korottaminen on tarpeellista. Toinen syy on se, että ylipäätään meidän pitäisi pyrkiä kaventamaan ansiotulojen ja pääomatulojen veroeroja, ja tässä suhteessa se kavennustyö on kahtalainen. Toisaalta me olemme tuloveroja alentamassa, se on ainakin ollut hallituksen pyrkimys, mutta vähintään yhtä tärkeää on se, että pääomaveroja nostetaan, koska yhteiskunnan kokonaisveroastetta ei suuremmin ole syytä muuttaa, ja tämän vuoksi tämä on luonnollisesti välttämätön kehityssuunta.

Toinen suunta, joka on oikeastaan tärkeämpikin, on se, että meidän täytyisi pyrkiä Suomessa itse asiassa tietyillä veroalueilla tukemaan pyrkimystä kansainvälisestä veroharmonisoinnista, joka on olemassaoleva. Pääomatulot liikkuvana verokohteena ovat mitä suurimmassa määrin sellainen verokohde, jossa pitäisi pyrkiä kansainväliseen saman kaltaiseen lähestymistapaan.

Suomessa pääomatulojen verotus ja yhteisöverot ovat poikkeuksellisen alhaiset. Oecd-maissa eli läntisissä teollisuusmaissa keskimääräinen pääomatulojen verokanta on tällä hetkellä 37 prosenttia. Siihen vaikuttaa erityisesti se, että Yhdysvalloissa se on 40 prosenttia. EU:ssa, jonka jäsen Suomi on, kuten myöskin Oecd:n jäsen, pääomatulojen verokanta on 38 prosenttia. Siihen vaikuttaa erityisesti Saksan korkea pääomatulojen verotuskanta, joka on 57 prosenttia.

Nämä tosiasiat tietysti luovat sen kaltaisen tilanteen, että on mitä luontevinta, että Suomessa rohkeasti lähdetään nyt siihen, että myös pääomatulot asetetaan muiden tulojen kanssa samalle viivalle ja sitä verotusta nostetaan.

Puhemies: Kaksi minuuttia on täynnä. Edustaja voi jatkaa puhujankorokkeelta!

Puhuja (korokkeelta): Arvoisa puhemies! Minulla oikeastaan oli vain puolen minuutin verran enää jatkettavaa. Se liittyy keskusteluun pörssi-osakkeiden kaupasta. Meillähän on kansainvälinen tilanne hankala tässä suhteessa. Viittasin pääomatulojen osalta siihen, että pitäisi pyrkiä saman kaltaiseen verokantaan. Pörssi-osakkeiden kauppa on varainsiirtoverosta vapaata kansainvälisesti. Se on tietysti hankala tilanne, että jos Helsingin pörssissä lähdetään verottamaan eri tavalla kuin muualla, niin kaupankäynti tahtoo tyrehtyä. Tämä on tyypillisesti sellainen osa-alue, jossa nimenomaan unionin tasolla pitää pyrkiä tehokkaasti yhteistoimintaan. On ehdottomasti kohtuutonta, että meillä on joku osa-alue yhteiskunnassa, jossa nimenomaisesti leivotaan vahvasti rahaa ja leivotaan voimakkaasti tuloja, rauhoitettu alue, jossa verotusta ei harjoiteta lainkaan. Pörssi-osakkeet pitäisi mitä pikimmin saattaa kansainvälisesti varainsiirtoverojen piiriin.

²⁹ **Bjarne Kallis /skl** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensin totean tuosta veroprosentista, että pelkkä prosentti ei ratkaise, ja kun ed. Kiljunen viittasi Amerikkaan ja 40 pro-

sentin verokantaan, niin totean, että Suomessa oli aikaisemmin ennen tätä uudistusta tuollainen 60 prosentin verokanta, mutta yritykset eivät maksaneet veroa. Minä luulen, että ed. Kiljunen maksoi sinä vuonna sen vanhan lain ollessa voimassa enemmän veroa kuin esimerkiksi Neste Oy, jota harkintaverotettiin. Eli veropohja on se, joka ratkaisee.

Mitä tulee väitteeseen, että on vaarallista muuttaa lainsäädäntöä, jos toisessa maassa on erilainen lainsäädäntö, kyllä tämä tietenkin pitää paikkansa. Mutta mitä tulee pikavoittoihin, niin on aivan yhdentekevää, saako Suomessa verotettava kansalainen pikavoiton Amerikasta, Ruotsista, Lontoosta tai Suomesta. Häntä verotetaan kuitenkin Suomen lainsäädännön mukaan eli tällä hetkellä 29 prosenttia, ja jos se muuttuu, niin riippumatta siitä mistä vero tulee, se olisi voimassa olevan prosentin mukainen.

³⁰ **Maria Kaisa Aula /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta tuntuu, että ed. Kiljusen tiedot yhteisö- ja yritysverotuksesta ovat varmasti jossakin määrin vanhentuneita, koska tämän 29 prosentin verokannan jälkeen Suomen yhteisöverokanta on korkeampi kuin esimerkiksi naapurimaissamme Ruotsissa ja Norjassa. Kansainvälinen verokilpailu tällä alalla on aika voimakasta, eikä kyllä missään muualla Euroopassa ole kiristävä suunta kuin Suomessa. Tämä on hyvin poikkeuksellista eurooppalaisessa mittakaavassa.

Aivan kuten ed. Kallis totesi, on aika harhaanjohtavaa vertailla näitä nimellisiä verokantoja, veroprosentteja, koska vähennysjärjestelmät ovat eri maissa hyvin erilaisia. Esimerkiksi Saksassa voi olla nimellisesti korkea verokanta, mutta sitten yritykset voivat tehdä eri sortisia poistoja, vähennyksiä ja muita, mikä johtaa siihen, että todellinen efektiivinen verokanta ei olekaan lainkaan samaa luokkaa. Suomen järjestelmä on ollut hyvä juuri siksi, että se on selkeä, veropohja on laaja, mutta verokanta elikkä veroaste on ollut kansainvälisesti kilpailukykyinen. Nyt tällä hallituksen esityksellä viedään tätä järjestelmää huonompaan suuntaan, ja täytyy vain toivoa, että ei jouduta huonoon kilpailuasemaan esimerkiksi Ruotsin kanssa kansainvälisten konsernien sijoituspaikasta.

Veron tuottohan, ed. Kiljunen, on olennaisin asia eikä verokanta. Suomessa yritysverotuksen tuotto suhteessa bruttokansantuotteeseen on yksi

korkeimpia Euroopassa. Tämä on minun mielestäni valtion kannalta ja budjetin teon kannalta ja myöskin muulta kannalta se olennaisin asia, ei se, että tuijotellaan nimellisiä veroprosentteja.

³¹ **Kimmo Kiljunen /sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aula kyseli tietojeni perään, ovatko ne vanhoja vai uusia. Kysymys on valtiovarainministeriön kilpailukykykyselykyselystä tämän vuoden alusta, jossa vertaillaan verotusta. Minulle kyllä kansainvälisyys, ed. Aula, tarkoittaa myös muuta kuin Pohjoismaita. Olen tietoinen Ruotsin ja Norjan pääomaverokannan alhaisuudesta. Ruotsissa se on siis 28 prosenttia, kuten Suomessa tähän asti. Tämä ei ole kuitenkaan kansainvälisen vertailun pohjalta olennaisinta. Meidän täytyy tietysti katsoa pikkuisen laivemmin Pohjolan ulkopuolelle.

Ed. Kallis myös viittasi siihen, että veropohja on tietysti yksi kysymys ja prosentti toinen. Ed. Kallis, tilanne on sen kaltainen, ettei yksi paha tee toista pahaa hyväksi. Työskennelkäämme sen suuntaisesti, että veropohja tulee oikeutetuksi. Pääomatuloja tarkasteltakoon samalla tavalla kuin mitä tahansa tuloja tässä yhteiskunnassa. Siihen liittyvät myös veroprosenttiosuudet, jotka ovat olennaisia.

Olen hyvin tietoinen siitä, että tasausjärjestelmät ovat erilaisia eri maissa ja poistojärjestelmät, varastojen aliarvostusjärjestelyt poikkeavat maasta toiseen. Näin ollen se, mihin kohdistuu varsinainen veroprosentti, kaventuu monissa yhteiskunnissa. Mutta lavennettakoon sitä muualla sen suuntaisesti kuin Suomessa on tehty ja mentäköön pääomatulojen veroprosenttien osalta samaan suuntaan, siihen suuntaan, että se suhteutuu ansiotuloihin oikealla tavalla.

³² **Mauri Pekkarinen /kesk:** Arvoisa puhemies! Verrattaessa yhteisöjen pääomaverokantoja eri maissa on varmaan niin, että löytyy monia totuuksia, ja jokaiselle totuudelle löytyy hyvin selviä todisteita. Ed. Kiljunen on aivan oikeassa siinä, kun hän kertoo, mikä on yhteisöjen esimerkiksi Saksassa maksama verokanta. Noita lukuja varmasti; hänellä on ihan prosentin tarkkuudella oikeat tiedot. Tiesin minäkin, että se suurin piirtein tuota tasoa on.

Olellaista kuitenkin on se, mikä on efektiivinen verokanta. Saksassa tuloksentasausmahdollisuudet ovat erittäin laajat tällä hetkellä, niin että efektiivinen verokanta jää aivan toisenlaisiin lu-

kemiin kuin nimelliset verokannat kertovat. Saksan tilanne on tällä hetkellä näiltä osin paljolti se sama, mikä Suomessa oli ennen 1.1.1993. Mikä oli tilanne Suomessa 80-luvun lopulla? Sanon 80-luvun lopulla, jotta raju lama ei selitä tuota ilmiötä. 80-luvun puolenvälin ja loppuvuosien aikana Suomen 20—30 liikevaihdoltaan suurinta yritystä eivät paljon yhteisöveroja maksaneet, eivät paljon tuloveroja maksaneet, niin kuin tiedetään. Ne verot maksoivat nimenomaan pienet ja keskiuuret työvaltaiset yritykset. Pääsyyhän siihen oli, että tuloksentasausmahdollisuudet nimenomaan suurilla yrityksillä olivat käytännöllisesti katsoen rajattomat, hivenen karrikoiden saonnuna, suurin piirtein rajattomat.

Tässä mielessä pääomaverojärjestelmän uudistaminen vuoden 93 alusta oli tärkeä. Se lisäsi kuitenkin jopa oikeudenmukaisuutta, sanon tällä tavalla, jopa oikeudenmukaisuutta eri kokoisten yritysten keskinäisessä tarkastelussa ja toi veropohjaan sellaisia tuloja, joita oli tarpeenkin verottaa eikä pistää piiloon.

Yhtälailta oikeassa ovat ed. Aula ja mielestäni myös ed. Kiljunen siinä, että kun puhutaan Ruotsin tämän päivän yhtiöiden maksamasta verosta, verokanta on siellä vähän pienempi. Mutta siinäkin toisaalta täytyy nähdä kyllä se tosiseikka, että Ruotsissa kuitenkin ennen kaikkea osinkotuloihin liittyy puolestaan osittain kaksinkertainen verotus. On väärin väittää, että Ruotsin yrityksissä syntyvä tulos olisi tällä hetkellä kevyemmin verotettu kuin Suomessa. Minun mielestäni ei ole. Se johtuu pohjimmiltaan siitä, että kun yritys Ruotsissa näyttää voittoa, yritys maksaa ensiksi meidän yritystemme tapaan yhteisöveron, ja sen lisäksi verovelvollinen, joka osinkoja saa, maksaa pienen osan myös näistä yrityksen hänelle maksamista osingoista. Näin Ruotsissa ollaan pääomatulojen ja yhteisötulojen osalta osittain kaksinkertaisen verojärjestelmän piirissä, mikä on maailmanmitassa aivan ylivoimaisesti yleisin järjestelmä. Sitä järjestelmää, joka Suomessa on, ei ole kovin monessa maassa maailmassa.

Tässä mielessä näiden vertailujen tekeminen on tietysti tavattoman vaikeaa, mutta siitä huolimatta, että se on vaikeaa, meidän, totta kai, täytyisi täällä Suomessa löytää järjestelmä, joka on mahdollisimman oikeudenmukainen erilaisten yhteisöjen kannalta, puhuttaessa yrityskentästä tai yhteisöistä, ja mahdollisimman oikeudenmukainen myös kaikkien niiden yksityisten kansalaisten kannalta, joista monet, kuten kaikki tie-

dämme, maksavat yhteisöveroprosentin kanssa saman suuruista verokantaa kantavaa pääomaveroa.

Se uudistus, joka vuonna 93 tehtiin, toistamiseen sanottuna, oli mielestäni aivan hyvä uudistus. Varsinkin siinä talouden tilanteessa se oli aivan välttämätön. Meneminen sataprosenttiseen eli täydelliseen neutraliteettiin erilaisten yhteisö- ja pääomaverotulojen osalta oli mielestäni siinä tilanteessa täysin perusteltu ja hyvin puollettavissa oleva järjestely.

Kun katsotaan, mitä viime vuosien aikana on tapahtunut, niin nähdään, että on tapahtunut se, että erilaiset pääomatulolajit, niiden sekä arvo että tuotto, molemmat, ovat kulkeneet aika lailla eri latua, nimenomaan niinpäin, että osinkotulojen kasvu on ollut tavattoman nopea pääsääntöisesti. Jos katsotaan osinkotulot kokonaisuena ryhmänä, pääomatuloryhmänä, kasvu on ollut tavattoman nopea ja voimakas. Eräät muut pääomatulolajit tai yhteisö- tai pääomaverokannalla verotettavat tulot — määrittelen asian näin — eivät ole viime vuosien aikana juurikaan kasvaneet taikka kehittyneet.

Arvoisa puhemies! Tämän vuoksi joutuu kysymään väistämättä: pitäisikö Suomessakin palata siihen, että erilaiset pääomaverolajit ja niiden verokanta osittain eriyttäisiin toisistaan? Tiedän, että tällaisen ajatuksen esittäminen ei ole kovin populaaria, kovin suosittua, kaikilla tahoilla, kaikissa piireissä. Mutta siitä huolimatta, että se ei ole kovin suosittua, siitä huolimatta, että olin itse keskeisesti vaikuttamassa vuonna 91 ja 92, kun valmisteltiin nykyinen verojärjestelmä, näistä molemmista seikoista huolimatta rohkenen kuitenkin tällaisen kysymyksen esittämään.

Olisiko osinkotulojen osalta noudatettava korkeampaa verokantaa kuin muiden pääomatulolajien tai muiden yhteisö- tai pääomaverokannalla verotettavien tulojen suhteen on asianlaita? Mielestäni tätä olisi pitänyt harkita myös hallituksen piirissä, ennen kuin se suoraan, oikopäätä, meni tähän esitykseen, joka nyt käsitellyssä on. Ainakin henkilökohtaisesti olisin hyvin kernaasti hyväksynyt sen, että nimenomaan osinkotulojen osalta verokantaa olisi nostettu 28:sta, mitä se tällä hetkellä on. Sanon tämän ihan selvästi samalla, kun epäilen sitä, että pääoma- tai yhteisöverokannan nosto muiden veroa maksavien kuten pienyritysten tai viljelijöiden tai pankkitalleusten koroista veroa maksavien kohdalla ei ole mielestäni niinkään perusteltua, eikä oikeastaan

lainkaan perusteltua. Osinkotulojen osalta tarkistus olisi kuitenkin ollut mielestäni perusteltu ja paikallaan.

Tämän asian käsittelyn yhteydessä, sanoisin ko, rationaaliala tilanneta, jossa äsken esittämäni ajatuksen mukaisesti olisi voitu toimia, ei valitettavasti oikein syntynyt. Minun toiveeni on, että jatkossa tämä mahdollisuus myös hallituksen piirissä arvioitaisiin. Tiedän, että hallituspuolueiden kansanedustajien keskuudessa on monia, jotka ajattelevat pohjimmiltaan asiasta aivan samalla tavalla.

Arvoisa puhemies! Toinen asia, jonka haluan tässä nostaa esille, on teema, josta parin kolmen viime vuoden aikaan on tässä samassa salissa keskustelua käyty.

Kun alun perin lähdettiin liikkeelle, yhteisö- ja pääomaverokanta oli 25 prosenttia. Tuossa tilanteessa, kun liikkeellelähtö näin tapahtui, pieniä yrityksiä, jotka saattoivat joutua verotetuiksi pääomatuloverokannalla silloinkin, kun tuloveroprosentti olisi matalampi, oli jonkin verran, ei paljon mutta jonkin verran oli tällaisia tietyllä tavalla väliinputoajia. Nyt, kun pääoma- ja yhteisöverokanta on selvästi noussut useammassa eri erässä, on syntymässä tilanne, jossa kasvaa niiden lähinnä pienten yritysten ja maatilojen määrä, jotka joutuvat tilanteeseen, että tietystä tuloista, vaikkapa 115 000 markasta vuodessa yrittäjätuloa tai maataloustuloa, ne joutuvat nyt maksamaan veronsa pääomaverokannalla, vaikka tuloverokannalla tuon veron maksaminen olisi kevyempi juttu näiden yritysten kannalta.

Kun valtiovarainministeri on salissa ja kun hän ymmärtää pohjimmiltaan yrityksiä, ainakin vähän suurempia, toivoisin, että hän osoittaisi ymmärtämystä myös juuri näille äsken mainitsemilleni vähän pienemmille yrityksille. Teknisesti tämä ei ole mikään maailman vaikein asia — ministeri Niinistö hallitsee teknisesti tavattoman vaikeita voltteja — teknisesti olisi perin helppo asia järjestää tämä kysymys niin, että todellakin verovelvollinen, oli kyseessä pieni yritys taikka maatala, voisi todella valita, haluaako tulonsa verotettavaksi pääomatuloverokannalla vai tuloverokannalla, siis sen kannaltaan edullisen verojärjestelmän mukaan. Jos, ja siihenkin mahdollisuudet löytyvät, valinta annetaan verohallinnolle, sekin on mahdollista. Verohallinto voisi verovelvollisen verotusta käsitellessään automaattisesti, välttämättä edes verovelvolliselta sitä kysymät-

tä, verottaa verovelvollista tuon alemman ja edullisemman verokannan mukaisesti.

Toiveeni on, että kun valtiovarainvaliokunnan mietintöön, ministeri Niinistö, on tästä kirjattu, te mietinnön sanomaan tarttaisitte hyvin nopeasti ja valmisteluttaisitte esityksen, jolla sanottu asia voidaan hoitaa satamaan mahdollisimman nopeasti. Annan suuren arvon sille, että ymmärsin ministerin tuossa puolittain sanoneen, että hän tulee toimineeksi tällä tavalla.

Lopuksi varoitan ministeriä — kun hän siirtyy pois salista — siitä hankkeesta, minkä kuulin olevan meneillään paraikaa tämän talon uumenissa. Kun hallitusryhmät hakevat sopua nyt budjettikiistoihinsa, on vanha lehmä jälleen vedetty parresta lypsypaikalle, sikäli kuin tietoni pitävät paikkansa. Toivon, että ensi tilassa hallituspuolueiden edustajat käyvät sen kumoamassa perättömänä. Mielellään perättömät puheet täällä kannattaa kumota. Minulle on kerrottu, että nyt se vanha lehmä on jälleen kunnat, että kuntien yhteisövero-osuudesta jälleen nipistettäisiin näiden, sanoisinko, budjettiongelmien, mitä hallituksen sisällä on, rahoittamiseksi. Minä varoitan voimakkaasti sanoin, muistutan siitä, mitä Suomen kuntien yhteisjärjestö Kuntaliitto on aihepiiristä sanonut jo ennen tätä ratkaisua. Suomen Kuntaliitto on voimakkaasti vedonnut myös valtiovaltaan siinä, että se tunnistaisi ne ongelmat, mitä kuntakentässä on kokonaisuudessaan ja erityisesti mitä kaikkein suurimmissa vaikeuksissa olevien kuntien taloudessa jo tänä vuonna, mutta myös ensi vuonna ja seuraavana vuonna vielä enemmän tulee olemaan. Valtiovallan on pidettävä näpit irti muutenkin kovalla kädellä koettelemastaan tai rusikoimastaan kuntien yhteisövero-osuudesta. Sellainen asia, että siihen kajotaan, on tavattoman voimakkaasti tuomittava juttu.

³³ **Bjarne Kallis /skl** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Pekkarinen totesi, että lainsäädäntö osinkojen hyvitysjärjestelmästä on jotain ainutlaatuista Suomessa. Se pitää paikkansa. Hän viittasi Ruotsiin, ettei siellä sellaista ole. Siellä on osittainen sellainen. Mutta, ed. Pekkarinen, juuri tästä syystä Enso valitsi kopipaikaksi Helsingin, Merita valitsi Helsingin ja Astra lähti Lontooseen. Ruotsissa on puhuttu voimakkaasti siihen suuntaan, että pitäisi saada muutosta omaan lainsäädäntöön, etteivät yritykset karkaisi. Nyt Merita on palaamassa. Mistä syystä? Todennäköisesti siitä syystä, että Ruot-

sissa suunnitellaan pääomaveron alentamista 28 prosentista 25 prosenttiin. Te olette aivan oikeassa siinä, että lainsäädäntö muualla vaikuttaa meihin. Meidän lainsäädäntömme tietenkin vaikuttaa muihin eli kaikki vaikuttaa kaikkeen. Sen takia siinä ei pitäisi kovinkaan paljon pelata vaan pitäisi aina ottaa huomioon, mitä pahimmassa kilpailijamaassamme tapahtuu.

³⁴ **Mauri Pekkarinen /kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kalliksen kommentit ovat aina hyvin kalliita ja arvokkaita. Niin tälläkin kertaa.

Haluan yhtyä kernaasti siihen, että jos ratkaisu on se, että yleistä pääomaverokantaa laskeetaan, hyvä on, ja samalla siten nimenomaan osinkotulojen osalta kaksinkertainen verotus — mikä kaiketi siinä mallissa, mitä Ruotsissa tällä hetkellä valmistellaan, jäisi olemaan — minusta se ei ole mikään huono ratkaisu, vaan aika hyvä ratkaisu. Meillä on tällä hetkellä sellaisia pääomaverolajeja, joiden suhteen verotuksen kiristäminen ei ole perusteltua, mutta samalla on sellaisia pääomaverolajeja, joiden suhteen kokonaisveron, siis yrityksen päässä ja osingon saajan päässä yhteen lasketun veron, osalta pieni tarkistus voi olla paikallaan.

³⁵ **Mauri Salo /kesk**: Arvoisa rouva puhemies! Yritysverotus sinänsä on varmaan Suomessa sitä luokkaa, että sitä ei ole syytä kiristää, koska kansainvälinen kilpailu pitää jatkosta huolen.

Käydyssä keskustelussa on sivuttu tuloverotusta ja kokonaisverotusta. Kun nyt joudumme odottamaan kokonaisverotustilannetta yli vuodenvaihteen — odotetaan työmarkkinaratkaisuja ja sen jälkeen vasta hallitus tekee esityksiä — niin tämä ei voi olla oikeaa hallintoa. Meidän on edellytettävä, kun eduskunnalle kuuluu päätöksentekovalta ja nimenomaan budjettivalta ja kun budjetti on kokonaisuus, johon kuuluu myös verotus, että nämä kaikki ratkaistaan budjetin valmistelun yhteydessä. Ulkopuolelta verotukseen vaikuttaminen on saatava loppumaan.

³⁶ **Raimo Vistbacka /ps**: Arvoisa puhemies! Myönnän, etten ole mikään veroekspertti, mutta kun on kuunnellut tätäkin keskustelua, on jäänyt pohtimaan sitä, että nämä verotusjärjestelmät ikään kuin rokottavat suhteessa enemmän pienituloisia henkilöitä, enkä sen johdosta ymmärrä lainkaan sitä, että täällä on esitetty pontevia vaa-

timuksia pääomaverotuksen edelleen korottamiseksi. Mielestäni silloin, kun puhutaan lyhytaikaiseen omistukseen perustuvista tuloista, kuten esimerkiksi kristillisen liiton vastalauseessa on esitetty, pitäisi harkita hyvin vakavasti siirtymistä osittaiseen progressiivisuuteen. Ehkä kaikkien pääomatulojen osalta se ei ole perusteltua, mutta kuten on käynyt ilmi, osinkotulojen osalta mielestäni tämä voisi olla erittäin tarpeellista.

Toisaalta kun nyt lopullisesti nuijitaan lukoon mummojen pienten talletusten verotus 29 prosentilla, niin kun tästä kiirii viesti maakuntiin, pahaa pelkään, että pienetkin säästöt otetaan pois pankeista ja pidetään sukan varressa tai tyyryn alla. Sen jälkeen saamme lehdistä lukea, kuinka mummojen viimeiset markat on mökistä viety. Tämä on valitettavasti jokapäiväistä elämää ja tulee lisääntymään, kun hallitus tämän suuntaisia esityksiä vie eteenpäin. Kun sillä on enemmistö eduskunnassa, näin tulee loppujen lopuksi tapahtumaan, että tämä hyväksytään.

³⁷ **Juhani Sjöblom /kok:** Arvoisa puhemies! Alkuperäinen pääomaverouudistus vuodelta 93 on ollut hyvä ratkaisu. Se on mahdollistanut pääomien kertymisen pk-yrityksiin. Tämä valitettava korotusesitys ei tue pk-yritysten pääomien kertymistä, imetäänhän tällä noin miljardin veran varoja pois.

Muistutan siitä, että käyttöomaisuuden poisto meillä pudotettiin juuri vähän aikaa sitten 30 prosentista 25 prosenttiin ja sillä imuroitiin miljardi pois. Nyt vasemmistoliiton edustajat kertoivat, että ovathan he olleet työpaikkaystävällisiä esimerkiksi kuljetustuen muodossa. Siitä tulee 10—15 miljoonaa markkaa. Se siitä vasemmistoliiton yrittäjystävällisyydestä.

Jos vertaillaan kansainvälisesti pääomaverotusta, Suomi sijoittuu Oecd-maiden kärkeen. On turha tuijottaa vain pelkkiä veroprosentteja, vaan kokonaisuutta bkt:stä.

³⁸ **Jari Leppä /kesk:** Arvoisa puhemies! Hallitushan on olemassaolonsa aikana kaiken aikaa ylläpitänyt ajatusta yritystoiminnan kannustavuudesta ja sitä kautta myös työpaikkojen lisäämisestä. Voidaan kysyä, onko kannustavuutta se, että ollaan nostamassa pääomaveroprosenttia. Tällä korotuksellahan korotetaan jälleen kerran ennen kaikkea pienyritysten kokonaisveroastetta, kun ei ole vielä kukaan mahdollisuutta valita ansiotuloveron ja pääomaveron välillä. Rajahan täl-

lä hetkellä on jossakin 100 000 markan ansiotulon paikkeilla, ja korotuksen jälkeen se muodostuu jo noin 120 000 markan suuruiseksi.

Mielestäni on välittömästi ja tässä yhteydessä, jos korotus tehdään, valmisteltava lain muutos, jolla mahdollistettaisiin valinta näiden kahden verotusmuodon välillä. Se olisi oikeanlaista kannustavuutta ja positiivista signaalia, jota yritystoiminta nimenomaan tarvitsee ainakin alkavalta osalta. Samalla sosiaaliturva yrittäjillä parantuisi, koska sosiaaliturvahan määrättyy ansiotulojen mukaan.

Myös metsäverouudistuksessa moni valitsi myyntiverotuksen silloisen pääomaveroprosentin, 25:n, perusteella. Nyt laskelmat ovat heittäneet, kun veroa ollaan nostamassa jo 29 prosenttiin. Metsä- niin kuin yritystoimintakin ovat pitkäjänteisyyttä vaativia aloja, ja sitä toivoisin myös tältä verouudistusratkaisulta löytyvän.

³⁹ **Pertti Hemmilä /kok:** Arvoisa puhemies! Ed. Sjöblom otti esille sen, mitä itsekin ajattelin, ja haluan tukea sitä näkemystä. Pääomatulojen veroprosentin korotus ei suinkaan tue yrittäjyyttä tässä maassa. Sillä imetään noin miljardi markkaa rahaa pois nimenomaan yrityksiltä.

Ed. Leppä otti esiin mahdollisuuden korjata asia lainsäädännöllä, jolloin nimenomaan pienyrittäjät saisivat valita joko tuloverotuksen tai pääomaverotuksen. Se on erittäin ajankohtainen ja kannatettava asia.

Haluaisin vielä todeta, että toisaalta nyt on kysymys siitä, mitä hallitusneuvottelujen yhteydessä, kun hallituskokoonpano synnytettiin viime kevättalvella, on sovittu, ja todella vasemmiston taholta vaadittiin huomattavasti rajumpia pääomaverojen korottamisia. Nyt ollaan minimitasolla, kun puhutaan yhden veroprosenttiyksikön korotuksesta, mutta tämän jälkeen on saavutettu ehdottomasti katto.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Mikkola.

---

⁴⁰ **Anne Huotari /vas:** Arvoisa puhemies! En usko, että yhden prosenttiyksikön pääomaverotulon korotus vielä kaataa yhtään yritystä. Sehän koskee niitä yrityksiä, jotka tuottavat voittoa.

Ed. Sjöblom, tarvitsemme paljon sellaisia pienyritysten tuloslaskelmia ja taseita helpottavia asioita, joita voimme tehdä ja jotka vaikuttavat jo ennen sen viimeisen viivan alapuolelle tulevaa voittoa. Tämä ei niinkään koske kaikkein heikoimmassa asemassa olevia yrityksiä.

⁴¹ **Matti Väistö /kesk:** Arvoisa puhemies! Otan esille pienten yritysten verokohtelun. Tässäkään tilanteessa hallitus ei ole ollut valmis korjaamaan sitä epäkohtaa, joka liittyy pienyritysten verotukseen ja ansiotulo- ja pääomatulo-osuuteen.

Ed. Huotari, kyllä pienet yritykset maksavat kohtuuttoman kovaa veroa tulosta, joka on pääosin työtulo- ja ansiotuloluontoista. Niin kuin täällä on todettu, nykyisellään jo noin 100 000 markan tulosta maatalousyritys tai muu pienyritys joutuu maksamaan pääomatuloprosentin mukaan korkeampaa veroa kuin vastaavan suuruisesta ansiotulosta maksetaan, ja tämä muutos edelleen kiristää näiden yritysten verotusta niin, että noin 120 000 markan tulotasoon asti verotus on yrittäjien osalta kireämpää kuin vastaavaa tuloa saavien palkansaajien osalta.

Mielestäni tämä on erittäin paha epäkohta. Nämä yritykset, niin maatalousyritykset kuin muut pienet palvelu- ja työvaltaiset yritykset, eivät kykene kehittämään yritystään, eivät kykene tekemään tarpeellisia investointeja. Tästä syystä mielestäni tämä kysymys pitäisi ottaa ripeästi valmisteluun ja korjattavaksi. On välttämätöntä, että juuri tälle puolelle luodaan työllistämisen ja yrittämisen edellytyksiä.

⁴² **Juhani Sjöblom /kok:** Arvoisa puhemies! Työpaikat syntyvät pk-yrityksiin pääsääntöisesti. Vasemmistoliiton edustaja vaati täällä pääomaveroprosentin jopa suurempaa korottamista. Se vie kyllä työllistämisen mahdollisuuksia pk-yrityksiltä. Kyllä toisaalta myös työllistämisen pitää olla palkitsevaa.

Verotuksessa pitkäjänteisyys ja maltti tuovat parhaan tuloksen niin yritysten kuin valtion osalta.

⁴³ **Seppo Lahtela /kesk:** Arvoisa herra puhemies! Se, mitä ed. Sjöblom mainitsi, luo käsittääkseni parhaat lähtökohdat sille, miten katson tätä asiaa paremmin nähtäväksi. Kyllä yrittämisen perusedellytys on se, että yritykseen muodostuu pääomia. Silloin kun sinne muodostuu pää-

omia, silloin sinne muodostuu myös kestävyyttä ja kykyä hoitaa huonot ajat ja päästä niistä pahoista ajoista ohi. Siltä osin tämä asia on minusta aivan ihmeellinen, nämä näkemykset, mitä täällä eduskunnassa tästä asiasta kuulee.

Tämän asian puitteissa ei ole korjattu näitä pienyrittäjyyteen ja maatalouteen kohdistuvia epäkohtia, että näiden pääomaverotus on korkeampi kuin vastaava ansiotuloverotus. Nämä olisi pitänyt hoitaa ensin kuntoon ja sen jälkeen tuoda tämä koko asia tänne. Yleensäkin koko veronkorotusta ei olisi pitänyt missään muodossa tuoda tänne, ei ollenkaan.

Vastalauseessa todetaan nopeista pikavoitoista, ja kyllä minä ainakin, jos yhdessä yössä voitaisin huomattavan summan rahaa, olisin valmis luovuttamaan siitä toisen puolen esimerkiksi vaikka yhteiskunnan käyttöön. Tätä asiaa pitäisi tarkastella toiselta pohjalta, kuin mitä muuten koko tähän pääomaverotuksen kohdistamiseen tulee.

Omalta osaltani voisin todeta, että siinä vaiheessa, kun metsäverotuksessa piti malli valita, en luottanut kyllä yhteiskunnan päättäjiin siinä suhteessa, että se vero olisi säilynyt 25 prosentissa, vaan valitsin tämän vanhan turvallisemman pinta-alaan perustuvan verotuksen. Tämä olkoon esimerkki siitä, kuinka epäluuloisia kansalaiset tässä asiassa ovat.

Herra puhemies! Siinä mielessä toivon, että molemmat vastalauseet tulisivat joskus huomiioon otetuiksi ja johtaisivat myös hyvään tulokseen.

⁴⁴ **Pertti Hemmilä /kok:** Herra puhemies! Oli vastalauseita tai ei, mutta jos tässä salissa vallitsee yksituumaisuus siitä, että verotuksen pitää olla oikeudenmukaista, silloinhan tammoinen asia tulee korjatuksi. Hallitus tulee tuomaan tänne esityksen, millä lainsäädäntöä siltä osin muutetaan.

Onhan se nyt selvää, ed. Huotari, että jos todella pienyrittäjän, yrittää hän mitä tahansa ja hankkii sen tulonsa mistä yritystoiminnasta tahansa, tulo on 100 000 markkaa ja hän joutuu maksamaan siitä 29 prosenttia veroa, niin varmasti, ed. Huotari, ymmärrätte, että se on korkeampi kuin vastaava 100 000 markan ansiotulon verotus. Näin ollen me hallituspuolueitten edustajina haluamme, että hallitus tulee esittämään, olivatpa vastalauseet mitkä hyvänsä ja merkitse-

vät ne täällä yhtään mitään, että tältä osin verotus korjataan lainsäädännöllä.

⁴⁵ **Matti Kangas /vas:** Arvoisa puhemies! Tässä on nyt vähän sellainen kaksijakoinen tilanne. Emme me vasemmistoliitossa vastusta sitä, jos piensäästäjät säästävät osakemarkkinoilla ja näin tuovat yhteiseen pottiin rahaa, vaan sitä, että on tällaisia ihmisiä, jotka kiertävät tuloveronsa pääomaveron kautta. Joillakin voi olla miljoonien tulot pääomaveron kautta eivätkä he kuitenkaan maksa tuloveroa paljon mitään. Ne pitää eriyttää täältä pois ja sitten ne, jotka juuri hakevat tällaisia pikavoittoja muutoinkin. Nämä ovat tuomitavia asioita.

Minä ainakin henkilökohtaisesti olen sitä mieltä, että yrityksille ei pitäisi laittaa enää lisää veroja. Se on melkein kuin työpaikkoja vähentäisi. Siellä pitää antaa mahdollisuuksia enemmän. Mutta jos sitä kannatetaan, että miljoonien markkojen palkkatulot hyväksytään pääomatuloiksi, se ei ole mielestäni oikeudenmukaista.

⁴⁶ **Pentti Tiusanen /vas:** Puhemies! Oma mielipiteeni on edelleenkin se, että on yhteiskunnallisesti erittäin epäoikeudenmukaista Suomessa vallitseva tilanne, jolloin kymmeniä miljoonia markkoja vuositasolla ansaitseva henkilö maksaa tuloistaan pienempää veroa kuin keskituloinen, 5 000—6 000 markan käteen jäävän tulon varassa elävä eläkeläinen tai työtä tekeväkin ihminen. Tämä ei ole oikein.

Toinen asia on se, että kun täällä puhutaan yritystoiminnan auttamisesta ja tukemisesta, on aivan selvää, että ongelmana on se, ettei pääomaveron ole progressiivinen. Siinä mielessä rajan tarkastelu, että voitaisiin verotustyyppi valinnaisesti tehdä, on aivan oikein. Mutta suuryritykset maksavat edelleenkin selvästi alemmaa verotaso kuin EU:ssa tai Oecd-maissa on tapana tai käytäntönä. Kun ajatellaan nyt meidän menestysjäämme Nokiaa ja sen kaltaisia, kyllä niiden velvollisuus on myös omalta osaltaan maksaa takaisin niitä panostuksia, jotka yhteiskunta on vuosikymmenien aikana satsannut ja jotka ovat olleet yritysten menestyksen avain.

⁴⁷ **Juhani Sjöblom /kok:** Arvoisa puhemies! Pk-yritysten voimavarat tarvitsevat edelleen vahvistusta ja sitä tulee kannustaa. Työllisyys hoituu sitä myötä huomattavasti paremmin. Mutta verojärjestelmiin rakennettavien poikkeusten tu-

lee olla todella tiukassa harkinnassa, koska ne rämettävät hyvin helposti verotusta ja tuovat varsin paljon vaikeuksia pk-yrityksiin.

⁴⁸ **Bjarne Kallis /skl:** Arvoisa herra puhemies! Aivan lyhyesti toteaisin, että tuo pienyrittäjän tulo, jota verotetaan pääomatulona, on itse asiassa työtuloa. Pienyrityksessä pääoma ei sinänsä tuota mitään, ellei siihen liitetä työtä. Hyvin yksinkertainen esimerkki löytyy maataloudesta. Ellei koneita käytetä, tappiota syntyy, mutta jos käytetään, ne eivät kulje ilman työvoimaa. Siihen tarvitaan työvoimaa, polttoainetta myöskin, mutta ilman työvoimaa ne eivät tuota mitään. Näin ollen on ehdottoman oikeudenmukaista, että tällaisia pieniä tuloja verotettaisiin työtulona eikä pääomatulona.

⁴⁹ **Pertti Hemmilä /kok:** Herra puhemies! Ed. Tiusanen totesi yhteiskunnallisesta epäoikeudenmukaisuudesta verotuksessa. Eikö se ole todella epäoikeudenmukaista, jos yrittäjä, jonka yrittäjätulo on noin 100 000 markkaa vuodessa — se ei todellakaan ole kovin paljon vuosituloksi — maksaa siitä veroa 29 prosenttia, kun samaan aikaan palkansaaja, joka saa saman 100 000 markkaa vuositulona — niitä ei ole kovin paljoa enää Suomessa — maksaa huomattavasti alemmaa veroa. Puhumattakaan siitä, että eläkkeensaaja, jolla on eläketuloa 100 000 markkaa, selviää todennäköisesti alle 20 prosentin verotuksella. Tämä on varmaan epäoikeudenmukaista.

⁵⁰ **Kyösti Karjula /kesk:** Arvoisa puhemies! Tämä verolakien käsittely on tuonut esiin selvän ristiriidan siinä mielessä, että hallituspuolueiden sisälläkin on hyvin paljon puhetta pienyritysten merkityksestä ja pienyritysten tärkeydestä, mutta silti verolait kokonaisuutena edelleen mieluummin rankaisevat yrittäjyyttä ja pienyritystoimintaa. Odottaisi, että hallitus huomattavasti vahvemmin toimenpitein rakentaisi palkansaajaladun rinnalle yrittäjyyssladun, joka mahdollistaisi itsensä työllistämisen ja pienyritystoiminnan merkittävän vahvistumisen maassamme.

⁵¹ **Seppo Lahtela /kesk:** Arvoisa herra puhemies! En malta olla huomauttamatta ed. Tiussalle pääomaveron progressiivisuudesta. Kun nyt kuitenkin nämä yrittäjäpiirit eivät kovin voimakkaasti ääntänsä nosta, niin vaikka en itskään edusta pääomapiirejä, nostaisin sellaisen

näköalan tässä asiassa, että jos me lähdemme yrityksellä pelaamaan, että sen tulos olisi progressiivinen voitonjaon ja muun suhteen, se on lipevällä tiellä, siitä ei tulosta synny. Yrityksen tehtävänä on pysyä pystyssä, vahvistua ja luoda kestävä pohja, ottaa työntekijöitä, tarjota työntekijöille työtä. Työntekijöitten verotuksen kautta yhteiskunta saa myöskin ansiotuloina sen osansa, mitä tähän asiaan kuuluu.

Tässä asiassa pitää erottaa kaksi asiaa: pienet yritykset ja maan veturit. Näitten suhteen progressiivisuus ei tähän asetelmaan eikä ajatusmaailmaan käy, ei ainakaan vielä niillä tiedoilla, mitä minulle on tällä kertaa syötetty.

⁵² **Pentti Tiusanen /vas:** Arvoisa puhemies! Kun luemme iltapäivälehtiä — nehan ovat kansanedustajan mielilukemista — siellähän nähdään näitä suurituloisimpia. He saavat pääomatuloja ja niiden verotus on 28 prosenttia. Sanon, että aika pienillä eläkkeillä edelleenkin ylitetään tämä verotaso.

⁵³ **Hannes Manninen /kesk:** Arvoisa herra puhemies! Kyllähän tähänkin verojärjestelmään, niin kuin kaikkiin, sisältyy epäkohtia, esimerkiksi juuri tämä, että kierretään tuloveroa muuttamalla suurituloisten varsinaista palkkatuloa pääomatuloksi. Tietysti siinä on monenlaisia ongelmia estää tämä, mutta löytyy varmasti keinoja, jos halutaan. Kyllä sellaiset keinot täytyisi kaivaa myös arsenaaliin, koska näyttää, että moraalilla näillä yritysjohtajilla ei riittävästi tähän löydy.

Mitä tulee muutoin tämän veron tuottoon, sehän on todella hyvin kasvanut, mutta näyttää siltä, että siitä on tullut valtion pelinappula ja rahastusautomaatti. Alun perinhän kuntien osuus oli huomattavasti suurempi kuin tänä päivänä. Näyttää siltä, että ylihuomenna se on vielä pienempi, koska hallituspuolueet ovat jälleen aikoneet ryöstää Suomen kunnilta 250 miljoonaa markkaa yhteisöveroa. Tämä on täysin vastuutonta ja tuomittavaa menettelyä.

⁵⁴ **Ola Rosendahl /r:** Arvoisa herra puhemies! Tähän viimeiseen kommentti, koska olen niitä harvoja hallituspuolueiden valtiovarainvaliokunnan jäseniä, jotka ovat täällä läsnä. Pitää paikansa, että budjettivajetta rahoitetaan 250 miljoonalla markalla, mutta kunnat saavat samassa paketissa vielä enemmän. Kunnat nettoavat tästä 70 miljoonaa markkaa. Muun muassa harkinnan-

varaisia kuntien avustusmäärärahoja lisätään ynnä muuta sosiaalista rahoitusta. Kunnat hyötyvät tästä paketista noin 70 miljoonaa markkaa. Turha puhua vain toiselta puolelta, täytyy puhua myös toiselta.

⁵⁵ **Seppo Lahtela /kesk:** Arvoisa herra puhemies! Ed. Rosendahlin kertoma tieto on aivan ihmeellinen ja järjestyttävä, tosin ei niin outo, koska siitä jo tämän aamun Helsingin Sanomissa kirjoitettiin.

Aina ollaan valmiita käymään kuntien kukkurolla. Yleensä käydään heikoimman pussilla, mutta kyllä tässä yhteiskunnassa eriarvoisuutta on todella paljon. Kuntien velvoite velvoitteena on niin suuri, että sinne pitäisi päinvastoin löytää lisää tuloja. Tässä ilmoitettiin, että 70 miljoonaa olisi ikään kuin lisää. Olen vakuuttavan varma, ettei kovin kummaa lukutaitoa tarvita, kun löytyy, että se on viety moninkertaisena pois. Toivon mukaan Suomen kansa ja äänestäjät tulevat tämän asian tietämään, miten vastuutonta on tämän hallituksen politiikka kuntapolitiikan suhteen ollut. Tämä ei voi näin jatkua, tähän pitää muutos tulla.

⁵⁶ **Anne Huotari /vas:** Arvoisa puhemies! Vaikka lentokoneeni lähteekin kohta ja seuraaviin asioihin minulla on puheenvuoro, niin haluan tästä viimeisestä asiasta sanoa sen verran, että oikeastaan tämä on sellaista Robin Hood -politiikkaa — anteeksi vain, helsinkiläiset. Yhteisöveron tuottohan jakaantuu hyvin epätasaisesti koko maassa. Kuitenkin kohteet, joihin yhteisöveron leikkaus käytetään, ovat muun muassa lasten ja nuorten psykiatria, sosiaali- ja terveydenhuollon investointien valtionosuudet, evo-rahat, joiden olen luullut olevan tärkeitä eduskunnalle, homekoulujen korjaukset ja lisäys kuntien harkinnanvaraisiin rahoitusavustuksiin plus monia monia muita tärkeitä kohteita, muun muassa Rajavartiolaitos tulee saamaan 7 miljoonaa markkaa lisärahoitusta. Täällä on erittäin tärkeitä kohteita. On tietenkin ikävää, että kuntien yhteisöveron tuotto on rahoituksen lähde, jonka muuten sosialidemokraatit olivat esittäneet. Muut hallituspuolueet eivät yhtyneet meidän kantaamme. Vasemmistoliitto ei olisi mielellään tätä kohtaa käyttänyt rahoitus pohjana.

Toinen varapuhemies: Huomautan edustajille, että keskustelussa on yhteisöveroprosentin ko-

rottaminen. Yhteisöverotulojen jakaminen ei ole tässä kohtaa käsittelyn kohteena. Huomautan vastaisia puheenvuoroja varten.

⁵⁷ **Pekka Nousiainen /kesk:** Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on pääomaveron korottaminen 28 prosentista 29 prosenttiin. Nyt hallitus on pitänyt määrätietoisesti oman linjaansa. Keskiteään verotusta paljolti kiinteistöihin. Me saimme hiljattain kiinteistöveron alarajojen korotuksen, ja nyt tulee pääomaveron korotus. Selvästi näyttää siltä, että yrittäjyys ei ole suosiossa tällä hallituksella, koska pääoman muodostus olisi tänä aikana erittäin tärkeä, kun on korkeasuhdanne, ja toisaalta yrittäjyyden edistäminen, työpaikkojen aikaansaaminen. On tietysti totta, että pääomaveron tulee yhteisöveron muodossa tuottamaan lisää, kun veroa korotetaan. Sen jälkeen joudutaan miettimään, mihin vero käytetään. On hämmästyttävää, että nyt kuntien yhteisöveroa ollaan leikkaamassa tämän veronkorotuksen tuottaman hyödyn myötä. Muistamme, että meillä on yli 100 kuntaa, joilla on alijäämäinen tilinpäätös. Siinä mielessä on tarkoin harkittava, mihin nämä varat tullaan käyttämään.

⁵⁸ **Esa Lahtela /sd:** Arvoisa puhemies! Porvari-puolueiden kansanedustajille voisi todeta, jotta lopetettaisiin naukuminen siitä, jotta pääomaveron on liian korkea, jos sitä korotetaan yhdellä prosentilla. Kun olen kuunnellut monia oppositiopuolueen esityksiä, menoja haluttaisiin hirveästi kasvattaa, mutta tulopuolelta ei huolta kanneta. Sen takia minusta tämä on hirveän hyvä esitys tässä vaiheessa. Voisi se olla parempikin, mutta tällä tukitaan monta reikää myös kuntataloudessa. Koko kunta- ja valtiotalous sinällään minusta on yhteiskuntataloutta.

⁵⁹ **Juhani Sjöblom /kok:** Arvoisa puhemies! Ed. E. Lahtelalle sanoisin, että paranevalla työllisyydellä me tukimme parhaiten kultureikiä. Annetaan pääomien syntyä pk-yrityksiin, niin sieltä tulee työllisyyttä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Hallituksen esitys laiksi asuntosäästö-palkkiolain 7 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 128/1999 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM
28/1999 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 28.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Hallituksen esitys laiksi eräiden kirkollisten kiinteistöjen luovuttamisesta Suomen evankelis-luterilaiselle kirkolle, Suomen ortodoksiselle kirkkokunnalle sekä näiden seurakunnille

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 142/1999 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM
29/1999 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 29.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

12) Hallituksen esitys laiksi vapaasta sivistystyöstä annetun lain 16 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 130/1999 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 9/1999 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 9.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

13) Hallituksen esitys laiksi elokuvataiteen edistämisestä

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 120/1999 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 10/1999 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 10.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

14) Hallituksen esitys eläkkeelle siirtymistä myöhentävistä ja työssä jatkamista edistävästä muutoksista eläkelainsäädäntöön

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 93/1999 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö StVM 23/1999 vp
Lakialoite LA 168/1999 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö n:o 23.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 15) asiasta.

Keskustelu:

¹ **Anne Huotari /vas:** Arvoisa puhemies! Tämä on iso asia ja halusin välttämättä käyttää tässä puheenvuoron, kun en tiedä, käydäänkö tänään toinenkin käsittely läpi. Asian käsittelyajankohhta saisi olla jokin muu kuin lauantai-iltapäivä kello 15.20.

Kysymyksessähän on sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö hallituksen esityksestä eläkkeelle siirtymistä myöhentävistä ja työssä jatkamista edistävästä muutoksista eläkelainsäädäntöön. Eli tässä yhteydessä käsitellään niin sanottua eläkeputkea, joka hallitusohjelman mukaisesti on ollut Puron työryhmän käsittelyssä. Hallitusohjelman mukaisesti tavoitteena on ollut nostaa 2—3 vuodella työstäpoisjäämisikä.

Olen tyytyväinen siihen, että tämän putken alaikäraja ei tässä ratkaisussa koroteta, koska se olisi ollut hyvin kohtuutonta niille työttömille, jotka ovat jo työttöminä tällä hetkellä tai jääneet aiemmin työttömiksi. Puron työryhmä itsessään

ei ole kyllä kovinkaan demokraattinen valmistelu. Siinä on työeläkeyhtiöiden ja myös työmarkkinajärjestöjen edustajat. Yllättävän hyvä ratkaisu sieltä kuitenkin on tullut. Jos alaikäraja olisi korotettu 57 vuodesta ylöspäin, se olisi tarkoittanut monesti pitkään työssä olleiden mutta vähän päälle viisikymppisenä työttömäksi joutuneiden heitteillejättöä, ja siinä mielessä tämä ratkaisu on ihan hyvä, että alaikäraja ei koroteta.

Puron pakettiin kuuluu monia asioita, joista tärkein mielestäni on työelämän muuttaminen sellaiseksi, että työssä jaksaa olla pitempään. Tähän pitäisi toimenpiteitä erityisesti kohdistaa, sillä muutoinhan tämä 2—3 vuoden työstäpoisjäämisikä nostaminen ei toteudu.

Työelämän muutokseen pitäisi löytää monenlaisia erilaisia keinoja. Myös pätkätyömaailma rasittaa hyvin paljon jo nuoria ihmisiä. Miten voidaan kuvitella, että he jaksavat olla vielä kuusikymppisenä töissä, jos heitä stressataan jo kolmekymppisenä niin, että he ovat burnout-lomalla ja kärsivät työuupumuksesta.

Suurten ikäluokkien pitäisi olla erityisen kiinnostuneita siitä, miten tämän päivän kolme- ja nelikymppiset jaksavat työssä, sillä nämä tulevat ikäluokat tulevat maksamaan suurten, pääsääntöisesti työssäolevien ikäluokkien eläkemaksut tulevaisuudessa. Siksi pitäisi pyrkiä siihen, että työelämä muuttuisi niin, että ihmisillä olisi ilo työskennellä.

Tällä hetkellä aika monet ovat uupuneita ja työstä stressaantuneita ehkä juuri siksi, että työpaikoilla on vähemmän ihmisiä, tehokkuutta on pyritty nostamaan. Montakaan kertaa työntekijöitä ei oteta itseään suunnittelemaan niitä ratkaisuja, mitä työpaikoilla tehdään, ja se ehkä stressaa kaikkein eniten.

Myös työpaikkojen määräaikaisuus on yksi syy, mikä vaikuttaa monella tapaa myös perhe-elämään sillä tavalla, että koko perhe joutuu elämään pätkätyöläisen ehdoilla. Se on kyllä kovin rasittavaa, ja väitän, että se näkyy myös lastensuojeluasioissa ja lasten ja nuorten pahoinvointina.

Tässä ratkaisussa työnantajan eläkevastuita, työkyvyttömyyseläkevastuita ja työttömyyseläkevastuita, tasataan, mikä on erittäin tärkeä asia, sillä tämänhetkinen tilanne, jossa työkyvyttömyyseläke on niin paljon kalliimpi työnantajalle, on johtanut siihen, että työnantajat mielellään laittavat yli 55-vuotiaat henkilöt työttömyyselä-

keputkeen välttääkseen työkyvyttömyyseläkevastuita. Tämä ratkaisu helpottaa osaltaan tätä tilannetta eli kannustaa työnantajia pitämään henkilöt mahdollisimman pitkään töissä.

Kun erityisesti työnantajapuoli on vaatinut työttömyyseläkeputken alarajan nostamista, niin toivon, että työnantajien keskusliitto TT lähettää jäsenyryyksilleen kirjeen, jossa se ilmoittaa, että ei ole oikein hyvä, että työttömyyseläkeputkea käytetään, vaan yritysten tulisi antaa ikääntyvienkin ihmisen olla pitempään töissä.

Lisäksi hyvää laissa on se, että tässä korjataan epäkohta, joka tuli Ahon hallituksen aikana vuoden 1994 alusta, jolloin — en tiedä, tietoisesti vai tietämättömyyttä — tehtiin ratkaisu, jossa tulevan ajan oikeus merkittiin työttömyyseläkkeellepääsyn ehdoksi. Olin tuolloin työttömyyskassassa töissä ja tiedän, että jouduimme tekemään lukemattomia ylityötunteja sen vuoksi, että tämä aiheutti aivan älyttömiä ratkaisuja, kun piti olla merkinnät jokaisen työttömän kohdalla, olivatko he olleet työttömänä 1.1.1994. Silloin ajattelin, että onpas kummallista lainsäädäntöä. Nyt huomaan kyllä, että lainsäädäntö on monta kertaa kummallista, koska emme ajattele riittävästi sitä, miten käytännössä lainsäädäntöä toteutetaan.

Tässä nyt korjataan näiden väliinpuotoajien tilanne. Tulevan ajan oikeuden menettäneet — monesti sairauden tai koulutuksen tai jonkin muun syyn vuoksi, monet täysin tietämättä, että heidän tulevan ajan oikeutensa on menetetty — ovat olleet putkessa ja luulleet, että he pääsevät työttömyyseläkkeelle 60-vuotiaana. Heille on ollut aika kylmä suihku niskaan, kun eläkepäätös onkin ollut kielteinen. Lisäksi he joutuvat työmarkkinatuella, koska heidän lisäpäiväoikeutensa on loppunut tuossa vaiheessa.

Toinen epäkohta, joka tuona samana 1994 vuonna täällä tehtiin Ahon hallituksen aikana, on vaatimus 5 vuoden työhistoriasta 15 vuoden aikana. Tämäkin oikeastaan alkaa näkyä vasta nyt, viime ja tänä vuonna. Tämä koskee kaikkein eniten yrittäjiä, jotka ovat tehneet konkurssin, joilla työhistoriaa ei ole. Toisaalta se koskettaa myös maatalousyrittäjiä, jotka ovat joutuneet luopumaan tilastaan ja joille ei ole palkkatyöhistoriaa kertynyt 5:tä vuotta 15 vuoden aikana. Olen ollut kyllä kovin huolestunut näiden henkilöiden tilanteesta.

Lisäksi on yksi ryhmä laman uhreja, jota työhistoriavelvoite myös rassaa, sillä monille, jotka jäivät 90-luvun alkupuolella työttömiksi ja ovat

nyt olleet melkein 10 vuotta työttömänä, ei kerry 5 vuoden työhistoriaa 15 vuoden aikana, vaikka he ovat olleet kenties 30 tai 35 vuotta sitä ennen töissä ja maksaneet vakuutusmaksuja. Tässä on suoranaan epäkohta, jonka myös valiokunta kirjasi mietintöönsä.

Lisäksi valtioneuvosto on päättänyt 70 miljoonan markan määrärahasta, joka kohdennetaan yli 55-vuotiaisiin työttömiin. Olen ymmärtänyt niin, että raha on ajateltu käytettäväksi niin, että työttömäksi joutuvat henkilöt voitaisiin sillä työllistää. Esimerkiksi tänään Posti-keskustelussa sanoinkin siitä, että Posti on käyttänyt vuosikausia työttömyyseläkeputkea yhtenä väylänä niin sanottuun luonnolliseen eläköitymiseen. Samanlaisesti valtioneuvosto on toivonut, että työstäpoisjäämisikää myöhennettäisiin. Tämä ei ole kyllä kovin loogista, että Postissa samoin kuin Tielaitoksessa ja monissa muissakin valtion virastoissa käytetään työttömyyseläkeputkea hyväksi.

On mielenkiintoista nähdä, kun Postista nyt irtisanotaan taas henkilöitä työttömyyseläkeputkeen, palkataanko heidät sitten kunnan risusavotetaan. Kun he luulevat putkeen jäävänsä, niin sitten käytetään tämä 70 miljoonaa heidän uudelleentyyllistämiseensä. Tuntuu, ettei ole päätä eikä häntää tässä ajattelussa. Sen sijaan, jos tämä 70 miljoonaa ja muutakin työllistämisrahaa käytettäisiin niiden henkilöiden työllistämiseen, jotka eivät ole vielä 57-vuotiaita, se tuntuisi loogisemmalta. Myös nuoremmat työttömät ovat ihmetelleet, minkä vuoksi rahaa käytetään nyt tämän ikäryhmän ihmisiin, kun on hyvin epätodennäköistä, että he vapailla markkinoilla työllistyisivät tämän jälkeen. Olen pettynyt siihen, että työasiainvaliokunta ei halunnut asiaa käsiteltäväkseen, vaikka sitä siellä esitin. Tämä on nimenomaan työelämän kysymyksiin liittyvä asia, niin 70 miljoonan markan osalta kuin työelämän kehittämisenkin osalta.

² **Esa Lahtela /sd:** Arvoisa herra puhemies! Molemmissa esityksissä lähdetään siitä, jotta työttömyyseläkeputki vähän heikkenee uusien työttömien osalta. Ihan samoihin asioihin lyhyesti kiinnitän huomiota kuin edellinenkin puhuja, ed. Huotari.

Ensinnäkin ongelma, joka lähtee siitä, että pitää 15 viimeisen vuoden aikana olla 5 vuotta työhistoriaa, on ongelma 90-luvun työttömien osalta, jotka alkuvuosikymmenen aikaan jäivät työt-

tömiksi. Niitä on monta tapausta tullut eteen. Saattaa olla ihan muutamista viikoista kysymys, että putoaa tästä oikeudesta pois. Kun he ovat jo suht koht ikäänntyneitä ihmisiä, osa jopa työkyksensä menettäneitä, useimmiten meidän seutukunnalla naisia, ja kun siellä ei naistyöpaikkoja sillä tavalla ole, niin näyttää siltä, että heidän tilanteensa tulee olemaan se, että he putoavat koko systeemin ulkopuolelle. Sitten toisaalta, kun työllistämistä on muuten vähennetty, niin sekini te on sitten tukossa.

Olen myös ihan samaa mieltä kuin ed. Huotari näistä toimenpiteistä, jotka täällä nyt on esitetty, että 55—59-vuotiaisiin kohdennetaan 70 miljoonaa markkaa. Osa siitä tietysti kohdentuu varmasti äsken mainitsemini henkilöihin, mutta minusta yli 50-vuotiaat ennen työttömyyseläkeputkea ovat myös sellainen ongelmaryhmä, joka ei sovi yksityisille työmarkkinoille. Siihen pitäisi meidän satsata ja saada jollakin tavalla se aktivoitua, jos ei muuten niin työllistämistukipolitiikalla.

3 Juha Rehula /kesk: Arvoisa herra puhemies! Tällä hetkellä yksi eläkepolitiikan keskeisiä tavoitteita, josta eri puoluerhytymät ovat lipittäen samaa mieltä, on se, että eläkeikää tulee nostaa. Hyvin harva esitys on valmisteluvaiheessaan saanut niin paljon aikaan keskustelua kuin aikanaan Puron työryhmän esitys ja siihen liittyvä valmistelutyö siitä, miten mahdolliseen eläkeputken katkaisuun suhtaudutaan.

Nythan meillä on ensimmäisessä käsittelyssä laki, joka on valiokuntakäsittelyn jälkeen saanut sen lopputuleman, joka aiemmin esityksessä jo oli. Mitään ei muutettu. Joutuu kuitenkin kysymään, onko tämä se viimeinen sana, jonka eduskunta sanoo, koska kaikista kiittävistä kommentteista huolimatta tosiasia kai kuitenkin on se, että saavutettu sopu on melko laiha. Asiantuntijakuulemisten yhteydessä tämä korostui. Toisekseen, niin eri mieltä kuin eri osapuolet ovat tästä aika ajoin olleetkin, kaikki myöntävät työntekijäosapuolta myöten, että vaikuttavuuden arviointi on tässä vaiheessa hyvin hankalaa. Onhan sellainenkin perusasia jonkin verran ainakin avoimna, keitä loppujen lopuksi tämä lainsäädäntö koskee.

Työttömyyseläkeputkea ei siis katkaistu eikä putkeen pääsyn ikärajaa nostettu. Kaikki muutkin työmarkkinapoliittisesti arat asiat jäivät tässä vaiheessa ratkaisua vaille. Esityksethän ovat sen sisältöisiä, että niistä saavutettiin laaja yksimieli-

syys. Esityksen isäksi nimetty toimitusjohtaja Kari Puro on tämän myös kuluneen syksyn aikana uloslausunut ja saanut osakseen melkoisen vastalausemyrskyn. Meidän pitäisi minusta täällä eduskunnassa pystyä näkemään hieman pidemmälle ja niin kuin monen muunkin lain yhteydessä olisi uskallettava tarttua asioihin.

Minä ymmärrän tässä asiassa asiantuntijoina toimivien edustajien, kuten esimerkiksi Huotarin ja Stenius-Kaukosen, huoleenaiheen väliin-putoajista ja ongelmista päästä tähän putkeen. Ne ovat asioita, joista me kansanedustajat olemme vastuussa. Voi kuitenkin kysyä, onko tämä lama-ajan tuote se tapa, jolla asia ratkaistaan, vai pitäisikö löytää joitakin muita konsteja. Jää sitten tulevaisuuden varaan tosiaankin, mitä jatkossa tapahtuu. Meidän tulisi rohkeasti sallia erilaisia keinoja ja pyrkiä sitä kautta pääsemään eteenpäin, jos kokonaisratkaisujen tekeminen on vaikeaa. Eläkkeellesiirtymisikää tulisi pystyä joustavoimaan ja ylipäättään katsomaan tätä, niin kuin äsken sanoin, laajempaan asiana kuin pelkästään eläkepoliittisena ratkaisuna, sillä viime kädessä vahvalla valtiolla on vastuu siitä, että esimerkiksi väliin-putoamiset tulee estää. Toisekseen, niillä keinoilla, joilla eteenpäin päästään, pitäisi olla todellista vaikutustakin.

Arvoisa puhemies! Aivan lopuksi: Aloitin siitä, että vaikutukset jäävät nähtäviksi. Tähän mielipiteeseen on yhtynyt sosiaali- ja terveysvaliokuntakin, kun on asiaa käsitelty. Valiokuntahan mietinnössään toteaa, että ehdotetun lainsäädännön vaikutus ei todennäköisesti ole kovin merkittävä eläkkeellesiirtymisiän kannalta, joten tärkeää on myös varhaisen kuntoutuksen edistäminen jne. jne. Se on aivan keskeinen asia, miksi tämä lakipaketti on eduskuntaan tuotu, niin sanottu asiantuntijavalio-kuntakin on lausunut tästä tällä tavalla. On helppo olla samaa mieltä, että kaikki ne toimet, joita muuten pystytään tekemään sen hyväksi, että ihmiset jaksavat työssään paremmin, ovat kannatettavia ja tulevat saamaan varmasti esimerkiksi keskustan tuen.

4 Osmo Soininvaara /vihr: Arvoisa puhemies! Haluan nyt eduskunnan pikakirjoittajalle ja muutamalle läsnä olevalle kertoa, että olen kyllä aika pettynyt Puron työryhmän esitykseen tältä osin. En kuulu niihin, jotka hirveästi haluaisivat ikään-tyviä työttömiä kurittaa, mutta tässä on kysymys erittäin suurista rahasummista. Yhden 55-vuoti-

aan työntäminen työeläkeputkeen maksaa noin miljoona markkaa siihen hetkeen pääomittuna.

Eduskunnan valtiovarainvaliokunta ja ryhmänjohtajat ovat viikon ajan työskennelleet saaden aikaan 300 miljoonan markan muutoksen, joka siis vastaa 300 ihmisen työntämistä eläkeputkeen. Me tiedämme tällaisia hyvin aiheita yritysjärjestelyjä, joissa tätä piikkiä on käytetty aivan hulvattomasti hyväksi. Tiedämme myös, että tästä asiasta aika iloisesti työntekijät ja työnantajat sopivat keskenään ja panevat keskinäiset ongelmansa muiden maksettavaksi. Aika kallista se on.

Niin kuin kaikki täällä tiedämme, tarpeellisia rahareikiä yhteiskunnalla olisi kyllä muitakin. Ne rahat, mitkä menevät tähän, ovat pois kaikista yhteiskunnallisista palveluista ja siitä solidaarisuudesta, jota me valtion ja kuntien budjetilla voissimme muuten ylläpitää.

Järjestely, joka nyt jatkuu melkein samanlaisena kuin aikaisemmin, on kertakaikkisesti liian edullinen sekä työntekijälle että työnantajalle. Molempia pitäisi rohkaista ja kannustaa siihen, että työntekijällä olisi vähän suurempi halu jatkaa töissä, ja erityisesti siihen, että työnantajalla olisi suurempi halu tehdä tämä mahdolliseksi.

Minusta on aika kummallista, että jos työntekijä joutuu työkyvyttömyyseläkkeelle, työnantaja, ainakin jos se on yli 300 hengen työnantaja, maksaa tämän, josta tulee se miljoonan markan lasku suurin piirtein. Tätä se motivoitu sillä, että työnantajalla työoloja ja kaikkea muuta järjestäessään saattaa olla jonkinlainen vaikutus siihen, joutuuko työntekijä työkyvyttömyyseläkkeelle vai ei. Kyllä kai työnantajalla vielä suurempi vaikutus on siihen, irtisanooko se työntekijän vai ei. Se on paljon enemmän työnantajan välittömässä vallassa.

Kun pohdimme, kumpaa pitäisi kurittaa, työntekijää vai työnantajaa, niin että tätä putkea käytettäisiin vähemmän, niin oma painoni suuntautuisi siihen suuntaan, että nimenomaan työnantajalle työntekijän työntäminen tähän putkeen pitäisi olla paljon nykyistä kalliimpaa, suurin piirtein yhtä kallista kuin työkyvyttömyyseläkkeelle joutuminenkin on.

En pidä ajatuksesta, joka tähän sisältyy vähän niin kuin rivien välissä, että työntekijöitten ja työnantajien sulaa yksimielisyyttä työeläkeputken käytössä vaikeutetaan sillä, että työntekijälle tulee pelote, että hän ei pääsekään leppoisille eläkepäiville tätä kautta 55-vuotiaana, vaan voi jou-

tua risusavottaan tai mihinkä muuhun tahansa työllistämistyöhön. Minusta tämän kaltainen uhkaaminen, että on pieni riski siitä, että joutuukin ikävämpiin ja pienipalkkaisempiin töihin, on epäreilua ja tekee tavallaan uhkapelin luonnetta yhteiskuntaan, mikä ei ole hyvä.

On toki muitakin asioita, jotka vaikuttavat työssäjaksamiseen ja eläköitymiskään, mutta tämä on kyllä yksi keskeisistä. Olen pettynyt.

5 Matti Huutola /vas: Arvoisa puhemies! Ed. Soininvaara laski markkoja, mitä työttömyyseläkeputken joutunut ikääntynyt ihminen maksaa, ja esitti miljoonan markan suuruista summaa. En epäile yhtään, ettei laskelma välttämättä ole oikean suuntainen tai itse asiassa oikeakin, mutta putken tai rahasumman toinen puoli on tietysti olemassa.

On tietysti monista eri lähtökohdista ja monista erityyppisistä yrityksistä eläkeputken siirtyneitä, jolloin voi tietysti olla, että kallista yhteiskunnalle on, jos 55-vuotias ikääntynyt henkilö on syrjäytynyt ja joutuu vielä köyhyysloukkuun. Se on mitalin toinen puoli asiassa, minkä vuoksi itse asiassa työttömyyseläkeputken säilyminen oli varsin tärkeää tässä tilanteessa, koska työllisyys ei kuitenkaan ole kehittynyt niin hyvin. Meillä on hurja määrä työttömiä, joista selvästi ikääntyneistä, yli 50-vuotiaista henkilöistä vain yksi prosentti työllistyy normaalisti työmarkkinoille ja kaikki muut erityyppisin tukitoimin, lähinnä palkkaperusteisin määrärahoihin tai joillakin muilla toimenpiteillä.

Ongelma on suuri ikääntyvien ihmisten osalta, joilta katoaa työpaikka. He eivät työllisty enää normaaleille työmarkkinoille, minkä vuoksi työttömyyseläkeputki on hyvä järjestelmä. Se säilyttää kuitenkin ikääntyvän ihmisen kunnian pitkän työhistorian jälkeen.

Minusta Puron työryhmä on kuitenkin hyvä esimerkki myös maassamme vallitsevasta neuvottelukulttuurista, niin sanotusta kolmikantaneuvottelukulttuurista, jossa työnantajan, työntekijän ja maan hallituksen edustajat neuvottelevat työelämän asioista. Minusta tämä neuvottelu tuotti ihan kohtuullisen hyvän tuloksen, jonka kanssa myös ikääntyvällä ihmisellä on mahdollisuus elää.

Työssäjaksamista ei kuitenkaan edistetä pelkästään eläkelainsäädäntöä muuttamalla ja itse asiassa etuuxiakaan myöntämällä. Keskeistä on se, miten lähitulevaisuudessa kyetään työelämää

muuttamaan niin, että siellä jaksetaan olla töissä, oli sitten väsymisen syy psyykinen tai fyysinen. Nimenomaisesti työmarkkinajärjestöjen osapuolten arviointi työelämän vaatimuksista on aivan keskeistä siihen, millä tavalla tulevaisuudessa työntekijät jaksavat olla virkeinä ja pysyvät työelämässä. He eivät pysy pelkästään lainsäädäntöä tältä osin kehittämällä.

Yhtenä hyvin keskeisenä näen työntekijöitten työssäjaksamisessa sen, miten työterveyshuolto yrityksissä toimii. Monista vastaväitteistä huolimatta väitän, että työterveyshuolto on yksi niitä Suomen lainsäädännön puolia terveydenhoidon puolella, joita avoimesti rikotaan. Käytännössä se ei toimi kuin hiukan suuremmissa yrityksissä, joissa yrityksen sisällä on työterveyshuolto-organisaatio, joka kykenee arvioimaan nimenomaisesti työterveyshuollon kannalta tärkeitä asioita eli itse työpaikkaa, työolosuhteita, työilmapiiriä, suorittamalla työpaikkakartoitusta. Meillä on Suomessa hyvin pieniä yrityksiä, jotka ostavat joko kunnallisilta tai muilta työterveyspalveluja järjestäviltä laitosten palveluja, toteavat vain ikääntyvien ihmisten sairauden, ja ehkä joku haluaa päästä ihmispesulaankin, missä vesiruuutalla ihminen ammutaan puhtaaksi ja ajatellaan, että tämä nyt on työterveyshuoltoa, jossa ihminen kuntoutuu ja kykenee jälleen palaamaan töihin.

Tosiasia on se, että työterveyshuollon keskeisenä tavoitteena tulisi olla selvittää työpaikalla olevat ongelmat ja esittää niihin ratkaisumalleja yhdessä yritysten organisaatioitten kanssa, ja kun kysymyksessä ovat pienet yritykset, ilmeisesti ainoa toimiva malli on suoraan yrityksen omistajan, johtotason kanssa. Se edellyttää työterveyshuollolta perehtymistä työelämään ja siinä oleviin ongelmiin.

Edelleen keskeistä on se, että kykenemme antamaan työntekijöille oikea-aikaista kuntoutusta, jos nähdään, että kulumista on syntynyt, väsymystä on syntynyt, niin että työntekijä pystytään ohjaamaan tarpeeksi ajoissa kuntoutustoimenpiteiden piiriin.

⁶ **Anne Huotari /vas:** Arvoisa puhemies! Ed. Soininvaara oli pettynyt Puron työryhmän päätökseen, enkä sitä yhtään ihmettele. Toivonkin, että jatkossa pystymme tekemään toisenlaisia ratkaisuja, jos ed. Soininvaaran näkemys on se, että työnantajapuolelle tässä pitää toimenpiteitä enemmän löytyä. Ilmeisesti tämä työ jatkuu, kos-

ka Kari Puro, joka työryhmää johti ja heinäkuussa sai ratkaisun aikaan, jo lokakuussa — vai oli-ko se marraskuussa — kertoi, että pitää tehdä uusia päätöksiä ja katkaista työttömyyseläkeputki.

Helsingin Sanomien mukaan olen keski-ikäinen henkilö ja leikkinyt nuorta täällä yhtenä yönä keskustelussa, joten nyt voi tietysti sanoa, että nyt yritän leikkiä ikääntyvää, kun puhun ikääntyvien asiasta.

Työttömyyseläkeputken katkaiseminen ei ratkaise sitä, että työnantajat eivät irtisanoisi lisää ihmisiä. Meillä on jo tiedossa, että Metso-konserni tulee irtisanomaan tuhat ihmistä, PTA Kuopiosta sanoo irti satoja ihmisiä. Monet näistä, jotka ovat työskennelleet näissä yrityksissä, ovat ikääntyviä ihmisiä, heillä on erittäin hyvä ammattitaito mutta kapealla sektorilla, mikä vaikeuttaa heidän uudelleentyöllistymistään näillä paikkakunnilla, joilla he asuvat. Samoin rakenemuutosta käydään koko ajan läpi. Sen vuoksi tarvitaan joitakin järjestelyjä, että nämä pitkään vakuutusmaksuja maksaneet henkilöt eivät joutuisi aivan puille paljaille sitten yhtäkkiä yrityksen saneeraustilanteissa.

Tämä asiahan ratkeaisi sillä, että työnantajat eivät saisi enää irtisanoa henkilöitä ja että omalla irtisanoutumisella ei pääse työttömyyseläkeputkeen, mutta tällaista lakiahan ei tietenkään voi tehdä. Koska asiat eivät ole yksinkertaisia, pitää olla väylä niille henkilöille, jotka oikeasti joutuvat työttömiksi. Pitäisi löytyä keppejä työnantajapuolelle niitten henkilöitten kohdalla, jotka ovat vielä työkykyisiä ihmisiä.

Haluan korjata vielä ed. Rehulan esittämän ajatuksen, kun hän sanoi, että kaikki olemme varmaan yhtä mieltä siitä, että eläkeikää pitää nostaa. Korjaisin, että mieluummin niin päin, että työstä pois jäämisen ikää. Tämä 65 tuntuu olevan jo nyt niin korkea, että hyvin harva siihen ikään onnistuu pääsemään. Ed. Rehula esitti myös kokeiluja. Kannatan lämpimästi niitä, ja toivottavasti joitakin niistä saadaan myös eteenpäin.

Sitten pari epäkohtaa, jotka jäivät edellisessä puheenvuorossa ajan puutteen vuoksi kertomatta. Ensinnäkin se, että tässähan leikataan uusien säännösten perusteella henkilön eläkettä 61—64-vuotiaana eli niin sanottu tulevan ajan oikeus poistuu heidän kohdaltaan väliaikaisesti. Se tarkoittaa noin 4,5 prosentin leikkausta eläkkeeseen. Tämä on se keppi, minkä on ajateltu estävän sitä, että olisi liian houkutteleva vaihtoehto

työntekijöiden kannalta jäädä pois töistä liian aikaisin.

Työmarkkinajärjestöt ovat sopineet, että laki koskee 1.8. jälkeen irtisanottuja henkilöitä. Vaikka henkilö olisi irtisanottu esimerkiksi heinäkuussa tai vaikka jo kesäkuun viimeisenä päivänä ennen kuin tämä ratkaisu tehtiin, hän pääsee uuden lainsäädännön piiriin, jos hänellä on kuuden kuukauden irtisanomisaika eli irtisanomisai-ka jatkuu 31.12. saakka tai sitä pidempään. Jos henkilö on jäänyt työttömäksi 1.1. mutta hän ei voi ilmoittautua työnhakijaksi, hän on vasta seuraavan vuoden puolella ... Ainakin, kun viime kerralla tätä ikärajaa muutettiin, silloin oli tällainen tulkinta, että jos henkilön irtisanomisai-ka oli loppunut 31.12., henkilö ei ollut työtön 1.1., koska hän ei ollut työtön työnhakija työvoimatoimistossa silloin vielä. Nyt tässä syntyy sellainen tilanne, että ne henkilöt, joilla on lyhyempi työhistoria yrityksessä ja lyhyempi irtisanomisaika, esimerkiksi kolme kuukautta, saavat täyden eläkkeen eli pääsevät vanhojen säännösten perusteella työttömyyseläkkeelle, mutta niille henkilöille, jotka ovat pitempään olleet yrityksessä töissä ja joilla on kuuden kuukauden irtisanomisaika, tulee tämä leikkaus.

Yritimme valiokunnassa vielä tähän asiaan saada ratkaisua, mutta työmarkkinajärjestöistä ei löytynyt tähän yhteisymmärrystä. Sanottu mikä sanottu, oli niiden kommentti tältä osin. Olen pettynyt siihen, että tätä ratkaisua ei pystytty enää siinä vaiheessa tekemään, vaikka ongelma huomattiin. Toivoisin, että silloin, kun eduskunnassa valiokuntakäsittelyssä huomataan epäkoh- tia, niitä pitäisi pystyä ratkaisemaan täällä, ja myös työmarkkinajärjestöillä pitäisi olla peruutuspäiviä silloin, kun huomataan selkeä epäkoh- ta.

7 Eero Akaan-Penttilä /kok: Arvoisa puhe- mies! Valiokunnan mietinnössä sanotaan, että hallituksen esitys on tarpeellinen, tarkoituksen- mukainen ja oikean suuntainen, ja siitä olen täs- mälleen samaa mieltä tietenkin jo valiokunnan jäsenenäkin. Olisin itse jatkanut: mutta aivan liian miniatyyrimäinen. Toisin sanoen se vaikuttaa ihan liian vähän siihen erittäin suureen asiaan, joka tämän kaiken takana on. Puron paketti tietysti lupasi keväällä ehkä aika hyvääkin siinä mielessä, että 2—3 vuoden keskimääräinen elä- keiän nosto erilaisilla toimenpiteillä toisi sitä liikkumavaraa, mitä me Suomessa kansainväli-

sen kilpailun kannalta ilman muuta tarvitsemme. Toisten mielestä EU:n sisällä ei ehkä niin kovin suuria eroja ole, mutta osittain olen siitäkin eri mieltä, ja kansainvälisen kilpailutilanteen puolesta, kuten sanottu, nämä meidän tapamme heit- tää koko työttömyyttämme ovat ongelmallisia.

Ihan terminä jo työttömyyseläke ei ehkä oikein arvostelua sikäli, että on traagista, kun ih- minen joutuu vastoin tahtoaan työttömäksi syys- tä tai toisesta. On kuitenkin realistista, että näin tapahtuu, mutta että siihen saman tien kytetään mukaan yleensä ajatus jonkinlaisesta eläkkeestä, minusta se on terminä väärä. Jonkinlainen muu toimenpide tai nimikkeistö olisi pitänyt olla tätä varten. Nämä termit tietysti ovat vanhoja, ja ym- märtän, että näin on vahingossa lipsahtanut 90- luvun alussa lamavuosiemme aikana, että termi on jäänyt päälle, ja tässä me nyt sitten olemme työttömyysputken katkaisemisen kanssa.

Semmoinen poliittinen erityispiirrehän tähän liittyy, että toimitusjohtaja Kari Puro otti taval- laan irtioton oman komiteansa työskentelystä tule- malla julkisuuteen alkusyksystä ja ilmoittamal- la, että komitean kolmikantaneuvotteluissa sovi- tut toimenpiteet eivät ollenkaan ole riittäviä. Mi- nusta näin vakavassa asiassa tämä on jo vakava signaali. Onneksi toimitusjohtaja Puro oli ehkä rohkea tässä asiassa, mutta jos se jää vain tällaiseksi rohkeudeksi estradeilla eikä miksikään muuksi, sehän ei hyödytä tämän asian toteutu- mista.

Siinä mielessä olen hyvin huolissani myöskin täällä mainituista muista seikoista, jotka valio- kunnan perusteluista voitte lukea. Siellähän sa- notaan, että vaikka tämän lainsäädännön vaikutus ei ehkä ole kovin merkittävä, sen takia on tärkeää, että varhaisen kuntoutuksen edistäminen, työkykyä ylläpitävä toiminta, koulutuksen hyväksi käyttäminen työllistymisessä ja muu henki- löiden aktiivinen työllistäminen olisivat nyt a ja o tässä asiassa.

Näin varmasti on, arvoisa puhemies, jos nämä asiat näin toteutuvat, mutta kun ajattelen, että nämä toimet kohdistuvat semmoiseen ryhmään ihmisiä, joilla on huomattava työkokemus taka- na mutta joiden keski-ikä on jo aika korkea, kyl- lä siihen liittyy aika paljon semmoisia vaikeuk- sia, että näiden termien toteuttaminen siinä koh- deryhmässä varmasti on erittäin haastava. Roh- kenen epäillä, että sieltä ei ikävä kyllä tule ollen- kaan niin hyviä tuloksia kuin näin kauniisti kir- joitettu teksti saattaisi edellyttää.

Tässä mielessä kuuntelin ed. Soininvaaran puheenvuoroa ja olin tietenkin iloinen siitä, että hän asetti sanansa niin kuin asetti, mutta kun hänellä on ministerioptio kuitenkin edessä, tietysti olisin toivonut ehkä vähän räväkämpää avausta jo tässä vaiheessa. Onhan meillä keskustelua vielä mahdollisuus jatkaa muutaman minuutin ajan, niin että jos jonkin kommentin häneltä saisi in concreto siitä, miten esimerkiksi seuraavan 2—5 vuoden aikana on edettävä. (Ed. Huotari: Kertokaa ensin oma näkemyksenne, mitä ajattelette siitä!) — Minä mieluummin kysyn hänen näkemyksensä siitä ensin. — Nimittäin, taitaa olla tässä salissa meillä kaikilla yksimielinen mielipide siitä, että tämä 59 vuoden keski-ikä on kyllä luvattoman alhainen monesta eri syystä. Ei suinkaan sen takia, että tässä täytyisi pelkästään ekonomistisesti tätä asiaa ajatella, vaan meidän yhteiskuntammehan on rakentunut kuitenkin niin, että jos ihmisillä ovat asiat hyvin kotona, heidän terveydentilansa on hyvä ja heillä on hyvä työpaikka, niin kaikki suomalaisethan mieluiten ovat töissä. Kyllä kansamme perusrakenne on kuitenkin tämän mukainen.

⁸ **Hannes Manninen /kesk:** Arvoisa herra puhemies! Mielestäni ed. Soininvaara puuttui hyvin tärkeään asiaan, kun hän totesi, että merkittävän puute tässä laissa on se, että se antaa työnantajille ja erityisesti suurille työnantajille mahdollisuuden väärinkäyttää tätä lakia ja eräällä tavalla korvata sitä velvoitetta, joka tulee työttömyyseläkkeelle joutumisesta.

Kun suuri yhtiö järjestelmällisesti puhdistaa kaikki 55 vuotta täyttäneet tähän eläkeputkeen, näitä työttömyyseläkkeitä ei niin helposti tule kuin tässä järjestelmässä muutoin tulisi. En voi olla sanomatta, koska yhteydenottoja on tullut, että esimerkiksi Metsä-Botnian Kemian tehtailta tästä on pysyvä määräys: kaikkia työntekijöitä, jotka täyttävät tämän iän, painostetaan siirtymään. Tällä hetkellä on ainakin puolenkymmentä työntekijää, jotka ovat ilmoittaneet, että eivät suostu. Heille on ilmoitettu, että heitä ei haluta nähdä enää tammikuun ensimmäisen päivän jälkeen tehtaalla. Mielestäni on täysin vastuutonta tällainen suuryhtiöiden politiikka. Mielestäni hallituksen pitäisi puuttua siihen ja tämä ongelma ratkaista niin, että työnantaja on vähintään saman verran vastuussa kuin se on työkyvyttömyyseläkkeelle siirtävistä, jotta tämä ainakin lai-

nausmerkeissä "väärinkäyttö" saadaan loppumaan. Ei tällä tavalla voi jatkua tämä ikäyrjintä.

⁹ **Osmo Soininvaara /vihr:** Herra puhemies! Ed. Akaan-Penttilä pyysi minua kommentoimaan, miten tätä asiaa pitäisi jatkaa, mutta ajattelin, että pieteettisistä syistä en tätä ministeri Perhon esittelyssä olevaa asiaa kovin paljon haluaisi kommentoida, koska ed. Akaan-Penttilä voi varmaan puolueita keskustella ministeri Perhon kanssa tästä asiasta.

Pyysin alun perin puheenvuoron todetakseni, että ed. Huotari oli kuunnellut puhettani paremmin kuin ed. Huutola, sillä sivistyneessä yhteiskunnassa ei ikääntyneitä työntekijöitä ole todellakaan syytä jättää heitteille. Mutta on aivan sairas tilanne sellainen, että jos yrityksellä on tarvetta vähentää työntekijöitään, niin yhteiskunta kannustaa suuntaamaan työntekijöiden vähentämisen niihin työntekijöihin, joiden uudelleen työllistyminen on lähes mahdotonta. Sen takia tämä järjestely maksaa meille miljardeja vuosittain. Viitataan vain niihin pieniin pennosiin, joita tämän viikon aikana on siirrelty ja joiden yhteissumma heiluttaa koko Suomen valtion taloutta ja euron kansainvälistä arvoa ja vaikka mitä.

¹⁰ **Juha Rehula /kesk:** Herra puhemies! Ed. Akaan-Penttilä kyseli äsken, miten tässä eläkeputkiasiaassa on jatkossa edettävä. (Ed. Akaan-Penttilä: Ed. Soininvaaralta kysyin!) — Hän kysyi sitä ed. Soininvaaralta ja toivoi, että tuleva ministeri tähän kommentoisi. Ed. Soininvaara kertoi tämän tilanteen jo itse, että asiasta vastaa ministeri Perho jatkossakin. Niin ministeri Perhon, tulevan ministeri Soininvaaran kuin ilmeisesti koko tämän meidän 200 edustajan orkesterin rooli tässä on se, että me kuuntelemme. Meille on nyt opetettu se, ja me jo oppositiossakin tiedämme, ketä me kuuntelemme. Kun lähetekeskustelussa tämän lain yhteydessä totesin, että tämä on kolmikannassa valmisteltu asia, niin minua opetettiin, että ei ole kuin kaksikannassa. Sitä suuremmalla syyllä pilkkuakaan ei muuteta, ellei tahtotilaa jostain löydy.

Oppositiossa on aito pelko siitä, että ongelma on tunnistettu, mutta tämän vaalikauden aikana asialle ei tapahdu mitään. Tästä on osaltaan kertomassa se, että, niin kuin varsinaisessa puheenvuorossanikin totesin, kun toimitusjohtaja Kari Puro rohkeni todellisena asiantuntijana tämän asian lausua julkisuuteen, hän sai sellaisen arvos-

teluryöpyyn, että jopa edellytettiin, että hän eroaa kyseisestä tehtävästä, johon hän ainakin minun käsitykseni mukaan on erittäin hyvin paneutunut ja yksi parhaita asiantuntijoita, joita Suomenmaasta löytyy.

11 Esa Lahtela /sd: Arvoisa herra puhemies! Minua aina ärsyttää semmoinen puhe, kun todetaan, että työttömyyseläkeputkea on käytetty väärin. Pitää kysyä väittäjiltä, että entäs sitten. Olisivatko saneeraukset jääneet toteuttamatta suuryrityksissä? Mitä se olisi tarkoittanut? Minä nimittäin väitän, että saneeraukset eivät olisi jääneet toteutumatta. Vähenneminen olisi tapahtunut siinä tapauksessa nuoremasta päästä. Kun miettii, mitä 90-luvulla on tapahtunut, niin en usko, että firmat olisivat pitäneet sitä henkilöstöä yllä koko ajan. Nyt on otettu vanhemmasta päästä. He ovat jo saaneet työtä maistaa, ja monet ovat olleet jo hyvinkin pitkään työelämässä mukana. Olisiko ollut parempi heittää siinä tilanteessa, kun saneeraus tapahtui, ulos nuoremmat, jotka ovat olleet mahdollisesti lyhyen aikaa töissä ja joille ei olisi ollut uutta työtä tarjolla, jolloin heillä olisi ollut paljon isompi syrjäytymisen vaara? Nämä vanhat konkarit, jotka pääsivät työttömyyseläkeputkeen, eivät enää syrjäydy sen kummemmin, osa on jopa lähtenyt työelämästä täysin vapaaehtoisesti.

Minusta tämä keino on ollut erittäin hyvä tässä tilanteessa. Sen takia tämä esitys on jollakin tavalla nieltävissä, vaikka tämä heikkenikin, mutta putki säilyi joka tapauksessa. Minä näen sen ihan järkevänä, koska meillä ei ole työtä tarjolla. Putkea ei olisi olemassa, jos meillä olisi työpaikkoja niille ihmisille. Se on kiinni ihan siitä, mitä suomalaisessa yhteiskunnassa kokonaisuudessaan ja tietysti yritysten sisällä on työpaikkoja tarjolla. Nämä ihmisethän ovat siellä lisäpäiväoikeudella, joten heidätään voidaan saada pois, eiväthän he missään putkessa ole. Heidätään otetaan heti töihin, jos työvoimatoimisto tarjoaa, jotta tuossa on kunnon työtä. Jätkän on lähdeävä, ja jos ei lähde, tulee karenssi.

12 Anne Huotari /vas: Arvoisa puhemies! Ed. Akaan-Penttilä sanoi, että tässä olisi kysymyksessä väärä nimike. Mielestäni nimike on juuri oikea. Tämä on syyperusteinen nimike. Kuten työkyvyttömyyseläkkeissä työkyvyttömyyden perusteella henkilö on oikeutettu eläkkeeseen,

niin myös tässä työttömyyseläkkeessä pitkän työttömyyden perusteella hän on oikeutettu eläkkeeseen. Siksi se minusta on oikea nimike.

Olen samaa mieltä ed. Akaan-Penttilän kanssa siitä, että ei ole oikein, että henkilöitä sysätään työttömyyseläkeputkeen ja monta kertaa myös vastoin tahtoaan. Muun muassa Posti tekee näin koko ajan, samoin Tielaitos ja monet muutkin virastot. Eräät kunnatkin tätä harrastavat, vaikka se on kunnille erittäin kallista.

Ed. Akaan-Penttilä kertoi myös Kari Puron uudesta avauksesta, jossa tämä oli sitä mieltä, ennen kuin laki on tullut edes voimaan, että työttömyyseläkeputki pitäisi katkaista. Mutta hänen lausuntonsa on aiheuttanut sen, että nyt tapahtuu lisää irtisanomisia, koska työnantajat pelkäävät, että jos tämä laki muuttuu niin, että työttömyyseläkeputki poistuu, he eivät tulevaisuudessa pysty irtisanomaan näitä henkilöitä. Se aiheuttaa varmasti tulevana vuonna lisää irtisanomisia, niin kuin se on aiheuttanut koko tämän vuoden, että pari ministeriä vuoden vaihteen jälkeen sanoi, että putki suljetaan.

13 Rakel Hiltunen /sd: Arvoisa puhemies! Jatkaisin ed. Huotarin puheenvuoron jälkeen yhdellä seikalla. Kun mainitsitte, että muutamat kunnatkin saattavat käyttää eläköitymisputkijärjestelmää hyväkseen, niin minä en usko, että kunnilla jatkossa on siihen varaa. Suomen Kuntaliitto julkaisi hiljattain selvityksensä kuntapuolen eläköitymisiästä, ja sehän on 57 vuotta. Yksin Helsingin kaupungilla on 40 000 työntekijää palveluksessaan, ja siellä on tällä hetkellä 58 vuotta ikäpyramidin korkein huippu. Kun olen vähän laskeskellut, mitä tämä tarkoittaa esimerkiksi Helsingissä lähivuosina, niin ellei tehdä tämän lain edellyttämällä tavalla kaikkea sen hyväksi, että ihmiset jaksavat etenkin hoitoaloilla pitempään olla työelämässä mukana, niin joudutaan siihen, että yksin Helsingissä tarvitaan 20 000 uutta työntekijää vuoteen 2020 mennessä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

15) Hallituksen esitys laeiksi valtion eläkelain ja valtion perhe-eläkelain 5 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys HE 118/1999 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö StVM 24/1999 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö n:o 24.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

16) Hallituksen esitys hätäkeskuslaiksi ja pelastustoimilain muuttamiseksi

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 87/1999 vp
Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 8/1999 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 8. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsitteelyyn.

Yleiskeskustelu:

¹ **Raimo Vistbacka /ps:** Arvoisa puhemies! Valiokunta on perustellut hallituksen esitystä osatavoitteillaan ja maininnut muun muassa siitä, että hätäkeskustoiminta on erittäin tärkeä peruspalvelu. Itse ihmettelen sitä, kuinka voi olla mahdollista, että esimerkiksi keskustapuolue on lähtenyt yksimielisenä tämän esityksen taakse. Ymmärrän sen toisaalta, kun luin nämä käsittämättömät lausumat, joiden perusteella mietintö ilmeisesti on saatu yksimieliseksi, mutta kyllä siinä mielestäni on menty liian pitkälle. Itse ihmettelen vain sitä, että jos laki tulee tämän mukaisesti voimaan, niin ongelmia tulee nimenomaan maaseudulla harvaan asutuilla alueilla, ja vastuu on sitten nimenomaan päivystäjän ja niiden toimijoiden, jotka ovat kentällä. Tarkoitin lähinnä sitä, että jos tapahtuu suuronnettomuus, niin kun ei ole merkitty metsäautoteitä tai muita vastaavia viitoilla, apu sinne hädässä oleville voi tulla aivan liian myöhään. Minun mielestäni oli-

si pitänyt siirtymäajan olla joka tapauksessa niin pitkä, että kaikki nämä alueet merkitään ja myös saadaan alueesta kartat sillä tavoin, että merkinnot ovat siellä kunnossa, eli ihmiset saavat apua hyvin nopeasti.

² **Kari Myllyniemi /kesk:** Herra puhemies! Tämä aihe on niin lähellä tietenkin entistä työtäni, että lienenkö ihan melkein jäävi puhumaan koko asiasta siinä mielessä, koska minä arvostelin näiden hätäkeskusten perustamista ainakin niissä tapauksissa, kun ne perustetaan isoimpiin kaupunkeihin. Edelleenkin olen aika lailla vakuuttunut siitä, että isoimmat kaupungit, sanotaan nyt tuommoiset 50 000 asukkaan ja sitä suuremmat kaupungit, olisivat voineet jäädä tämän lain ulkopuolelle, ja poliisi olisi edelleenkin säilyttänyt esimerkiksi oman hälytyskeskuksensa. Ne on kuitenkin viime vuosina varustettu ja saatu niin hyvään kuntoon, että ne olisivat aivan hyvin pystyneet toimimaan itsellisesti.

Tällä on tietenkin tarkoitus saada säästöjä aikaan, koska tämä kuitenkin koskee aika lailla päivystysvuorojen asioita. Joka hetkihän ei tapahdu palokunnan hätäkeskuksessa eikä poliisikaan hälytyskeskuksessa, vaan niissä tietenkin on loppoaikojia, ja tarkoituksena on tietenkin tämä asia saada kuntoon. Saadaan taas enemmän poliisimiehiä kentälle tätä kautta.

Joka tapauksessa, jos ei sitä nyt täällä ole suoraan sanottu, esityksessä on se lähtökohta kuitenkin, että itse kukin suurempi kihlakunta jättäisi itselleen vielä hälytyskeskuksen. Esimerkiksi Oulun poliisilaitos jättäisi edelleenkin hälytyskeskuksen sitä varten käytettäväksi, jos sattuisi joku suurempi, todella suuri asia, joku terroristiteko, pommiuhka, lentokonekaappaus taikka vastaava, ja toimintaa johdettaisiin siitä poliisin varsinaisesta hälytyskeskuksesta. Sitä minä pidän aika erikoisena ajatuksenjuoksuna, koska tällaisia suuria tapahtumia ei kuitenkaan tapahdu suurissakaan kaupungeissa joka viikkoakaan, vaan saattaa mennä viikkoja ja kuukausiakin. Kun hälytyskeskusta ei päivittäin käytetä, niin kuin tällä erää, niin tekniikka on kuitenkin niin monimutkaista jo, että taito käyttää sitä hyljälleen hiipuu, ja silloin se ei enää toimi niin hyvin kuin jos se olisi jatkuvasti toiminnassa vähäisimmissäkin asioissa.

Ilmeisesti on tarkoitus, että näistä hätäkeskuksesta ei johdeta toimintaa kentällä, vaan johtaminen tapahtuu kenttäoloissa, ja kuitenkin hätäkes-

kuksissa on kartat ja tiedot, kuinka pitää suurempaa asiaa johtaa.

Ymmärtäisin jotenkin esimerkiksi palokunnan suhteen, että jos tulee palokunta taloon, niin palaa yleensä vain talo kerrallaan, joten sitä voidaan johtaa hyvin myös paikan päältä. Mutta kun on liikkuva tilanne niin kuin poliisilla saattaa olla, saattaa ajella vaikka Mikkeliin saakka se pommimies, niin sen johtaminen autosta kentän päältä kenttäolosuhteissa ei välttämättä ole ihan hyvä ratkaisu. Tätä todistaa se, että Helsinki ympäristöineen on halunnut jättäytyä erilleen. Ehkä heillä on aika lailla hyvä kokemus, miten pitäisi toimintaa tämän tyyppisissä asioissa johtaa, ja sen vuoksi he ovat päässeet tässä erilleen ja ovat erillään.

Kuten alussa jo sanoin, tietenkin olen aika lailla jäävi, koska alkaa olla ikää ja pidän sitä vanhaa vain hyvänä. Ehkä pitäisi rohkeasti kuitenkin pystyä kokeilemaan uuttakin. Pääseehän tästä tietenkin eroon sitten, mutta tulee kyllä hirvittävän kalliiksi tämä asia, jos se jää kokeilun asteelle ja joudutaan palaamaan omiin hälytyskeskuksiin.

Laista ei ole sinänsä sanottavaa, mutta mietinnössä 7 §:n 1 momentin 6) kohdan perusteluissa sivulla 12 lukee, että henkilön omaan turvallisuuteen ja työturvallisuuteen vaikuttavia tietoja tietojärjestelmään saisi tallentaa niiden yhteiskäyttöisyyden vuoksi ainoastaan hätäkeskuslaitos. Jos tätä nyt lukee pikkuisenkaan kuin joku sitä isoa kirjaa, niin voi saada sellaisen käsityksen, että kun tämän hätäkeskuslaitostoinnin ulkopuolelle jäävät Helsingin poliisilaitos ja muutama muu kihlakunta myös, ne eivät saisi tänne syöttää näitä tietoja.

Lakiehdotukseen kirjoitettujen säännösten mukaan poliisin osalta hätäkeskustietojärjestelmän rekisterinpitäjä on poliisin ylin johto. Rekisterinpitäjät vastaavat rekisteriin talletamiensa tietojen virheettömyydestä sekä tietojenkäsittelyn laajuudesta ja tehtäviensä hoidosta, mikä on tietysti aivan oikein sanottu.

Pääkaupunkiseudulle on lakiehdotuksen mukaan jäämässä poliisin hälytyskeskus tai -keskuksia. Niin sanottujen varotietojen kirjaaminen — poliisin työturvallisuudelle vaaralliset henkilöt ja heidän osoitteensa ja ajoneuvonsa tai henkilöt, joiden turvallisuutta on uhattu; molemmissa tapauksissa täytyy olla varma tieto — ei poliisin hälytyskeskuksessa olisi mahdollista, vaan tieto olisi pyydettyä syöttämään jossakin hätä-

keskuslaitokseen kuuluvassa yksikössä. Nykyisin ja erityisesti kehittyvän tietotekniikan myötä myös poliisin hälytyskeskuksissa tieto tulisi voida syöttää välittömästi. Näin se saataisiin ajantasaisesti hyödynnettäväksi ja olisi seuraavalla keikalla heti käytössä.

Siitä on hyvä ja huono esimerkki se kamala, kauhea tapaus, kun yksi nuori nainen surmasi kolme henkilöä. Silloin siinä joitain virheitä tapahtui ilmeisestikin, en pysty nimeämään, missä päin, mutta tämän tyyppisissä asioissa, kun jotakin tapahtuu Helsingin hälytyskeskuksen alueella, niin kyllä se pitäisi poliisin täältä saada heti syöttää sillä tavalla, että se olisi tiedossa myös Tampereella. Samalla hetkellä, kun tulee Helsingin poliisilaitoksen tietoon, että joku on hyvin vaarallinen esimerkiksi ambulanssimiehille ja poliisillekin, hän saattaa olla jo Tampereella tekemässä jotakin. Kun Tampereella pannaan osoite muistiin, että sellainen tehtävä on siinä ja siinä osoitteessa sitä ja sitä henkilöä kohtaan, niin heti näkisi sieltä, että varokaa, se on nyt tehnyt sitä ja sitä sanotaan kaksi kolme tuntia sitten Helsingissä. Nyt tämän jälkeen tietojen syöttäminen hidastuisi huomattavasti. Tämä on hämmästyttävää.

Ehkä tämä on nyt vain hätävarjelun liioittelua taas tässä asiassa, että tuolla tavalla on kirjattu. Itse laissa ei tällaista lausumaa ole, mutta mietinnössä on sivulla 12. Olisi ainakin toivottavaa, että kun täällä on hallintovaliokunnan puhejohtaja ed. Matti Väistö paikalla, hän kumoaa epäilykseni, että tulisi ainakin kirjattua, että näin ei ole ollut tarkoitus.

3 Matti Väistö /kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Myllyniemelle totean, että hallintovaliokuntahan muutti koko hätäkeskustietojärjestelmää niin, että luotiin lain 7 §:n 1 momentilla valtakunnallinen hätäkeskustietojärjestelmä. Tähän liittyen, arvoisa puhemies, valiokunnassa muutettiin myös lain 2 §:ää, mikä tarkoittaa sitä, että pääkaupunkiseutu tulee yhtä lailla mukaan valtakunnalliseen tietojärjestelmään, koska ei ole tarkoituksenmukaista rajata pääkaupunkiseutua sen järjestelmän ulkopuolelle. Ymmärtääkseni nämä muutokset, jotka valiokunnassa on tehty, poistavat sen epäilyn, mihin ed. Myllyniemi viittasi, koska pääkaupunkiseudun kunnallinen hätäkeskus tulee olemaan samalla tavalla osana valtakunnallista tietojärjestelmää ja syöttää sinne yhtä lailla tietoja.

4 Eero Akaan-Penttilä /kok: Arvoisa puhemies! Koska ed. R. Hiltunen tietämäni mukaan käyttää puheenvuoron pääkaupunkiseudun aspekteista koskien hätäkeskuslakia, niin minä puutun yhteen aivan toiseen asiaan. Se koskee valiokunnan mietinnön sivua 9, jossa puhutaan selonteosta, joka halutaan viimeistään vuonna 2007, jotta siinä arvioitaisiin muun ohella hätäkeskuspalvelujen saatavuutta, hätäkeskusten mahdollisuutta palvella sekä suomenkielistä että ruotsinkielistä väestöä asianmukaisesti, tietojärjestelmien toimivuutta, henkilötietojen käsittelyä koskevia kysymyksiä, henkilöstön ammattitaitoa erityisesti henkilötietojen käsittelyssä ja pääkaupunkiseudun erillisjärjestelmää.

Minä puutun tähän asiaan sen takia, että kuulovammaisuutta ja voimakasta huonokuuloisuutta, saati kuuroutta, ei ole edes tässä kannanoton kohdassa huomattu ottaa huomioon, vaikka tiedän, että järjestöt ovat käyneet useita keskusteluja siitä, että kuulovammaiset hyväksyttäisiin tasa-arvoiseen asemaan hätäkeskustoiminnoissa. Se pätee meihin ihmisiin muutenkin, sillä hätäkeskustoimintahan perustuu pelkästään kuuloaistiin, siis auditiivisen tien korostamiseen, siellä visuaalisilla keinoilla ei toistaiseksi juuri taida olla sijaa kuin tietyissä monitorointitapauksissa. Silloin henkilöt, joilla on vikaa auditiivisessä järjestelmässä, niin kuin kaikki voimakkaasti huonokuuloiset ja tietenkin ennen kaikkea kuuroutuneet, syntymäkuurot henkilöt joutuvat vaikeuksiin. Luulisi, että viranomaisvalmistelu olisi tämän puolen ottanut huomioon, koska sille on materiaali tuotettu.

Tässä voisi olla esimerkiksi tällainen tekstilisyys, että hätäkeskuksissa tulee olla tekstipuhelin ja tekstipuhelimella soitettaessa hätänumeron olla kaikissa hätäkeskuksissa sama 112. Tekstipuhelinta käyttävät kuurot, kuuroutuneet, vaikeasti huonokuuloiset, kuurosokeat ja muut puhevammaiset. Kun ajatellaan, että pelkästään kuulovammaisia Suomessa on 10 prosenttia, jopa enemmänkin, kuuroutuneita Suomessa on vajaa 10 000, 7 000—8 000, ja lisäksi ovat kuurosokeat ja muut puhevammaiset, niin tämä on hyvin herkästi sellainen väestöjoukko, jossa on noin 500 000 henkilöä. Tekstipuhelujen välityspalvelu ei kuitenkaan sovellu hätätapauksiin, koska puheluita joutuu usein jonottaman liian kauan ja sehän on katastrofitilanteessa tietysti enemmän kuin hirveätä.

Nykyisessä organisaatiossa, arvoisa puhemies, tekstipuhelimia on kahdessatoista 39 hätäkeskuksesta, siis vain kolmasosassa, ja vain neljän keskuksen tekstipuhelinnumero on 112. Kahdeksalla muulla keskuksella on jokaisella erilainen, vaikeasti muistettava ja kommunikatiivisesti eteenpäin siirrettävä 6—7-numeroinen tekstipuhelinnumero. Lisään tähän vielä sen, että Pohjoismaiden ministerineuvoston alainen vammaisten telekommunikaatiota käsittelevä elin on antanut suosituksensa hätäkeskusten tekstipuhelimesta. Se suosittaa myös, että samaa puhelinnumeroa voitaisiin käyttää tekstipuhelimitse annettavaan hälytykseen kautta maan. Tässä valossa minusta on ikävää, että sitä tässä lainsäädännössä ei ole ehditty huomioida. En tietysti voi sitä lakitekstiin enää varsinaisena ehdotuksena laittaa enkä muuttaa valiokunnan lausuntoa, mutta haluisin tämän tuoda esille.

5 Rakel Hiltunen /sd: Arvoisa puhemies! Mielestäni ed. Akaan-Penttilä otti erittäin tärkeän asian esille. Täytyy myöntää, että hallintovaliokunnan viimeisessä käsittelyvaiheessa meille tuli viesti, että vammaisten oikeuksiin saada tasaverlaisia palveluja tässä järjestelmässä oli kiinnitetty huomiota. Toivon, että lain toteutusvaiheessa on mahdollista ottaa ed. Akaan-Penttilän kuulovammaisia koskevat näkökohdat huomioon.

Olen eilen illalla käyttänyt aiheesta perusteellisen, pitkän puheenvuoron. Nyt keskityn vain toteamaan iloni siitä, että ed. Myllyniemi perusteli omaa näkemystään, minkä vuoksi hänen on helppo hyväksyä pääkaupunkiseudun erillisasema, joka on lakiehdotukseen kirjattu.

Haluan vielä toistaa sen, että pääkaupunkiseudun edustajana tiedän hyvin olosuhteet, joissa täällä toimitaan. Joudun toteamaan jälleen keran, että pääkaupunkiseudun kunnat ovat yhdessä jo kymmenen vuoden ajan investoineet yli 100 miljoonaa markkaa aluehälytyskeskusten rakentamiseen. Joka vuosi kiinnitämme erityistä huomiota tietojärjestelmien ajan tasalla pysyttämiseen. Olen tarkistanut sen, että vaikka kaksi numeroa jää pääkaupunkiseudulle käyttöön lakiuudistuksen toteutumisen myötä, alueen asukkaille siitä ei tule viivettä avun saamisessa. Pelastuslaitoksen hätäkeskus ja poliisin aluehälytyskeskus toimivat erittäin hyvissä tietojärjestelmäyhteyksissä siten, että puhelu siirtyy vajaassa 10 sekunnissa hätäkeskuksesta pelastuslaitokselta poliisille.

Huolenaiheena mielestäni on pääkaupunkiseudulla ollut se, että sisäasiainministeriön panos valmisteluvaiheessa kokeilukauden aikana ei riittänyt siihen, että olisi lakiehdotuksen perusteissa selkeämmin kuvattu sitä järjestelmää, jolla pelastuslaitos ja Helsingin terveysviraston ensihoitoyksikkö lääkäriambulansseineen tänä päivänä toimivat. Nähdäkseni Tampereella, Turussa ja ilmeisesti Oulussakin on jo nyt hyvin toimivat järjestelyt. Jatkossa toivon, että sisäasiainministeriössä tätä selvitystä varten luodaan näiden kaikkien eri kuntien kanssa hyvällä yhteistyöllä ne kriteerit, joilla seurataan järjestelmän toimivuutta.

Tulen lakiesityksen seuraavassa käsittelyvaiheessa, arvoisa puhemies, tekemään vastaehdotuksen, joka on sama, minkä olen jättänyt hallintovaliokunnan lausuntoon. Pääkaupunkiseudun kunnat tulevat todella huonosti kohdelluiksi rahoitusjärjestelmään liittyen. Tähänkään mennessä eivät pääkaupunkiseudun kunnat ole saaneet valtionavustusta tähän toimintaan. Nyt kunnat ovat sopineet siitä, että ylläpitoon ei jatkossakaan odoteta valtionosuuksia, vaan kunnat suoriutuvat niistä omin menoin. Tämän lisäksi lakiesitys pitää sisällään sen, että nuo 23 miljoonaa leikataan yleisen valtionosuuden leikkauksen yhteydessä myös näiltä kunnilta eli tasan kaksinkertaiset kustannukset aiheutuvat kyseisille kunnille.

6 Erkki Pulliainen /vihr: Arvoisa puhemies! Pyysin puheenvuoron ed. Myllyniemen käyttämän puheenvuoron johdosta, kun olemme samalta paikkakunnalta, tosin erilaisella taustalla, niin että ed. Myllyniemi on sieltä hälytyskeskuksesta, työpiiristä, ja minä sen ulkopuolelta.

Joka tapauksessa lopputulos ajattelussa on aivan erilainen. Kun ed. Myllyniemi puheenvuorossaan viittasi erilaisiin hälytys- ja tarvetilanteisiin, niihin minäkin viittaan, mutta minun mielestäni vain se johtopäätös kaikesta tästä vaihtelevuudesta ja tarpeen erilaisuudesta eri tilanteissa on se, että pitää olla valtakunnallinen yhteinen tietojärjestelmä, joka toimii kaikissa mahdollisissa olosuhteissa, vähäisen avuntarpeen, suuren ja erittäin suuren avuntarpeen tilanteissa, vaikka kriisitilanteessa, ja niin, että se on valtakunnassa yhtenäinen, toimiva järjestelmä, joka testataan toimivaksi joka ikinen päivä. Tällä tavalla minä en ymmärrä lainkaan sitä, että Helsinki on omilla teillään tässä asiassa, vaan pikemminkin sitä,

mitä nyt hallintovaliokunta on ehdottanut, pitäisi laajentaa sillä tavalla, että Helsingin erityisasema poistetaan kokonaan.

7 Hannes Manninen /kesk: Arvoisa herra puhemies! Mitä tulee ed. Myllyniemen epäilyyn tässä, minä ainakin tulkitseen hallintovaliokunnan kannan niin, että kun hallintovaliokunta laajensi lain 2 §:n soveltamisalaa niin, että 7 § koskee myöskin Espoon, Helsingin, Kauniaisten, Kirkkonummen, Siuntion ja Vantaan kuntia, nämä kihlakunnat ovat myöskin 7 §:n 6 kohdan osalta täysin samassa asemassa kuin muukin maa. Nimittäin ed. Myllyniemen mainitsemassa tapauksessa ei puhuta tietojen tallettamisen yhteydessä hätäkeskuksista vaan hätäkeskuslaitoksesta, joka on se kaikille yhteinen Helsingissä oleva rekisterinpitäjä. Sillä on se oikeus. Jos tallettamisoikeus on sitten viety liian korkealle, silloin se koskee kaikkia, ei vain Helsingin seutua. Sitä paitsi on kysymys myöskin siitä, mitä tarkoittaa termi "tallettaa", onko se sama kuin "syöttää tietoja". Minä ainakin tulkitseisin jopa niin, että "tallettaa" tarkoittaa sitä, että silloin tiedot on tarkoitus jättää pysyvästi tietojärjestelmään. Sen sijaan käsittän, että yleisessä nopeassa toimintatilanteessa varmasti tieto kulkee nopeinta reittiä ympäri maata.

8 Pertti Hemmilä /kok: Herra puhemies! Siinä, mitä ed. Pulliainen äsken totesi, on joka sana totta. Nimittäin siitähän tässä hätäkeskusuudistuksessa on kyse, että tämä toimii kaikissa mahdollisissa tilanteissa, myöskin kriisiaikana. Siksi näitä ei voida rakentaa tulevaisuudessa sillä tavalla, että meillä on normaaliaikojen maanpäällinen järjestelmä, joka toimii normaaliaikoina, ja sitten erikseen kriisiaikaa varten, kuten tähän saakka on ollut, hätäkeskusjärjestelmä, joka toimii kriisiaikoina jossakin muualla. Siksi tätä, mistä täällä on keskusteltu ja minkä myöskin äsken ed. Manninen otti esille, hallintovaliokunta on pohtinut erittäin perusteellisesti. Ihmettelen kyllä, että pääkaupunkiseutu, erityisesti Helsinki, haluaa tästä vetäytyä tässä vaiheessa jostain syystä; kaikkia syitähän ei varmaan tunneta eikä julki lausuta.

9 Kari Myllyniemi /kesk: Herra puhemies! Tässä on joillakuilla nyt väärinkäsityksiä, eikä tämä välttämättä ole ensimmäinen kerta minun puheitteni jälkeen. On sekoitettu kaksi aivan eri

asiaa: tietojärjestelmien yhtenäisyys ja toiminnan johtamisen yhtenäisyys.

Mitä ed. Pulliainen sanoi, niin totta kai sen näin pitää olla ja on tarkoitettukin, että tulee olemaan niin, että kaikki hälytyskeskukset, olivat ne sitten Helsingissä tai muualla, ovat samassa tietojärjestelmässä jatkuvalla syötöllä. Siitä ei ole missään tapauksessa kysymys, ettei näin pitäisi olla, mutta toiminnan johdon kentällä pitäisi mielestäni tapahtua suurissa kaupungeissa kuitenkin omista hälytyskeskuksista. Mutta aina tietojärjestelmien pitää olla yksi yhteen niin pienissä tapauksissa kuin suurissakin. Ei todellakaan voi olla sillä tavalla, että suuria tapauksia varten olisi erillinen tietojärjestelmä, joka ei kattaisi kaikkia niitä samoja tietoja, mitä on vähäisemmissä tapauksissa.

Ed. Mannisen kanssa olen vahvasti eri mieltä siitä, kun hän sanoi, että tallentaminen ja syöttäminen olisivat jollakin tavalla eri asioita. Sitten se vasta hidasta on, jos vielä vaaralliset asiat pitää syöttää hälytyskeskuslaitoksen kautta, vai millä nimikkeellä tämä onkaan. Silloinhan ei tietoa saa missään tapauksessa.

Luulen, että tällä on tarkoitettu ihan hyvää. Sanonta sivulla 12 on vain ihan turhanpäiten. Laki on aivan hyvä, ja sen mukaisesti kun toimitaan, asia ilmeisesti tulee kuntoon.

¹⁰ **Matti Väistö /kesk:** Herra puhemies! Vakuaan vielä, että hallintovaliokunnalla oli tässä yhteydessä, mihin ed. Myllyniemi viittasi, todella tarkoitus luoda toimiva, koko maan kattava ja kaikkien hätäkeskuslaitosten käytössä oleva ajantasainen tietojärjestelmä. Systeemissähän on tavoitteena ottaa myös käyttöön uutta tekniikkaa niin nopeasti kuin se on mahdollista. Uskon, arvoisa puhemies, että tällä tavoin myös ed. Akaan-Penttilän esille nostama, sinänsä ihan perusteltu ja vakava huoli kuulovammaisten huomioon ottamisesta palvelujen saannissa tulee tekniikan käyttöönoton myötä korjattua ja he tulevat saamaan sitä oikeutta, joka heille kansalaisina kuuluu halutessaan palveluja yhteisen hätäkeskusjärjestelmän kautta.

Hätäkeskushan on eri viranomaisten viestikeskus, näin se tulee toimimaan. Kokemukset, arvoisa puhemies, joita meillä on vuodesta 96 käynnissä olleista kokeiluista, ovat todella olleet myönteisiä. Mitään erityistä sen tyyppistä ongelmaa, mihin ed. Vistbacka viittasi, ei esimerkiksi

Pohjois-Karjalan tai Keski-Suomen alueella ole ilmennyt. Uskon, että järjestelmä tulee tehostamaan ja parantamaan palvelujen saatavuutta ja tässä suhteessa myös lisäämään kansalaisten turvallisuutta.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

17) Hallituksen esitys laiksi Suomen Teollisuussijoitus Oy -nimisestä valtionyhtiöstä

Toinen käsittely

Hallituksen esitys HE 132/1999 vp

Talousvaliokunnan mietintö TaVM 14/1999 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 14. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

¹ **Leena Luhtanen /sd:** Arvoisa puhemies! Toetan sen, vaikka tämä on toinen käsittely, että valiokunnan mietintö oli yksimielinen ja pidimme todella tarpeellisena tätä hallituksen esitystä Suomen Teollisuussijoitus Oyj:n toimialan laajentamisesta ja sen hallinnon järjeistämistä ja rationalisoinnista. Se muutosehdotus, minkä valiokunta lakiehdotukseen on tehnyt, koskee pelkästään johtolauseetta, joka oli hallituksen ehdotuksesta jäänyt pois.

Lakiehdotustahan on kauan odotettu. Valiokunnassa korostettiin sitä, että nimenomaan sijoitustoiminnan lopullisena tavoitteenahan on työllisyyden parantaminen. Valiokunnan mietinnössä on kiinnitetty huomiota niihin keskeisiin seikkoihin, joita valiokunnassa toimme esille.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—6 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

18) Hallituksen esitys laiksi kuljetusten alueellisesta tukemisesta annetun lain 20 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys HE 162/1999 vp

Talousvaliokunnan mietintö TaVM 15/1999 vp

Lakialoite LA 95/1999 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 15. Ensinnäkin asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsitteeseen.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen 20 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta yhtyy talousvaliokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

19) Hallituksen esitys laiksi valtion erityisrahoitusyhtiön luotto- ja takaustoiminnasta annetun lain 2 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys HE 160/1999 vp

Talousvaliokunnan mietintö TaVM 16/1999 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 16. Ensinnäkin asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsitteeseen.

Yleiskeskustelu:

¹ **Leena Luhtanen /sd:** Arvoisa herra puhemies! Tämän lakiehdotuksen sisältö on lyhyesti sanottuna se, että Finnvera Oyj voisi ottaa vastatakseen toimintansa lopettavan Omaisuudenhoitoyhtiö Arsenal-SSP Oy:n laina- ja takauksennasta myös siltä osin kuin laina- ja takauksennasta sisältyvät asiakkaat eivät ole toimialaltaan yhtiön luotto- ja takaustoiminnasta annetun lain mukaisia. Eli toisin sanoen tämä liittyy varsin kiinteästi pankkitukiselontekoon, ja tämän tarkoituksena on nopeuttaa ja järkeistää omalta osaltaan Arsenalin alasarjoja.

² **Mauri Salo /kesk:** Arvoisa puhemies! Juuri niin kuin ed. Luhtanen totesi, näin asiassa valiokunnassa edettiin ja valiokunta myös pyysi valtiovarainministeri Siimekseltä selvitystä siitä, kuinka Arsenal tulee menettelemään aikanaan niiden muiden saataviensa kanssa, joita Arsenalilla on. Seuraamme edelleen tilannetta, koska maatalouden kohdalla varsinkin on 150 miljoonan markan lainakanta edelleen olemassa, niiden asiakkaiden kohtalo, plus että siellä on toiselle kymmenelle miljardille menevä yksittäisten ihmisten lainakanta vielä olemassa. Tässä on syytä seurata hyvin herkällä korvalla, että kaikki tehtävät ratkaisut toimivat jatkossakin ihmisten etujen mukaisesti.

³ **Erkki Pulliainen /vihr:** Arvoisa puhemies! Tarkastusvaliokunnan varajäsenenä, käytännössä siis jäsenenä, kun kaikki varajäsenet ja jäsenet ovat samanarvoisessa asemassa käytännön tarkastustyössä, totean ed. Mauri Salolle sen, että perittävien jälkiperittävien kanta on se suurin jäljellä oleva potti nimellisarvoltaan lainakantana. Siinä on käyty varsin perusteellinen prosessi ja se on niin vaikea prosessi, että sen selvittäminen myyntikuntoon näitten tarjousten pohjalta näyttää vievän jonkin verran aikaa. Se on tehtävä äärimmäisen huolellisella tavalla niin, että toisaalta turvataan velallisten oikeusturva, tasavertainen kohtelu kaikissa olosuhteissa, ja toisaalta tietysti valtio-omistajan etu, veronmaksajan etu, niin, ettei perijän muutoksesta aiheudu sellaista käyttäytymismuutosta, joka voitaisiin tulkita oikeusturvaheikennykseksi. Siinä on Suomen lainsäädäntö pohjana joka tapauksessa. Perijän pitää olla suomalainen, Suomessa toimiva yhtiö, vaikka se omistus olisikin ulkomaalainen, jotta toimitaan Suomen lakien mukaan.

⁴ **Leena Luhtanen /sd:** Arvoisa herra puhemies! Valiokunta kuuli tarkastuslautakunnan puheenjohtajaa ed. Kantalaista tästä asiasta. Mitä tulee maatalousyrittäjiin, niin tosiasia on, että maatalousyrittäjien 150 miljoonaa markkaa yritysvastuuta jää lain ulkopuolelle. Selvitimme

asiaa ja päädyimme asiantuntijoiden kuulemistilaisuudessa siihen, että Finnveralla ei todellakaan, niin kuin esityksessä todetaan, ole tämän alan eli maa- ja metsätalouselämyksen asiantuntemusta. Maa- ja metsätalouselämykset ylipäättään hoidetaan muiden järjestelmien puitteissa, joten tässä vaiheessa siihen ei ole edes mahdollisuutta. Nämä asiat tulevat sitten myöhemmässä vaiheessa esille.

5 Erkki Pulliainen /vihr: Arvoisa puhemies! Tästä asiasta on suhteellisen vähän tarkastustyössä käyty tapauksia läpi muuta kuin aina todettu, kuinka suuri maatalouden osuus on. Mutta meidän pitää muistaa se, että meillä on ollut sellainen järjestely, joka on toiminut aikaisemmin ja joka nyt tämän kohta käsittelyyn tulevan lutulain tiimoilta tulee aivan erikoisesti. Se on, että Metsähallitus on ostanut ja myynyt ja hoitanut myös tämän maanomaisuuden, pellot kunnossa jnp., aikaisemminkin. Meillä oli jopa täällä eduskunnassa, se oli kai joskus vuonna 93—94 tienoilla, erityinen lakikin tällaista toimeliaisuutta varten, mutta eduskunta ei silloin sitä hyväksynyt, sillä tavalla hyväksynyt, että eduskuntaryhmät katsoivat in corpore, että hallituksen esitys jätettiin raukeamaan. Korostan, että meillä on olemassa instrumentti tätä varten, ja lutun yhteydessä sitä jouduttaneen nyt käyttämäänkin, niin ettei tässä ole olemassa sellaista tilannetta, etteikö instrumenttia tämän asian hoitamiseen olisi olemassa.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 2 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

20) Hallituksen esitys ympäristönsuojelu- ja vesilainsäädännön uudistamiseksi

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 84/1999 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 4/1999 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 4. Ensinnä

litaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

1 Toimi Kankaanniemi /skl: Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä on siis ympäristönsuojelu- ja vesilainsäädännön uudistamista koskeva hallituksen esitys ja siitä ympäristövaliokunnan tekemä mietintö, joka on tietysti käsittelyn pohjana. Ympäristövaliokunta on mietinnössään yksimielinen, mutta sen saamista lausunnoissa yksimielisyys ei ole ollut aivan särkymätön. Siksi kyllä vähän ihmettelenkin, että ympäristövaliokunnassa on esimerkiksi ne pykälät, joihin lakivaliokunnan viisi jäsentä on eriaivassa mielipiteessä kiinnittänyt vakavaa huomiota ja tehnyt muutosesitykset, kokonaan unohdettu.

Lakivaliokunta käsitteli erittäin perusteellisesti oman toimialansa osalta tämän uudistuspaketin. Kaksi jäsentä lakivaliokunnassa oli tämän lakipaketin hylkäämisen kannalla, mutta samat ja kolme muuta, jo mukana allekirjoittanut, olimme sitä mieltä, että tämä uudistus sinänsä on tarpeellinen. Se ainakin pyrkii selkiyttämään ympäristölainsäädäntöä. Tälläähän ei varsinaisesti ympäristönsuojelun tasoon pyritä vaikuttamaan, vaan uudistetaan hallintoa ja päätöksentekoa ja sitten lakkautetaan vesioikeudet ja perustetaan ympäristölupavirastot. Nämä hankkeet ovat mielestäni perusteltuja ja uudistus on siinä suhteessa paikallaan. Esimerkiksi lakivaliokunnan lausunnon perusteluissa on hyvin kuvattu tämä historiallinen kehitys, ja sitten ne johtopäätökset, jotka sen pohjalta on tehty, päätyvät siihen, että uudistus sinänsä on tarpeellinen.

Hallituksen esitykseen sisältyy muutama pykälä, jotka ovat käytännössä ja varsinkin periaatteellisesti erittäin arveluttavia ja vaativat tarkentamista. Näitä pykäläitä ovat ensimmäisessä lakiehdotuksessa numerot 56, 92 ja 97. 56 § antaa asetuksenantomahdollisuuden, joka on poikkeuksellinen mielestäni. Sen kyllä perustuslakivaliokunta tutki, toivon mukaan huolella, ja päätyi siihen, että se ei ole meidän valtiosääntömme vastainen pykälä, ei vanhan eikä uuden, mutta tietystikään perustuslakivaliokunta ei tutkinut asiasisällöllisesti tämän pykälän tarkoituksenmukaisuutta ja kohtuullisuutta, tarkisteli vain, niin kuin sen tehtäviin kuuluu, sen perustuslail-

lista tasoa taikka vaikutusta ja totesi, että se ei siinä suhteessa ole ongelma.

Kun katsotaan 56 §:ää, siitä ei pääse mihinkään muuhun lopputulokseen kuin että se on kohtuuton pykälä. Siinä annetaan viranomaisille yksipuolinen oikeus voimassa olevan ympäristöluvan ehtojen kiristämiseen. Tällainen mahdollisuus aiheuttaa esimerkiksi laillisen elinkeinon harjoittamiselle sellaisen tilanteen, että jopa yllättäen voi tulla kiristyksiä lupaehtoihin, jotka tekevät tuotannon toiminnan kannattamattomaksi, vaikka on saatu siihen asianmukainen lupa vähän aikaisemmin. Virikkeen tällaiseen luvan ehtojen kiristämiseen saattaa luvanantaja saada jostakin ulkopuolelta, esimerkiksi kaikkietäältä Euroopan unionin komissiolta.

Mielestäni tämä on sellainen pykälä, jollaista emme voi päästää Suomen lainsäädäntöön. Se on kohtuuton, ja kun omalta osaltani mietin, miten pykälää voitaisiin saattaa hieman kohtuullisemmaksi, totesin, että saman lain 10 §:n 3 momentti koskettaa myös asetuksen antamista ja sen mukaisen momentin ottamiselle toiseksi momentiksi tähän yksimomenttiseen 56 §:ään jo parantaa tilannetta merkittävästi. Tämä lisäksi, 2 momentti, jota ehdotan ja tulen yksityiskohtaisessa käsittelyssä esittämään hyväksyttäväksi, merkitsee sitä, että asetuksia valmisteltaessa on niille viranomaisille ja tahoille, joiden toimintaa tai etua asia erityisesti koskee, varattava tilaisuus lausunnon antamiseen.

Tämä ei välttämättä hirveän paljon paranna tätä ongelmallista tilannetta, mutta se kuitenkin antaa esimerkiksi elinkeinonharjoittajalle tai hänen etujärjestölleen mahdollisuuden puuttua ja vaikuttaa asiaan ennen kuin tuo asetus tulee voimaan ja sen myötä tulee kireämpiä ehtoja. Tämä on mielestäni välttämätön uudistus vapaan elinkeinotoiminnan maassa, jossa toki vapaata elinkeinotoimintaa tulee ympäristönäkökohdista rajoittaa, mutta sen tulee tapahtua hallitusti, sivistyneesti ja kaikkia osapuolia varmasti kuullen.

Arvoisa puhemies! Toinen asia on 92 ja 97 §:ssä, sama molemmissa, eli näissä pykälissä annetaan oikeuksia myös yhdistyksille ja säätiöille, joiden tarkoituksena on ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun tai asuinympäristön viihtyvyyden edistäminen, 92 §:ssä vireillepano-oikeus ja 97 §:ssä valitusoikeus. Pykälissä puhutaan myös yhdistyksistä tai säätiöistä, joiden alueella toiminnan ympäristövaikutukset ilmenevät. Tämä on varsin avara ilmaisu. Voi käydä niin,

että kun turvesuo, turkistarha, soranottoa paikka tai jokin muu toiminta on Posiolla, Helsingissä pääpaikkaansa pitävä yhdistys, jonka toimialue on koko Suomi, voi täältä panna vireille hankkeen vastustamisen tai valituksen, ja minkäänlaisista varsinaista kosketusta ei tällaisella pienellä tai isommallakaan yhdistyksellä, jonka jäsenkunta saattaa todellakin koostua yksinomaan vaikkapa helsinkiläisistä, ole sen paikkakunnan oloihin ja elämään ja toimintoihin. Saattaa olla, että paikkakunnalla sekä kunta että kaikki viranomaiset, myös kuntalaiset, katsovat työllisyyden ja kokonaistaloudelliset vaikutukset positiiviksi ja ja myös ympäristövaikutukset niin vähäisiksi, ettei mihinkään tällaisiin toimenpiteisiin ole syytä.

Kuitenkin näin avaralla pykälällä, minkä hallitus on esittänyt, voidaan antaa mahdollisuus tällaiselle kauko-ohjatulle toiminnalle. Mielestäni se menee jo etäälle siitä kansalaisyhteiskunnan periaatteesta, jota meidän pitäisi edistää. Olen vahvasti sitä mieltä, että kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia tulee lisätä, mutta se ei ole aitoa ja todellista kansalaisvaikuttamista, että satojen kilometrien päästä tällaisia asioita hoidetaan.

Lisäys, jonka molempiin pykäliin olemme eriväessä mielipiteessä esittämässä, on se, että tällaisen yhdistyksen tai säätiön rekisteröidyn kotipaikan tulee olla toiminnan sijaintikunta tai muu kunta, jonka toiminta-alueella kysymyksessä olevat ympäristövaikutukset ilmenevät. Silloin, kun valittaja tai vireillepanija, yhdistys tai säätiö, on sillä paikkakunnalla nimenomaisesti toimiva, sen nimenkirjoittajat ovat siltä paikkakunnalta, jossa toiminta tapahtuu tai sen vaikutukset ilmenevät, on kysymys aidosta kansalaistoiminnasta. Sitä meidän tulee suosia. Viime yönä totesin, että perustettakoon kaikkialle maahan yhdistyksiä, jotka seuraavat näitä asioita, mutta älköön mentäkö siihen, että kahlehtijat tulevat jostakin satojen kilometrien päästä tai niin sanotut kettutyöt juoksevat valtavan kaukaa vaikuttamaan näihin asioihin. (Ed. Tiusanen: Kettutyttö joka kylään!) — Kettutyöttöyhdistys vaikka joka kylään tai joka kuntaan, niin se on aitoa toimintaa ja rehellistä päivänvalossa tapahtuvaa toimintaa.

Jotta varmistetaan, ettei näitä 92 ja 97 §:ää käytetä väärin, mielestäni näin pitää näitä muuttaa. Arvoisa puhemies! Tulen yksityiskohtaisessa käsittelyssä tekemään tätä koskevat muutosehdotukset.

² **Pentti Tiusanen /vas:** Arvoisa herra puhemies! Tänäpä 16 tuntia sitten me käsittelimme asiaa edellisen kerran. Valiokunnan puheenjohtajana pidin kohtuullisen laajan esittelypuheenpuheen. Nyt on turha toistaa niitä asioita. Ainoa, jonka haluan toistaa ja joka jäi ikään kuin kello 1 toteamatta, on lain yleiset säädökset.

Hallituksen esitys n:o 84 eli esitys ympäristönsuojelu- ja vesilainsäädännön uudistamiseksi pitää 1 §:n kohdalla sisällään tavoitteet. Tavoitteita on seitsemän:

1) ehkäistä ympäristön pilaantumista sekä poistaa ja vähentää pilaantumisesta aiheutuvia vahinkoja,

2) turvata terveellinen ja viihtyisä sekä luonnontaloudellisesti kestävä ja monimuotoinen ympäristö,

3) ehkäistä jätteiden syntyä ja haitallisia vaikutuksia,

4) tehostaa ympäristöä pilaavan toiminnan vaikutusten arviointia ja huomioon ottamista kokonaisuutena,

5) parantaa kansalaisten mahdollisuuksia vaikuttaa ympäristöä koskevaan päätöksentekoon,

6) edistää luonnonvarojen kestävää käyttöä sekä

7) torjua ilmastonmuutosta ja tukea muuten kestävää kehitystä.

Puhemies! Tätä viimeistä ilmastonmuutoskohtaa käsittelemme aikaisemmin. Totean, että on erittäin tärkeää, että se on siellä. Siihen on syytä palata. Tästä ympäristövaliokunta oli yksimielinen ja painotti lausunnossaan asiaan palaamisen tärkeyttä.

Ed. Kankaanniemen äskeiseen puheenvuoroon: Hän viittasi 56 §:ään. Totean, että jos joudutaan antamaan asetus, niin se tapahtuu lukemieni tavoitteiden periaatteiden mukaisesti. Asetuksen, jolla nimenomaan vaikutetaan jo myönnettyyn lupaan ja tuodaan siihen ankarampia säännöksiä, tai luvasta poikkeavia säännöksiä, antamisen pohja ja tausta on tietysti se, että tieto lisääntyy, tulee erityyppistä uutta tietoa, joka vaatii uuden asetuksen antamista.

Ed. Kankaanniemi viittasi toiseen asiaan, mahdollisiin haitallisiin vaikuttajatahoihin, ovatpa ne minkä nimisiä valittajia tahansa. Totean, että esimerkiksi Århusin sopimus, johon Suomi 98 on liittynyt, edellyttää sitä, niin kuin lain tavoitteekin, että kansalaisilla on todellakin mahdollisuus vaikuttaa oman ympäristönsä päätöksentekoon. Ympäristö on todella sellainen asia,

että sitä ei voi rajata asuinpaikan, kunnan, mukaan. Vaikutukset, niin kuin ed. Kankaanniemi totesi, ovat hyvin laajoja, ennalta arvaamattomia jne. Tätä asiaa myös ympäristövaliokunta käsittelee hyvin tarkoin, hyvin laajasti, ja on lausunut siitä kohtuullisen paljon mietinnössään.

Lopuksi, puhemies, totean, että ympäristövaliokunnan laaja käsittely oli yksimielinen. Yksimielisyys saavutettiin asioiden laajan pohdinnan ja eri näkökulmien huomioon ottamisen tuloksena. Tässä on 440 sivua hallituksen esitystä, varmasti eräs tämän vaalikauden suurimmista yksittäisistä lainsäädäntöhankkeista. On hienoa, että se on edennyt tähän saakka.

_____

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Anttila.

_____

³ **Pekka Nousiainen /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Käsitellyssä oleva ympäristövaliokunnan mietintö, joka pohjautuu hallituksen esitykseen ympäristönsuojelu- ja vesilainsäädännön uudistamiseksi, on hyvin laaja kokonaisuus, kuten täällä tuli esille. Valiokunnan puheenjohtaja Tiusanen totesi, että kaikkien lakipaketti on noin 440 sivua. Jostakin luin, että kaiken kaikkiaan joko säädetään tai muutetaan noin 800 pykälää. On todettava, että hallitus on varsin nopealla aikataululla tuonut näinkin laajan lakiuudistuskokonaisuuden eduskunnan käsittelyyn, ja itse asiassa ajoittain jopa kiirettä on ollut, koska osa lakiesityksen vaikutuksista on myöskin budjettitekniisiä.

Lakiesityksen periaate on koota yhteen maaperän, ilman ja veden pilaantumista estävät säännökset ja laki tulisi toimimaan yleislakina. Lain yksi keskeinen periaate on, että päästään yhteen ympäristölupaan ja toiminnallisesti itse asiassa yhden luukun periaatteeseen.

Kolmas periaate on se, että organisaatiot muuttuvat. Ympäristölupia tulisivat tämän lakiehdotuksen mukaisesti myöntämään edelleen kunnat, alueelliset ympäristökeskukset ja ympäristölupavirastot. Nämä ympäristölupavirastot tulisivat lakkautettavien vesioikeuksien tilalle, ja itse asiassa tämän lainsäädännön yksi peruste on ollut se, että tällä pantaisiin toimeen Euroopan

unionin ympäristölainsäädäntöä yhtenäistävä direktiivi.

Valiokunnan mietintöön ja lakiesitykseen on kaikesta huolimatta, vaikka valiokunta on mietinnössään ollut yksimielinen, jäänyt monia ongelmakohtia ja kysymyksiä, jotka osittain ovat täällä tulleet esille. Keskeistä on valtioneuvostolle ja ministeriölle jäävä erittäin laaja delegointioikeus, asetuksenanto-oikeus ja -valtuutus, ja perustuslakivaliokunta tarkasteli tätä huolellisesti nimenomaan perustuslain säätämisyjärjestyksen näkökulmasta. Käytännössä tietysti on pidettävä huoli siitä, että annettavilla asetuksilla ei luoda uutta, yli lain menevää lainsäädäntöä ja että toisaalta lupaehdot, kuten lain perusteluissa todetaan, eivät tule kiristymään uuden lainsäädännön myötä elinkeinonharjoittajien osalta.

Selvästi näyttää siltä, että kun valtion puolelle jää kaksi lupaviranomaista, ympäristökeskukset ja ympäristölupavirastot, on kysymyksessä väliaikainen ratkaisu. Tavoitteena tulee olla, että päästään yhteen valtion puolella olevaan ympäristölupaviranomaiseen. Ennen kaikkea tietysti yksi periaatteellinen kysymys on se, keneltä ympäristölupaviranomainen saa ohjauksensa, onko se oikeusministeriön puolella vai onko se ympäristöministeriön puolella. Tällä erää hallituksen ratkaisu on ollut ympäristöministeriöpainotteinen, mutta toisaalla Euroopassa nämä ovat paljolti ympäristöoikeuspohjaisia ratkaisuja, koska taloudelliset ja lupaintressit ovat usein hyvin merkittäviä.

Ympäristön pilaantumisen määrälle tai laadulle olisi lainsäädännössä ollut hyvä saada joku määre, tarkkarajaisuus. Nythän laissa lähdetään siitä, että ympäristön pilauminen, kunhan se yleensä todetaan, on estettävä laissa tarkoitettulla tavalla, ja tästä perustuslakivaliokunta teki hienovaraisen huomautuksen. Ympäristövaliokunta tarkasteli sitä, mutta lainsäädännössä toisaalla oleviin viittauksiin todeten katsoi, että tarkkarajaisuuden säätäminen kahteen kertaan ei ole perusteltua ja aiheuttaa vain hämmennystä.

Kysymys, johon täällä on myöskin aikaisemmin jo kiinnitetty huomiota, on yleinen muutoksenhakuoikeus. Olen itse asiassa ed. Kankaanien kanssa samaa mieltä siitä, että äärimmillään käytettynä lain sisältö antaa mahdollisuuden torpedoida, hankaloittaa, monia paikallisia, hyviäkin elinkeinopoliittisia hankkeita siten, että näitä ohjeistetaan taikka toimitaan toisaalta valtakunnassa, eikä tämä paikallinen intressi tule

silloin esiin. Siinä mielessä se periaate, että yhdistyksellä olisi oltava muutoksenhakuoikeus rekisteröitynä sillä lupa-alueella, jolle ympäristölupaa haetaan, olisi perusteltu. Siinä tavallaan paikallinen päätöksenteko ja intressit olisivat yhtä aikaa tarkastelussa ja tuottaisivat ehkä läheisyysperiaatteen näkökulmasta aina demokraattista ja oikeaa tarkastelua.

Arvoisa rouva puhemies! Ympäristölainsäädännön toteutumista tämän lain pohjalta on seurattava tiiviisti, niin kuin valiokunta mietinnössään ehdottaa. Luulen, että suurteollisuus, jota ajatellen tämä lainsäädäntö erityisesti on nyt valmisteltu, kykenee valvomaan oman etunsa uudenkin lainsäädännön puitteissa. Mutta meidän on huolehdittava siitä, että me emme vaikeuta maaseutuelinkeinojen ja pienen ja keskisuuren yritystoiminnan toimintaa vaikeutuvilla lupamääräyksillä ja säännöksillä, ja varsinkin siitä, että kunnalliset ympäristönsuojelumääräykset eivät sitten mene yli niitten lupaehtojen ja määräysten, joita esimerkiksi alueelliset ympäristökeskukset asettavat, eli että ympäristölupajärjestelmä ja ehdot ovat synkronoituja eri hallinnon tasoilla.

Koska valiokunnan mietintö on yksimielinen, uskon, että lakiehdotus tulee menemään läpi ja edistymään, mutta halusin kiinnittää näihin asioihin huomiota.

4 Mauri Salo /kesk: Arvoisa rouva puhemies! Ympäristönsuojelulainsäädännön uudistus on mittava hanke. Siinä monta vanhaa lakia kumotaan ja yhdistetään yhdeksi kokonaisuudeksi. Oleellista laissa on se, että se on hyvin merkittävältä osaltaan puitelaki, johon jälkeenpäin tullaan antamaan asetuksia. Mikä muodostaa ongelman asetusten antamisen osalta, on se, että saataan tulla tilanteeseen, että loukataan ja vaikeutetaan jo toiminnassa olevien yritysten toimintamahdollisuuksia. Kuinka näissä tilanteissa tullaan menettelemään, siitä mietinnössäkään ei kuitenkaan kerrota.

Pari merkittävää asiaa valiokuntakäsittelyssä, nimenomaan lakivaliokunnassa, nousi esille. Ensimmäinen on valitusoikeus ja vireillepano-oikeus, jotka nyt tulevat järjestöille. Tässä nimenomaan on syytä kysyä, mikä on jatkossa yrittäjän oikeusturva. Yhteisö, joka valtakunnallisena voi tehdä nyt vireillepanon, voi vaikeuttaa jo olemassa olevan yrityksen toimintaa tai sitten pitkittää uuden hankkeen liikkeellelähtöä. Perustuslakiva-

liokunta on asiaa tutkinut, mutta onko se ottanut siihen riittävän vakavasti kantaa, tulee aika näyttämään. Nimittäin meillä on maailman laajuusetikin esimerkkejä siitä, mitä ympäristöjärjestöt ja pienetkin aktivistiliikkeet ovat voineet aikaansaada.

Ympäristövahinkojen kohdalla, jos esimerkiksi jokin happoauto ajautuu tien oheen, vastuu on kunnan. Toisaalta, jos jokin yritys saastuttaa ja kun se tonttimaan kuitenkin joskus joudutaan puhdistamaan, niin sekini on kunnan vastuulla, jos ei yrityksellä ole siihen mahdollisuutta.

Ed. Kankaanniemen tekemät huomiot ja ilmoitus muutosesityksistä ovat kannatettavia. Tulenkin niitä kannattamaan asian yksityiskohtaisessa käsittelyssä.

Arvoisa puhemies! Lakia valmisteltaessa ja valiokuntakäsittelyssä on varmaan pyritty mahdollisimman suureen huolellisuuteen, mutta koska kyseessä on hyvin mittava kokonaisuudistus, on syytä erittäin tarkasti seurata, mitä tästä laista käytännössä seuraa. Mikäli ongelmakohtia tulee esiin, ne on viipymättä korjattava, koska ei ole hyväksi myöskään eduskunnalle, että maakunnassa ja valtionhallinnossa on käytössä lakeja, joissa on merkittäviä puutteita.

5 Raimo Vistbacka /ps: Arvoisa puhemies! Niin kuin on todettu, lakipaketti on, sanon suoraan, mahdollottoman laaja ja monimutkainen. Tämä iso paketti jatkaa sellaista käsittämätöntä lainsäädäntölinjaa, jota minä henkilökohtaisesti en voi hyväksyä. Tämä jatkaa sitä linjaa, jota koko 90-luvulla oikeusministeriön kautta on yritetty syöttää. Mielestäni se ei sovi meidän selkeään perinteiseen lainsäädäntökäytäntöömme ja erityisesti prosessikäytäntöömme.

Minä uskallan väittää, että ne muutokset, jotka liittyvät nimenomaan tähän lakipakettiin ja erityisesti oikeudenkäyttöön ja lupamenettelyyn, merkitsevät jälleen kerran sitä, että jälleen tulee uusi ryhmä sellaisia asioita, joista tavalliset ihmiset eivät selviä ilman asianajajien armeijaa. Se tarkoittaa samalla sitä, että pienyrittäjät ja yksittäiset kansalaiset joutuvat harkitsemaan, onko heillä varaa lähteä hakemaan oikeutta itselleen. Olemme nähneet, mitä kärjäuikeusuudistus on tuonut tullessaan. Tällä hetkellä pitää miettiä tarkoin, kannattaako lähteä koko valitusruljanssiin jos vahingossa sattuisi häviämään. Jos häviää, saattaa menettää kaiken omaisuutensa, jos sitä nyt ei mahdollomasti ole.

Mielestäni lakipaketti olisi pitänyt hylätä sillä tavoin, että sitä olisi valmisteltu tarkemmin ja paremmin eikä olisi lähdetty nimenomaan tällaiseen uuteen prosessijärjestelmään.

Täällä on mainittu lakiehdotuksen 56 §:stä, joka tarkoittaa sitä, että asetuksella voitaisiin kiristää lupamääräyksiä. Pidän tätä aika arveluttavana määrätyiltä osin, nimenomaan pienten yritysten kohdalla, jotka ovat luottaneet siihen, että ovat saaneet luvan, lausunnot on haettu kaikilta viranomaisilta jne. Sen jälkeen, kun toiminta on käynnistetty, saattaakin käydä niin, että 56 §:n mukaan annetaan sellainen asetus, joka tekee elinkeinotoiminnan mahdottomaksi. Asiasta oli lakivaliokunnassa erittäin paljon keskustelua.

Täällä eräs edustaja — en muista, kuka se oli — totesi sen, että perustuslakivaliokunta on katsonut, että 56 § ei ole hallitusmuotomme vastainen, mutta sitä, mitä se vaikuttaa käytännössä yrittäjien elämään, perustuslakivaliokunta ei ole pohtinut lainkaan. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan kiinnittänyt tähän erityisesti huomiota ja esittänyt sellaisen mielestäni hurskaan toivomuksen, että toivon mukaan jyrkkiä muutoksia ei kerralla tehdä. Tämähän on ilmaan heitetty ajatus, eli sehän riippuu täysin siitä, minkälainen hallitus on ja minkälaiset ministerit siellä ovat viemässä asioita eteenpäin.

Eräs asiantuntija totesi, että lain perusteluihin olisi tullut tehdä maininta siitä, että mikäli tällainen tilanne tulee eteen, että jonkun yrittäjän yritystoiminta joudutaan keskeyttämään ja hänelle aiheutuu siitä huomattavia vahinkoja, silloin pitäisi jonkinlainen korvausjärjestelmä olla. Hän mainitsi muun muassa, että EU:lla on jonkinlainen rahasto tällaisia tilanteita varten. Minä en ainakaan vielä löytänyt ympäristövaliokunnan mietinnön tekstiosasta näitä asioita. Toivoisin, että ympäristöministeriö sen jälkeen, kun mitä ilmeisimmin laki tulee hyväksytyä, selvittäisi tällaiset tilanteet, koska pidän kohtuuttomana todella sitä, jos tällaisia asetuksia annetaan, ettei pieni perheyrittäjä saisi korvauksia edes siltä osin, mitä hän on sijoittanut oman yritystoimintansa aloittamiseen ja esimerkiksi rakennelmien tekemiseen.

Tiedän, että eräät kansanedustajat eivät suvaitse esimerkiksi tarhausta tällä hetkellä. Ainakin Pohjanmaalla on se tilanne, että siellä tarkastajat liikkuvat ja käyvät tarkastamassa tarhoja ja ympäristöä. He ovat lähteneet siitä, että jos sellainen tilanne tulee eteen, määräys tulee, että tarha

tulee siirtää, vaikka nämä henkilöt ovat luottaneet siihen, että kaikki lausunnot eri viranomaisilta on haettu ja lupa on myönnetty asianmukaisella tavalla. Tuntuu oudolta, että tällaisessa tilanteessa yksittäinen tarhaaja, joka on ehkä sijoittanut muutaman satatuhatta niiden rakennelmien tekemiseen lainarahoituksella, joutuu omalla kustannuksellaan siirtämään tarhan taikka mahdollisesti lopettamaan koko toiminnan. Jos 56 § antaa mahdollisuuden tällaiseen, pidän sitä kohtuuttomana. Olisin toivonut, että ympäristövaliokunnan mietinnön perusteluosassa olisi jollakin tavoin käsitelty tällaista asiaa.

6 Jari Leppä /kesk: Arvoisa rouva puhemies! Ympäristönsuojelu- ja vesilainsäädännön uudistaminenhan on ollut todella mahtava urakka. Ympäristövaliokunnan jäsenenä täytyy sanoa, että aivan liian nopeasti jouduttiin tämä lakipaketti viemään läpi, kuulemaan 50:tä asiantuntijaa ja käymään läpi 440 sivua lakitekstiä. Olisin ehdottomasti toivonut, että lain käsittelyyn olisi ollut huomattavasti enemmän aikaa, enkä yleensä ymmärrä, miksi tämä piti tuoda eduskuntaan budjettilakina. Tämä olisi pitänyt säätää aivan normaalissa lainsäädäntöjärjestyksessä. Toki siellä takana olivat Euroopan unionin säännökset siitä, että Suomen pitää yhtenäistää ympäristönsuojelu- ja vesilainsäädäntöä samoin kuin lupalainsäädäntöä.

Tarkoitushan tällä lainsäädännön niputtamisella, mitä tämä mitä suurimmassa määrin tarkoittaa, on ehdottomasti se, että tällä ei tiukenneta lupaehtoja eikä se saa vaikeuttaa yritystoimintaa ja järkevää liiketoimintaa ja vaikuttaa siihen muutenkaan nykyistä lainsäädäntöä enemmän. Se on yksinkertaisesti tämän lain tarkoitus. Jos se ei näin toimi, silloin uudistus on epäonnistunut. Tällä tavalla lähdettiin myöskin liikkeelle ympäristövaliokunnassa. Tämä on sen pelin henki. Kaikki, mitkä tämän yli menevät, eivät silloin kuulu tämän lainsäädännön piiriin.

Ympäristövaliokuntahan antoi aika mittavan pituisen mietinnön tästä lainsäädännöstä, ja sinnehan sisältyy aika monta erilaista näkökulmaa myöskin, mitä lakitekstissä on. Nyt suuren salin käsittelyssä meidän täytyy miettiä hyvin tarkkaan, ovatko nuo lausumat, mitkä mietinnössä ovat, riittävän painavia tämän salin lausumina ja hyväksymänä vai tarvitaanko lainmuutoksia vähään samaan tapaan niin kuin edellä edustajat

ovat juuri niitä kysymyksiä ottaneet esille, mitkä voimakkaimmin myös valiokunnassa keskustelun alla olivat. Se on nyt tämän salin asia miettiä, kumpi on parempi ja oikeampi menettelytapa: lausua asia muuten julki vai lisätä lakiin.

Muutaman kohdan haluan itsekkin ottaa esille, joista myös valiokunnassa puhuttiin. Yksi on ilman muuta ympäristön pilaantumisen käsite. Sen täytyy meille jokaiselle olla aivan selvä, niin kuin myöskin perustuslakivaliokunta piti tärkeänä, että pyrittäisiin täsmentämään haitan, vahingon tai muun sellaisen luonnetta esimerkiksi merkittävyys- tai olennaisuuskriteerein ja niin, ettei tässä tapahtuisi ylilyöntejä eikä mentäisi missään nimessä harvainvaltaan ja virkamiesvaltaan. Onhan niin, että ympäristön pilaantuminen, kun ja jos se aiheuttaa merkittävää haittaa ihmisen terveydelle, luonnolle tai sen toiminnalle tai muita 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa mainittuja haittoja tai seurauksia — tämä merkittävyys-kysymys on hiukan keinuvalla laineella, ja pyydän teitä, arvoisat kollegat, että hyvin tarkkaan mietitte, tarvitaanko siihen lisäselvityksiä ja -selvennyksiä.

Täällä tulivat myös jo esille yhdistyksille annettavat melko laajat vireillepano- tai valitusoikeudet ja niiden vaikutus nimenomaan yritystoimintaan. Valiokunnassa mietittiin myös aika tavalla pitkäänkin ja monissa kokouksissa, pitäisikö sitä jollain tavalla rajata, ettei pääsisi syntyään tilanteita, niin kuin ed. Kankaanniemi toi esille, joissa esimerkiksi Helsingistä johonkin Sisä-Suomeen vaikutettaisiin yritystoiminnan käyntiinlähdtöön. Näin ei saa tapahtua, ja se ei ole missään nimessä lain uudistuksen hengen mukaista. Silloin täytyy miettiä, jos epäilyjä tämän tyyppisestä on, täytyisikö laissa käyttää sanamuotoa "paikallinen yhdistys".

Myöskään asetuksenantovaltuudet, mitä tässä melkoisen laajasti myös annetaan, eivät saa missään tapauksessa ylittää lakiuudistuksen henkeä. Silloin ollaan jälleen kaltevalla pinnalla eikä tarkoitus ole toteutunut. Eli tässä on hyvin monta sellaista asiaa, mitkä ovat vielä tarkan harkinnan vääртеjä.

Arvoisa rouva puhemies! Uuden ympäristö- ja vesilainsäädännön vaikutuksia tulee seurata hyvin tarkkaan. Täytyy olla selkeät raportoinnit siitä, aiheuttaako tämä kohtuuttomuuksia yritystoiminnalle, asumiselle tai maaseudun mahdollisuuksille hyödyntää omia vahvuuksiaan.

7 Lauri Oinonen /kesk: Arvoisa rouva puhemies! Yhdyn edellisen puhujan, ed. Lepän, ajatukseen siitä, että laki olisi voitu käsitellä myös normaalissa lainsäätämisyjärjestyksessä eikä budjettilakina.

Itse asiahan, mitä laki haluaa käsitellä, on erittäin tärkeä. Näkisin terveenä periaatteena sen, että maaseudun ihminen, maanviljelijä, metsätalouden harjoittaja, yrittäjä yleensäkin tajuaa sen, että ympäristöä, maata, vettä, kaikkea, mitä ympärillä on, on jo oman elinkeinon tähden vaalittava ja pidettävä kunnossa. Mutta tällaisia ylilyönnejä, mitä asetukset jo mainittuun pykälään liittyen voisivat tehdä, ei saa päästää jatkossa tapahtumaan. Ei saa mennä täällä pelättyyn virkamiesvaltaan eikä harvainvaltaan. Minusta lainsäädännön pitäisi olla niin selvä, ettei siinä tulisi olla vaaraa tällaista kelluvista laineista, kuten ed. Leppä asian hyvin äsken ilmaisi.

8 Erkki Pulliainen /vihr: Arvoisa puhemies! Tämmöinen historiallinen näkökohta tähän asiaan, tämän lain valmisteluhistoriaan:

Silloin kun ajatus vesioikeuksien lakkauttamisesta ja korvaamisesta ympäristölupavirastojärjestelmällä tuli esille, olin siinä rintamassa, joka oli sitä mieltä, että vesioikeuksia ei pitäisi lakkauttaa, vaan nimenomaan tulisi jatkaa vesioikeusmenettelyä. Olen pitänyt sitä nimittäin siinä katsannossa erittäin hyvänä menettelynä, että se on mahdollistanut tämän yhteiskunnan kaikkien vaikuttajien olemassaolon siinä prosessissa, jossa ratkaistaan, mikä on oikein ja kohtuullista. Katselmusmenettelyt pienissäkin asioissa ovat olleet äärimmäisen hyvä menettely. Kun täällä puhutaan niin kovasti järjestöistä, niin täytyy sanoa, että vesioikeusmenettelyssä järjestöillä on ollut mitä suurin merkitys, ne vain ovat olleet elinkeinointressijärjestöjä, joilla on ollut erityinen merkitys.

Sitten kävi niin, että oman puolueeni piirissä jäin hopealle, tai oikeastaan pronssille suorastaan, en edes hopeasijalle, ja niin jouduin hyväksymään ajatuksen, että siirrytään uuteen järjestelmään. Silloin kun häviää, mutinat pois. Olen kokenut tämän nimenomaan teknisenä järjestelynä, jolla itse substanssipuoleen ei puututa. Se on siten erikoislainsäädännön asia, jota muutetaan ja kehitetään tarkoituksenmukaisella tavalla.

Arvioin sitten sitä asiaa, joka on eniten puhutunut, mikä nyt järjestöjen rooli asiassa on, onko kysymys paikallisista vai valtakunnallisista tai

internationaaleistakin; sehän olisi tavallaan mahdollista sikäli, että niillä on filiaali rekisteröitynä Suomessa, niin kuin esimerkiksi Maailman Luonnon Säätiöllä on. Sehän on maapallon laajuinen järjestö, jolla on oma Suomen rahastonsa ja joka on ollut hyvin selvä ympäristötoimija. Mikä meidän suhtautumisemme näihin järjestöihin on?

Nyt pitää taustalla muistaa, että tähän saakka MTK:sta lähtien kyllä järjestöjä on tällä rintamalla ollut toimimaan ja järjestämään mielenosoituksia ja vaikka sun mitä pilvin pimein. Vaan on käynyt sitten sillä tavalla, että ympäristötilanteen heikentymisen myötä on tullut myös ympäristön tilan vaalijajärjestöjä, jotka ovat paikallisia ja valtakunnallisia. Tämä on vaste sille, että tilanne on ympäristöpoliittisesti heikentynyt, ympäristön tila on heikentynyt. Muutenhan tämä olisi ilman motivaatiota olevaa toimeliaisuutta. Ei kukaan ilkeyttään, jos ei ole kyse anarkistisesta järjestöstä, ryhdy mitään tällaista tekemään, olemaan toisille niin sanotusti kiusaksi, niin kuin eräistä puheenvuoroista on voinut päätellä.

Nyt pitäisi myös erittäin tarkoin pitää erillään kaksi asiaa. Onko, kun vertaa erikoisesti ed. Kankaanniemen puheenvuoroon ja eräisiin muihinkin puheenvuoroihin tästä aiheesta, kysymys eläinsuojelulain käytännön soveltamisesta vai vesilain jnp., ympäristönsuojelulakien, toteuttamisesta? Tässähän on nimenomaan ympäristön suojelusta kyse, ei suinkaan eläinsuojelulain soveltamisesta, vaan tästä muusta. Sillä tavalla ne kettutyöt ovat aivan omassa kategoriassaan tässä yhteydessä. Niitä ei tähän todellakaan pidä sekoittaa pätkänkään vertaa. Jos kettutyöt intoutuvat ympäristönsuojelijoiksi, se on tietysti mielenkiintoinen uusi avaus. He ovat sitten kettuympäristötyttöjä, jos olemme loogisia tässä johdatelussa. Tässä on pidettävä käsitteet harvinaisen selvinä.

Minusta tämä luotu ongelma on semanttinen sen takia, että tälläkin hetkellä valtakunnallisilla järjestöillä on paikalliset toimijat lähestulkoon kaikilla, koska kysymys on valtakunnallisista liitoista ja niillä on paikallinen toimija. Joka tapauksessa se toimija löytyy sieltä paikalliselta tasolta. Se vain on asianlaita niin, että tässä vaaditaan erittäin kovaa ammattitaitoa silloin, kun ollaan asiallisessa työssä. Siis ei riitä nyt pelkkä mielipide, että toimitaan, vaan tarvitaan asian hallintaa, substanssin hallintaa. On minusta ihan asiallista ja oikein, että käytetään mahdollisim-

man korkeaa asiantuntemusta niin kuin ympäristönsuojelujärjestöt nykyisellään käyttävät. Heillä on omassa piirissään tällaista joukkoa. Jos se pitää tyrmätä, että käytetään mahdollisimman hyvää asiantuntemusta, niin sitten minä en ymmärrä ollenkaan. Minä lähdän juuri siitä, että tämä olisi mahdollisimman korkeaan tietoon ja mahdollisimman korkeaan ammattitaitoon perustuvaa keskustelua. Silloinhan asiat ovat oikeudellisestikin mahdollisimman hyvällä tolalla. Minä toivoisin, että tästä lähtökohdasta lähdetäisiin näissä arvioinneissa.

Sitten ed. Vistbackalle: Minä en kyllä parhaalla tahdolla halua nähdä tässä minkäänlaisia sellaista vaaraa, että nyt ehdoin tahdoin ryhtyttäisiin kiusaamaan elinkeinonharjoittajia. Turkistarhausasiassa minä ymmärrän nämä eräät tapaukset, joissa on pohjavesi pilaantunut alueella, kun valvonta on pettänyt. Silloin tietysti täytyy olla yhteiskunnalla mahdollisuus tähän tilanteeseen puuttua. Niin puututaan kaikkialla muuallakin eikä vaan Suomessa, missä on tällainen länsimainen oikeusjärjestys ja hyvä ympäristönsuojelun taso.

Mutta täytyy löytää myös sellaiset menettelytavat, ed. Vistbacka, jotta kohtuuttomuuksilta vältytään. Sitä vartenhan meillä on olemassa erilaisia investointitukimuotoja jnp., jotka täytyy voida kanavoida tällöisten tapausten käyttöön silloin, kun muutoin elinkeinotoiminnan jatkamiselle on olemassa terveet edellytykset ja perusteet. Tässäkin asiassa pitää lähteä fair play, reilu peli -lähtökohdasta. Mikä ei ole oikeus ja kohtuus, se ei ole oikea lakikaan. Se on tässäkin tapauksessa minusta aivan kiistaton lähtökohhta käytännön soveltamisessa. Turhia pelkoja minusta ei tämän takia pidä ruveta luomaan, mutta asiallinen suhtautuminen kaikkiin suuntiin on tarpeen, ja kysymys on lähinnä teknisestä muutoksesta.

⁹ **Kyösti Karjula /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys ympäristönsuojelu- ja vesilainsäädännön uudistamisesta keskittyy yhtenäisen ympäristölupajärjestelmän luomiseen. Olennaista mielestäni on se, että lupaviranomaisina tulevat olemaan lähinnä ympäristölupavirastot, alueelliset ympäristökeskukset ja kuntien ympäristöviranomaiset. Vaikka tämä lainsäädäntö luo itsessään selkeät puitteet, me liikkumme sen tyyppisten asioiden puitteissa, että joka tapauksessa viime käden tulkinta jää näille

paikallisille lupaviranomaisille. Siinä mielessä minusta on erittäin suuri vaara, että vaikka ammattitaito onkin lähtökohhta, niin asenteellisudelle jää hyvin paljon tilaa. Jos ajattelemme tätä asiaa esimerkiksi turvealan toiminnan tai turkistarhauksen osalta, asenteellisuus jopa eri alueilla voi johtaa hyvinkin erityyppisiin sovellutuksiin.

Tämän lisäksi minusta on erityisen tärkeää huomioida se, miten nä nyt tässä lainsäädännössä on sisäänrakennettu sellaisia asioita, jotka voivat jopa luoda sitä yhteyttä, josta ed. Pulliainen tuossa edellä kertoi, että tulee tällöisiä ympäristökettutyttöjä. Jos ajatellaan esimerkiksi turkistarhujen sijoituslupaa, niin tämän lain ydinsisältöhän on siirretty periaatteessa terveydensuojelulaista, josta johdetaan ne kriteerit ja perusteet, milloinkaan turkistarhujen sijoittuminen on mahdollista.

Arvoisa puhemies! Haluan korostaa sitä, miten tärkeää on, että tämän lainsäädännön soveltamisessa säilyisi toimeliaisuutta ja yrittäjyyttä kannustava sisältö.

¹⁰ **Kari Myllyniemi /kesk:** Arvoisa puhemies! Toistan kyllä varmasti jo toisia tässä, mutta tämä asia on lakivaliokunnassakin pyörähtänyt ja siellä on hyvin monta kantaa otettu. Yleensä on sillä tavalla, että jotta voisi valittaa jostain asiasta, luulisi, että valittajalla olisi oltava jonkinlainen yhteys valituksen kohteeseen. Nyt nämä 92 ja 97 § eivät todella tällaista edellytystä missään tapauksessa luo, vaan mikä tahansa yhdistys, sanotaan vaikka Kauniaisista, voi valittaa Kuhmassa tapahtuvasta toiminnasta. Toki on sillä tavalla, niin kuin ed. Pulliainen sanoi, että nyt on jo näillä saman tyyppisillä yhdistyksillä, jotka näihin valituksiin ehkä ryhtyvät, jokaisella oma yhdistyksensä jokaisessa kunnassa, niin ettei tämä asia sinänsä paljon olisi kummennut. Olisi kuitenkin voitu tunnustaa laissa, että olisi pitänyt olla paikkakunnan yhdistys, joka liittyy kyseiseen toimintaan. Sen vuoksi yhdyinkin eriaivään mielipiteeseen. Minä olisin vaatinut, että vain perustelluista syistä saisi yhdistyksillä olla valitusoikeus. Sen lisäksi tulisi olla vaatimus, että yhdistyksen pitäisi olla oman kunnan alueelta.

Asetuksenantomahdollisuudesta jo ed. Leppä aikaisemmin tarkasti selostikin, niin ettei siihen ole syytä enää palata. Tästä voi kyllä aiheutua joissakin tapauksissa hankaluuksia, mutta toivotaan sitä ja uskotaan siihen, että asianomaiset yhdistykset ovat todellakin oikealla asialla. Ehkä

meidän ei aina pitäisi pelätä sitä, että ne tekevät vain ilkeyttään, vaan varmasti niillä on hyvä tarkoituskin.

¹¹ **Raimo Vistbacka /ps:** Arvoisa puhemies! Kun ed. Pulliaisen puheenvuoron kuunteli, voi vain todeta valittaen sen, että hän hävisi mielipidevaihdon omassa puolueessaan siitä, mikä linja otetaan. Perustuslakivaliokunnassa prosessioikeuden asiantuntija totesi ihmetellen, että saman EU-lainsäädännön periaatteella Suomi on lähtenyt aivan toisenlaiselle linjalle kuin Ruotsi nimenomaan kun on kysymys hallinto- ja tuomioistuimen rajan vetämisestä. Meillähän on jonkinlainen sekajärjestelmä, jossa korostuu toisaalta viranomaistoiminta, lähinnä hallintoviranomais-toiminta, ja periaatteessa korvausjärjestelmä on erittäin monimutkainen. Niin kuin puheenvuorossani totesin, siitä ei enää tavallinen ihminen selviä ilman asianajajien apua, jolloin tilanne taudollisesti tulee aika vaikeaksi.

Toinen asia tietysti on se, jonka ed. Pulliainen puheenvuoronsa lopussa totesi, eli oikeus ja kohtuus pitäisi olla, mutta kun valitettavasti tässä yhteiskunnassa ei niin ole eivätkä hallituksen esitykset mielestäni aina täytä oikeuden ja kohtuuden vaatimusta, toin esille omat näkemykseni esityksen 56 §:stä ja toivomuksen siitä, että ed. Pulliaisenkin mainitsema oikeus ja kohtuus toteutuisi.

¹² **Jari Leppä /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! On erinomaisen hyvä, että ed. Pulliainen otti juuri tämän saman asian esille. Aioin juuri sanoa, niin kuin ed. Vistbackakin sanoi, että on tärkeää, että oikeus ja kohtuus toteutuu. Se, mikä pisti korvaan erityisen hyvässä mielessä oli se, että pyritään mahdollisimman suureen ammattitaitoon myös ympäristöjärjestöjen osalta. Se jos mikä tuo tullessaan sitä fair playtä tähän toimintaan, jota me kaikki kaipaamme.

Tähän sisältyy myös mahdollisuus siihen, että aina löytyy niitä tahoja, jotka ehdoin tahdoin haluavat kiusaamismielessä ilkeyksissään tehdä valituskierteitä ja viivyttää hyvinkin järkeviä taudellisia asioita ja eteenpäinmenoa, yritystoimintaa, ja sitä emme voi sallia. Emme saa olla liian sinisilmäisiä. Tällaisiakin voi aina esiintyä.

Vielä sen verran ympäristöjärjestöistä, että niissähan tietoa ja ammattitaitoa lisätään hyvin voimakkaasti tällä hetkellä järjestöjen valtionavustuksilla. Toivon tässä vaiheessa, että myös

pysyville järjestelmille, erilaisille ympäristöinstituuteille, saadaan kunnollinen pysyvä valtionrahoitus. Sitä kautta me myös lisäämme sitä ympäristötietoisuutta, jota me jokainen tarvitsemme.

¹³ **Pentti Tiusanen /vas:** Arvoisa puhemies! Itse lakiahan on pitkään, todella pitkään valmisteltu. Oikeastaanhan sen piti jo vuosi sitten olla täällä. Aikaa sen käsittelyyn oli tietysti niukasti, ja erityisesti se, että asia viipy lakivaliokunnassa, oli hankala tilanne, mutta kyllä valiokunta on tämän hyvin tarkkaan käynyt läpi. Laki on siis hyvä.

Ympäristön pilaamisen käsite on hyvin tärkeä, niin kuin ed. Leppäkin toi esiin. Ed. Leppä osallistui valiokunnan työskentelyyn ja tietää sen keskustelun, joka siellä käytiin merkittävä haitta-termin yhteydessä. Aika laajasti on laissa pilaantumiskäsite tuotu. Varsin vaikeaa on tuoda se vielä laajemmin.

Edelleenkin asetuksenantovaltuuksista tode-taan 12 §:ssä, ja noilla asioilla tietysti on hyvin laaja merkitys myös ihan muussa mielessä kuin tässä keskustelussa on tullut esille: annetaan tiettyjä voisiko sanoa sablonityyppisiä asetuksia tietyn tyyppisille toiminnoille. Silloin myös ympäristönäkökohdan kannalta pitää selvittää se, etteivät ne ole liian formaalisia, sanoisiko, liian löysiä ympäristönsuojelunäkökulmista.

Lopuksi, puhemies, haluan todeta, että ympäristönsuojelu on varmasti kaikkein tärkeimpiä asioita, mitä yleensä omaa elämäämme ja jälke-n tulevien elämää ajatellen on. Vaikea on keksiä tärkeämpää aluetta.

¹⁴ **Seppo Lahtela /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Toteaisin ed. Tiusaselle, että meillä varmaan koko eduskunnassa on saman tyyppinen näkemys ja tavoite tämän asian suhteen. Menetelytavat vain ovat kovin erilaiset ja kovasti epäilemme toistemme hyväntahtoisuutta ja uskottavuutta tässä asiassa.

Tämä laki selvästi kaikkine aukkoineen, mitä siihen mahdollisesti nyt on jäämässä, tulee vaikeuttamaan elinkeinonharjoittajien toimintaa ja tämä mielivalta tavallaan, että järjestöperusteisesti voidaan ryhtyä tekemään valituksia ja nostamaan kanteita, asettaa monen yrittäjän ja elinkeinonharjoittajan kyseenalaisten, sanoisinko, laskujen ja kohtuuttomuuksien eteen. Siinä mielessä ovat perusteltuja keskustelussa esille tul-

leet ja vastalauseessa olevat ajatukset, että valituksentekomahdollisuuden pitäisi olla sidottu järjestöjen kotipaikkaan, vaikutus- ja elinpiiriin. Tämän näköalan puitteissa toivon, että eduskunta tästä asiasta päättäessään ja äänestäessään ottaa nämä niin huomioon, ettei tällaisia miinoja tähän jäisi.

15 Pentti Tiusanen /vas: Arvoisa puhemies! Tietysti pitää valitella, kun kello on 18 ja viime yönä puhuttiin tästä asiasta pitkään, mutta ed. Seppo Lahtela puhui niin kaukana tästä todellisuudesta, käytti retoriikkaa, että on pakko vastata, ettei jää ikään kuin viimeiseksi repliikiksi täysin irti tosiasioista oleva kanta. Tässä ei ole mielivallan lisäämisestä kysymys, ei yrittäjän aseman heikentämisestä, ei mistään aukoista, vaan yksinkertaisesti nykyilainsäädännön asettamisesta yksiin kansiin. Keskustapuolue ja kristillinen liitto, jotka ovat varsinaiset oppositiopuolueet, olivat mukana valiokuntatyöskentelyssä yli kaksi kuukautta ja ovat asiaa pohtineet. Mietintö on yksimielinen.

16 Seppo Lahtela /kesk: Arvoisa rouva puhemies! En halua mitenkään sanoa tähän asiaan viimeistä sanaa, mutta toteaisin vain, että valitettavasti on sellainen kuva muodostunut, että monet järjestöt ovat sellaisia, että niiden toiminta ei ole mitenkään normaalin, sivistyneen, järjestäytyneen yhteiskunnan mukaista. Sen takia minä kovasti epäilen vaaroja, mitä tähän sisältyy.

17 Olli Nepponen /kok: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Seppo Lahtelan olisi ollut hyvä olla salissa, jotta hän olisi kuullut ed. Pulliaisen vakuutellut fair play -pelistä, jolla myös järjestöt tähän uhtautuvat. Uskon, että tässä on päästy hyvään opputulokseen. Aina laajoissa laeissa saattaa olla muutettavia tarpeita, jotka aikanaan nousevat esiin. Totean vain, että maa- ja metsätalouseliökuntakin omalta osaltaan hyvin perin pohjin käsitteli, ehti antaa lausuntonsa, joka sisältyy myös mietintöön. Aina voidaan epäillä, mutta ...in kuin totesin, lakiin voidaan palata, mikäli siinä epäkohtia havaitaan. Tässä on varmasti ollut pyrkimys hyvään, enkä virittelisi sellaisia epäluuloja, mitä äskenkin nostettiin esiin.

18 Pentti Tiusanen /vas: Arvoisa puhemies! Vielä täytyy todeta valiokunnan työskentelyn puolesta se, että valiokunta mietinnössään tuo

esiin nimenomaan sen, että lain soveltamisesta ja sen käytäntöön sopivuudesta tuodaan kahden vuoden kuluttua selvitys eduskunnalle ja valio-kunta saa tiedon siitä, miten lain soveltaminen on onnistunut, jolloin päästään siihen, että jos ja kun lainsäädännössä on osia, jotka pitäisi vielä viilata, katsoa uudelleen, uutta lainsäädäntöä tarvitaan, niin olisi valmius vielä tämänkin eduskuntakauden aikana kuulla tämä raportti ministeriöltä.

19 Erkki Pulliainen /vihr: Arvoisa puhemies! Nyt kävi kyllä niin, että provosoiduin kun provositiin — tällä kertaa ed. S. Lahtelan toimesta. Toteaisin ed. S. Lahtelalle, että kun olen muutama valtakunnallisen luonnonsuojelupuolen ja ympäristönsuojelujärjestön sähköpostilistalla — jäsenenä, jonkinlaisena asiantuntijana, alan professorina — ja luen sieltä päivittäin postin, niin kyllä väitän — on vähän vaikeata professuuriinsa vedota, mutta tässä yhteydessä kuitenkin vetoan, kun tämä on minun opetusalaani yliopistossa — että keskustelu on erittäin asiallista ja korkeatasoista. Minä en muista tämän vuoden ajalta yhtään ylilyöntilimboa, jotakin uhoa taikka muuta. Sen sijaan on valtava tiedon tarve ja keskustelun tarve, mikä on oikea totuus tässä asiassa. Se näkyy julkisuudessakin. Sanokaa — nyt minä provosoin, ed. S. Lahtela — jokin ympäristönsuojeluasias, jossa ei olisi ollut asialliset perusteet, vuoden 1999 osalta julkisuudessa.

20 Pentti Tiusanen /vas: Arvoisa puhemies! Minä käytän vielä yhden puheenvuoron. Totean sen, mikä jäi oikeastaan valiokunnastakin hiukan isoon saliin soimaan, eli kysymykseen niin sanotuista kiusantekovalituksista. Nyt meitä on tosi vähän, harva kansanedustaja ja enää paikalla, mutta jos joku tietäisi mainita yhden varsinaisen kiusantekovalitusprosessin, niin varmasti olisi hyvä kuulla. Kahden ja puolen kuukauden käsittelyn aikana yhtään tällaista esimerkkiä ei tullut esille.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

21) Hallituksen esitys laiksi eläinlääkäriammattin harjoittamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys HE 30/1999 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 14/1999 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 14. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 ja 2 § ja 1 luvun otsikko, 3—9 § ja 2 luvun otsikko, 10—18 § ja 3 luvun otsikko, 19—22 § ja 4 luvun otsikko, 23—28 § ja 5 luvun otsikko, 29—31 § ja 6 luvun otsikko, 32—34 § ja 7 luvun otsikko, 35—45 § ja 8 luvun otsikko sekä 46—48 § ja 9 luvun otsikko, johtolause ja nimi-ke.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

22) Hallituksen esitys eräiden perustuslakeihin viittaavien säännösten tarkistamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys HE 148/1999 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 7/1999 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

23) Hallituksen esitys laeiksi julkisen arvannon osoituksista ja tasavallan presidentin kansliasta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys HE 146/1999 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 8/1999 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

24) Hallituksen esitys Kroatian kanssa tehdyn sijoitusten vastavuoroista edistämistä ja suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely
Hallituksen esitys HE 147/1999 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö UaVM 8/1999 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee sopimuksen niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

25) Hallituksen esitys laiksi nimikirjalain 4 ja 9 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys HE 113/1999 vp
Hallintovaliokunnan mietintö HaVM 7/1999 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

26) Hallituksen esitys laiksi maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys HE 131/1999 vp
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 12/1999 vp
Lakialoite LA 149/1999 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

¹ **Matti Väistö /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys luopumistukijärjestelmän jatkamiseksi ei tyydytä lähtökohdiltaan. Se merkitsee selkeää heikennystä nykyiseen tilanteeseen. Se merkitsee sellaista riisuttua mallia, jossa merkittävä osa nykyisistä tiloista jää viljelemättä. Niitä ei saada käyttöön lisäämäksi, vaikka tarvetta olisi, ja toisaalta tämä hallituksen linjan mukainen ratkaisu merkitsee heikennystä myös sosiaalipoliittiselta kannalta.

Luopumistukijärjestelmän periaatteethan ovat liittyneet sekä rakenteen parantamiseen, rakenepoliittisiin tavoitteisiin että toisaalta sosiaali- ja eläkepoliittisiin näkökohtiin. Järjestelmää on menestyksellä sovellettu jo 25 vuoden ajan. Nyt tähän järjestelmään tulee merkittävä heikennys.

Arvoisa puhemies! Olisi ollut välttämätöntä, että hallitus olisi jo nyt ottanut mukaan sekä vuokrausvaihtoehdon että viljelemättömyysvaihtoehdon luopumistuen ehtoihin ja näin säilyttänyt järjestelmän nykylaatuisena. Tätä järjestelmää tässä muodossaan puoltavat kaikki näkökohdat, lukuun ottamatta sitä, mihin tämän nyt on hallituksen piirissä katsottu kompastuneen, eli rahoitusnäkökohtaa.

Kysymys on kuitenkin niin merkittävästä asiasta tälle väestöryhmälle, joka on tehnyt mittavan päivätyön pienillä työvaltaisilla tiloilla, että eläkkeelle siirtymisen mahdollisuuden vienti ennen lakisääteisen eläkeiän täyttymistä on merkittävässä osassa sitä, että näiltä ihmisiltä viedään myös kunniallinen mahdollisuus siirtyä varhaiseläkkeelle tilanteessa, jossa monet ovat jo sairauden tai osittaisen työkyvyttömyydenkin vuoksi uupumassa työhönsä. Toisaalta tilat ovat pieniä ja niillä ei näin ollen ole jatkamismahdollisuutta, mutta vuokrausvaihtoehto olisi voinut olla erittäin käyttökelpoinen, niin kuin tilastot osoittavat, Itä- ja Pohjois-Suomen osalta erityisesti. Tietysti tilanteissa, joissa vuokrauskaan ei tule kysymykseen, silloin viljelemättömyysvaihtoehto olisi näille ihmisille tehnyt oikeutta ja mahdollistanut heille kunniallisen siirtymisen pienelle mutta kuitenkin jonkinlaisen elannon turvaavalle luopumistuelle.

Arvoisa puhemies! Tästä asiasta on eduskunnassa paljon keskusteltu. Hallituspuolueiden ryhmätkään eivät ole olleet mietinnössään yksimielisiä. Me keskustassa olemme määrätietoisesti edellyttäneet, että järjestelmää tulee jatkaa nykylaatuisena ja eräiltä osin luopumisen ehtoja tulee myös parantaa. Se olisi ollut tässä maatalouden ja maaseudun kannalta äärimmäisen vaikeassa tilanteessa välttämätöntä. Mutta valitettavasti hallituksen tyylinä ei nyt ole tämän tavoitteen toteutumista mahdollistamassa ainakaan tämän esityksen mukaisesti. Mahdollisuushan on tietysti korjata ja muuttaa lakia, ottaa käyttöön ne EU:n mahdollistamat periaatteet myös luopumisen ja varhaiseläkkeen osalta, ja toivoa sopii, että hallitus tosiaan mahdollisimman pikaisesti tä-

män ratkaisun myös keskuudessaan toteuttaa ja muuttaa näiltä osin lakia.

Arvoisa puhemies! Nyt on kyseessä kolmas käsittely. Rahoituksen osalta on aiemminkin puhuttu siitä uhasta, mikä vääjäämättä tulee esiin, kun hallituksessa hyvin määrätietoisesti on asetettuja budjettiraameja pyritty toteuttamaan liiankin tylyllä tavalla. Pelättävissä on tässäkin, että luopumistuen rahoitukseen käytetään niitä kansallisia varoja, jotka ovat välttämättömiä ja tarkoitetut kansallisen suoran tulotuen maksamiseen. Jos näin kohtalokkaalla tavalla vielä päädytään menettelyihin, jotka merkitsisivät tulevaisuudessa sitä, että järjestelmän kustannukset, luopumistuella siirtymisen kustannukset, tulisivat viljelijöiden itsensä maksettavaksi ja heikentäisivät näiltä osin jo ennestään kohtuuttoman alhaista tulotasoa, sitä ei mitenkään voi hyväksyä.

Tästä syystä, arvoisa puhemies, olisi välttämätöntä, että eduskunta selkeästi ilmaisisi nyt oman tahtonsa siitä, että tämän järjestelmän, tämän riisutunkin järjestelmän, rahoitus on ehdottomasti toteutettava niin, että sillä ei heikennetä jatkavien viljelijöiden sinällään jo nyt erittäin heikkoa taloudellista asemaa, vaan että rahoitus hoidetaan muuta kautta budjettirahoituksena.

Tämän vuoksi, arvoisa puhemies, ehdotan hyväksyttäväksi seuraavan lausuman, joka on edustajille jaettu ed. Eero Lämsän nimellä ja joka kuuluu: "Eduskunta edellyttää hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin luopumistukijärjestelmän rahoituksen toteuttamiseksi niin, että järjestelmän rahoittamiseen ei käytetä maatalouden kansallista tulotukea."

2 Hannes Manninen /kesk: Arvoisa rouva puhemies! Luopumistukijärjestelmä on ollut erittäin hyvä ja sen tulisi olla jatkossakin myös sosiaalipoliittiselta kannalta tarkasteltuna, koska olisi oikein, että ne pitkän päivätyön tehneet maataloudenharjoittajat, jotka haluavat tässä tilanteessa väistyä ja ennen kaikkea luovuttaa peltonsa toisten viljelijöiden käyttöön ja tällä tavalla edesauttaa rakennekehitystä, saisivat edes kohtuullisen turvan vanhuuden varalle.

Luopumistukijärjestelmä on tietysti tärkeä varsinaisen maatalouden osalta, mutta haluan korostaa tässä yhteydessä, että myös porotalouden osalta tämä järjestelmä on tärkeä ja oleellinen, jotta sielläkin voitaisiin muodostaa sellaisia porokarjoja, jotka antaisivat riittävän toimeentulon perheelle siitä työstä.

Sen pitemmittä puheita pyydän kannattaa ed. Väistön tekemää lausumaehdotusta.

3 Mauri Salo /kesk: Arvoisa rouva puhemies! Luopumistukijärjestelmä on toiminut hyvin, mutta nyt hallituksella on hankkeet siitä, että luopumistukijärjestelmä kokonaan olisi jo romutettu. On hyvä, että ollaan nyt kuitenkin tässä vaiheessa, että sitä edes osittain voidaan jatkaa. Mutta tässä on kohtuuttomia vaatimuksia, esimerkiksi se, että pitää myydä omaisuus, jotta pääsee luopumistuen piiriin. Olisi ollut perusteltua, että viljelemättömyys tai vuokraus olisi ollut yksi vaihtoehto. Toivonkin, että tämä vielä tulevaisuudessa tulee saatettua uuteen muotoon.

4 Raimo Vistbacka /ps: Arvoisa puhemies! Kun lukee maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintöä, niin ensimmäiseksi kiinnittyy huomio siihen, että siellä on erilaisia vastalauseita hallituspuolueiden edustajilta. Mietinnön perusteella käsittely on ilmeisesti ollut aika värikästä.

Itseäni ihmetyttää lähinnä se, että ennen kuin pääsee nauttimaan luopumistukea, pitää myydä ja luovuttaa omaisuus pois. Ihmettelen kyllä, että esimerkiksi kokoomuksen linja on tämän suuntainen. Minun ajattelutapaan ei sovi lainkaan se, että ihminen joutuu ikään kuin pakon edessä luopumaan omaisuudestaan, että pääsee luopumistukijärjestelmän piiriin.

Toisaalta voi todeta, että ensimmäinen lausumaehdotus on ihan järkevä ja hyvä. Mutta toinen on ilmeisesti aika hurskas toivomus. Sen johdosta voi sanoa, että keskustapuolueen vastalause on järkevä. Harvemmin olen niihin tässä vuosien saatossa voinut yhtyä, mutta tällä kertaa täytyy sanoa, että tämä vastalause on sellainen, jota minäkin voi ilomielin kannattaa, koska siinä on otettu kuitenkin sellainen käytännönläheinen ote.

5 Jari Leppä /kesk: Arvoisa rouva puhemies! Luopumistuki on toiminut aivan erinomaisen hyvin tähän asti Suomessa. Nyt, kun sitä ollaan muuttamassa tähän suuntaan kuin hallitus on esittänyt, tämä erityisen voimakkaasti koskettaa Itä- ja Pohjois-Suomea. Me kaikki tiedämme, että siellä tilat ovat pieniä, pellot ovat pieniä ja hajallaan ja siellä ei kerta kaikkiaan ole ostajia. Sen vuoksi vuokrausmahdollisuus, niin kuin viljelemättömyysmahdollisuuskin, olisi ollut hyvä ja ennen kaikkea syytä säilyttää. Myös jatkajan kannalta sillä on iso merkitys, vuokraako vai os-

taako peltoja. Jatkaja kyllä sitoutuu ostamalla huomattavasti suurempiin taloudellisiin sitoumuksiin, kuin vuokraamalla. Velkaantumistahan me ehdottomasti myös maataloudessa pelkäämme, koska tulokehitys on ollut erityisen negatiivinen viime vuosina.

Ihmettelen myös siltä kannalta, että tätä ei jätetty, kun katsoo mitä tahansa tilastoa pitkäaikaisairauksista työelämässä. Viljelijät johtavat tätä kyseenalaista tilastoa kaikilta osin, kaikilla mittareilla. Se tietysti johtuu siitä, että tässä ammatissa työ on raskasta, se on erittäin sitovaa. Siinä on seitsemän päivää viikossa työtä. Sen vuoksi minusta on ihan kohtuutonta, että tällainen ratkaisu on hallitukselta tullut.

Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Väistön tekemää ponsiesitystä.

6 Lauri Oinonen /kesk: Arvoisa rouva puhemies! Minäkin liityn kannattamaan ed. Väistön tekemää ponsiesitystä ja sitä kautta keskustan asiassa jättämää vastalauseetta. Todella tuntuu ihmeeltä, että luopumistukijärjestelmään päästäkseen pitäisi myydä omaisuus. Monta kertaa siihen maatilkkuun, vaikka pieneenkin, liittyy henkinen arvolataus. Se pelto on joskus raivattu ilman traktoreita ja katerpillareita, kuokalla ja kirveellä, ja sillä saattaisi olla oma arvovarauksensa tulevillekin sukupolville. Nyt jos se on myytävä pois, tämä kaikki katoaa. Sen vuoksi tämä systeemi ei toimi, elikkä on otettava huomioon ne näkökohdat, mitä keskusta on tuonut esille. Tämän pitäisi toimia vuokrauksen ja viljelemättömyyssitoutuksen perusteella. Ne vaihtoehdot olisivat perusteltuja. Yhdyn keskustan asiassa tuomiin näkökohtiin.

7 Erkki Pulliainen /vihr: Arvoisa puhemies! Puheenvuoro tuli aiheelliseksi ed. Vistbackan käyttämän puheenvuoron johdosta. Totean siihen kaksi kommenttia. Ensinnäkin, että keskustelu maa- ja metsätalousvaliokunnassa on aina värikästä. Hän epäili, että tämä on ainutlaatuinen tapaus, mutta se on aina värikästä. Toisekseen hän epäili sitä, että nämä ponnet ovat pelkkiä retorisia ulvahduksia maailmankaikkeuteen.

Arvoisa puhemies! Minä vakuutan, että nämä ovat sellaisia ponsia, jotka tulevat varmasti toteutumaan.

8 Maria Kaisa Aula /kesk: Arvoisa puhemies! Minunkin mielestäni ed. Väistön esittämä ponsi-

lausuma olisi erittäin hyvä liitettäväksi eduskunnan kannanottoon. Sen lisäksi havaitsin, että vastalauseessa 1 on myöskin erittäin hyvin perusteltu ja tarpeellinen lausuma, joka tulisi liittää myöskin eduskunnan kannanottoon. Se koskee sitä, että eduskunta edellyttäisi, että vuoden 2001 valtion talousarvion käsittelyn yhteydessä eduskunnalla on käytettävissä selvitys luopumistukijärjestelmän toteutumisesta ja erityisesti vuokrausmahdollisuuden poisjäännin vaikutuksista.

Ehdotan, että myös vastalauseen 1 mukainen lausumaehdotus liitettäisiin eduskunnan kannanottoon. Tässä on varmaan valitettavasti käynyt niin, että kun vastalauseen 1 allekirjoittajana on hallituspuolueen edustaja, hänellä on ilmeisesti neuvottelukiireitä sen verran paljon, että ei ole ehtinyt tänne esitystä tekemään.

9 Matti Väistö /kesk: Arvoisa puhemies! Ed. Aulan ehdottaman perustelulausuma on mielestäni erittäin hyvä. Yksi puute siinä on. Olisi ollut tarpeen, että selvitetään myös viljelemättömyysvaihtoehdon poisjäännin aiheuttamat ongelmat. Mutta kannatan, arvoisa puhemies, ed. Aulan tekemää lausumaehdotusta.

Olin mukana tapaamisessa, jossa viljelijät evästivät eduskuntaryhmien sekä myös maa- ja metsätalousvaliokunnan jäseniä. Paikalla olivat muun muassa maa- ja metsätalousvaliokunnan puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja. Sain tuossa tilaisuudessa sellaisen käsityksen, että eduskunnassa on tarkoitus tehdä todella korjauksia ja parannuksia tähän hallituksen esitykseen. Myöhemmin keskusteluissa usko vahvistui, kunnes sitten kävi niin, että värikkäiden keskustelujen jälkeen parannuksia ei kuitenkaan tullut. Siitä syystä nyt olisi tärkeää, että eduskunta tässä asiassa vielä ilmaisi tahtonsa pidemmälle kuin tuossa enemmistön kantana mietinnössä on, niin että todella vakavasti suhtauduttaisiin syntyneeseen tilanteeseen. Mehän, arvoisa puhemies, eduskunnassa toisessa käsittelyssä hävisimme ne omat tavoitteemme, jotka liittyivät järjestelmän säilyttämiseen nykyajuisena, niin että siinä olisi otettu huomioon myös vuokraus- ja viljelemättömyysvaihtoehdot.

Mielestäni, arvoisa puhemies, tässä on kyse myös aluepoliittisesti erittäin tärkeästä ratkaisusta. Tämäkin näkökohta puoltaa ed. Aulan esittämän ponnen hyväksymistä.

¹⁰ **Seppo Lahtela /kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Maatalous, maaseudun tulevaisuus ja turva, on koko Suomen asia. Oikeastaan koko Suomen kansa kiistatta tarvitsee kotimaisen ruokahuollon, maataloustuotannon, mistä huoltovarmuus rakennetaan. Sellaisenaan on tärkeätä, että kansalliset varat, mitä luopumistukeen käyte-tään, hoidetaan budjetin kautta niin kuten asiaa on valmisteltu ja puhuttu, ettei sitä lähdetä enää sisältäpäin syömään ja kiristämään.

Siinä mielessä näen tärkeänä ed. Väistön teke-män ponsiesityksen lausuttavaksi, että tämä ote-taan huomioon näin. Niin kuin ed. Aula esitti, eduskunnan tulee palata asiaan ja seurata, miten vuokrausvaihtoehdon poisjääminen toteutuu ja mitä sivu- ja seurannaisvaikeuksia se aiheuttaa.

Rouva puhemies! Kannatan molempia esityk-siä erittäin lämpimästi ja toivon, että ne tulevat myöskin lopulliseen päätökseen mukaan.

¹¹ **Olli Nepponen /kok:** Arvoisa rouva puhe-mies! Maa- ja metsätalousvaliokunta kävi varsin värikkään ja hyvin perusteellisen käsittelyn tästä aiheesta, jossa oli vain huonoja vaihtoehtoja.

Ottaisin esiin ed. Aulan tekemän esityksen. Hän kantoi huolta hallituspuolueista, että me emme ole täällä ponsia esittämässä. On yhteises-ti todettu, että hänen mainitsemansa asia sisältyy perusteluihin. Todettiin, että ei ole tarpeen enää kaiken näköisiä ponsia liittää. Se tulee automaatisesti perusteluihin mukaan, joka yksimielisesti valiokunnassa on hyväksytty. On turha nyt kan-taa hallituksen murheita oppositiosta käsin. (Ed. Manninen: Kun hallitus ei pysty, niin pakko on!) — Kyllä se pystyy ja on tehnyt kovasti töitä.

Hieman särähti ed. Lepän toteamus, että maanviljelijä tekee töitä seitsemän päivää viikos-sa. Kun itsekkin on niitä tehnyt paljonkin, aika yleistäen tuo on todettu. On totta, että karjatalo-ustiloilla ja muilla ollaan sidottu. En halua aliar-vioida, mutta täytyy olla vähän tarkempi, kun täällä ryhdytään perustelemaan lakiesitystä. Kyl-lä viljatililla se saattaa jäädä yhteenkin päivään viikossa näin talviaikaan.

Mitä tulee ponsiin, valiokunnan lausumaehdo-tuksilla pyritään parantamaan nimenomaan nuoren viljelijän edellytyksiä lähteä ottamaan vas-tuuta. Ne ovat merkittäviä parannuksia, kuten myös se, että valtio tulisi vastaan ostamaan tilo-ja, niin että luopuminen olisi mahdollista. Ne on tarkoitettu tulemaan voimaan, ja siitä on myös saatu alustavia lupauksia.

¹² **Erkki Pulliainen /vihr:** Arvoisa puhemies! Nyt on syytä palauttaa mieliin, mitä tässä näytel-mässä on aikaisemmin tapahtunut. Kun ponsia käsiteltiin lakiehdotuksen aikaisempien käsitte-lyvaiheitten aikana, niin ed. Karjalainen toi kes-kustelussa esiin sen, että sosialidemokraateilla ovat yhteydet maa- ja metsätalousministeriöön niin heikot, että tarvitaan tämän laatuinen ponsi. Sitten on käynyt hallituspuolueitten keskuudessa selville se, että kokoomuksella, rkp:llä ja vihreil-lä on niin hyvät yhteydet maa- ja metsätalousmi-nisteriöön, ettei tällaista pontta tarvita. Meille sii-nä näytelmässä kävi selville, että maa- ja metsä-talousministeriössä kahta lukuunottamatta kaik-ki virkamiehet ovat kepulaisia, niin että yhteyk-sien pitäisi olla erittäin hyvin kunnossa ja ponsi aiheeton.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

27) Hallituksen esitys laiksi työntekijäin eläkelain muuttamisesta annetun lain voi-maantulosäännöksen muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys HE 143/1999 vp
Sosiaali- ja terveystaloustieteiden valtiokunnan mietintö StVM 20/1999 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsitte-lyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

28) Hallituksen esitys kiinnitysluottopank-kilaiksi ja laiksi luottolaitostoiminnasta an- netun lain 97 c §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys HE 141/1999 vp
Talousvaliokunnan mietintö TaVM 13/1999 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsitellyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

29) Hallituksen esitys laiksi lähetetyistä työntekijöistä sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys HE 138/1999 vp

Työasiainvaliokunnan mietintö TyVM 7/1999 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsitellyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Hallituksen esitys laeiksi verontilityslain 12 ja 29 §:n sekä tuloverolain 21 ja 124 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys HE 71/1999 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 26/1999 vp

Lakialoite LA 164, 166/1999 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsitellyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 26. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia ensimmäi-

sen käsittelyn päätyttyä lähetetään suureen valiokuntaan.

Keskustelu:

¹ **Maria Kaisa Aula /kesk:** Arvoisa puhemies! Verontilityslakia ja tuloverolakia muuttava hallituksen esitys n:o 71 käsittelee kuntien, valtion ja seurakuntien yhteisöveron jako-osuuksien muuttamista. Esittelen lyhyesti sitä käsittelevän valtiovarainvaliokunnan mietinnön.

Esityshän on eduskunnassa muuttunut useaan otteeseen, ihan viimeksi ilmeisesti tänä päivänä käydyissä neuvotteluissa, joista varmaan enemmän kuullaan suuren valiokunnan jälkeen.

Alkuperäisessä lakiesityksessä hallitus esitti jako-osuuksien muuttamista valtion hyväksi niin, että kuntien vero-osuutta alennetaan 2,75 prosenttiyksiköllä, seurakuntien osuutta 0,07 prosenttiyksiköllä ja valtion osuutta vastaavasti korotettaisiin 2,82 prosenttiyksiköllä. Tämä jako-osuuden muutos valtion hyväksi esitettiin pysyväksi.

Muutos perustui vuoden 2000 budjettia koskeviin hallituksen neuvotteluihin, joissa päätettiin ensi vuoden osalta, siis yhden vuoden osalta, kuntien valtionosuuksien indeksikorotusten maksamisesta täysimääräisenä ja kuntien harkinnanvaraisten avustusten lisäämisestä. Asiassa oli vielä sellainenkin mutka matkassa, että hallituksen alkuperäinen esitys sisälsi 28 prosentin yhteisöverokannan, mutta myöhemmin eli viime perjantaina hallitus antoi esityksen yhteisöverokannan yhden prosentin korottamisesta. Hallituksen budjettineuvottelujen alkuperäinen ajatus oli nimittäin se, että yhteisöverokannan korotuksesta tuleva hyöty kanavoidaan jako-osuuden muutoksen myötä kokonaan valtiolle. Näiden alkupe-
räisten muutosten arvioitiin lisäävän valtion verotuloja noin 800 miljoonalla markalla vuonna 2000 ja vastaavasti pienensivät kuntien ja seurakuntien tulot.

Tämän lisäksi lakiesitykseen sisältyy verontilityslain muutos, jolla lykätään niin sanottuun porrastettuun verotuksen valmistumiseen siirtymistä henkilöverotuksessa vuoteen 2002 asti. Lykkäys johtuu verohallinnon kiireistä.

Valiokunnan enemmistö esittää lakiesitystä hyväksyttäväksi kuitenkin niin, että seurakuntien yhteisövero-osuutta alennetaan valtion hyväksi hallituksen esittämää enemmän eli 0,3 prosenttiyksikköä enemmän. Alennus vähentäisi

seurakuntien tuloja 100 miljoonalla markalla. Tämä puolestaan liittyi niihin neuvotteluihin, joita hallituspuolueiden kesken käytiin erinäisiin budjettilakeihin tehtyjen korjausten rahoittamiseksi. Tällä ilmeisesti rahoitetaan muun muassa opintotuen asumislisän parantamista ja alueellista kuljetustukea.

Tämän jälkeen valiokunta siis ehdottaa valtion jako-osuudeksi 61,12 prosenttiyksikköä ja seurakuntien 1,63 prosenttiyksikköä. Markkamääräisesti seurakuntien saama osuus vuonna 2000 olisi siis arviolta 570 miljoonaa markkaa, kun se tänä vuonna on arviolta 630 miljoonaa markkaa. Seurakunnille tulisi siis absoluuttista veronmenetystä noin 60 miljoonaa markkaa.

Valiokunnan mietintöön sisältyy yksi lausumaehdotus, jossa kiirehditään kuntien ja valtion välisen yhteistyöasiakirjan laatimista, niin että kuntien taloudessa päästään parempaan ennakoitavuuteen ja peruspalvelut voidaan turvata koko maassa nykyistä tasapuolisemmin. Lisäksi mietinnössä todetaan uskonnollisten yhteisöjen vaihteleva asema yhteisöverojen jakamisessa.

Mietintöön sisältyy kaksi vastalauseetta. Ensimmäisessä, kristillisen liiton vastalauseessa, ed. Kallis esittää, että seurakuntien yhteisöverosuus hyväksyttäisiin hallituksen alkuperäisen esityksen mukaisena. Saman vastalauseen lausumaehdotuksessa edellytetään myös oikaisua uskonnonvapauslain mukaan rekisteröityjen uskonnollisten yhdyskuntien asemaan. Kristillinen liitto pitää epäoikeudenmukaisena sitä, että nämä maksavat yhteisöveroa toiselle uskonnolliselle yhdyskunnalle eli evankelisluterilaiselle kirkolle.

Toisessa eli keskustan ryhmän vastalauseessa esitetään käsittelyn pohjaksi ed. Mannisen lakialoitetta. Siinä esitetään kuntien yhteisöveroleikkauksesta puolet eli 400 miljoonaa siirrettäväksi takaisin kunnille jaettavaksi uudelleen yleisen valtionosuuden kautta. Tämä korottaisi yleistä valtionosuutta keskimäärin 77,50 markkaa asukasta kohti. Kustantajan edustajien perusteluna on se, että näin voidaan tasata kuntien eriarvoisuutta ja luoda edellytyksiä peruspalveluiden turvaamiselle kaikissa kunnissa. Valtion ja kuntien jako-osuudet poikkeavat tässä vastalauseessa hieman valiokunnan mietinnössä esitetystä kuntien hyväksi.

Toiseksi vastalauseessa esitetään, että seurakuntien yhteisöverosuuden lisälennusta ei tule tehdä. Vastalauseen allekirjoittajien mukaan

seurakuntien yhteisöverosuuden ennakoimaton alentaminen heikentää niiden mahdollisuutta tehdä sosiaalista työtä. Se vaikeuttaa Kirkon keskusrahaston tekemää seurakuntien välisten taloudellisten erojen tasausta ja huonontaa Kirkon eläkerahaston kartuttamismahdollisuuksia.

Arvoisa puhemies! Tänään on sitten käynyt ilmi, että hallituspuolueet ovat sopineet siitä, että näitä jako-osuuksia vielä kerran muutetaan niin, että valtiolle kertyy tuloja 250 miljoonaa markkaa enemmän ja kuntien jako-osuutta sitten vastaavasti alennettaisiin. Jää aikanaan nähtäväksi, minkälaisena lakiesitys suuresta valiokunnasta eduskunnan suureen saliin takaisin siirtyy.

2 Hannes Manninen /kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämän lain käsittely on saanut aika kummallisia ja outoja piirteitä. Ensin kun lakiesitys tuli, siinä todettiin, että yhteisöveroprosentti on 28, sen jälkeen ovat tulleet erilliset lakiesitykset, joissa sanotaan, että se on 29, ja nyt yhtäkkiä esitetään, että valmis mietintö lähetetään suureen valiokuntaan. Syynä on ilmeisesti se, julkisuuteen tulleiden tietojen mukaan, että hallitusryhmät ovat sopineet, että kuntien yhteisöverosta leikataan edelleen 250 miljoonaa markkaa. Tämä käänne on omituinen, ja voi sanoa, myös kunnallislain vastainen, koska tällaisista kuntatalouteen kohdistuvista leikkauksista ja toimenpiteistä pitäisi neuvotella kuntien keskusjärjestöjen kanssa. Tämän vuoksi en voi hyväksyä asian lähettämistä suureen valiokuntaan.

En tiedä juridisesti, mikä on menettely, voidaanko tässä tehdä päätös erikoisvaliokuntaan lähettämistä varten, mutta teen kuitenkin ehdotuksen siitä, että jos tällainen uusi esitys leikkauksista on tulossa, se lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan, jolle hallintovaliokunnan on annettava lausuntonsa, jotta asiantuntijavalioikunnat voisivat käsitellä asiaa, kuulla asiantuntijoita ja saada tarkemman selonteon siitä, millaisesta suhmuroiden tässä on oikein kysymys, ja jotta näitä asioita ei hoidettaisi vain veran alta muutaman tunnin varoitussajalla.

3 Toimi Kankaanniemi /skl: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä oleva verontilityslain eräiden pykälien ja tuloverolain eräiden pykälien muuttamista koskeva esitys on varsin tärkeä. Se määrittelee yhteiskunnan verotulojen merkittävän osan jakamisen eri veronsaajien kesken. Näitä veronsaajiaan tunnetusti ovat valtio, kunnat ja seura-

kunnat. Tämä kysymys ei ole ollenkaan vähämerkityksellinen näiden kaikkien tahojen osalta.

Hallitus antoi tätä koskevan esityksen, jossa erityisesti seurakunnilta leikataan pois ja valtiontaloutta korjataan tällä yhteisöveron tuotolla kasvavassa määrin. Toisaalta tiedämme, että jo viime vaalikaudella Lipposen hallitus leikkasi ja edelleen nyt on leikannut valtionosuuksia ja kuntien yhteisöverotuottoa valtion hyväksi voimakkaasti ja sen seurauksena on tapahtunut niin, että sadat kunnat ovat joutuneet taloudelliseen ahdinkoon. Niiden talous on menossa yhä vain huonompaan suuntaan, niin kuin tiedämme ensi vuoden verotusta koskevista kuntien päätöksistä. Muistamme myös hyvin, että tätä kuntien ahdinkoa hallitus ja hallituspuolueet täällä eduskunnassa ovat paikkaamassa sillä, että kuntia on ikään kuin kehoitettu nostamaan kiinteistöveroa eli alarajoja on nostettu. Erityisesti näin on pakotettu monia kuntia nostamaan kiinteistöveroa, joka menee myös kaikkein köyhimmiltä ihmisiltä, jotka asuvat jossakin, ja lähes kaikkiaan asuvat kuitenkin jossakin. Asumiskustannusten nousun kautta kuntien kiinteistöveroa nostamalla on tätä valtion aiheuttamaa kunnallistalouden ahdinkoa yritetty korjata ensi vuoden osalta ja siitä eteenpäin.

Toinen asia, millä kunnallistalouden ahdinkoa ollaan korjaamassa, on terveydenhuollon maksut, joista käytiin keskustelua ja äänesteltiin tänään. Sairaant joutuvat maksamaan nyt entistä enemmän kuntien taloudellista ahdinkoa. Tämä on siis aivan kylmää, hyisen kylmää politiikkaa. Köyhät, vähävaraisimmat ihmiset pannaan maksamaan yhä enemmän välillisiä veroja ja maksuja ja suoriakin veroja ja sillä tehdään tilaa hyväntuloisten verotuksen keventämiselle, mistä varmaan tulee esitykset, kunhan työmarkkinaratkaisuja saadaan.

Arvoisa puhemies! Meillä on käsittelyssä nyt valtiovarainvaliokunnan asianmukaisesti tehty mietintö hallituksen esityksestä. Siihen on jätetty vastalauseita, joissa on tiettyjä muutoksia hallituksen esityksiin, mutta ne ovat tietysti opposition taholta tulleita. Mutta nyt eivät ole tulleet muutosesitykset vain opposition taholta, vaan hallituspuolueitten eduskuntaryhmien puheenjohtajat ja neuvottelijat ovat sopineet kammareissaan joitakin muutoksia tähän tärkeään asiakokonaisuuteen.

Mielestäni se, että kuntien tuloja näin merkittävältä osin käsitellään ja muutellaan kovalla kii-

reellä ryhmäpuheenjohtajien toimesta, on arveluttavaa. Se ei perustu sellaiseen valmisteluun, joka on hallituksen esitysten valmisteluvaiheessa ministeriöissä ja valtioneuvostossa. Siellä asiat valmistellaan, kuullaan eri tahoja jne., kun tehdään hallituksen esitys. Sen jälkeen kun hallituksen esitys tulee isoon saliin, se lähetetään erikoisvaliokuntaan, tässä tapauksessa, kun on kuntien verotuloista kysymys, valtiovarainvaliokuntaan, jonka on ollut pyydettävä lausunto hallintovaliokunnalta, joka on kunnallisasioihin ja kunnallistalouteen erityisesti perehtynyt.

Nyt, arvoisa puhemies, ollaan tekemässä mahdollisesti, mikäli puhemiehen ehdotus toteutuu, erikoista kunnallistaloudellista päätöstä, tietysti eduskunnan päätöstä, mutta kunnallistaloutteen voimakkaasti vaikuttavaa päätöstä, sellaista päätöstä, että viiden hallituspuolueen eduskuntaryhmän puheenjohtajien, muutamalla muulla lisättyinä, sopimuksen mukaisesti yritetään oikoa kaikki asiantuntijakuulemiset ja asian perusteellinen selvittäminen. Mielestäni suuri valiokunta ei ole sellainen asiantuntijavalioikunta, joka pystyy kuulemaan asiantuntijat ja perehtymään näihin varsin monimutkaisiin ja äärimmäisen tärkeisiin asioihin, joista on kysymys kuntien verotulojen osalta. Tällainen menettely ei ole asianmukaista lainsäädäntötyötä.

Arvoisa puhemies! Ed. Manninen oli hieman epävarma, voiko tätä asiaa lähettää erikoisvaliokuntaan eli valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulisi pyytää hallintovaliokunnan lausunto. Mielestäni kuitenkin, ollaan sitten ottamassa kunnallistaloudesta yleensä 250 miljoonaa markkaa tai jokin muu summa ja sitten palauttamassa esimerkiksi joillekin kunnille, joissa sattuu olemaan homekouluja, muutama miljoona markkaa siitä takaisin, tämä on jo sen verran isoa taloudellista poliittista päätöksentekoa, että se edellyttää perusteellisen läpikäymisen. Siksi asianmukaista on, että erikoisvaliokunnat, valtiovarainvaliokunta ja hallintovaliokunta, käyvät asian läpi.

Pelkään pahoin, että jos mennään tätä oikotietä, kuntien talous edelleen kiristyy, ja sillä luodaan paineita muun muassa niiden terveydenhuollon maksujen korottamiseen, joita nyt on päätetty käyttää kuntien talouden paikkaamiseksi. En missään tapauksessa hyväksy sellaista politiikkaa, kun tiedämme, että esimerkiksi sairaan ihmisen maksurasitus, omavastuuosuus, on jo tänä päivänä Suomessa maailman korkeimpia Portugalin jälkeen ja Oecd-maissa toiseksi kor-

kein ja hirvittävän paljon korkeampi kuin muissa Pohjoismaissa. Tällä tiellä ei voida enää edetä. Nämä asiat on selvitettävä kootusti ja perusteellisesti ja asiantuntevasti. Kuntaliittoa on ehdottomasti kuultava ja muita tahoja on tässä asiassa kuultava, ennen kuin päätöksiä tehdään.

Arvoisa puhemies! Vastustan tämän asian lähettämistä suureen valiokuntaan ja kannatan ed. Mannisen tekemää ehdotusta.

4 Olavi Ala-Nissilä /kesk: Arvoisa rouva puhemies! Kuntatalous on täällä ehkä eniten keskusteluttanut asia syksyn mittaan. Esimerkiksi valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja tarkastusjaostossa on hyvin pitkään kuultu eri kuntien tilannetta, pohdittu kuntien eriarvoistumista. Myöskin tässä yhteydessä hallintojaosto ja sitä kautta valtiovarainvaliokunta ensimmäisessä käsittelyssä on kahdella ponnella evästännyt sitä, että kuntien eriarvoistumistilanteeseen pitäisi nyt puuttua. Erityisesti on todettu, että asetetun selvitysmiehen Jukka Pekkarisen toimeksianto nyt olisi tärkeää tehdä nopealla aikataululla niin, että siinä tarkastellaan eri kuntien tilannetta juuri peruspalvelujen tuottamisen kannalta.

Kunnallistalouden heikkeneminen on nimenomaan iso uhka, sanoisinpa aikapommi, kuntien peruspalveluille. Nyt tämä tilanne, että yhteisöveron tuotosta vietäisiin vielä 200 tai 250 miljoonaa markkaa, asettaa taas kuntien talouden vähän uudelleen tilanteeseen. Mielestäni olisi välttämätöntä, että tällaisia asioita voitaisiin valtiovarainvaliokunnassa tarkastella ja miettiä ja katsoa kokonaisuutta. Jos nämä yhtäkkiä vain tehdään ja tempaistaan, ei voida kuulla asiantuntijoita lainkaan eikä voida suhteuttaa tällaisia esityksiä talousarviokokonaisuuteen.

Arvoisa puhemies! Siksi ehdotankin, että lakiehdotusta ei lähetetä suureen valiokuntaan. On paikallaan, että se käsitellään normaalilla kaavalla, ja se voidaan aikataulullisesti kyllä sitenkin hoitaa. Myös valtiovarainvaliokunta pääsisi lausumaan sanansa, vaikkakin ehkä lyhyellä aikataululla, mutta pidän sitä välttämättömänä. Siksi ehdotan, että lakiehdotusta ei lähetetä suureen valiokuntaan.

5 Kari Myllyniemi /kesk: Arvoisa puhemies! Ei voi olla oikein, että eduskunnan pitää hyväksyä esitys suureen valiokuntaan lähettämisestä ilman mitään perusteluja, minkä vuoksi kannatan ed. Ala-Nissilän ehdotusta.

6 Erkki Pulliainen /vihr: Arvoisa puhemies! Tämä on tietysti erinomaisen paikallaan lähettää suureen valiokuntaan, sehän on täysin selvä asia.

Kommentoin käytettyjä puheenvuoroja, joita pidän, erityisesti ed. Kankaanniemen puheenvuoroa, demokratian ja eduskunnan työskentelyn kannalta irvokkaana, koska hän kiisti sen tosiasian, että koko syksyn prosessi, johon liittyvät keskeisesti budjetin valmistelu asianomaisessa valiokunnassa ja sen rinnalla budjettilakien käsittely, ei saisi johtaa mihinkään. Tämähän on aivan käsittämätön asia. Nimenomaan sitä prosessiahan käydään, arvoisa edustaja Kankaanniemi, täällä, että kuunnellaan asiantuntijoita, pohdiskellaan ja sitten jossakin vaiheessa pitää tehdä johtopäätökset kuulemisen perusteella, asiantuntijapäätösten perusteella ja poliittisen arvioinnin perusteella. Siitä seuraa, että budjetti pitää saada tasapainotettua, pitää voida olla oikeus hallituspuolueilla päätyä johonkin johtopäätökseen, koska ne hallitsevat. Ne asettavat silloin numerot oikealle kohdallensa ja etsivät katteen. Ei ole mikään salaisuus se, että yhteisöverotuotto on ollut erittäin runsasta, kiitos sen myönteisen tuloksen, jonka Lipposen hallitukset ovat saaneet aikaan. On syntynyt jotakin, jolla voidaan pelata, jota voidaan allokoida erilaisiin käyttötarkoituksiin.

Ed. Manniselle: Ei ole mitään epäselvää siinä, mikä on kuntien tilanne, ja myös, etteikö kunnille, esimerkiksi pääkaupunkiseudulle, Oululle, Salolle jnp. olisi kertynyt yhteisöverotuotto huomattavasti enemmän muun muassa tänä vuonna kuin oli odotettu. Toisin sanoen, onneksi on olemassa pelimarkkoja, joita voidaan allokoida. Se, millä nyt pelataan, on niin sanottua ylimääräistä siihen, mikä kunnilla on ollut odotuksena.

Arvoisa puhemies! Asiat ovat menossa aivan oikeaan kanttiin myös demokratian kannalta.

7 Hannes Manninen /kesk: Arvoisa rouva puhemies! En kiistä hallituspuolueilta enkä ed. Pulliaiselta oikeutta tasapainottaa budjettia menojen katteeksi, koska laki vaatii, että budjetti tasapainotetaan. Viimeiseen saakka puolustan myös hallituspuolueiden edustajien oikeuksia parlamentaarikkona ja kansanedustajana. Mutta haluan todeta, että kyllä myös oppositiolla on jonkinlainen oikeus esimerkiksi saada tietoa asiasta. Vähintä olisi, että joku hallituspuolueen edustaja olisi selostanut, mihin tarkoituksiin tätä rahaa ai-

ootaan käyttää, paljonko siitä leikataan jne. Koska tällaista tietoa ei ole esitetty eikä ole aiottukaan esittää, pidän todella, niin kuin edellisessä puheenvuorossa sanoin, tätä veran alla suhmuroimisena, jossa ei ole haluttukaan pitää oppositiota ajan tasalla. Sen vuoksi minusta on asiallista ottaa aikalisä. Kannatan myös tämän vuoksi ed. Ala-Nissilän ehdotusta. Samalla peruutan ehdotukseni erikoisvaliokuntiin lähettamisestä, joka ei voi toteutua.

8 Toimi Kankaanniemi /skl: Arvoisa puhemies! Minäkin peruutan sen kannatuksen, minkä annoin ed. Mannisen ehdotukselle.

Ed. Pulliaisen kanta, vaikka siinä oli valtava ponnekkuus, oli käsittämätön. Ei siinä muuta oikeastaan ollutkaan kuin ponnekkua. Totta kai eduskunnan pitää kokonaisuudessaan saada tietää, mitä täällä päätetään, miten edetään, ja kuulla asiantuntijoita silloin, kun tehdään merkittäviä muutoksia budjettiin. Esimerkiksi suuressa valiokunnassa edustamallani ryhmällä on edustaja, mutta hän ei ole perehtynyt näihin vaikeihin verokysymyksiin sillä tavalla, että hän olisi tuosta vaan lyhyellä läpijuoksulla valmis ottamaan kantaa, ovatko ne perustelut, mitä ed. Pulliainen mahtavasti nyt ilmoitti, tosiasioita. Miksi muuten ei hallitus, valtiovarainministeriö, tehnyt jo hieman aikaisemmin esitystä siitä, että muutamille kunnille on tulossa valtavasti lisää rahaa, joka nyt voidaan jakaa uusiksi eri kohteisiin? Tämäkin tieto pitää varmistaa asiantuntijoiden taholta. Siksi mielestäni on aivan perusteltua, että näin merkittävä muutos käydään myös erikoisvaliokunnassa läpi ja sieltä saadaan asianmukainen mietintö. Se on normaalia demokratian kunnioitusta.

Ed. Pulliainen, kun te moitte, että minulla ei ole demokratiasta mitään käsitystä, se on käsittämätön asia, kun noilla perusteilla näin esitte.

9 Maria Kaisa Aula /kesk: Arvoisa puhemies! Minusta lakiesityksen käsittelyyn on kyllä sisällytynyt joitakin aika erikoisia piirteitä. En tiedä, ovatko ne epädemokraattisia, mutta vähintäänkin erikoisia. Eiväthän nämä muutokset, jotka ovat tulleet seurakuntien verokantaan ja lopuksi kuntien jako-osuuteen, ole valtiovarainvaliokunnan käsittelyn tai asiantuntijakuulemisten tulos vaan ne ovat ryhmäpuheenjohtajien neuvottelujen tulos. Tietysti se on yksi tapa kansanvallassa sekini, mutta pidän sitä vähän ongelmallisena eri-

koisvaliokunnan kannalta. Mutta ehkä vielä enemmän ongelmallisena pidän sitä niiden tahojen kannalta, joihin päätökset kohdentuvat, koska jos meillä on tämmöinen ulkovaliokunnallinen päätöksentekoeelin kuin ryhmäpuheenjohtajat, jotka tekevät päätöksiä asioista ilman, että he kuulevat mitään asiantuntijoita, näiden päätösten vaikutukset ovat aika ennakoimattomia.

Valtiovarainvaliokunnassa kuulumme esimerkiksi Kirkkohallitusta sen jälkeen, kun tämä päätös oli tehty, joka oli tullut valtiovarainvaliokunnan verojaostolle täältä ulkovaliokunnallisesta toimikunnasta eli ryhmäpuheenjohtajilta, ja kävi ilmi, että tämä johtaa muun muassa seurakuntien henkilöstön vähentämiseen, Kirkon eläkerahaston karttumisen kannalta ongelmiin ja ongelmiin seurakuntien välisessä tulojen tasauksessa. Nyt tästä toisesta muutoksesta ei meillä ole mitään tietoa, miten se eri kuntiin kohdentuu, miten tämä yhteisöveron leikkaantuminen jakautuu. Sen toki tiedämme valtiovarainvaliokunnassa, että niissä rahaesityksissä, joita budjettimietinnössä sisällä on, on eräitä rahoja, jotka kohdentuvat sitten pluspuolella kuntiin. Sen tiedämme, mutta tämän veroleikkauksen vaikutuksista meillä ei ole tietoa.

10 Mauri Salo /kesk: Arvoisa rouva puhemies! Hallituspuolueiden ryhmänjohtajat ovat tietävästi päätyneet ratkaisuun, joka muuttaa budjetin, ainakin eri hallinnonaloja sisälläpäin. Näin ollen on perusteltua, että asia saatetaan uudelleen käsittelyyn niin, ettei missään tapauksessa suuri valiokunta siitä lausu vaan valtiovarainvaliokunta käsittelee sitä, koska parlamentarismi on kuitenkin se, jonka tässä talossa on toimittava.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

30) Valtiontilintarkastajain kertomus vuodelta 1998

Lähetekeskustelu
Kertomus K 11/1999 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

¹ **Kari Myllyniemi /kesk:** Arvoisa puhemies! Eduskunta on hyväksynyt ja tasavallan presidentti on vahvistanut Suomen perustuslain, joka tulee voimaan ensi vuoden maaliskuun alussa. Uuden perustuslain mukaan tulevaisuudessakin eduskunta valvoo valtion taloudenhoitoa ja valtion talousarvion noudattamista. Tätä varten eduskunta valitsee keskuudestaan valtioneuvoston jäsenet. Se tehtävä ei ole vapaaehtoinen tehtävä, vaikka siihen vapaaehtoisia kyllä riittävästi on ollut.

Uutta on sen sijaan se, että valtion taloudenhoitoon ja valtion talousarvion noudattamisen tarkastamista varten eduskunnan yhteydessä on riippumaton Valtiontalouden tarkastusvirasto, jonka asemasta ja tehtävistä säädetään tarkemmin lailla. Valtioneuvoston jäsenen edustaja on ollut kiinteästi mukana siinä toimikunnassa, joka on valmistellut Tarkastusvirastoa koskevaa lakia. Valtioneuvoston jäsenen mielestä lain valmistelussa on nyt lopulta edetty siten, kuin valtioneuvoston jäsenet ovat eri yhteyksissä esittäneet.

Aikaisemmat uudistushankkeet ovat kariutuneet lähinnä valtiovarainministeriön vastustukseen ja etenkin siihen, että organisaatiot haluttiin väkipakolla yhdistää. Tulossa oleva rinnakkaisjärjestely on tarkoituksenmukainen. Parlamentaariset valtioneuvoston jäsenet apunaan kanslia vastaavat valvonnasta ja pääjohtajakeskeinen Valtiontalouden tarkastusvirasto tarkastuksesta.

Valtionvelka oli kertomusvuoden lopussa yhteensä 432,7 miljardia markkaa. Siitä markkamääräinen velka oli 275,4 ja valuuttamääräinen 157,3 miljardia markkaa. Valuuttamääräisen velan osuus oli kertomusvuoden päättyessä 36 prosenttia eli 3 prosenttiyksikköä pienempi kuin vuotta aiemmin.

Valtionvelan hoito aiheuttaa edelleen merkittäviä vuotuisia kustannuksia, jotka vielä vuosia eteenpäin rajoittavat harjoitettavaa finanssipolitiikkaa. Valtionvelka on kuitenkin suhteessa bruttokansantuotteeseen kääntynyt laskuun. Näköpiirissä on myös valtion velan markkamääräinen vähentyminen. Velkaongelma on kuitenkin kokonaisuudessaan edelleen merkittävä.

Arvoisa puhemies! Seuraavassa käsittelemme tätä kertomusta vain muutamien aiheiden osalta. Kaiken kaikkiaan kertomuksessa tarkasteltuja aiheita oli yhteensä yli 50 ja kertomuksessa oli ennätyselliset lähes 400 sivua. Tällä kertaa valtioneuvoston valtioneuvoston hallinto- ja tarkastusjaostolle on tarjolla aikaisempaa enemmän aihevalikoimaa. Kertomuksessa on käsitelty valtion ja kuntien välisiä ohjausmekanismeja kansalaisten peruspalvelujen turvaajana. Tähän kysymykseen liittyviä asioita on tarkoitettu käsitellä myös seuraavassa kertomuksessa, joka annetaan vuoden päästä.

Valtioneuvoston jäsenien mielestä peruspalvelujen tuottamista koskevan rahoitus- ja ohjausjärjestelmän jatkuvat muutokset ovat tuoneet järjestelmään epävakautta ja vaikeuttaneet järjestelmän vaikutusten seuranta- ja arviointia. Vertailukelpoisen tiedon puuttuminen kansalaisten peruspalvelujen toteutumisesta ja erityisesti perusturvalautakunnan roolin vähäisyys eivät ole mahdollistaneet valtion ohjauksen suuntaamista tarpeen vaatimalla tavalla. Valtioneuvoston jäsenien mielestä perusturvalautakunnan toimintaedellytyksiä tulisi kiireellisesti selvittää sen toiminnan tehostamiseksi.

Valtioneuvoston jäsenien mielestä epävakaus on aiheuttanut ongelmia myös peruspalveluja tuottaville kunnille, sillä tehdessään usein pitkäjänteisiä toiminnan kehittämistä ja toteutusratkaisuja ei kunnallisilla päättäjillä ole aina tiedossa valtion rahoitusosuuden määrää. Toisaalta näyttää myös siltä, että ministeriötasolta puuttuu kokonaisvaltainen ohjausote ja yhtenäinen käsitys valtioneuvoston jäsenien toimivuudesta. Kunta—valtio—kansalainen-suhteessa on siten runsaasti kehittämisen varaa, kuten myös valtioneuvoston jäsenien, eduskunnan ja valiokuntien työssä.

Vuosi sitten annetussa kertomuksessa käsiteltiin Euroopan unionin rakennerahastoista tulevien varojen hallinnointia ja budjetointia. Tässä kertomuksessa on näiden asioiden tarkastelua jatkettu kahdessakin eri kertomusosuudessa. Kertomuksessa on käsitelty Euroopan komission valvonta-asetuksen vaikutuksia rakennerahastojen varojen käyttöön. Valtioneuvoston jäsenien mielestä valvonta-asetuksen mukanaan tuoma yksi ongelma on siinä, että valvonnan järjestämisessä asetusta lähtee erilaisesta valvontakulttuurista, kuin mihin Suomessa on totuttu. EU:n piirissä tarkastetaan, että muodollisesti on toimittu oikein. Erityisen jäljitysketjun avulla tarkastetaan

vielä, että tuki on mennyt lopullisesti tuen saajalle. Sen sijaan ei, kuten Suomessa, tarkasteta sitä, miten hankkeet ovat toteutuneet ja mitä hyötyä niistä on saatu.

Olisi tärkeää, että EU:n ja suomalaisen tarkastuksen lähtökohdat saataisiin lähentymään toisiinsa. Muutoin vaarana on se, että suomalaisen tarkastuskulttuuriin tuodaan sellaisia virkavaltaisia ja muodollisia tarkastusmenetelmiä, joista Suomessa on jo päästy eroon. Tarkastuskohteiden eli lähinnä maatalojen ärsytyskynnystä ei ole syytä tarpeettomasti ylittää. Se ei ole tilojen kehittämisen ja tuloksellisuuden kannalta hyväksyttävää.

Työttömyyden puolittumisesta on kertomuksessa myös käsitelty. Pääministeri Lipposen ensimmäinen hallitus asetti tavoitteekseen työttömyyden puolittamisen toimikautensa loppuun mennessä. Tavoite on vaatava, sillä 1990-luvun alkuvuosina työttömyys nousi lukemiin, joita ei Suomessa aiemmin ole koettu. Vaikeuksista huolimatta tavoitteen toteuttamisessa edistyttiin kohtalaisesti. Työttömyyden puolittumistavoitteesta jäätiin kuitenkin melko kauas. Työllisten määrää on kuitenkin voimakkaasti lisätty.

Ennusteiden mukaan ensi vuosikymmenellä maamme voi jo kärsiä yleisestä ja erityisesti korkean teknologian alojen työvoimapulasta, joka jarruttaa taloudellista kehitystä. Tämän vuoksi nykyisen työvoiman työkyvyn ylläpitämiseen ja työssäjaksamiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Metsäntutkimuslaitos on kertomuksessa saanut valtiontilintarkastajien kritiikistä melkoisen osan. Viiden vuoden takaiset laittomat irtisanomiset on nostettu esille, koska laitoksen johdon toiminta henkilöstöpolitiikassa ei ole sen jälkeenkään rahoitustilanteen ja henkilöstön kehityksen olennaisesti parannuttua osoittanut irtisanottujen uudelleensijoittamisten ym. toimien osalta hyvää ja aktiivista hallintomenetelyä. Yhdeksän irtisanottua 24:stä on edelleen työttömänä. Vaikka muun muassa työministeriön työllisyysmäärärahoilla on irtisanomisen jälkeen palkattu vuosittain parisataa ja yhteensä yli tuhat työntekijää, vasta valtiontilintarkastajien kertomuksen luovuttamisen jälkeen Metla myönsi omassa tiedotustilaisuudessaan, että irtisanomiset olivat virhe ja niin ei voida valtionhallinnossa menetellä.

Toinen Metlaan liittyvä asia kertomuksessa oli se, että valtion maa- ja metsäomaisuus tulee

keskittää myös Metlan osalta Metsähallitukselle. Eduskunnan tuore lausumakaan Metlan nyt hallinnoimien kansallis- ja luonnonsuojelualueiden siirtämisestä Metsähallituksen hallintaan ei näytä Metlan johdon kielteiseen kantaan tässä asiassa kovinkaan paljon vaikuttaneen, vaikka Metsähallitus antaisi lähestulkoon kaikki valtion metsät Metlan tutkimuksen kohteeksi. Metla haluaa näköjään harjoittaa sellaisia sille kuulumattomia oheistoimintoja, joiden hoitaminen ei sille kuulu ja joiden hoitamiseen Metsähallituksessa on maan paras asiantuntemus. Tähän kiistaan tulee saada nopea ja selkeä sekä omistajaa tyydyttävä ratkaisu. Eduskuntaa tyydyttävä ratkaisu on sellainen, ja siihen Metlan tulee nöyrästi alistua. Metlan on muutenkin syytä keskittyä varsinaiseen tehtäväänsä eli metsäntutkimuksen ja metsänjalostuksen hoitamiseen. Siinäkin luulisi olevan laitokselle tarpeeksi haasteita.

Kertomuksessa on käsitelty oikeusministeriön hallinnonalalla seuraamusjärjestelmän, vankeinhoidon ja kriminaalihoidon kehittämistä, jotka kaikki ovat tärkeitä asioita ja liittyvät toinen toisiinsa. Valtiontilintarkastajat nostavat esiin ongelmavyöhydin, jossa seuraamusjärjestelmästä on kehityksessä yhteiskunnasta syrjäytyneiden moniongelmaisten portti edes jonkinlaiseen hoitoon ja tukeen. Yhteiskunnan kannalta olisi selvästi kannattavampaa auttaa päihteitä ja huumeiden käyttäjiä ajoissa, ennen kuin syrjäytymisen johtaa vakaviin rikoksiin ja ehdottomiin vankeusrangaistuksiin. Tähän kehitykseen liittyy osaltaan myös Kriminaalihuoltoyhdistyksen rooli, jota tulisi laajasti selvittää. Asetettujen tavoitteiden vastaisesti yhdistys on joutunut priorisoimaan toimintaansa siten, että ehdonalaisesti vapautettujen valvonnasta on jouduttu tinkimään.

Töhrintärikokset ovat Suomessa yleistyneet viime vuosien aikana ja etenkin suurissa kaupungeissa. Vastoin yleistä käsitystä töhrintä ei ole nuoriso-ongelma eikä se liity nuorten syrjäytymiseen. Päätöhrijät ovat täysi-ikäisiä, 18–35-vuotiaita miehiä ja tekevät 80 prosenttia töhrintärikoksista. Opetusministeriön tutkimuksen mukaan nuorista vain joka sadas hyväksyy töhrinnan, sillä erityisesti nuoret pitävät töhrintää ympäristörikoksena, jollainen se suurimmassa määrin onkin.

Töhrintä on rikos yhteiskuntaa, kansalaisia ja ympäristöä kohtaan. Töhrijät on saatava kuriin ja edesvastuuseen tekemisistään. Tietävästi eräskin töhrijä oli syyllistynyt yli sataan töhrintäri-

kokseen, mikä osoittaa jo tekijän täydellistä piittaamattomuutta ympäristöarvoista ja toisaalta sitä, että oikeuslaitos on kohdellut töhrijoita yleensäkin varsin hölläkätisesti. Tämän vuoksi oikeutta niin sanottuun syyttämättäjättämiseen tulisi soveltaa hyvin harkiten. Tässä yhteydessä on syytä todeta, että vahingonteon sääntö on rikoslain 35 luvussa kattava, joten rikosoikeudellisesti sääntely on kunnossa. Töhrinnästä voi saada jopa neljä vuotta vankeutta. Vahingonkorvaukset voivat olla niin merkittäviä, että töhrijän koko loppuelämä menee niiden vuoksi täysin pilalle.

Arvoisa puhemies! Valtiontilintarkastajien kertomus on laaja selvitys valtionhallinnon toimivuudesta ja tuloksellisuudesta, eikä tässä yhteydessä ole tietenkään mahdollista käsitellä kaikkia tärkeitä asioita. Esimerkiksi voisinkin nostaa lopuksi valtion kiinteistönhallintaan liittyvät kysymykset muun muassa Puolustusministeriön erityistarpeiden kannalta. Kun valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja tarkastusjaosto nyt saa kertomuksen tutkittavakseen ja joutuu valitsemaan tarkastuksen kohteita, ei ainakaan aiheiden puutteesta voida valittaa.

—————

Puhetta ryhtyy johtamaan toinen varapuhemies Mikkola.

—————

² **Maria Kaisa Aula /kesk:** Arvoisa puhemies! Valtiovarainvaliokunnan puolesta on syytä kiittää valtiontilintarkastajia perusteellisesta työstä, jota he jälleen kerran ovat kertomuksensa laatimisessa tehneet. Tulevana keväänä valiokunnassa on tarkoitus käsitellä entisen tavan mukaisesti yhdessä mietinnössä hallituksen jo aikaisemmin elokuussa antama kertomus valtiovarain hoidosta ja tilasta vuodelta 98, siihen sisältyvä niin sanottu tilimuistutuskertomus vuodelta 97 sekä nyt valiokuntaan lähetettävä Valtiontilintarkastajien kertomus vuodelta 1998.

Nämä kertomukset ovat hyvin olennainen osa eduskunnan valvonta- ja tiedonsaantimahdollisuuksia liittyen budjettivallan käyttöön. Eduskunnassa on ollut paljon kritiikkiä eduskunnan budjettivallan hämärtymisestä ja jopa sen katoamisesta tietynasteisesti tulosohjauksen ja määrärahopäätösten yleisluontoistumisen vuoksi. Tätä kritiikkihän oli paljon esimerkiksi tulevaisuus-

valiokunnan lausunnossa ensi vuoden budjetista, jonka valiokunta lähetti valtiovarainvaliokuntaan.

Eduskunnan budjettivallan käytössä, seurannassa ja valvonnassa katson, että nämä kertomukset tulisi ottaa ehkä vakavammin kuin tähän asti on otettu. Niillä voisi olla paljon nykyistä enemmänkin merkitystä eduskunnan päätösten ja budjetin toteutumisen seurannassa.

Yksi alue, jota on syytä kehittää enemmän, on eri ministeriöiden, virastojen ja laitosten tulostavoitteiden toteutumisen raportointi ja arviointi suhteessa aina kyseisen vuoden talousarvion lupauksiin. Tämä varmasti soveltuu parhaiten kertomukseen valtiovarain hoidosta ja tilasta, jonka hallitus antaa eduskunnalle ja joka on siis jo tullut meille viime syyskuussa.

Valtiontilintarkastajien kertomukseen puolestaan soveltuu minusta erittäin hyvin seuranta niistä suuntaviivoista ja kannanotoista, joita eduskunta on sisällyttänyt esimerkiksi budjettimietintöönsä tai keskeisten budjettilakien mietintöihin. Nopealla silmäilyllä tulinkin siihen johtopäätökseen, että aika kiitettävästi valtiontilintarkastajat ovat eduskunnan lausumia tai muita huomioita budjettimietinnöstä ja myös budjettilakien mietinnöistä ottaneet huomioon ja seurattavakseen tässä kertomuksessa. Toivon, että tähän suuntaan myös jatkossa edetään.

Itse asiassa monet asiat, joihin valtiontilintarkastajat tässä kiinnittävät huomiota, ovat sellaisia, jotka tulevat olemaan esillä myös ensi vuoden budjetista annettavassa mietinnössä. Jos mainitsen muutamia otsikoita, yksi on Ilmavoimien lentäjäkato ja vajaus, joka oli myöskin julkisuudessa esillä. Sen ilmeinen tausta on yksinkertaisesti määrärahapula. Näyttää siltä, että ei ole tarpeeksi rahaa lentäjillä lentää uusilla kalustoilla ja Horneteilla, jolloin tulos on se, että he hakeutuvat sellaisten työnantajien palvelukseen, joiden työntekijöinä tätä taitoaan voivat paremmin käyttää.

Toinen myös Puolustusvoimien osalta erittäin olennainen huomio oli riittämättömyys siinä, miten Puolustusvoimat ovat panostaneet tietotekniikkaan ja sen osaamiseen. Tässä on kyllä olennaisesti kysymys myös koko valtionhallinnon palkkausjärjestelmistä ja siitä, miten tällaisten avainalojen osaavaa henkilöstöä saadaan pidettyä valtion palveluksessa, koska erityisesti tietotekniikka-alalla varmasti yksityiset työnantajat alkavat olla paljon houkuttelevampia kuin valtio

ottaen huomioon esimerkiksi sen, että edelleenkin on kysymysmerkki se, millä tavalla ensi vuonna palkankorotukset valtion budjetissa ja eri virastojen toimintamenoissa tullaan huomioidaan.

Kolmas asia, joka on ollut valtiovarainvaliokunnan mietinnössä esillä viime vuonna ja tulee olemaan myös tänä vuonna, on yliopistojen perusvoimavarojen niukkuus. Minusta on erittäin hyvä, että valtiontilintarkastajat ovat sitä tässä alleviivanneet. Tutkintomäärät, joita opiskelijoiden odotetaan suorittavan, koko ajan kasvavat, mutta perusvoimavarat eivät vastaavassa suhteessa. Myöskin on tärkeä huomio se, että rahoitusta mitoitettaessa on otettava huomioon yliopistojen Valtion kiinteistölaitokselle maksamat vuokrat ja seurattava niiden kehittymistä. Kaikissa yliopistojen rehtorien lausunnoissa, jotka meidän valiokunnallemme ovat tänä syksynä tulleet, on kiinnitetty huomiota yliopistojen vuokratannusten nousuun ja niiden aiheuttamaan rasiinukseen yliopistojen perusvoimavaroille.

Arvoisa puhemies! Vielä yksi asia, jonka haluan nostaa esille ja jota pidän periaatteellisesti aika tärkeänä, on kysymys ympäristötöiden rahoittamisesta. Minusta on hyvä, että tilintarkastajat ovat sen ottaneet tutkintaan, koska sen rahoittaminenhan jakautuu useaan ministeriön, ympäristöministeriön, maa- ja metsätalousministeriön sekä työministeriön, alalle. Jo useana vuonna valtiovarainvaliokunnassa on huomattu, että näiden ministeriöiden kesken koordinaatio ei ole parasta mahdollista. Ylipäätäänkin ympäristötöiden määrärahat ovat olleet kovin niukat tarpeisiin nähden. Eduskuntahan edellytti tämän vuoden budjetista antamassaan mietinnössä erityisesti työministeriön muuttavan työllisyysasetusta sillä tavalla, että asetus ei rajoittaisi työllisyysmäärärahojen käyttöä ympäristötöissä pelkästään valtion omiin investointeihin, vaan että niitä voitaisiin käyttää myös kuntien investointeihin ja erilaisiin kuntien yhteistyöhankkeisiin. Tänä syksynä on käynyt ilmi, että työministeriö ei ole toiminut lausuman ja esityksen mukaisesti. Samat ongelmat jatkuvat ympäristötöiden rahoituksessa. Varmasti valiokunta jälleen mietinnössään tulee tähän kiinnittämään huomiota, mutta toivon, että valtiontilintarkastajat jatkossakin tutkivat tämän alueen järkevää rahan käyttöä ja sitä ristiriitaista ohjausta, joka nyt eri ministeriöiden kohdalla näyttää olevan.

Arvoisa puhemies! Vielä lopuksi kertomusten ja valtiontilintarkastuksen jatkosta. Todellakin Valtiontalouden tarkastusvirasto siirtyy 1.1.2001 eduskunnan yhteyteen. Toimikunta, joka on valmistellut Valtiontalouden tarkastusviraston uutta lainsäädäntöä, on päätenyt ehdotukseen, että myös Valtiontalouden tarkastusvirasto antaisi eduskunnalle toiminnastaan kertomuksen. Tästä kertomuksesta sitten valtiovarainvaliokunta antaisi palautteen suoraan Tarkastusvirastolle, ei siis hallitukselle, kuten muista kertomuksista. Voi olla, että tämä on nyt tällaisena väliaikaisena ratkaisuna aivan hyväksyttävä. Kaiken kaikkiaan Valtiontalouden tarkastusviraston siirto eduskunnan yhteyteen ja myös kertomusmenetely parantavat eduskunnan tiedonsaantia, mutta pitemmän tähtäimen tavoitteen tulee olla edelleen se, että kertomustoimintaa voitaisiin niin yhtenäistää, että kertomuksiakin tulisi vain yksi, että valtiontilintarkastajien ja Valtiontalouden tarkastusviraston työstä saataisiin yksi yhteinen kertomus eduskunnalle toimitettavaksi.

³ **Erkki Pulliainen /vihr:** Arvoisa puhemies! Valtiontilintarkastajat ovat tehneet erinomaisen hyvää työtä. Kiinnostukseni kohteena tuossa raportissa ovat hyvin samat asiat kuin edellä puheilla, asiaan hyvin perehtyneillä edustajilla. Otan niistä vain kaksi asiaa esille. Toinen on yliopistojen tilanne, ja toinen merkittävä on Metlan nykytilanne, joka on äärimmäisen huolestuttava.

Ensin yliopistojen tilanteesta.

Ehkä olisi kannattanut vielä valtiontilintarkastajien mennä aika pitkälle johtopäätösten etsimisessä sillä tavalla, että tällä hetkellä kun ollaan pelkästään tutkintojohdissa, on yliopistojen ja korkeakoulujen kohdalla unohdettu aivan kokonaan se, että niiden tehtävänä on paitsi tieteellinen opetus myös tieteellinen tutkimus. Nyt on katsottu, että tutkimuspuolen rahoituksen hoitavat ilmeisesti Akatemia ja ulkopuoliset rahoituslähteet, jolloin ne kanavoituvat vain tietyille valikoiduille huippuyksiköille taikka niiden lähellä oleville tutkimusryhmille. Kaikki muut jäävät tavallaan ilman tutkimustyön perusrahoitusta. Sitten yliopistoissa vain kaikki mitataan tutkinnoilla ja tutkintojen suorittamista varten osoitetaan määrärahat, nykyisin vielä suoraan niin, että rahat menevät tiedekunnille ja yliopiston hallinnolle ei ole paljon edes koordinoivaa merkitystä.

Tämä prosessi on johtamassa siihen, että yliopistoista ja korkeakouluista tehdään lehtorisoituneita opetuslaitoksia, jotka lähentelevät hyvin pian sitä samaa tasoa, joka tällä hetkellä on niin sanotuilla ammattikorkeakouluilla. On toki huipputyksikoitä siellä täällä, ehkä 10 kappaletta, mutta pääosin opettajakunta on sidottu vain tutkintoaparaatin palvelukseen, ja siinä kaikki. Silloin elävä mielenkiinto tieteen kehitystä kohtaan häviää, ja tästä on seurauksena vähän pitemmällä aikavälillä opetuksen tason lasku. Sillä on varmasti vaikutuksensa siihen tiedon ja osaamisen tasoon, mikä tasavallassa ylipäätään on.

Asiaan on aivan oikein kiinnitetty huomiota, mutta ehkä olisi vielä kannattanut mennä vähän syvemmälle. Kun valtiovarainvaliokunta tätä ryhtyy tarkastelemaan, kannattaisi nimenomaan tarkastella tältä kannalta, koska on aivan perustavaa laatua olevasta asiasta kysymys. Muutos tähän voi lähteä vain eduskunnasta, joka ottaa Akatemian rahoituksesta rahaa yliopistojen ja korkeakoulujen perusrahoitukseen ja vaikkapa ponnella ohjaa rahat sillä tavalla, että sitä menee sinne, missä mahdollisimman laaja-alaisesti tutkimustyötä tehdään tieteelliseen opetukseen kytkettynä.

Arvoisa puhemies! Toinen asia on Metlan tilanne. On aika uskomatonta, että jotakin tutkimuslaitosta luonnehtii muutaman vuoden aikajakson puitteissa, nyt myös tarkasteltavana olevan vuoden 1998 tarkastuksen ajalta se, että sen asioita käsitellään oikeuskanslerin virastossa, useissa kärjäoikeuksissa, virkamieslautakunnassa jnp. asiat ovat todella heikolla tolalla.

Eikä tässä vielä kaikki. Kun eduskunta on lausunut yksimielisen ponnin, jolla pyrkii ohjaamaan Metlan toimeliaisuuksia, ja valtion tilintarkastajat ovat julkistaneet oman raporttinsa, tarkastuskertomuksensa, sen jälkeen ylijohtaja kutsuu lehdistön paikalle ja ilmoittaa, että käy taisteluun suurin piirtein eduskuntaa ja valtion tilintarkastajia vastaan ja koko yhteiskuntaa vastaan. Eihän asian laita voi näin olla. Enpä muista ennen tavanneeni tapausta, jossa jonkin tutkimus-

laitoksen johtaja katsoo olevansa koko yhteiskunnan yläpuolella tällä tavalla.

Kaikkein pahinta, mitä tässä voi olla, on se, että mainitulla herrasmiehellä on niin suuri valta, että kun tarkasteltavaksemme tuli Metlaa koskeva asetusehdotus, joka aivan poikkeuksellisesti otettiin tänä päivänä myös maa- ja metsätalousvaliokunnan arvioitavaksi, niin siinä on keksitty kiertotie, jolla kierretään meidän ohjeistuksemme siitä, että johtosäännöstä päättää Metlan johtokunta. Sinne on ujutettu sellainen malli, että johtokunta voi delegoida johtosäännön hyväksymisen ylijohtajalle, kun eduskunta nimenomaan sanoi hallituksen esityksestä poiketen ja sitä tarkentaen, että asiat ovat toisin. Toisin sanoen ylijohtajan kanavat ulottuvat myös maa- ja metsätalousministeriön metsäosastolle ja ilmeisesti myös maa- ja metsätalousministerin työhuoneeseen.

Tähän on ihan eduskunnan arvoavallan takia voimakkaasti puututtava, ja toivon, että kun valtiovarainvaliokunta tarkastuskertomusta käsittelee vielä syvällisemmin kuin ehkä nyt on tapahtunut, se kiinnittää näihin aivan akuutteihin ilmiöihin huomiota. Tässä on aika kovasta jutusta kysymys.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 19.25.

Täysistunto lopetetaan kello 19.14.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen